

*Brabantse
humor*

*in verhalen, gedichten en
liedjes in de streektaal*

Cor Swanenberg

BRABANTSE HUMOR

BRABANTSE HUMOR

in verhalen, gedichten en liedjes
in de streektaal

Cor Swanenberg

WOORD VOORAF

‘De Brabantse volkshumor uit zich het meest direct en het fraaist in zijn spreuken en zegswijzen, ook vaak aan de ruige kant, maar beeldend, goed gevonden en kleurrijk als het palet van Appel.’

(Jan Naaijkens in *Leer mij ze kennen... de Brabanders.*)

‘Daar doe ik verder het zwijgen toe,’ zee de trappist, en hij stikte in ’ne vette paling

Omslag en illustraties: Nelleke de Laat

Vormgeving: Meyer Grafische Vormgeving, Asten

(www.meyergrafischevormgeving.nl)

Druk: PrintQuest (www.printquest.nl)

Productie en uitgave: Stichting Brabants (www.stichtingbrabants.nl)

Opdrachtgever: Stichting De Brabantse Hoeders (www.brabantshoeders.nl)

Titel: ‘Brabantse humor in verhalen, gedichten en liedjes in de streektaal’

Auteur: Cor Swanenberg

ISBN: 978-90-70545-59-8

NUR: 521 (Regionale cultuur)

© Cor Swanenberg, 2020

© Beschreven auteurs en artiesten (citaten en liedjes), 2020

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of welke andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

In tijden van zwaarte is humor één van de manieren waarmee mensen zich op de been houden. Dat geldt zeker nu, in tijden van corona. Dat vreselijke virus laat ook de kracht van Brabant en de Brabanders zien. Er zijn tal van initiatieven waarmee mensen laten zien dat ze om elkaar geven, met raad en daad. Of, op zijn minst, een bemoeidigend telefoontje.

‘Brabantse humor’: dat levert dan de vraag op wat die humor nu specifiek maakt. Uit dit boek blijkt in ieder geval dat er een rijke erfenis is aan mensen die in hun eigen Brabantse dialect met milde en soms ook minder milde spot de wereld, elkaar en vaak ook zichzelf bezien. Want Brabant zonder ironie en spot, zonder humor, dat is ondenkbaar. Het is een wezenskenmerk van de Brabanders, jong en oud.

Voor sommigen zal dit boek een ontdekkingsreis zijn, voor anderen weer een feest van herkenning. In ieder geval een rijk scala aan verhalen, liederen, gedichten en optredens, dus zeker de moeite waard om te lezen en te verkennen.

Wim van de Donk,
commissaris van de Koning

DE BRABANTSE HOEDERS EN DE BRABANTSE HUMOR

Je hebt Brabantse worstenbroodjes, Brabantse zult, Brabantse koffietafel, Brabants bont, Brabantse gemoedelijkheid én je hebt Brabantse humor. Zijn worstenbroodjes en al dat andere genoegzaam bekend, wát mag je onder Brabantse humor verstaan? Kun je wel spreken van Brabantse humor? Is die onderscheidend van de humor van – pak 'm beet – een Zeeuw of een Fries? Hoe komt het dat Brabantse cabaretiers het zo goed doen in den lande? Waar lachen de Brabanders zelf om?

Al elf jaar organiseren de *Brabantse Hoeders* elk jaar een vernieuwend en Brabantbreed project waarbij ze zich laten inspireren door de natuur of de cultuur van Brabant. In 2019 bijvoorbeeld maakten de *Hoeders* veel los met een project over de zandpaden waarbij door middel van cultuur partij werd getrokken voor de natuur. Andere projecten van de *Hoeders* gingen over onder meer de cultuur van immigranten en van streekproducten, de Brabantse vlag, liedjes van Jacques Brel vertaald in de Brabantse dialecten en in 2018 lieten de *Brabantse Hoeders* de grootste optocht van Brabantse cultuur ooit door Bergen op Zoom trekken.

Allemaal voorbeelden van wat de *Brabantse Hoeders* zoal in gang hebben gezet. *Brabantse Hoeders*, dat zijn vrouwen en mannen afkomstig uit alle delen van de provincie. Ze zijn onderscheiden met de *Brabant Bokaal* van het *Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant*. Jaarlijks krijgen maximaal drie vrouwen of mannen deze onderscheiding. Zij allemaal zijn Brabanders die zich jarenlang als vrijwilliger in hebben gezet voor de cultuur en de natuur van Brabant. Het zijn mensen met ideeën, netwerk en de wil om iets voor de samenleving te betekenen. Deze mensen, de laureaten van de *Brabant Bokaal*, hebben zich verenigd in de *Brabantse Hoeders*.

Jaarlijks kunnen alle *Hoeders* een idee aandragen voor een project. In gezamenlijkheid wordt een thema gekozen. Dit moet altijd andere *Hoeders* in staat stellen om er met eigen ideeën op aan te sluiten. Zo ontstaan programma's met veel verschillende invalshoeken van het gekozen thema. De uitwerking van het project *Brabantse Humor* is daar weer een schoolvoorbeeld van. Het project bestaat uit twee voorstellingen, een wedstrijd voor schilders en cartoonisten, een documentaire over humor in de natuur en een door Cor Swanenberg samengesteld boek waarin Brabantse schrijvers, vertellers en zangers in beeld gebracht worden omdat ze Brabantse humor bedreven hebben.

Dit boek gaat over dialectkunstenaars en dialect is voor de *Brabantse Hoeders* een principiële keuze. Immers, een taal is de drager van een cultuur. De Franse cultuur is ondenkbaar zonder de Franse taal. Zo is dat precies hetzelfde met het dialect. Cor Swanenberg stelde ook een voorstelling samen over de meer traditionele Brabantse humor. Anna UitdeHaag tekende voor een programma vol met cabaret. Harry Verhoeven en Mark Kapteijns droegen een steentje bij door middel van respectievelijk een wedstrijd voor amateurschilders en -cartoonisten en een documentaire over humor in de natuur. Dat kon alleen maar door hun inzet en eigen visie op het onderwerp en door het feit dat Brabanders nogal licht ergens de humor van inzien.

Dat is dan tevens het belangrijkste antwoord op de vraag wat er zo eigen is aan de Brabantse humor: lachen om jezelf, lachen om een ander zonder onderscheid des persoons, lachen om kritiek te ventileren, lachen om de waarheid te zeggen. Een voorbeeld: Nog niet zo lang geleden was Brabant doordeesemd van het katholieke. Maar als er ergens veel grappen over zijn gemaakt, dan is dat wel over zowat alle aspecten van het katholieke geloof. En de pastoors deden er van harte aan mee. Geen macht zo groot of sterk, of de Brabanders kunnen er om lachen. Humor als grote nivelleerder.

Paul Spapens, voorzitter *Stichting Brabantse Hoeders*.

BEPALING EN BEPERKING

Het plan om te schrijven over Brabantse humor bestond al lang. Nu is 'Brabantse humor' natuurlijk een subjectief begrip en elke selectie van 'humoristische' artiesten in dit verband arbitrair.

Ik heb er in het verleden onder andere over gediscussieerd met Nol van Roessel en Thieu Sijbers. Voor hen was de gemoedelijke, Brabantse zelfspot de echte Brabantse humor. 'Schuinigheid' beantwoordde zeker niet aan hun definitie. Volgens wijlen Cornelis Verhoeven was het voornaamste ingrediënt van Brabantse humor de milde spot. Hij verklaarde het spreekwoordelijke te laat komen van de Brabanders (het *Brabants kwartierke*) uit een historisch gegroeide weerbarstigheid tegen alle autoriteit en regelgeving. Een houding die ingebakken zit in het Brabantse volk. Verhoeven was op humor gesteld; hij kende het belang ervan. Humor biedt ontspanning, doorbreekt de ernst en biedt verademing. Brabantse humor zou in zijn ogen - vanuit de historie bezien - vooral speels, spottend en relativerend moeten zijn. Jammer genoeg heeft Cornelis nauwelijks geschreven in zijn Udenhoutse dialect; hij heeft er wel prachtig **over** geschreven.

In deze publicatie is ervoor gekozen de schrijvers en zangers in Brabants dialect in het zonnetje te zetten. Voor mijn gevoel zit de grootste kans op 'echte' Brabantse humor bij hen en door te kiezen voor geestige uitingen in de Brabantse streektaal beantwoordt dit boek in elk geval aan de twee componenten van de titel. Bovendien is het een feit dat de Brabantse dialectartiesten door de tijd heen veel te weinig aandacht hebben gekregen.

Ik heb me zo'n kleine halve eeuw bewogen in het Brabantse dialectcircuit en denk redelijk zicht te hebben op het totale aanbod. In die periode mocht ik immers de nodige ervaring opbouwen: bijna twintig jaar medeorganisator en presentator van de *Brabantse Avonden* in Berlicum (en nu, na meer dan veertig jaar nog zijdelings betrokken), vijftien jaar als samensteller en presentator nauw verbonden aan het *Brabants Lach- en Liedfestival* in *De Lievekamp* in Oss, tien jaar tonpraat in Den Bosch, Ber-

licum en Rosmalen, vijftien jaar redacteur-samensteller van het jaarlijkse *Brabants boekske*, mede-initiatiefnemer en redacteur van het kwartaalblad *Brabants* en meer dan dertig jaar samensteller van de *Brabantse Spreukenkalender*. Om het over de eigen woordenboeken en voorstellingen van *Humor op z'n Brabants* nog maar niet te hebben. Ik heb mezelf altijd als opdracht gesteld zoveel mogelijk Brabantbreed te opereren, zodat alle dialectartiesten van onze provincie kansen zouden krijgen zich te 'etaleren'.

Voor dit boekwerk wil ik me beperken tot schrijvers, vertellers en zangers die humor bedreven of nog steeds bedrijven in de Brabantse taal en op de kleine podia. Daarbij zullen de evenementen en projecten waar de Brabantse humor zich nadrukkelijk manifesteert de leidraad zijn.

De Brabantse cabaretiers - er zijn opvallend veel toppers afkomstig uit onze provincie - verdienen een studie als groep op zichzelf. Het is zeker spijtig dat geen nadere aandacht kan worden besteed aan Marc Marie Huijbregts, die met Marcel Musters een hilarische voorstelling in 'Algemeen Beschaafd Tilburgs' maakte onder de titel *Meepesaant*. Natuurlijk geldt dat evenzeer voor de *Cursus Brabants* uit *Draadstaal* van Theo en Victor die steeds begint met:

Edde gij da gezeed gehad, meende da werkelijk waar?

Oe doede gij da, oe doede gij da, oe edde gij da gedaon?

Tonpraters en makers van carnavalsliedjes vallen buiten het bestek, ook al zijn veel van de in dit boek besproken personen ooit in de ton begonnen. Ik beperk me tot dialectzangers en -schrijvers en zelfs dat gebied is zo uitgebreid dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Het gaat hier om 'Brabantse humor in eigen taal', hoe moeilijk die ook te vangen mag zijn. Het onderwerp is belangrijk genoeg om minstens een poging te wagen, want 'de humor is de enige manier om het wezenlijke te verwoorden', om met Kees Fens te spreken. (Uit: *Op weg naar het schavot*.)

Dit boek is gemaakt opdat Brabant zijn dialectartiesten serieus mag nemen.

INHOUD

5	Woord vooraf door Wim v.d. Donk, commissaris van de Koning	56	<i>Jan Strick en de Klippels</i>
6	De Brabantse Hoeders en de Brabantse humor door Paul Spapens	59	<i>Gerard van Maasakkers</i>
8	Bepaling en beperking	62	<i>Arie van Roozendaal</i>
16	Speurtocht naar Brabantse humor	64	<i>Huub van Eynthoven</i>
20	Plan van aanpak	66	<i>Ad de Laat</i>
21	Het begrip Brabantse humor	69	<i>Drik de Bruyn</i>
22	Voorlopers van de dialectschrijverij	71	<i>Peter Aarts</i>
22	<i>H. Hollidee</i>	72	<i>Peter Haans</i>
23	<i>A.M. de Jong</i>	75	De gloriejaren
25	Aanstekelijke voorbeelden	75	<i>Jan Naaijkens</i>
25	<i>Bernard van Dam</i>	78	<i>Willem Iven</i>
28	<i>Cees Robben</i>	79	<i>Gerard Ulijn</i>
30	<i>Peerke van Baokel</i>	81	<i>Wim van Boxtel</i>
32	<i>De Paoters Terrepetijn OW en Sjaggerijn OH</i>	82	<i>Bert Stevens</i>
35	Pioniers met een missie	83	<i>Ad van Schijndel</i>
35	<i>H.A. Sterneberg S.J.</i>	85	<i>John van den Heuvel</i>
36	<i>Piet Heerkens S.V.D.</i>	87	<i>Johan Biemans</i>
38	<i>Has van Rukven</i>	89	<i>Nol van Roessel</i>
39	<i>Kees Dekkers</i>	90	<i>Gerard van der Vleuten</i>
41	<i>Jan Cunen</i>	92	<i>Frans Hoppenbrouwers</i>
43	<i>Ivo van Dinther</i>	94	<i>Frans van Dooren</i>
46	Stijgende lijn	96	<i>Martien Goossens</i>
46	<i>Lodewijk van Woensel</i>	98	Brabantse muziekgroepen in de lift
48	<i>Jan Elemans</i>	98	<i>Ut Muziek en Harrie Franken</i>
51	<i>L.W. van der Horst</i>	100	<i>Fluitekruid</i>
52	<i>Thieu Sijbers</i>	103	<i>Dommelvolk</i>
55	Gebrek aan podia	104	<i>'t Boekels Kwartierke</i>
56	Omroep Brabant	106	<i>De Ploegadoers</i>
		109	<i>Moek en Jan van Ooij</i>
		111	<i>Pro et Contra</i>

112	<i>Kwartjesvolk</i>
113	<i>Teuntjes Deuntjes</i>
115	Er zit steeds meer muziek in
115	<i>De Platte Ribben</i>
117	<i>D'n Broelie</i>
119	<i>'t Nisserois Muziekske</i>
121	<i>Biks Trio</i>
122	<i>Linnegoewd</i>
123	<i>Bertus Staigerpaip</i>
125	<i>WC Experience</i>
126	<i>Waizennutmar</i>
127	<i>Spoit Elluf</i>
129	<i>De Revuo's</i>
131	<i>De Sjawis en Jacques van Gerven</i>
134	<i>Van OEF via Vledder naar Nozum</i>
136	West-Brabant
136	<i>Kees Hoeckx</i>
138	<i>Rien de Rooij</i>
139	<i>Smidje Verholen</i>
140	<i>De Glacis en Frans Nefs</i>
142	<i>Toine Nooijens</i>
145	<i>Michel de Koning</i>
147	Muzikale opvolgers
147	<i>Henk Habraken</i>
149	<i>Jan van der Heijden</i>
150	<i>Will Jonkers</i>
151	<i>Nico van de Wetering</i>
152	<i>Gert van Boxtel</i>
153	<i>Noud Bongers</i>

156	Vrouwen op het Brabantse dialectpodium
156	<i>Marja van Trier en Treveris</i>
158	<i>Lya de Haas</i>
161	<i>Annelieke Merx</i>
163	<i>Ger Coppens</i>
164	<i>Josefien Dortmans</i>
165	<i>Die Twee</i>
167	<i>Diny van Oostrum</i>
168	<i>Mientje Wever</i>
170	<i>Lizzy van Pelt</i>
171	<i>Henriëtte Vunderink</i>
173	<i>Adri Hoppenbrouwers - van Erck</i>
175	De hoogtijdagen voorbij
175	<i>Gerard van Kol</i>
178	<i>Gerard Korthout</i>
179	<i>Tonny Wijnands</i>
181	<i>Trio Mari de Bijl</i>
184	<i>DèVèltOp</i>
186	<i>De Kleinkeinder</i>
187	<i>Un Bietje Brabants en Henk van Beek</i>
189	<i>De Kachel Aon</i>
190	<i>Taaftere</i>
192	<i>Vandiekomsa</i>
195	<i>Petazzie</i>
196	Stimulerende dialectprojecten
197	De Brabantse Avonden
198	<i>Wout van Venrooij</i>
200	<i>Jan Steenberg</i>
203	<i>Henri de Booij</i>
204	<i>Frans van Gèssel</i>

206	De Brabantse kerstgedichtenwedstrijd
206	<i>Piet Snijders</i>
208	De Brabantse spreukenkalender
208	<i>Piet van Beers</i>
211	<i>C.J. Verhoeven</i>
214	Het Brabants dialectenfestival
214	<i>Jan Smeets</i>
216	Winnaars van de dialectpenningen
216	<i>Jodocus</i>
217	<i>JACE van de Ven</i>
218	<i>Riny Boeijen</i>
221	<i>Jeanne van der Rijt</i>
222	<i>Cohda KREK en Hans Lakwijk</i>
225	<i>Henk Janssen</i>
228	Het Brabants lach- en liedfestival
229	<i>Lambert van Hintum</i>
231	<i>Bert Kuijpers</i>
233	<i>Lein den Bleui</i>
234	<i>Wil Nelemans</i>
237	Brabants boekske
237	<i>Gerlaine Jansen</i>
238	<i>Jan Luysterburg</i>
240	<i>Toon Kunnings</i>
242	Het belang van schrijfwedstrijden
243	<i>Rensz Gorisse</i>
245	<i>Jan Ulijn</i>
246	<i>Jan van Rijthoven</i>
247	<i>Ed Schilders</i>
250	Brabants moiste
250	<i>Ruud van der Heijden</i>

253	Dialectdictees
254	Oeuvre- en stimuleringsprijzen
254	<i>Wim Daniëls</i>
258	De zachte G-prijs
259	Kwartaalblad Brabants
260	<i>Junt</i>
261	<i>Jos Kuijpers</i>
263	<i>Frans van der Meer</i>
266	<i>Piet Brock</i>
267	<i>Jaon Jansen</i>
270	<i>Jos Zeegers</i>
271	<i>Erik van Os</i>
273	<i>Willemien Willems - van de Moosdijk</i>
274	<i>Harrie Meulenbroeks</i>
276	Americana, Brabocana, Brabomundo
276	<i>JW Roy</i>
278	<i>Roland Verstappen</i>
279	<i>Björn van der Doelen</i>
283	<i>Hein Augustijn</i>
285	<i>Tony Ansems</i>
287	Geraadpleegde werken
288	Tèine en Dankwoord

SPEURTOCHT NAAR BRABANTSE HUMOR

Over Brabantse humor is niet veel geschreven, maar Jan Naaijkens is de grote uitzondering:

‘Waarschijnlijk is onder de Brabanders het aantal nurksen en kribbebijters even groot als onder welk ander volksdeel waar ook ter wereld. Niettemin genieten zij de eer door te gaan voor een volk dat een bijzonder ontwikkeld gevoel voor humor heeft. Het is mogelijk. Zijn optimistische levenskijk, zijn zin voor de betrekkelijkheid der dingen, zijn nauwelijks verholten minachting voor zwaarwichtigheid, fanatisme en Haagse bluf vormen in ieder geval een gunstiger voedingsbodem dan de uitgestreken domineesernst, die men boven de Moerdijk zonder twijfel frequenter aantreft dan er beneden. Wat men dan typische Brabantse humor noemt, is niet van de verfijnde soort. Zij is meer uitbundig dan subtiel. De daverende schaterlach wint het van de glimlach, het bier van de wijn, de klucht van het blijspel. De laconieke, droge humor, de spitsvondige woordgrapjes, de verborgen twee-zinnigheid slaan hier slechts onder bepaalde condities aan. Daarom is Sancho Panza hem dierbaarder dan Don Quichot, ligt Toon Hermans hem nader aan het hart dan Wim Kan en verkiest hij de geslaagde clownerie boven de spirituele satire. De humor van de Brabander is meer plastisch dan verbaal; het is voornamelijk situatiewumor. Hij prefereert Reinaarderieën en Uilenspiegelarijtes boven scherpgeslepen paradoxen en gevatte limericks. Zonder schroom of schaamte geniet hij van leugenverhalen, van parodieën op kanselredevoeringen (*Het Pastoorke van Schaardijk*), van voordrachten die bijbelse gebeurtenissen persifleren (het scheppingsverhaal) en van liederen in de banale sfeer (*De Moord van Raamsdonk*). Zijn plastisch en dramatisch gevoel, gevoed door een sterke verbeeldingskracht, maakt de Brabander gepredestineerd tot het samenstellen van komische stoeten. Wat hij dan ook prompt doet en waarin dan verrukkelijke toonbeelden van daverende, inventieve volkshumor bewonderd kunnen worden. Hoewel tot zelfspot in staat, richt zijn humor zich dikwijls op de ander. Hij kan daarbij grof zijn, maar is zelden

echt kwetsend of doortrap gemeen, wat trouwens het einde van humor is.’ Met dit citaat uit *Leer mij ze kennen... de Brabanders* van Jan Naaijkens (1967) begint een immens karwei; het in kaart brengen van Brabantse humor. Dit project van de *Brabantse Hoeders* moet Brabantbreed en vernieuwend zijn. Laten we daarom eens kijken of de woorden van de oude meester, die in 2019 op honderdjarige leeftijd overleed, nog stand houden. Natuurlijk heeft de typering van Naaijkens de feilen van elke generaliserende definitie. Maar het is unfair om zijn omschrijving af te doen als een vergaan, folkloristisch cliché. Hij heeft een poging gedaan een moeilijk begrip te definiëren en dat is lovenswaardig. Bovendien was Jan Naaijkens beslist een autoriteit die wist waarover hij het had. Maar Brabantse humor is en blijft een vluchtig en subjectief begrip.

Hoe zou Jan naar de hedendaagse overvloed aan Brabantse cabaretiers kijken? Zou hij gelukkig zijn met de verharding in de humor en met het ruwe taalgebruik van de hedendaagse podiumpriesters? Jan Naaijkens probeerde zeker met zijn tijd mee te gaan, maar ik kan me niet voorstellen dat hij echt gelukkig was met de recente ontwikkelingen in toneel en cabaret. Uit persoonlijke ontmoetingen herinner ik me dat hij weinig gesteld was op de Hollandse ‘afzeikhumor’ die op het beeldscherm veelvuldig in de mode is. Hij voelde zich meer thuis bij de humor van Herman Finkers en andere artiesten uit de landrand. Ik stel me voor dat Jan weinig gecharmeerd zou zijn van het woord- en beeldgebruik van de nieuwe lichterling. In een van de laatste gesprekken die ik met de oude bard in huize *De Rommelpot* in Hilvarenbeek mocht voeren, hadden we het in dit verband zelfs over verloederding.

Humor hoort denkkelijk bij de levensaard van de centrale, zuidelijke provincie. Voor ons bulkt Brabantse humor vooral van gemoedelijke zelfspot en relativering. Alle soorten en gradaties komen voor, van onschuldig leedvermaak tot grove spot. In de drang tot verruiming is het ‘gevoel voor humor’ bij de jongste lichterling Brabantse cabaretiers vaak verschaald, zo komt mij voor.

De ‘overvloed’ aan humor in Noord-Brabant wordt verklaard uit de geschiedenis van het gewest. De donkere periode van de generaliteit liet het volk alleen door relativering en humor overleven. (*Humor ist ein Lachen*

trotzdem, volgens onze oosterburen...) Maar als de huidige cabaretiers een exponent van die reactie zouden zijn, ligt dat ondertussen toch wel te ver uit elkaar. Zeker is dat het zuiden van ons land vaak en lang 'aan de leste mem heeft gehangen.' En dat er veel armoede geleden is, staat buiten kijf. Er was in dat opzicht een ideale achtergrond voor zelfspot.

Het verhaaltje *Geluk* uit *Koffie mee sekraai* van Bert Stevens uit Waalwijk staat deze stelling fraai:

We waare ammel effe èèrm. En dan ston de pestoôr vroeger op de prikstoël te preeke. Mistal waar dè 'ne preek oover de liefdaodigheid. D'r moes geld komme, war. Daor kwaam dan ok nie zo veul van terèèchte. En dan ha-tie't 'r oover dè de èèrmste meense de gelukkigste meense waare. En dan hadde daor vroeger – ik kan gruust naome noeme, want de meense zen tòch doôd en we zegge d'r gin kwaod van – daor hadde Nort de Knoers. De pestoôr ha wir ies 'ne keêr geprikt, dè de èèrmste meense de gelukkigste waare en daor konne we't dan wir 'n hil week meej doên. En nou kwaam de pestoôr dur de week Norte teegen en-ie vroeg: 'Hoe gòg 't, Nort?'

'Och, meneêr pestoôr,' zeej Nort, 'ik wor meej d'n dag gelukkiger.'

Dat er zoveel uit Brabant afkomstige beroepsartiesten met humor op de podia verschijnen, zal zeker mede te verklaren zijn uit de goede opleidingen die hiervoor bestaan in onze provincie.

In dit verband mag de carnavaleske tonpraat van de vele amateurs niet vergeten worden. Tal van 'humoristen' hebben in het verleden wel ergens in de ton gestaan om hun buut voor het volk te vertolken. Ongetwijfeld een prima leerschool voor toekomstige 'podiumdieren'.

Het is en blijft een moeilijke, zo niet onmogelijke opgave het begrip Brabantse humor te definiëren.

Er zijn veel gradaties in humor. Ter verduidelijking een paar Brabantse voorbeelden die allemaal teruggaan op hetzelfde beeld: een verblindend schone vrouw.

Dichter-zanger Thieu Sijbers zei bij het zien van een bloedmooie meid: 'Ès ik zón maus in haus ha, sloeg ik alle katte kepot.' Piet Vos, schrijver van het *Oud-Gemerts woordenboek*, vertelde van een leraar kapucijn die in soortgelijke situatie opbiechtte: 'Ware mijn pij van brons, ge zoudt de klokken

horen luiden.' Muzikant Jo van Heeswijk uit Vorstenbosch verzuchtte in een dergelijke situatie aanzienlijk minder poëtisch: 'Daorin zaat ik liever ès in de leste mis.' Een variant op deze laatste frivole uitlating kwam van Mathieu Bosch uit Loosbroek: 'Dôr kunde bitter inzitte as in unne rol pik-kedraod.' (Daar kun je beter in zitten dan in een rol prikkeldraad.) We dagen de lezer uit te oordelen welke uitlating het meest past bij Brabantse humor.

Een ondertussen zo goed als gepasseerd beeld - en als heel Brabants en geestig ervaren - is dat van de brevierende pastoor die op een landelijk binnenpaadje een vriend paartje betrapt. De herder zegt: 'Ik weet nie wa gullie aon 't doen zijt, mar ge hebt 'r wel goei weer op.'

Als *Hannus d'n hennepriester* voor het eerst in Amsterdam komt, kijkt hij zijn ogen uit. Hij geniet volop. Eet en drinkt en... moet naar het toilet. Daar ontdekt hij dat er een juffrouw de wacht houdt en die moet betaald worden. *Hannus* heeft geen munten op zak en zegt: 'Vrouwke, witte wa ge doet. Komt bõns ok mar 's unne keer vur niks pisse!'

PLAN VAN AANPAK

Volledig zal het overzicht nooit worden en al heb ik mezelf veel beperkingen opgelegd, dan nog blijft de groep te groot om uitgebreid in dit boekwerk te bespreken. Kiezen is moeilijk en objectiviteit geboden. Omissies zijn bijna onontkoombaar. Veel dialectartiesten worden genoemd, doch komen verder niet uitgebreid aan bod. De opzet is om enigermate chronologisch door 'het rijk van de Brabantse dialectvertellers, -schrijvers en -zangers' te gaan en daaruit diegenen te kiezen die de meeste humor in hun oeuvre hebben. Zij krijgen een profiel en een tekst ter illustratie van hun blijk van kunnen. En weer duikt dan natuurlijk een dilemma op: welk voorbeeld uit het oeuvre neem je op? De auteurs hebben zoveel mogelijk zelf mogen kiezen, om te voorkomen dat mijn eigen interpretatie van het begrip Brabantse humor al te veel zou gaan prevaleren.

Er is een indeling gemaakt via dialectstimulerende instanties en evenementen. Een aantal kunstenaars komt bij meerdere gelegenheden voorbij. Er zullen zeker artiesten zijn die tot hun teleurstelling wel genoemd, maar niet nader beschreven worden. Zij vielen af, omdat humor in het repertoire maatgevend was, maar dat betekent geenszins dat hun werk niet gewaardeerd wordt. De selectie kwam tot stand na veel wikken en wegen. Ik ben ervan overtuigd dat er Brabantse humor te vinden is in het werk van de opgenomen artiesten.

Aardig bijverschijnsel is dat er al doende een overzicht ontstond van de publicaties op dialectgebied die wel wat aandacht verdienen. Zo worden ze alsnog in de schijnwerpers geplaatst. Want wat is er lang op de Brabantse volkstaal neergekeken. Het was en is vaak vechten tegen de bierkaai. 'Dat Koeterwaalse boerengebrabbel' werd maar het best doodgezwegen...

HET BEGRIP BRABANTSE HUMOR

Is deze humor allemaal afkomstig uit Brabant? Moet het humor zijn die Brabant en Brabanders typeert? Of misschien humor die opbloeit in de Brabantse taal en dialecten? Op al deze vragen zou ik 'ja' willen antwoorden. Bij Brabantse humor denk ik aan een grootste gemene deler die door Brabanders in de eigen taal geschapen is. De definitie moet in elk geval breed geïnterpreteerd worden.

Voor veel dialectartiesten is humor geen hoofdbestanddeel in hun repertoire. Het is voor hen een soort welkome bijvangst. Maar er zijn zeker ook groepen en solisten wier voorstellingen bol staan of stonden van de humor. Ik denk aan *De Ploegadoers*, 't *Boekels Kwartierke*, *de Revuo's* en *de Sjawi's*, aan Nol van Roessel, Thieu Sijbers en Willem Iven. Er kwamen steeds meer zangers die beseften hoe belangrijk humor in hun programma is. Het aan elkaar praten van liedjes bleek een kunst apart. Thieu Sijbers, Ad de Laat en Peter Aarts waren daarin meesters.

De aandacht van *Omroep Brabant* voor deze cultuuruitingen is momenteel bedroevend. Artiesten die als amateur op het podium staan, verdienen meer belangstelling; vrijwel alle personen die hier in het *zonneke* worden gezet, waren (of zijn) geen 'broodschrijvers'. Ze schreven en componeerden naast hun dagelijkse werk. Gerard van Maasakkers is een zeldzame uitzondering in deze.

Misschien is het gebrek aan waardering ook ten dele te wijten aan de artiesten zelf. Tenslotte waren zij het die het pretentieloze plezier van hun hobby benadrukten. En natuurlijk was de onuitroeibare minachting voor de Brabantse 'boerentaal' in dit opzicht fnuikend. Dialect is niet minderwaardig aan het Nederlands. Sterker nog, de geciteerde auteurs in dit boek hebben hun dialect, hun moedertaal nodig om hun diepste emoties en gevoelens het beste tot uitdrukking te kunnen brengen.

Humor hoort bij de levensaard van de Brabanders. De geschiedenis heeft geleerd dat relativering van levensbelang kan zijn. Dit feit wordt prachtig samengevat in de Brabantse wijsheid: *Minse, makt oew èige nie druk; we zijn hier mar vur efskes èn per ongeluk.*

VOORLOPERS VAN DE DIALECTSCHRIJVERIJ

Pas in de tweede helft van de negentiende eeuw verschi-
nen er teksten in Noordbrabants dialect. Het betreft met
name korte verhalen. *Etsen naar het leven* van H. Hollidee, pseudoniem van
E.A. Rovers (1848 - 1908) uit Asten en *Schetsen uit het Noordbrabantse
volksleven* van J.N.G. Söhngen (1841 - 1918) uit Oirschot zijn de bekendste
voorbeelden. Dr. C.R. Hermans (1805 - 1869) vertaalde het bijbelverhaal *De
verloren zoon* in het dialect van Oss. Bart van Meer (schuilnaam voor pas-
toor Simonis van Boxmeer) publiceerde zijn berijming van *De Duvelsklok-
sage* in 1896 in het *Limburg's Jaarboek*. Antoon Coolen 'de Oudere' (Den
Bosch, 1875 - Amsterdam, 1905) schreef zijn Brabantse schetsen, postuum
gebundeld door Willem Hoffman en pas in 1947 verschenen onder de titel
Helvoirt aan de Lei. Humor is in al deze geschriften nog dun gezaaid.

A.M. de Jong (1888 - 1943) gebruikte West-Brabants dialect in zijn verha-
len en romans, en daar komt ook humor aan de orde.

In de boeken van Antoon Coolen (1897 - 1961) vindt men aanvankelijk
Oost-Brabantse dialectkleuring, zowel in de dialogen als in de beschrij-
vingen. Humor is zeker aanwezig in deze Peelromans, waarvan *Kinderen
van ons volk* in dit opzicht misschien het beste voorbeeld is. In 1929 publi-
ceerde A. Graumans uit Ulvenhout (1894 - 1955) zijn geestige *Brabantsche
brieven van Dré* in een gecultiveerd Bredaas dialect.

Er kwam geleidelijk meer belangstelling voor de Brabantse dialecten.

H. Hollidee (Asten, 1848 - 1908)

E.A. Rovers schreef een aantal opstellen voor tijdschriften. Enkele daar-
van werden door zijn vriend A.C. Loffert in 's-Gravenhage gebundeld en
uitgebracht onder het pseudoniem H. Hollidee. Rovers was destijds amb-
tenaar in Batavia. Hoe verder in den vreemde, hoe meer hang men kenne-
lijk krijgt naar de moedertaal. We zullen daar verderop nog meer voor-
beelden van zien.

Het boek kreeg de titel *Etsen naar het leven* en bevat zeven schetsen in

Brabants dialect. Het boek kreeg als devies mee: 'love me little, love me
long'. Het dialect wordt alleen gebruikt in de dialogen.

De Pruuvers (fragment)

*Een poos zitten de pruuvers stil, gedrukt bijeen. Eindelijk zegt Driek de
Streuper, alsof dit de uitkomst is van zijn overdenkingen: 'Nelleke, ge most
me nog 's 'n gleeke tappe.' 'Bè ja!' roept Hannes uit, die dit blijkbaar een
kostelijken inval vindt, 'tap veur mij ok nog mer 's Nelleke.' Meerderen volgen
dit voorbeeld. 'Doe-de nie 's mee?' vraagt de Streuper, nu het weeuwte hem
het bestelde aanbiedt. 'Vrindelijk bedankt, Driek. 't Bier is me te kauw
vanaovond: ge vuul et te wijd-e-weg loope.' 'Kii,' meent Hannes, 'dè vijn ik
nau krek zoo lekker,' en zijn toon geeft duidelijk te kennen dat hij dit verschil
in smaak, bij al het droevige dat er in de wereld moge zijn, een gelukkige
beschikking van de Voorzienigheid vindt.*

A.M. de Jong (Nieuw-Vossemeer, 1888 - 1943)

Adrianus Michiel de Jong werd thuis *Arjaon* genoemd. Hij was een van de
twaalf kinderen van landarbeider Melchior de Jong. Alleen hij, zijn oudste
en jongste broer bleven in leven. Wonderlijk genoeg mocht *Arjaon* on-
danks de armoedige omstandigheden gaan studeren. Hij behaalde in 1906
zijn onderwijsbevoegdheid, maar had brede belangstelling voor letterkun-
de en politiek. Hij belandde in de journalistiek en was vanaf 1919 verbon-
den aan het socialistisch getinte blad *Het Volk*. In 1925 publiceerde De
Jong *Het verraad*, het eerste deel van de vierdelige reeks *Merijntje Gijzens
jeugd*. Een jaar later kwam *Flierefluiters oponthoud* uit. Dan volgden *On-
nozele kinderen* (1927) en *In de draaikolk* (1928). Er kwam een tweede
reeks van vier romans: *Merijntje Gijzens jonge jaren*, voltooid in 1938.

In 1930 publiceerde hij de streekroman *De martelgang van kromme Lin-
dert*. Hij schreef tussen 1940 en 1942 de trilogie *Het geslacht Verhagen*.
Daarnaast verschenen nog de romans *De vreemde broeders* (1940), *Poeske*
(1941) en *De heks van de Riethoek* (1942). De Jong schreef korte verhalen,
reisbeschrijvingen, kinderboeken en toneelstukken. Met *De wereldreis
van Bulletje en Boonestaak* (1923 - 1935), een humoristisch stripverhaal in
vele delen, vergaarde hij grote populariteit.

In 1943 werd A.M. de Jong lafhartig vermoord door de nazi's. Zijn afkeer van het fascisme, al in 1939 verwoord in zijn publicatie *De dans van de vulkaan*, werd hem fataal.

Michel de Koning schreef in kwartaalblad *Brabants*: 'Dankzij A.M. de Jongs liefde voor zijn moedertaal is een prachtig stuk dialect in een originele context bewaard gebleven.'

Enkele krentjes uit de immense pap:

Ieder z'n meug, zee den boer, één 'ij vrat slekke (Merijntje Gijzen cyclus, blz. 134);

'Oe meer zielen 'oe meer vreugd, zeet den duvel, toen ie de pestoor van Krùs-laand in d'el slipte. (M.G., 937);

Ik zal de laamp moar es oansteke, dan kumme beter zien wamme zège (M.G., 30);

A'me-m nog moar lang meugen émme, manne: lusse zal goan. (M.G., 721).

In *Flierefluiters oponthoud* staat een dialoog met volkse *affachten*. Flierefluiters komt op bezoek bij de familie Gijzen en heeft een zak vol lekkernijen meegebracht. Moeder Gijzen ziet dat haar kinderen naar de zakken grabbelen en vaart uit:

'Viengers tuis doar, 'ee, oonstraante fret-oppe. Wach je tijd af.'

'Wa zit er in, moeke?' vroeg Sjoke.

'Vroagschottels,' weerde moeder af.

'Zède gij 't es, Flierefluiters?' vleide Merijntje, en die antwoordde zachtjes, alsof hij een groot geheim verklapte: 'Stroont mee stripkes.' (M.G., 209)

AANSTEKELIJKE VOORBEELDEN

Er zijn een paar Brabantse schrijvers die het picturale en het verbale combineren en daarmee grote populariteit genereren. Van Hepscheuten en ook Guus Ong met zijn cartoons in *De Bossche Omroep* zijn enigermate schatplichtig aan deze herauten van het verlichtigde dialect. Ook *Peer van Baokel* en *de Paoters van Bredao* mogen voorlopers in deze vrolijke stoet.

Bernard van Dam (Eerde, 1881 - 1958)

Bernard van Dam was zijn tijd vooruit. Hij was veelzijdig getalenteerd en legde zijn observaties vast in tal van artikelen en illustraties. Hij was iemand met een groot gevoel voor humor. Men zegt dat hij tijdens de mis zijn tekeningen en verhalen maakte, gezeten achter het orgel. (Bernard was de organist van *Deerd*.) Sommigen beschouwden hem als een flierefluiters, maar zij wisten niet wat *d'n Denker van Deerd* allemaal in zijn mars had.

Van Dam werd bekend door de publicatie van *Oud-Brabants Dorpsleven* (1972), maar zijn oeuvre is veel groter. *Stichting Bernard van Dam* wilde een uitgave van het volledige werk van Bernard realiseren. Een immens karwei; honderden artikelen en tekeningen, cartoons en stripverhalen over de landbouwpolitiek en de imkerij werden opgespoord en opgenomen. Daarbij ook teksten in het Eerdse dialect. Het volledige oeuvre van Van Dam geeft een inzicht in het dorpsleven van Brabant in de crisistijd en de naoorlogse jaren van de vorige eeuw, toen het Brabants door iedereen nog werd gesproken. Het samengestelde werk betreft tien themadelen en telt drieduizend pagina's!

Gerard Rooijackers, die de enorme klus hielp klaren, schrijft over de hoofdfiguur van dit project: 'Bernard van Dam was een onconventionele, scherpe, kritische waarnemer, een eigenzinnige kosmopoliet zonder autoriteitsvrees.' ... 'Bernard heeft de cultuur, het werken en het leven op het Brabantse platteland in de eerste helft van de vorige eeuw nauwgezet vastgelegd. Maar ook politiek gezien; met zijn kritische maar altijd humoris-

tisch-relativerende commentaren en cartoons, neemt Bernard van Dam ons als het ware aan de hand bij een historische tijdreis.

Het verzamelde werk vormt een digitaal monument van deze markante Brabander en is een fantastische, culturele nalatenschap voor Eerde, Brabant en het hele land.

Bernard van Dam gaf met zijn werk vaak een komische kijk op het leven. Relativerende woorden en een humoristische toon waren zijn handelsmerk. Hij liet het volk genieten door met humor te schrijven en te tekenen. Die humor was gestoeld op de armzalige omstandigheden in de crisistijd tijdens de twintigste eeuw. Zelfs in de reclametekeningen is te zien hoe taalbevlogen en geestig hij was. Hij hield ooit een causerie over Brabantse humor en bekende daarin meteen hoe moeilijk het was het begrip te definiëren. Talloze *kemieke stukskes* heeft hij bedacht en legio humoristische schetsjes geschreven voor bruiloften en partijen. In een van die stukjes staat letterlijk: *Ze moeten es kunnen laachen van Dam! da'begrijpte wel...*

Weinigen zullen weten dat Bernard brieven en dialogen in het Eerdse dialect schreef. Ook toont het totaal aan tekeningen een grotere veelzijdigheid dan de bekende, wat hoekige illustraties in *Oud-Brabants Dorpsleven* doen vermoeden.

Hierna een voorbeeld van fraai en geestig dialectgebruik dat Bernard, onder de schuilnaam Bram Brom, in 1948 naar 'onze jongens in Indië' schreef. De brieven zijn met tekeningen geïllustreerd.

Hallo die mannen! Hier hedde Bram, eenen echten Eerdsche, hoor!

Ik ha geheard da' ze 'ne krant willen outgeven veur de militairen. Ik dacht: Hoow is... zoo Willem Verhagen zeggen, daor moet ik bij zen! En ik as de wirgaoi nao de smid, want ze ha'n me verteld, da' dieje zoon die daor in Schijndel schrijft, de krant in mekaore zoo flansen. Ik zeg, 'maag ik daor ook wa' inzetten,' zin ik.

'Bè jao,' zin ie, 'hoe meer hoe liever' zin ie. Ik zin, 'da' kumt goed out,' zin ik, 'want ik he' veul te zeggen! Nee, thous nie! Da bedoel ik nie. Thous hauw ik mene mond wel dicht! Ons wijfke is zoo prut nie! Mar op 'n aander stao'k mene poot en ik ben al weer blij, da'k in ullieje soldaotenkraant mee mag

praoten.' Veul nijs is er anders nie, want daor is in Deerd nog nie veul veraanderd sijn da' gellie eweg bent; da' wil zeggen, da't nog net zo beroerd is as uurst. 't Lee nog op zen auw plaots en den toorre is nog krek zoo kort en krek zoo stomp as toen ge vertrokt. In Veghel hebben ze al nij klokken in den toorre gekriggeren, maor hier steeget honskooike er nog op en op vaaste tijde ist krek of Fikske out zen hukske kumt en begint te blaffen. En den urregel hee'ook al wir zene lesten ajem outgeblaozen! Ze hebben wir zoon auw monnika nao boven gesleipt en daor gee den urrgelist op zitten piepen. 't Is groote schaand veur Deerd, zoo kaojen bemmelklukske bouten en zoon blaospieperke binnen de kerk. Wa'moet onze Lieven Heer wel denken van zoo'n rijke-boereparochie? Pastoor van Dooren prikte altijd: 'De wereld zit zoo vast als een pot!', maor ik geleuf da' de Eerdsche dubbeltjes nog veul vaster zitten, want anders zoo me zeggen, da' onze pastoor er 'n eind aon maakte. Mar ze laoten ze nie' hendig los, da' zek oeuw! Tenminste veur zoobiet nie! Vierduuzend gulden veur 'n jiep, da'kan er wel af!! ; da's mar kattewaozem! Jao, da' moette es heuren: verscheije boerre hebben vergunning gekriggeren um 'n jiep aon te schaffen, zoon ding witte wel?, waor die Amerikaonen zoo duvels mee kossen jakkeren. Ik zie ze al mee zoon jiep hooi out 't veld en over de Eerdsche keijen kommen!! Geleuf mar, da' ze in de Straot ginnen dag zeker mier zen van der leven. As die jieps nou ook mar zeker bij den boer terecht kommen!!! Daor zit tiggesworrig overal van die vaul polletiek aochter!! Wa'is't jammer da't vliegvelde opgedoekt is, want as daor nog zoo veul jieps liepen as 'n paor jaor geleejen dan ha'ter alleman snaachts een veurt vatten! Vruuger kenden ze da' kunsje nog nie zoo goed, mar tiggesworrig maokten ze't, geleufde nie? Mar 't is opgeruimd en ik he'r zellef spijt af, want ik kos krek nog 'n twentig meter van dieje gaos gebruiken veur 'n boutekooi en daor is nou gin kans mer op. Wa' is 't zund! 't Waor gelijke zoon mooie gerief! Ge kost er alles af maoken, as ge 't tenminste goed en sekuur thous hat. Jao! 't Wurt er nie better op hier in Deerd! Daor hedde dieje wonningnood! As 'n jong koppel in Deerd 't hart in ze' lijf hee um te trouwen, dan moeten ze onverbiddelijk de kiepenkooi in. Ik ha' lest nog druk gepraot over die dingen mee den baos van de Wederopbouw. 'Geduld, Bram' zin ie 'geduld, 't komt allemaal in orde,' zin ie. 'Wa'?' zin ik 'in orde? Mee Sintjuutemis,' zin ik. 't Wurt te lang, veuls te lang. Da's wonningnood veur en wonningnood nao. Mar wa' moet enen boer

doen as ie nood hee en gin houske??' zin ik. 'Daor kan ie nie op waachten, meneer, net zoo min as gij!' Jao, da zin ik.

(...)

Ik zoo ullie goewd es 'n pekske sturen, mar Adriaan de Smid vertelde me, da'tie lest f. 8,67 ha' moette betaolen veur vier pekskes nao Indië en da ge veur 'n gewoon pekske al dalijk ene gulden of vier kwijt bent. 't Is nogal,' zin Saks, 'veinde gullie ok nie? Vier gulden vracht veur 'n stuk scheerzeep en 'n pekske meskes. Et wurt allemaol meer geld; mar meer! Waor den heiligen dag vandaon moet kommen, wit gee'man, ik ook nie!' Mar ik schei er out mee schrijven, want ik erreger men eige ziek as ik overal aon begin te denken. Ik ha' anders nog zat te begrijnzen! Mar da' zal ik mar toew de kommende keer bewaoren. Veur ullie allemaol nog 'n Zaolig Nijaor! En hauwdoew mar goewd, heurde. En over de Eerdsche durskes hoefdoew nie' ongerust te maoken; die redder der eigen wel. Ezondagaachtdaag zijn zòut Wanrooi al mee 'n jiep in Deerd wizze vrijen; ge zult op de koffie kommen as ge da'nog op 'n paor geverfde klumpkes wilt kommen probeeren!! Dan ligde'r ouwt, da zèk oew, heurde! Nou jongens! Toew de kommende maond!

Bram.

(Uit: *Aan den Ooiver in Battle-dress*, 1948)

Cees Robben (Tilburg, 1909 - Goirle, 1988)

Cees Robben is wel de kampioen van de Brabantse humor. Hij publiceerde vanaf eind 1953 tot 1988 wekelijks een door hemzelf getekende prent met bijschrift in het Tilburgse dialect, de zogenaamde *Prent van de week*. Aanvankelijk in het weekblad *Rooms Leven* en vanaf 1970 in het *Nieuwsblad van het Zuiden*. Robben zou furore maken als *Prent van de week*; een rake tekening die een volkse, Tilburgse uitspraak illustreert. Meestal is het onderschrift kort en krachtig. Het dagelijkse leven van de arbeider is vaak het onderwerp. Soms illustreerde hij een eigen gedicht in dialect. Vooral in de jaren zestig gaf Robben veelal de voorkeur aan kleine illustraties met berijmde teksten. De tekeningen doen enigszins denken aan het werk van de Duitse tekenende dichter-humorist Wilhelm Busch en van de Berlijnse volkse karikaturist Heinrich Zille.

In 1988 verscheen de uitgave *Een tien voor Robben*, waarin een aantal auteurs hun bewonderend licht lieten schijnen over het bijzondere oeuvre van de Tilburgse tekenaar-schrijver.

Er werd van de gepubliceerde prenten een tiental *Tilburgs Prentebuukskes* uitgegeven als thematische bloemlezingen. Deel 9, *Slaoj meej aaj mee jèùn meej èèrepel* verscheen in 2008 met toelichting van Ed Schilders en in 2009 verscheen onder diens redactie deel 10, *Gròot fist meej klèèn èèrepel* bij gelegenheid van de honderdste geboortedag van Robben.

Het archief van de schrijver-tekenaar is ondergebracht in de *Cees Robben Stichting*. In 2009 werd aan Robben de *Vergulde Klomp* postuum toegekend.

Het kwartaalblad *Brabants* plaatst sinds 2020 cartoons van Cees Robben op de achterkant.

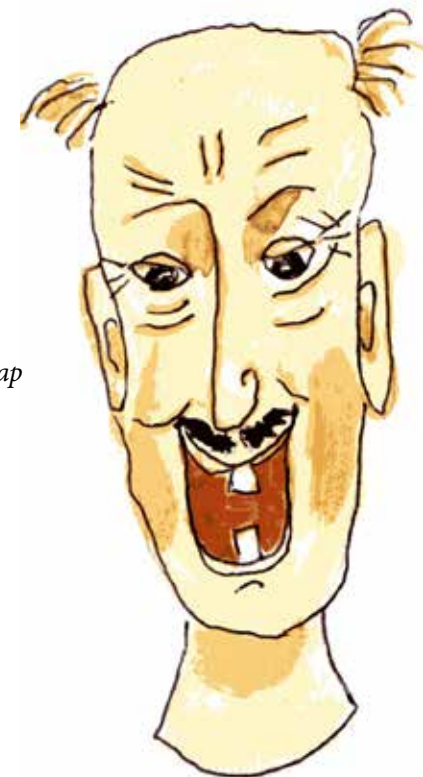
Den leugenèèr

'k Ben list op unne schôone aovend
Bij den Buuster aon gewist...
Hij verjaorde... en dè witte...
Dan is't bij den Buuster fist...

Schôon verhaole... stèèrke toere...
Bakke meej unne langen baord...
Alles wordt dur vriend- en maagschap
Vur dè aovendje bewaord...

Hedde men de liste weken,
Vroeg den Buuster... nie gemist..?
'k Ben 'n voetrèès wiste maoke...
'k Zèè naor Ròome toe gewist...

'k Heb den paus gezien en alles...
En die zeej... Kek des plezaant...
Och daor hedde naa d'n Buuster
Buuster van den Baokertaand...

Toen den Buuster dè vertelde
Zeej Piet Spaopes... gao-naa-gaa...
Dochte dè d'n paus jou kende...
Buusterke... kom maoket naa...

Men nie kenne... riep den Buuster
Oôoh... d'n paus doe zôo gewoon...
En hij zeej nog... kom mar Buuster
Zet je naast me op mijn troon...

Alle meensen die dè zagen
Wiere van ontroering wit...
En ze zin... och kek wie's dè naa...
Die daor neffe Buuster zit...

(Prent van de week, 21-07-1961. Uit: *Een tien voor Robben* – Tilburg, 1988)

Peerke van Baokel (Albert de Natris) (Veldhoven, 1909 - Valkenswaard, 1969)

Misschien had het eerste onderwerp van dit boek wel *Peerke van Baokel* moeten zijn. Hij was immers de Brabantse humorist avant la lettre; de eerste tv-komiek van Nederland. Hij wilde van jongs af aan op de planken staan. Hij was komiek, goochelaar, illusionist en jongleur. Als *Peerke* trad hij in 1948 op in de eerste experimentele televisie-uitzending van *Philips* in Eindhoven. Hij kwam op de landelijke tv en radio. Overal vertoonde hij zijn kunsten en honderdduizenden moeten gelachen hebben om deze beroepshumorist.

Johan Biemans herinnert zich dat hij opkwam 'in twee gedaanten': 'Voor de pauze in deftig pak en slipjas als de geestige goochelaar onder de naam Sir Taned en daarna als *Peerke van Baokel*, een domme slimmerik of slimme domoor met grapjes in *Vallekeswirds* dialect. Hij vertelde over zijn zoon in het leger, die helemaal alleen in de maat liep en alle anderen niet. Ik heb een voorstelling meegemaakt toen ik in Boxtel in het kleinseminarie van de assumptionisten was (ca. 1955). Op de voorste rij in die zaal

zaten toen acht zusters (oblaten van de Assumptie). Een van die nonnen moest op zeker moment zo hard lachen dat ze de slappe lach kreeg, waar geen eind aan kwam.

Peerke probeerde haar te kalmeren met: *Laacht toch nie zo skaoielijk..., verrekte kreij...!*

Toen kreeg de hele zaal de slappe lach.'

Albert de Natris was zijn echte naam. Hij was de negende in een gezin van achttien kinderen. Als jonge autodidact maakte hij geleidelijk aan furore met zijn grappen en grollen. Na de lagere school ging hij werken bij de *Boerenleenbank*, maar zijn echte ambitie was het toneel. Hij ging bij het *Eindhovensch Roomsche Toneel*, werd lid van de *Nederlandse Magische Unie* en sloot zich aan bij de *Nederlandse Bond van Goochelaars*. In 1953 won hij het kampioenschap van de kring Zuid-Oost van de *Magische Kring*. In Hilversum verzorgde hij gastoptredens voor de kring Utrecht, in het *Minerva Paviljoen* in Amsterdam deed hij hetzelfde voor de Amsterdamse kring. Hij werkte met zijn moedertaal en niemand had blijkbaar moeite met zijn Brabants dialect.

Vanaf 1936 was hij betaald artiest. Het idee van Sir Taned en *Peerke van Baokel* ontstond in de oorlog. Sir Taned is de omgekeerde naam De Natris. Als deze 'Engelse' goochelaar moest optreden, was die helaas verhinderd omdat hij zich bij zijn laatste optreden onzichtbaar had gemaakt! Gelukkig was er een *boerke* in de zaal, *Peerke van Baokel*, die hem vaak had zien optreden en wel als vervanger kon optreden. De Natris bleef de naam Sir Taned ook na de oorlog bij zijn optredens als komisch jongleur gebruiken. Hij maakte naam en kwam op de radio met het radioshowerkest *De Boertjes van Buuten*, was gast bij de *Brabantse Avonden* van de KRO, stond op het podium met bekende artiesten uit die tijd zoals *Gait Jan Kruutmoes* en de *Bietenbouwers* en was medewerker van het *Confetti Cabaret* uit Den Bosch (onder leiding van Joep Peeters).

Peerke van Baokel goochelde en jongleerde in vele variaties. 'Stèrrek, hè,' was zijn vaste kreet na elke spectaculaire truc. Het optreden werd gelardeerd met komisch, Brabants dialect. De Natris bracht door de jaren na genoeg hetzelfde programma en toch werd het telkens anders ervaren. Buurten, kletsen, interactie met het publiek behoorden tot zijn handels-

merk. Moppen werden aangepast aan de plaats waar hij optrad. Zo vertelde hij in Rotterdam dat hem daar een glas bier werd geserveerd met een veel te dikke schuimkraag. Toen hij daarover een opmerking maakte, zei de ober dat hij het glas maar moest laten staan, dan kwam er vanzelf meer bier. Bij het afrekenen vroeg de ober vijfenzeventig cent. *Peerke* gaf twee kwartjes met de opmerking: *'Lao mar ligge, 't wordt vanèiges meer.'*

De *Natris* bleef een ludiek figuur. Hij liep mee in de carnavalsoptochten van Valkenswaard. Bijvoorbeeld als *Sjo-Pik* met zijn bromfiet, als lid van de melkbrigade van *Striepersgat* of met het bord: 'Ik wil Bolletje, ik bedoel Borreltje'. Ook trad hij op als *tonpraoter* in Valkenswaard in de jaren na 1960. *Tonpraoter* Wim van de Broek (Rikske) nam hem later als voorbeeld. Met Van den Broek deed De *Natris* nog mee aan de carnavalsoptocht als *d'n Valkeswirdse twilling*.

Het hectische leven eiste zijn tol. Aanvankelijk kon hij van alles op zijn kin en tussen zijn tanden laten balanceren: stoelen en banken hield hij in evenwicht met zijn gebit. Maar hij raakte bijna al zijn tanden kwijt. Het optreden verveelde hem niet en het publiek bleef *Peerke* waarderen, hoewel datzelfde publiek wel kritischer werd door onder meer de concurrentie van de tv.

Peerke trad op tot aan zijn dood. Hij zei daarover zelf: *'Al jaren lang denk ik steeds weer: "Peer, jongen, volgend jaar is het afgelopen. Dan moeten ze oer nie meer." Maar elk jaar opnieuw schrijf ik m'n boekske vol met afspraken. Rijk worden doe je er niet van en de belasting kun je niets wijs maken. Maar ik doe het zo graag.'*

Dank aan Christ van den Besselaar, Johan Biemans en heemkundekring *Weerderheem*

De Paoters Terrepetijn OW en Sjaggerijn OH (Breda, 1982 – 2018)

De Paoters van Bredao waren echte buitenbeentjes. Zij waren geen tonpraoters, maar tilden het carnavaleske Brabants met hun humoristische *taol-kurzusse* wel naar een ander niveau. *De Paoters* vertoonden begin november 2018 *Opa's laatste kunstje* in de *Grote Kerk* in Breda. De humor,

grappen en grollen, woordspelingen en gewaagde uitspraken waren zoals altijd de ingrediënten van de voorstelling. *De Paoters* (Theo Melis en Theo Borghouts) waren de mannen achter de openbare *Kurzus Bredaos Spesjaol* en de *lesboekskes Eej Kul... en Tweej Kul..., Dreej Kul... en Veul Kul...*

De Paoters stonden bekend om hun vrolijke *littenieje*, waarbij het publiek de smeekbede moest herhalen. Bijvoorbeeld: *Oow Gottegot*. In de loop van de tijd hebben ze honderdduizend euro binnengehaald ten bate van de *Grote Kerk*. Helaas overleed Theo Borghouts, alias *Paoter Sjaggerijn*, in 2018.

De Paoters waren enorm populair in de Baroniestad. Het begon in de aanloop naar carnaval. Er moest steeds een grotere locatie gezocht worden. Uiteindelijk werd dat *de Grote Kerk*. De lessen werden samengesteld onder auspiciën van het *Kielegats Taole Instetuuut* en dat benadrukte de link naar carnaval; rond Vastenavond draagt Breda de naam *Kielegat*.

De 'schertspaters' hebben veel lessen verzorgd. In 2010 gaven ze een *Bij-scholingskurzus* ten bate van het *Steunfonds voor de Grote Kerk*. Bij die gelegenheid werd een compilatie van al hun lessen gepresenteerd; een indrukwekkend, fraai uitgegeven boek met honderden pagina's vol humor: *Eej Kul Omnieboes*. Een complete *kurzus Bredaos*. Wijlen Michel de Koning noemde het 'de bijbel van het *Bredaos*'. Hij hanteerde terecht termen als jolig en ludiek om het 'paterswerk' te karakteriseren.

Vaste lesstof waren de geestige *Meejleeslesjes* en de kolderieke *Aonmekao-reschrijfsels*. De zelfwerkzaamheid werd aangemoedigd met de kreet *Doe-dokiswa* (Doe ook eens iets).

Speule meej taol

Witte wa leutig is?

Un blaosorkest bij un'alkewolkuttrôle

Tegen'unne deurwaoder 'pak un stoel' zegge

Unnen'optiesjèn diej'oe sterrekte toewenst

Unnen 'oowber die un steak lao valle

In un âantiëkwinkel vraogen'of ze nog wa nuuws'ebbe

Unnen'albieno dieter gekleurd'opstaot

Unne scherrepshutter die zun vrouw mist

Un perreweps meej bijveschijnsele

Witte wa nie leutig is?
 Vor un geslote deur staon op d'ope dag van un gesloten'inrichting
 Geplet worre onder un Wêense wals
 Unne kok die roet int'ete gooit
 Unne voorzitter meej'un ziek'onder zun leeje
 Un koowkieneverslaofde die zun gram gaod'aole bij de rechbaank
 D'aoringe van un vistent pikke
 Oew'fotoowrolleke naor un ontwikkelingslaand sture
 Un'annoowreksiejapesjènt meej meejêeters

PIONIERS MET EEN MISSIE

In de eerste helft van de twintigste eeuw was het slecht gesteld met de economie in het land en datzelfde kon gezegd worden over het gebruik van de Brabants dialecten in de media. Zoveel als er 'in het plat' gepraat werd, zo weinig was er in te lezen. Er waren wel enkele lichtpunten; schrijvers die zorgden voor vermaak in de eigen moederspraak. De eerste dialectvertolkers van die dagen waren: pater H. A. Sterneberg (Oosterhout), pater Piet Heerkens (Tilburg), pater Has van Rukven (Middelrode), Kees Dekkers (Roosendaal) en Jan Cunen (Oss). Drie van deze vijf heren zijn missionaris geweest en brachten een onverwachte boodschap. Zij gebruikten hun dialect om gedichten en korte verhalen te schrijven waarin vaak heimwee doorklonk naar het land van hun jeugd. Ze verwierven grote populariteit en kregen navolging. Andere geestelijken die zich later nog gingen roeren in het Brabantse dialectlandchap waren: karmeliet Ivo van Dinther (Geffen) en kruisheer A. van den Elsen (Uden), die in 1977 zijn boek *Udense vertellingen in den hoek van 't vuur* publiceerde. Achter het pseudoniem van de pastoorsmeid Sientje van Mierikshoven, die in de zestiger en zeventiger jaren haar geestige Brabantse brieven in het *Bisdomblad* schreef in een gecultiveerde dialectvorm, schuilt de priester Antoon Verbruggen (Schijndel, 1917 - Best, 2006). Opvallend is dat de Brabantse dialectliteratuur uit de eerste helft van de twintigste eeuw vaak als vaste 'ingrediënten' het priesterschap, 'missiewerk', talenkennis, heimwee en humor bevatte.

H.A. Sterneberg S.J. (Oosterhout, 1883 - Rotterdam, 1956)

Hugo Antonius Sterneberg werd geboren in Oosterhout, maar groeide op in Tilburg. Hij was missionaris op Java en schreef daar de gedichten die hij in 1932 bijeenbracht in *Een busselke Braobaansch*. In de inleiding beschrijft Piet Kerstens in West-Brabants dialect de dichter en zijn werk. Piet Kerstens had pater Sterneberg als pastoor leren kennen in Nederlands-Indië. Bij het verschijnen van Sternebergs dichtbundel was hij directeur van

de R.K. M.U.L.O. in Batavia. Later werd hij inspecteur van het westers lager onderwijs, en lid van de *Volksraad* en het *College van Gedelegeerden van Nederlands-Indië*. Hij was enkele jaren minister in de Nederlandse regering in ballingschap in Londen. Na de oorlog was hij anderhalf jaar hoofdredacteur van dagblad *De Tijd* en zetelde hij zes jaar in de Eerste Kamer voor de KVP.

Volgens Piet Kerstens is de priester-dichter Sterneberg een rasechte kunstenaar die vergeleken mag worden met Guido Gezelle. Piet schrijft: *'Belangrijk thema van zijn dichtwerk is de liefde voor 't Roomsche laand en volk van Braobaant.'*

Aon m'nen geburtegrond (fragment)

Braobaant, m'n Braobaant toch, m'n liefste laand.

Oh, hoe verlaang ik nog, vèr van ons kaant,

efkens, mar efkens meejt eigenste raas

nog 'ns te praoten, te drinken 'n glaas,

nog 'ns te lust'ren naor leutige lie;

mèr.. 't is vurbij... schoon vergeten is't nie.

Och neej! mar kèk dan toch, is dè nie fraai!

Kende g'iets schoonders nog dan onze haai?

't Zeedonkergruun, mee dè purper en wijd

lèk of Gods maantel daor nir leej gespreid!

't Is upternuus of ik alles wir zie,

mèr.. 't is vurbij... schoon vergeten is't nie.

(Uit: *Een busselke Braobaansch*, 1932)

Piet Heerkens S.V.D. (Tilburg, 1897 - Eindhoven, 1944)

Uit het oeuvre van Piet Heerkens zijn Brabantse spreuken voortgekomen, zoals:

Liever zónder pént en glorie as méé glorie pént, gadorie en 't Is hier noot zo kaant en klaor of et haopert hier en daor. Maar het bekendste is pater Piet toch gebleven om zijn zes dichtbundels: *Brabant*, *De Knaorrie*, *Vertesselkes*, *De Kinkenduut*, *De Mus* en *Den Örgel*.

Over zijn dialect schreef hij: *'Iederendeen z'n moedertaol is verreweg de schoonste taol van heel de weereld,- et is de klaank van zijn eige laand, z'n eige volk, z'n tong, z'n hart, z'nen eigen aord,- mar ge moet meschien 'n jaor of tien in de vremde laande zijn geweest om in et diepste kuiltje van oe hart te kunne vuulen hoe waor of dè-d-is.'*

Zijn broer Leo componeerde muziek bij een aantal gedichten van Piet. In 1938 schreef Piet Heerkens de tekst voor het Tilburgs volkslied. Andere bekende liederen van Heerkens zijn *De Brabantse scheldprocessie* en *Vrouwke Misère*.

Piet Heerkens schreef onder de schuilnaam *Jan Jaansen* ook dialectverhalen in de *Nieuwe Tilburgsche Courant*. Het *Dagblad van Noord-Brabant* jubelde over zijn publicaties: *'Wat deze Brabantsche dichter in hart en niereen ons brengt, is zuiver ongekunstelde taal, poëzie van een aantrekkelijke primitiviteit, die juist daarom zo schoon is, wijl zij onmiddellijk aanspreekt.'*

In 1914 ging Piet Heerkens naar Uden om opgeleid te worden tot missionaris van de congregatie van *Het Goddelijk Woord (SVD)*. In 1927 werd hij in Teteringen tot priester gewijd en vertrok naar het eiland Flores in Nederlands-Indië. Vanwege zijn slechte gezondheid keerde hij in 1936 terug naar Nederland. Toen begon hij – naar het voorbeeld van pastoor H.A. Sterneberg – dialectverzen te schrijven. In 1944 stierf hij in een ziekenhuis in Eindhoven. Hij ligt begraven op het kerkhof van missiehuis *St. Lambertus* in Helvoirt.

Jan Viool

*Zeg, witte gij nog van Jan Viool die langs de deure liep
en geurde naor 'n vuil riool en in de schuure sliep?*

*Hij fiedelde zoo-mar-ongeveer-ten-naoste-bij wè raok,
en hij ha bij schoon en lillek weer 't viooltje mar aon z'n kaok.*

*Zeg, witte dè nog van Jan Viool: z'ne kokkerd, - rond en rood
toe pimpelpeers van rooje kool, - hong nie persies in 't lood.*

*Hij fiedelde mar van tierelierelier en zaogde rauw kris-kras
ie dronk 'n stevig pötje bier, as 't geen jenever was.*

*Z'n ooge blonken as van glas en gluurden deur 'n kier...
ze dreven, - as 't geen snevel was, - ze dreven rond in bier!*

*Soms denk ik nog aon Jan Viool, ocherm, dieë viezen tiep,
die geurde naor 'n vuil riool en in de schuure sliep!*

*Want Jan Viool ha' aaltij lol en streek mar tierelierelier.....
z'n wange stonden peers en bol van bier en van plezier!*

(Uit: *Den Örgel*, 1938)

Has van Rukven (Middelrode, 1903 - Heeswijk, 1987)

Harrie van Dorruze (van der Heijden), een boerenzoon uit het Woud in Middelrode, wilde missionaris worden. Hij trad in bij de norbertijnen in Heeswijk en kreeg de kloosternaam Fulco. In 1930 werd hij tot priester gewijd. Hij werkte van 1932 tot 1946 als missionaris in Jabalpur, India. Hij vertaalde zelfs de katechismus in het Hindi. Na de oorlog promoveerde hij in de theologie en werd lector aan het seminarie van de *Abdij van Berne*, waar hij theologie en filosofie ging doceren.

In 1948 duikt zijn schuilnaam Has van Rukven op in het weekblad *De Brug*, waarin hij wekelijks een spannend verhaaltje in de geest van Dickens publiceerde. Tot 1976 bleef Has van Rukven actief als schrijver van feuilletons en columns. Door zijn schrijverstalent en sprankelende humor kreeg hij een grote achterban in het verspreidingsgebied van *De Brug*.

Als Dr. Fulco van der Heijden verrichtte hij ook veel vertaalwerk.

Zijn verhaal *Kniep* dat in 1987 verscheen in *Verhalen uit de Meierij* werd verkozen tot beste verhaal uit de bundel.

Uit 1982 stamt een bescheiden bloemlezing uit de *stukskes van Hasse* onder de titel *Femielie van Rukven*, samengesteld door J. v.d. Meijden. De auteur was er niet gelukkig mee en maakte met Cor Swanenberg een nieuwe, uitgebreidere selectie voor zijn boek *...en het beste van Hasse* dat in

1987 verscheen. Has stierf tijdens de presentatie te midden van zijn familie, vrienden en fans.

Kaart speule (fragment)

Twidde Korsdag waar bons nog 't gezelligste geweest. Toen hemme buurlui gehad. Tijs van Gijse waar dur geweest en z'n wefke. Dè zen ons buurlui, allebei zo van die knoepers van dezelfde awer ès ons Han en ikke. Tijs is nogal unnen flinken dikken kruier en z'n wefke is zo'n klein vernendig ding. 'Haaw toggis op mettè gepreek,' zisse. 'Hemme nou nog nie genog preek gehad dees week?'

En 't moiste is bij Sientjes: die hee geregeld 'n drupke oan dur neus hange. En zolang èst hengt is dèttoew dorentoew, mar 't blef nie hange. Af en toew vellet umlig en dan moete mar avonture wor't terechte kumt.

'Hè,' zins Han metteleste toen ze moes geve, 'wè schuive die kaart toch slecht tovend. 't Lekt wel dèsse plèkke.'

Ik zeg: 'dè kumt van de wozzum in de kamer, umdèchge de moor opte kachel het stoon. Lèkt marris goewd neven oewen duim, dan zalt wel beter goon.'

En ons Han is unne keer flink gelèkt en 'ja,' zisse 'helpe dugut.'

Tijs die ha iets in de gate.

'Ja,' zittie, 'den innen dag skuive de kaart beter ès den andere. Dor kunde gin stoot op make.'

Ik zeg: 't is mar krek zo't velt.'

'O, heddur ok erg in,' zittie en laagden 's.

Ik zeg: 'zome wir vriesj krije, denkte?'

'Zo te ziejn nie,' zittie, 'want de euze druppe.'

'Zitte gellie daor nou wir te aauw bètte,' zee Sientje.

'Vurruit Has, ge zit op vurhaand.'

(Uit: *...en het beste van Hasse*, 1987. Eerder gepubliceerd in *De Brug*.)

Kees Dekkers (Roosendaal, 1887 - Antwerpen, 1947)

C.J. Dekkers was een slagerszoon. Zijn ouders stierven toen *Kiske* vijftien was. Hij schreef zijn eerste gedichten en liedjes als hulptelegrafist bij de *Nederlandse Staatsspoorwegen*. Kees was avontuurlijk aangelegd. Van 1911

tot 1930 werkte hij in Nederlands-Indië (Borneo) als marconist van de *Bataafsche Petroleum Maatschappij (BPM)*. Vanaf de jaren twintig begon hij zijn verhalen in het Roosendaals te publiceren in dagblad *De Grondwet*. Er volgden veertien delen met de titel *Van Roosendaol nor Indië* en een rubriek *Ons Taoltje*. In 1923 verscheen *Het Roosendaolsch Lieke* dat als voorbeeld heeft gediend voor veel dorps- en stadsliedjes.

Het Roosendaolsch Lieke (fragment)

*Kend'n kloek meej pielekes, tiete, jonge krielekes,
Sperrewepse, aaiemaaie, Spaonsche naaiers, klokkebaaie?
Witte gij wa butse zijn? En wa aoremutse zijn?
Stikkebezies, figelette, stiekeballen en verkette?
Kende lijvet en 'n klak, piestelees en pletse?
Waarde vroeger ok n'n brak? Reede gèerre schètse?
Lustte gij n'n brok, 'n daol en hechte boeremikke?.....
Dan zijde gij van Roosendaol. Dan zijde net as ikke*

(Jan van Nassau verzamelde tal van liedvarianten die gebaseerd zijn op *Het Roosendaols lieke* uit 1923. Zie ook *CuBra.*)

Kaaike boove! (fragment)

*Laank vordatte houwe staossie en de soepschuur zijn gebouwd –
En toenatter nog gin stierken nor de mart ier waar gestouwd –
Vor tur nog van griffemeerde, van soosjaole wier geprot –
En n'n eelen tijd vor 't raodtuis en vor Peer Lavoe z'n kot –
Vor de schuive, vor de schoole vor de braandspuit waar 't al:
Kaaike boove! Kaaike boove! 't Kaaike bovenal!*

*Mneer pastoor die ee gezörregd dasser meej begonne zijn
Om oons aove uit te graove – Die waar toèn nog vus te klein!
Aon wirskaante laag n'n baareg. De pastoor zeej: 'Röm mor op -
Baarege kund ièr nie pruime! Zet ze d'r mor in, de schop!
En zoo teeje zun aon 't graove van den baareg, uit 't dal,
En ze groove 't Kaaike boove, 't Kaaike bovenal!*

*Jan van Nassau in die tijje waar toen Heer van Roosendaol
En van d'eere die regeerde ist de flienkste van ammaol!
Geirre mooge zum ier lijje want ij iellep oons aaltij
En bij 't graove van de aove gaaf ie toen 't bier nog vrij!
Nouw, de manne van 't Kaaike tuft d'r toen ok niej in!
'Nassau boove!' 'Nassau boove!' Da waar nor dre zin!*

*En daor lietjit niej bij zitte en ij zeej d'r nog wa bij:
'Roosendaolers zijn gin slaove, ik verklaor oe ammaol vrij!
(In die tijje waar dad eel wa, da ge doen kon wa ge wouw
Da ge nie as slaof verkocht wier aon 'n rijke weeduwwrouw).
Toen - in veertien een en veftig waar d'r feest in 't rozendal:
'Nassau boove! Nassau boove!' zonge z'overal!*

(*Opgedrooge aon Erato - asse 't emme wulle*)

Dank aan Jan van Nassau.

Jan Cunen (Oss, 1884 - 1940)

Jan Cunen was archivaris en historicus te Oss. Hij is bekend geworden om de grote reeks artikelen die hij schreef over de geschiedenis van Oss en het Maasland. Hij bracht een collectie historische en volkskundige voorwerpen bijeen die de basis vormden voor het museum in Oss dat naar hem is vernoemd.

De jonge Jan Cunen had te kampen met een zwakke gezondheid. Na de middelbare school kwam hij in de manufacturenzaak van zijn ouders. Na enkele jaren voelde hij zich geroepen tot het kloosterleven. Hij bracht een proefperiode door in de benedictijner abdij de *Achelse Kluis*. Hij trad in 1906 in bij de trappisten in Diepenveen. Zijn religieuze naam was Eugeni-us. Twee jaar later trad hij uit. Daarna deed Cunen nog enkele pogingen toegelaten te worden tot een geestelijke orde. Als gevolg van suikerziekte moest hij zich aan een specifiek dieet houden en dagelijks veel wandelen. In Oss vatte Cunen het werk als etaleur en winkelchef op in de manufacturenzaak van zijn ouders. Hij stortte zich op de historie van stad en

streek. In 1919 schreef hij een artikel over een voormalige schuilkerk in Oss in het weekblad *Mooi Brabant in woord en beeld*, het begin van een reeks artikelen over de historie van Oss en het Maasland. Cunen was de man achter de historische reeks *Ossensia*.

't Krúske van de Paus (fragment)

Piet Bastiaonsen was in zonne tijd zwaaf gewist. Of ie veul doeëjes gemaakt ha', dés iets wor ik buiten wil blijven, in alle geval was 't inne mensch, die gen vlieg kaod zô doen. (...)

't Was inne mensch dor gen man iets op te zeigen hi' gehad, allenig kos ie nie uitgepraot kommen over zinnen zwaventijd; te paas of ten onpaas, die bracht ie der altijd tusschen. Dè vervilde mitte lêste alleman en zo zôn um vort ontloeeën hebben um van zin gezanik, altijd 'tzelfde, af te zijn.

Nou hattie gehuurd dè de zwaven allemol 'n medallie zôn krijgen en toe was er gen ophawen mer aon. 't Was van smèregens toe 's aovons nerges mer over dan over die medallie, 't krúske, net zô es ie dè noemde en al 't febrieksvolk laachde der vort mi en ze zennen: 'Piet, ge zult nog gék worren over oe krúske.'

Inne klerk van 't febriek hatter ôk van gehuurd en die zô Piette is in poets bakken. Hij ging er nao toe en zén tegen 'm: 'Piet ik heb gehuurd dè oe krúske in Zaoterdag zal afkommen, 't stond in de krant.'

's Zaoterdags smèrgens ging ie nô inne winkel, kôcht 'n krúske, makte er in lint ôn, pakte 't netjes in en bracht 't nô de post.

Piet ha' tegen alleman onderhaand verteld van z'n krúske, det nou toch 'n Zaoterdag kommen zô en ze al verzôcht um te kommen kijken. En jawel, 's Zaoterdags sôvonds door braacht de pôst in pèkske. Piet sloeg in groeët kruis toennie 't aonvint en 't wefke viel op der kniejen. Ze jankten allebè en durfden 't niej open te make. De keinder moessen de buurt op en volk gaon haolen um te kommen kijken en die kwamen dalijk. Toe worde't open gemaakt en ze spelden 't Pietten op zinne jas. Mi vol kannen worde er z'n best bier gehôld en den hëllen aovond was 't huis vol menschen gewist, die kwamen fileceteeren en bier drinken en Piet, mi z'n krúske op zinnen jas, was de koning te rijk af. (...)

Piet, mi 't krúske op zinne jas en 't pèkske, wor 't ingezet en ha', nao de

Pastoeër. Die ha't nog kwellijk gezien of ie zèn: 'Piet, ze hebben oe vur de gek gehawen; 't is nie van de Paus, 't is mar uit inne winkel, en kek mar op de stempel van 't pèkske, 't is hier uit de plôts vandôn eweg gestuurd. Zeigt 'r mar niks van tegen gen man.' Piet mende dettie dur de grond zakte. Hij kos gin woord zeigen. 'Piet' zen de Pastoeër, 'ge krijgt in medallie van de Paus, des zeker, want alle zwaven krijgen er ieën, mar dit is mar fopperij van den énnen of den andere; es de echte kumt, zal ik er wel iets van huren en oe wel komme warschouwen, doe de deez mar weg.'

Piet gong nao huis en was de kop ingeslagen. Hij vertelde 't tegen z'n wefke en dè kos 't mar nie gelûven.

*'s Mondags op z'n wèrrek wöttie gen woord zeigen en laoter nooit mer, ok nie toennie de echte medallie 'Bene Merenti' gekregen ha', hittie nie mer der over geprôt, net zo min es over zinne zwaventijd. 't Werkvolk is te weten gekomen hoe 't eigenlijk gegon hi en nog lang dernao, es sommige Piette zagen, dan wezen ze boven aon 't knupsgat van derre jas en zenne dan: 'Piet, oe lintje.' (Uit: *Mooi Brabant*, 1910)*

Ivo van Dinther (Geffen, 1915 - Boxmeer, 2001)

Ivo van Dinther was pater karmeliet en werkte als pastoor en leraar, verteller, toneelschrijver, schilder en dichter. Hij kwam uit een boerengezin van acht kinderen, waarvan er vijf naar het klooster gingen.

Hij ging na de lagere school naar de kruisheren in Uden. In 1936 trad hij in bij de karmelieten in Boxmeer. In Merkelbeek studeerde hij theologie en filosofie en werd er in 1943 tot priester gewijd. Hij kreeg de klooster-naam Ivo. In de oorlog werd hij priester-assistent in Maren-Kessel. Daar schreef hij zijn eerste toneelstuk: *Om torenkruis en trouw*. Ook zijn gedicht *Ballade van de Brabantse emigranten* is er ontstaan. Ivo werd hoofdredacteur van het *Mariale Maandblad van de Karmel* en van *Elckerlyc*, het landelijk orgaan van het *Katholiek Amateur Toneel*. Hij voelde zich aange trokken tot het volkstoneel en ging toneelstukken schrijven.

Zijn eerste publicaties waren in het Nederlands, maar later ging het Gefens prevaleren. In 1970 werd hij rector van het verpleegtehuis *Oosterhof* in Den Bosch. Hij schreef en schilderde en ging bij boerenmensen buurten. De mooie humor die hij hoorde, verwerkte hij in zijn dichtbundel

Mee de deur in d'n hèrd en in zijn verhalenbundel *Mense van veur de verkaveling* (1980). In 1989 verscheen *De kalènders van Kriest van Kee van Kaote*, een kroniek van het Maasland. In 1997 volgde een bundel verhalen en gedichten met de titel *De leste sneuw*. Een jaar later kwam het boekje *Ge wordt 'r mee wakker* uit. 'Kwijtschrijverij' noemde Ivo dat bescheiden. Hij kreeg in 1996 de *Ad de Laatprijs*.

Goei Geffes

Bram ha z'ne lózzie in de put laote valle. Mar 't waoter waar d'r zo helder, dettie toch kos zien hoe laot 't waar. Mar mee 't opdrèije zal 't moeilijk worre, docht ie.

Moes 't nouw Den Bosch zen of 's-Hertogenbosch, zate ze te steggele.

Kwaamp Gerrit binne.

Vroege ze heum: 'Noem de hoofdstad van Brabant.'

Zee Gerrit: 'Endhove.'

Nariske vertelde bè de specialist dettie bè ene kwakzalver waar geweest.

'En, wat wist die voor onzin te vertellen?' glimlaachte d'n dokter.

'Hij hee me naor ouw gestuurd,' zin Nariske.

Tieske ha 'n schon kettingske veur z'n Tooike gekocht.

Hij wo 't Tooie umhange.

Zin Tooi, snibbig es alted: 'Behange hè'k alted eiges gedaan.'

(Uit: *Ge wordt 'r mee wakker*, 1998)

STIJGENDE LIJN

Toon Kortooms (Deurne, 1916 – Bloemendaal, 1999) publiceerde zijn volkse Peelromans vol humor vanaf 1949.

Die boeken zijn in het Nederlands geschreven.

In de tweede helft van de twintigste eeuw krijgt de streektaal steeds meer belangstelling.

Voor Louis Vrijdag (1913 - 1994), die onder de schuilnaam Lodewijk van Woensel zijn Eindhovense verhalen en gedichten publiceerde, werd Piet Heerkens met zijn gedichten en liedjes het grote voorbeeld. Willem Verspaandonk (1904 - 1973) publiceerde rond 1958 onder het pseudoniem *Willem van 't Hof* de bundel *Gepalmde rog*, een verzameling boerengedichten in deftig Eersels. Jan Elemans promoveerde op het proefschrift *Woord en wereld van de boer*. Henri 't Sas (Molenschot) bedacht zijn korte verhalen in het Bredaas. Bert van der Horst schreef zijn dialectboeken in het Helmonds. Thieu Sijbers (Nijnsel), Arie van Roozendaal (Schijndel), Huub van Eijnhoven (Best), Ad de Laat (Nistelrode), Peter Haans (Geldrop), Gerard van Maasackers (Nuenen), Peter Aarts (Deurne) en Drik de Bruyn (Rijsbergen) stonden aan het begin van een geleidelijke verschuiving naar muziek en zang in dialect.

Lodewijk van Woensel (Woensel, 1913 - Eindhoven, 1994)

Louis Vrijdag was drukker-uitgever van beroep. Daarnaast was hij dichter en publiceerde onder zijn pseudoniem: Lodewijk van Woensel. Hij hield van zijn geboortedorp: *'Woensel waar 'n schôn land en as in 't veurjaor de bimd z'ne gruune jas aantrok en in de zomer d'èkker achter 't kerkhof gaauwd stonne van 't korre, hâ-g-'t er veul weg van 't Aards Paradijs.'*

Louis Vrijdag was de tweede van vier kinderen.

De belangrijkste publicaties van Lodewijk van Woensel zijn: *Meziek uit èige land* (1939), *De Kneuter* (1940), *De Wiender* (1948), *Ick Limerick* (1961), *Goej Volk* (1962), *Kleine Narrenspiegel* (1970), *Dag- en nachtvlin-ders* en *Soldaotebabbels* (1975).

Een paar fragmenten uit verhalen van de bundel *Goej Volk*:

'Toen ik vanaovend nao Carlton gong,' zin Antonius, 'kreeg ik, vlak veur de Bank op de Mèrt zonne grote neonletter op menne kop, mèr ik vuulde -n-er niks af,' zin ie, 'want 't waar 'n zachte -g-.'

'As ge trouwens ôk mèr 'n klèin bietje in de meziekwereld thuis bent, dan wit-te goewd, dè 'n hërremenie mee dreug muzikante net zu min gedije kan as 'n mieketunneke zonder watter.'

Den aauwen Dôrrus van Deurse waar veur goewd uitgeblaozen en hij moes mee meziek begrave worre, daor gong niks van af. (...) Nooit teveure hân ze zu'n zwaor kerwèi onder hande gehad, 'nen treurmars waor ge 'ne kaauwe rug van kreeg, mee baswèrrek waor oew haor van overènd gong staon en ze keke dan ôk sekuurder dan ooit nao 't stökske van den dirrekteur, die er al spijt van begos te krijge dè-t-ie den 'Abschied der Gladiatoren' nie op de lessenaar gezet hâ in plats van dè mineurèchtig gemieter en bij de zesde maot z'n hemsmeuù al op begos te streupe. Maot veur maot wiere de note gewikt en gewogen en as ze 'r tien kende, begosse ze wir oppernèit. In 't begin wieren er van èiges hil wâ kruize gemold en molle gekruisigd en d'r kwamp nogal veul bier bij te pas veurdè de instrumenten 'n bietje op stemming kwame, mèr toen ze tot in den treure getoeterd en gedaon hân, waar zu tège twèlleve den treurmars toch vòrt zú trurig dè ze mee 'n gerust hart kosse zegge, dè Dôrrus van Deurse mèrrege gin klage zou hebbe. Den dirrekteur waar volop tevreje mee 't resultaat en verzekerde, dè ze 'r nou wel veur 'n jaor of tien tege kosse, waarop de veurzitter de manne nog 's extra op z'n gemak stelde deur de spontanen uitroep: 'Laot ze nou mèr opkomme, de dooj leje, we lusse ze gruun!' Ze vieten er nog innen op de goejen afloop en dan dinne de muzikante stillekes op huis aon.

Den andere mèrrege ware ze pront op tijd present, mee stèil hoej en pietelèers en Peer Petat hâ veur d'n uurste keer van z'n lève schoewn an in plats van høg klompe. Den drapeau hâ veur dees geliggenighèid 'n zwarte fallie veur gekregen um de gaauw letters en de blinkende frannies te verbèrregen en de tromme zaten in 'nen dikke reuwbånd gedrèid. Véúr Dôrrus van Deurse z'n huis wier de stoet opgesteld en de zon scheen zú vriendelijk dè Friedus Fietelaars, den uurste tuba, 't nie kos laoten op te mèrreke, dè ge mee zu'n weer veur oew plezier begrave zoudt wille worre.

An de kop van de stoewt kwamp er 'nen drager mee 'ne palmtak van de Vincentius, waor Dôrrus bestuurslid van geweest waar, daoraachter 'ne grote krans van de 'vrolijke katters' en op 't lèst nog 'nen bos bloeme van de hèrremenie mee 'n zijje lint waarop geschrivve stond dè Dôrrus in vrede moes ruste. De Heilige Familie droeg de kist en vlak daarop kwame de muzikante, die z'n èigen al nie mir zu zeker vuulde mee z'nen treurmars, nou 't 'r onderhand óp zou gaon. Den dirrekteur, die 't gevuul hà dè-t-er beroerdighèid in de locht zaat, liep allang zu'n bietje zimmelèchtig an z'n partituurke te froemele zonder toe 't besluit te kanne kommen um den aanval te beginnen en toen – inins – gebeurde-n-'t!

Halverwege de kerk stook Hannes van den Hèiboer, den drapeaudrager, z'n èrdbezieneus de locht in, loerde 'ne keer nao links en rechts, keek nog 's over z'ne schaaouer nao achteren en schoot dan, zonder z'n èige nog langer te bedenke, as den bliksem de 'Gaauwen Bol' in.

In 't uurst ware de manne zú verschote, dè ze stokstijf bleve staon en de tamboers hielen op mee tromme. Efkes nog bleve ze staon teuten as kiepe die z'n èi nie kwijt kanne, mèr dan inins koze ze resoluut Hanneze partij en toen waar d'r gin haauwe mir aan. De klarinette halde de tamboers nog in veurdè ze de 'Gaauwen Bol' binne ware, de bugels liepe de pistonne bekant tenondersteboven en de trombonne vochte mee de baritons um binne te komme. De dirrekteur kwamp as lèsten aon, mèr al vloekte-n-ie z'n èige schèel, 't beschoot er toch nie mir aon want de manne waren al grote borrels an 't vatten um te bekomme van de schrik. Ze hà'n gisterenaovend òk veuls te hard moete ploeteren an dieë verdimmesen doojenmars en vandaag ware ze toch nog bang geweest dè-t-ie in 't watter zou valle. Nou viel ie in de snèvel, mèr nao 't zesde rondje waar d'r gin mens mir bij die nog nattigheid vuulde en waar de hil begraffenis vergète.

Dôrrus van Deurse wier zonder treurmars begrave.

(Uit: 't Zat herremenieke, 1962)

Jan Elemans (Huisseling, 1924 - Huissen, 2019)

Jan Elemans was een pionier in het bestuderen en boekstaven van het Brabantse boerenleven en het dialect, met name de taal die in zijn geboorte-

dorpje Huisseling werd gesproken. In 1938 heeft de jonge Jan het Land van Ravenstein verlaten voor de gymnasiale opleiding aan de *Abdij van Berne*, het seminarie van de norbertijnen in Heeswijk. Over die periode schreef hij *De klankwetten van Kastenmiller*. Meester Kastenmiller bereidde hem voor op het toelatingsexamen te Heeswijk door de meest onbeschaaftde, lange klinkers als bij *gluu:ve* (geloven) uit te bannen. In Heeswijk ontmoette Jan neerlandicus Anselmus van der Biezen, kenner van het Meierijs en correspondent van de *Amsterdamse Dialectencommissie*. De jongen slaagde voor zijn toelating. Maar 'de genademiddelen van onze Moeder de H. Kerk moesten het afleggen tegen de inmiddels ontwaakte hormonen'. Jan ging naar het gymnasium in Megen en daarna naar de universiteit in Nijmegen. Hij promoveerde in 1958 in de Nederlandse taalwetenschappen met het proefschrift *Woord en wereld van de boer*. Ruim vijftig jaar later voltooide hij zijn dialectstudie met de uitgave *In het vuur van het gesprek*. Elemans was een taalgeleerde en begenadigd schrijver. Hij publiceerde een hele reeks boeken met verhalen en gedichten. Tot zijn oeuvre behoren *De Keerakker*, *Het Haargetouw*, *Tempel van Zeus*, *Waarom pa mijn moeder de enige kazemat noemde in Nederland die deugde*, *De muze op klompen*, *Groeten uit het land van At en Moem* en *De Nijmeegse Ferguut*. In 1970 kreeg hij de *Hilvarenbeekse poëzieprijs*. Doctor J.H.A. Elemans bleef de boerenzoon uit Huisseling, ook al was hij al lang leraar Nederlands in Arnhem en woonde hij in Gelderland. In zijn gedichten kwam het thema van zijn jeugd steeds terug. Humor zit er in zijn dialectgedicht *Ne winter van Atten At!*

In zijn academisch proefschrift nam hij het geestige verhaal op van de arrestatie van een roverkapitein uit het Land van Ravenstein, zoals hij dat had opgetekend uit de mond van een boer:

Van der Slösse waar ene glatjaanes die ze nie hèndeg òn zen vésje kwaampe. Héj waar de vèltwachterz aat wér te slim av, al dinne zer schrömmelek fól moejte vur um em te vatte. Dè waar òk chènne wónder want te kèl kós fan allerhande kunsjes. Zoe: hattie òk te gaaf fan et toovere. Héj kos sen èjge èz et er naawde in-éns wech maake. Dè hék men grötfödder, òjjéggés, nòch só duk huu.re vertèlle, èn diej mins wis te pròòte, dè sék oe! Zoe: kant fandaach

niemmeste mér. Mar we hant oover diejje van der Slòsse. In Ròwwestèjn han zem ene kie:r hòst te pakke, et schów mar en hòr mér van en aaw wéjff. Mar de gladdékker nèjden er nòch tussenöwt, gaddölme, èn loe:pe, dè kój, ónt-aart! Umdèj door tussen al die höwz óp te kèèjer nie sò öwt te weech kós, spróng ie op te mölderskar die nèt Rowwestèjn öwtdin. Bé de pórt hi te pliez-zie toe hie:l de kar afchezòdcht, mar ze vónde niks, te kèls, want van der Slòsse ha sen èjge in ene méélzak feraandert. Mar ja, óp enen andere kèr han zem int Huuselings fèlt mi tren allen in en wèrtje gedrivve dè tie nie hót òv aar óp kós. Ze mènde nèt só grif dè sem han, mar ik ség et oe dè tie ze wér kulde. Woor zók sòdchte, ze kóssen em nérnte véjne. Héj ha sen èjge in en knótje veraandert, èn tigge dè èjgeste knótje hi toe nòg éenne van die vèlt-wachters stòn pisse. Afféjn, de mins kwaamp nie vur den dag èn umdè se der tòch niks mér kóssen öwtsette, dinne ze mar wér óp höwz òòn, èn ze waare nòch nie ewég of toor stón te kèl wér, mi te zèèjk fan diejje pliessie nòg in z'n schoe.n, weezelek wòòr!

(Fragment uit: *Woord en wereld van de boer*, 1958)

L.W. van der Horst (Helmond, 1905 - 1993)

Hij had vroeger niet de kans gekregen om Nederlands te leren; daarom schreef hij in het Helmonds dialect dat hij heel goed kende.

Zijn populaire volksboeken zijn: *De hemel hier al verdiend* (1966), *Kie, dor zit 'n kat in d'n torre* (1975) en *Ja, 'n mens kan wa meemake. Vertellingen uit de goede oude tijd* (zonder jaar).

Bert van der Horst schreef columns in *De Rakel*, het personeelsorgaan van de *Vlisco*, onder de titel *Gedachten van Bartje*. Hij werd geroemd om zijn komische en vaak gevoelige vertolking van Helmondse gebeurtenissen. Bij zijn honderdste *stukske* kreeg hij waarderende woorden van de redactie: 'Bartje, hartelijk dank voor de vele prettige ogenblikken, die je ons allen door je bijdragen hebt bezorgd. We zullen je 'gedachten' missen, maar wij vertrouwen dat je humor van tijd tot tijd in onze kolommen zal zijn te vinden, want als L.W. van der Horst blijf je aan ons blad verbonden.'

Bert kreeg een koninklijke onderscheiding voor zijn verdiensten op sociaal en cultureel gebied.

Een paar fragmentjes uit *Kie, dor zit 'n kat in d'n torre*:

Pietje van Wezel ha 'n grouwt hoishawe. Nie dè di iets bezunders waar, dè nie. Er ware grouwte hoishawes zat, mar baai Pietjes thois waar 't toch iets anders dan op de miste platse. Pietje werrikte op 'n ijzerfebriek. Van 's mèr-riges vruug toe 's aoves laat waar ie doende um de kòst te verdiejne vur z'n vrouw en kinderen. Vièr jonges en vièr maaikes. Pruuve dee tie nie, dè wil zegge, nie dan baai bezunder gelégenheden. Mar dè mog dan ok wel, want 'ne mens mag wel iets hebbe. Same mi z'n vrouw ha tie wèrrik genog um de enktjes an mekaar te knoipe.

't Niggende kiendje waar op komst, nie dè dè zo erg waar, want ge wordt an alles gewend, 'ok an 't kiendjes kouwpe,' ha z'n vrouw gezeed.

(...)

Bertje keek 't hois rond en zag de wieg ston, 't waar krek zò as ie gedaacht ha', 'oei oei, Bertje ge kènt wir an 't wiege komme,' zi tie.

Haai ging nor de wieg en keek er heil wantrawwig in. 'Hoe haait ie?' vroeg ie. 'Harrieké,' zi Gondeke, 'en wa zegde van oe bruurke?'

Bertje laachte is zoewer en ging nor boite um over 't heil geval nô te denke.

‘t Moet gezeed worre,’ zi Gondeke, ‘t is ‘ne flinke’ en ze keek nor Pietjes vrouw die er mar heil teiër oit zag, daacht ze. Van ‘t wèèkgeldje dè Pietje verdiende kon er nie veul gekôcht worre. Haai zag ok wel dè z’n vrouw goei ète noddig ha. Dizze keiër ha z’r toch meiër van geleje dan anders, dè is te begrije, want zoiets gi nie in oew klirre zitte.

Mar goei ète wor moet ‘ne mens mi negen kiendjes dè hale. Haai ging vur de raom ston en keek d’n hof in. Dor ston z’n koi worin z’n kerneengt zate.

As ie ‘n kerningt slachte, dan ha z’n vrouw de uurste daag ‘n stukske vlis. Ze zô dè nie wille, want ze wis dè dè kerneengde hawe z’n grotste liefhebberij waar. Haai ging d’n hof in en blif efkes vur de koi ston en protte in z’n eige.

‘Sakkerdie, bisje, dor is niks an te doen,’ zi tie. ‘t Kerningt keek ‘m mi ‘n paar grouwte ouwge an of ‘t zegge wô: ‘Moet ik ‘t naw besnieje.’

De traone spronge Pietjes in z’n ouwge. Efkes weifelde ie nog, mar dan makte ie ‘t durke ope en trok de grouwte vlaamse reus nor boite.

‘t Kerningt spartelde tegen en dorum makte Pietje z’n eige ko, ‘wel hier en ginder,’ zi Pietje, ‘dênkte dè ik aw vur de lol slacht. M’n vrouw moet goei ète hebbe, ze higget noddig. Ik kan er ok niks an doen.’

Efkes nodderhand ston Pietje er ‘t hoidje af te hale.

Thieu Sijbers (Nijnsel, 1924 - Steensel, 1998)

Thieu Sijbers heeft het Brabantse dialect op een hoger niveau getild door er poëzie mee te bedrijven. Zijn liedjes en voordrachten waren bijna altijd vrolijk en luchtig.

Thieu was van boerenafkomst. Hij was de vijfde van tien kinderen en zou priester worden. Maar na anderhalf jaar op *Beekvliet* in Sint-Michielsgestel stapte hij over naar de hbs in Eindhoven. Daar kwam hij in contact met Frans van Tuijl en Jan Renders, leraren Nederlands en bekend om hun belangstelling voor het Brabants. Na de hbs behaalde Thieu de m.o.-akte lichamelijke opvoeding aan *de Leergangen* in Tilburg. Hij werd gymnastiekleraar. Hij begon aan de avondstudie Middelbaar Nederlands. Zijn poetische inslag was onmiskenbaar. Als jongen werd hij gegrepen door het pure dialectdichtwerk van dorpsgenoot Bertus van de Zanden.

Thieu ging als leraar werken in Utrecht. Naast zijn werk bleef hij schrijven en voordragen. Later vervulde hij het leraarschap in Eindhoven en Veld-

hoven. In zijn voordrachten vertolkte hij gedichten van Lodewijk van Woensel, Piet Heerkens, Bertus van de Zanden en van zichzelf. De revue *Rond de bevrijdingsboom* werd een van zijn grote wapenfeiten. Sijbers legde zich steeds meer toe op cabaret in het Brabants. Hij werd bekend met zijn eenmansvoorstellingen *Van hier vur gins*, *Brabants prentenboek*, *Gaondeweg... dichterbij* en *Meijerijse snippers*.

Met Jan Naaijens werkte hij mee aan het KRO-programma *Het Brabants halfuur*.

De lp's van Thieu Sijbers zijn: *Speulenderwijs* (1981) en *Geworteld in ‘t zand* (1983). Zijn cd heet *Gaondeweg... dichterbij* (1993), zijn boeken *Aachterum binne* (1980), *Over bij wijze van sprêke gesproken* (1980) en *Klink Klaor Klank* (1995). Thieu werkte soms samen met *Dommelvok* en het *Wiener Trio*.

Sijbers verzorgde de radiatorubriek *Bij wijze van sprêke* op *Omroep Brabant* in de eerste jaren. De neerslag daarvan verscheen in de bijna gelijknamige bundel.

In het cabaret van Thieu was woordspel heel belangrijk, zoals al blijkt uit zijn cd-titel *Gaondeweg... dichterbij*. Eigenlijk een tegenspraak in zichzelf. *As ge’r dichtbij komt bij dieje zieke, dan ziede pas hoew wijd ie weg is...*

Thieu maakte de titel zelfs van toepassing op zijn eigen moedertaal:

In d’èige taol

*Ik trek langs dūrpe en langs steje hier in Brabant gère rond,
‘k zing van naw en van’t verleje, ‘t wel en wee, dè ik ‘r vond;
En geworteld in deez’ streke, haauw ik er nog aalt òn vaast,
um de taol te blijve sprêke, die van hous out bè me paast.
Ès ge in die taol vuult trille, iet van oewen èigen aord,
kan-de hòst nie anders wille dan dè zoiet blijft bewaord!
Dòrum blijf ik gèèr nog zinge, buurten in vertrouwden trant
over mensen, over dinge van ons èige Brabants land.*

*Ès zo’n lèkker lusterlike van ‘nen dūrpsen troebadoer
blijheid brengt vur bèij ‘n bietje bè d’n bürger en den boer,*

*lòt 't dan mer diedel-deine wijdweg van de 'hit-parade',
't zal van eïges mense vijne, die;'t pruuve, zo gezeed.*

*Speule trekzak en gitare simpele accoorde, rijg ik daarop òn mekaore simpele woorde,
groeit er 'n lieke, 'n melodieke,
wòrin de taol dan wordt geëerd, die'k van ons moeder heb geleerd.
En in dè lieke, dè melodieke
komt wè vur goewd vort leek vurbij, dan gòndeweg wir dichterbij!*

(Van de lp *Geworteld in 't zand*, 1983)

Hij schreef prachtige limericks op Brabantse plaatsen. Ook daarin zit veel geestig woordspel.

Milheeze

*'n Goejig pasturke in Millis
Vijnt dè't òn z'n doopvont wè stil is;
Dor wordt rond den torre
Te wennig geborre
Sijnds dètter in Millis de pil is*

Vlierden

*'nen Bèrrevoets-broeder out Vlierde,
Die de deur langs in prentjes grossierde,
Die schoide elk jaor
Zoveul geld bè mekaor,
Dè de rest van z'n club rentenierde...*

(Uit: *Klink Klaor Klank*, 1995)

GEBREK AAN PODIA

In de jaren zeventig waren er nauwelijks mogelijkheden eigen dialectwerk uit te dragen voor een groter publiek. Uitingen van Brabantse creativiteit in de eigen taal bleven beperkt tot bruiloften en partijen. Een gunstige uitzondering in die dagen was het *Literair Café* in Den Bosch. Carel Swinkels - de organisator-presentator - had wel affiniteit met de Brabantse volkstaal en nodigde schrijver-vertellers als Willem Iven, Wim van Rooij, Willem Brands, Cor Swanenberg, Bert Stevens, John van den Heuvel en JACE van de Ven uit om met eigen werk op te treden in de *Odyssee*.

Brabants Bont uit Den Dungen organiseerde onder leiding van Henk Verhagen en John van den Heuvel enkele Brabantse voorstellingen in Den Dungen, Veghel, Sint-Oedenrode en Berlicum, maar het probleem van podiumgemis voor het gestaag groeiend aantal amateurartiesten was daarmee niet opgelost.

OMROEP BRABANT

Hoopgevend was de komst van de provinciale omroep. De eerste uitzending ging in 1976 de lucht in, maar dat was nog alleen voor de regio Eindhoven. In de beginjaren waren de dialectzangers Huub van Eijnhoven, Arie van Roozendaal, Gerard van Maasakkers en Jan Strick graag geziene gasten. Er was de veelbeluisterde dialectrubriek *Bij wijze van spreken* met achtereenvolgens Thieu Sijbers, Johan Biemans, Willem Iven en Ad Dams in de hoofdrol. Gerard van Maasakkers verzorgde na 1984 zijn wekelijkse programma's *Muziek beneden de Moerdijk* en *Tussen Amsterdam en Brussel*. Nol van Roessel vertelde als *Contente Mens* op zondagmiddag zijn verhalen van *Bons op Gineind* en het aantal luisteraars groeide gestaag. In 1989 kwamen er studio's in Breda, Den Bosch en Tilburg, maar die hielden niet lang stand. (Sinds 1997 maakt *Omroep Brabant* ook televisie.)

Geleidelijk werd de omroep steeds meer een aftreksel van Hilversum. De belangstelling voor de eigen taal taande allerzijds. Men bestond het de oudste en trouwst beluisterde rubriek *Bij wijze van spreken* zomaar af te danken. Niemand van de programmering beschikte blijkbaar over enige affiniteit met de Brabantse volkstaal. Piet Pels van de *Lokale Omroep Schijndel* sprong in het gat en zette de rubriek *Bij wijze van za'k mar zegge* op die al een aantal jaren door de hele provincie op lokale omroepen te beluisteren is. De dialectrubriek *Bij wijze van spreken* kwam weer terug bij *Omroep Brabant*, maar wel teruggedrongen tot vluchtigheden. Verder is bij *Omroep Brabant* de Brabantse volkstaal praktisch gereduceerd tot de eenjaarlijkse dialectfrases *Fijnfisjenie* en *3 Uurkes Vurraf*. (Wel het best beluisterd en bekeken natuurlijk...)

Jan Strick (Maarheeze, 1948) en de Klippels

Jan Strick bracht in 1984 een lp uit met de titel *Tussen nacht en ontij*. (In 1996 zou de gelijknamige cd nog verschijnen.) Eerder was hij al met zijn humoristische lied *Achelse Kluis* vertegenwoordigd op de feest-lp *Omroep*

Brabant jubileert. In 1979 had hij voor dat jonge radiostation het actielied *Blijf van Omroep Brabant af* geschreven en gezongen. (Er bestonden in die dagen plannen bij minister Gardeniers om de subsidiëring van regionale omroepen terug te draaien en te beknotten.) In veel zuidelijke huiskamers klonk het strijdbare *We leggen een zendschip op de Dommel!* De single was een succes. De omroep was er goed mee. Op alle drukbezochte evenementen (*Brabantse Dag* in Heeze, *Bloemencorso* in Valkenswaard en bij de Helmondse kermis) stond de reportagewagen, waar men bij aankoop van de actiesingle stickers en actiekraantjes kreeg.

Op de plaat *Tussen nacht en ontij* staan tien eigen liedjes die vrijwel allemaal uit de samenwerking tussen Jan Strick (tekstdichter-zanger) en Henk Tillemans (componist-gitarist-percussie en tweede stem) zijn voortgekomen. Jan en Henk waren vanaf het midden van de jaren zeventig betrokken bij *de Klippels*, een Brabants-Limburgse muzikale cabaretgroep die vooral met carnaval acte de présence gaf, en door het succes in zeven jaar in meer dan honderd plaatsen optrad. *De Klippels* gingen na zeven jaar ter ziele, maar het samenwerkingsverband tussen Jan en Henk werd sterker. Bij *Omroep Brabant Zuid-Oost* zong Jan drie jaar lang het komische maandoverzicht op zondagmorgen; een cabaretesk programma over de actualiteit.

Ook als tonprater heeft Jan Strick ooit zijn beste beentje voorgezet; hij werd derde bij de *Brabantse Kampioenschappen* in Valkenswaard.

Rond 1990 heeft Strick met enkele vrienden nog enige jaren avondvullende cabaretavonden verzorgd. Hij was de geestelijke vader van het gezelschap dat als fraaie naam *Volksvermaak Sint Juttemis* droeg.

De enige langspeler die Jan Strick op zijn naam heeft, bevat volgens de hoestekst 'een mixture van gevoelige, komische en bizarre nummers, waarbij vooral de hechtheid van eigentijdse muziek en tekst opvallen. Een verfrissend geluid, gekoppeld aan verscheidenheid van onderwerpen kenmerken dit product...'. De plaat biedt vooral luisterliedjes. Het repertoire zit inderdaad vol variatie: naast de parodie *Wil Fritura* staat het countrynummer *Johnny Cash and Carry* en in *Ouderavond* hoor je rock-'n-roll. Veel liedjes glanzen van de humor.

Strick heeft gestudeerd aan de *Kunstacademie* in Eindhoven (wat nu *Design Academy* heet). Hij heeft een eigen reclamebureau in Weert.

Je zou verwachten dat *Omroep Brabant* bij haar veertigjarig bestaan aan deze mensen zou denken. Niets daarvan. In een feestuitzending vanuit Oirschot, ging het even over de 'perikelen omtrent het voortbestaan in 1979'. Je zou daar zeker de actieplaat van Strick willen horen die destijds veel los maakte bij de trouwe luisteraars. Maar helaas, geen aandacht voor de vroegere pioniers!

Achelse Kluis

*Tussen 't groen van de Kempen ligt verscholen
De abdij Sint Benedictus, mee unne muur van mos en steen
't Is d'n thuis van Pater Sjef, ofwel Josephus
Unnen echte monnik, mee zo'n schoen mee open teen
Als verse pater waar-ie vruuger hier gekome
Per dag zes 'Rozenhoeikes' waar toen z'n rantsoen
Mar Sjef had nog nie zat aan zo'nen hoop genade
Begon er, in 't zwart, de Kruisweg bij te doen....*

*Na 'n jaor had-ie 't glazuur van zonne rozenkrans gebid
Hij wier bevorderd tot twee strepen op d'n toog
Ook wier toen, net boven z'n oren, zo'ne kachelring geschore
Hij at roggebroomd, al waar 't nog zo droog
Sint Benedictus zag van boven da 't goed zat
Benoemde Sjef tot baas van 'De Kluis' z'n boerderij
En Sjef verwachtte al een Heiligverklaring
Mar die zat er, bij de post, toch nog nie bij*

*Heer, laat 's wa zegen nederdalen.... op m'n boerderij.... gift er mij wa kippen bij
Als dank zing ik tot u 'Wilt heden nu treden' en d'n haan die dacht: 'Dè hittie tegen mij'*

*Mar mee de jaore kwam de welvaart door de kloostermuur gewerkt
Pater Sjef kreeg soms de 'P' in zonne pij
Nor de kermis in Achel, God wa wier-ie daor toch kachel*

*Dor waar miswijn nog maar 'magere melk' bij
Sjef stond voort liever àn d'n toog, dan dettie 'm droeg
En zijn Heiligverklaring..... och, da was nog tijd genoeg
En hij begon 't vrouwvolk nao te fluite
Da van de schrik maar gauw unnen andere weg in sloeg*

*Op zijn kamerke had Sjef, vur 't beeld van Bernadette
'n Foto van....'n jong zusterke gezet
En voor 't geval da Vader Abt, onverwacht 'ns binnenstapt
Stond op d'n achterkant: Maria in gebed
Sjef dacht nog: Och, één zo'n nonneke... da makt toch nie zoveel
Want God de Vader, die let wel op zijn grondpersoneel
Maar Benedictus, daarbove...., sloeg z'n vleugels voor z'n ogen
En riep Sjef, in zonnen droom, weer in 't gareel*

*Heer, laat deze kelk aan mij voorbijgaan...., mar nie te vlug... want ze is toch wel 'n zonde werd
Ook in 't klooster kan de toog nie steeds gespanne staan, mar ik zal boete doen en werke as 'n perd*

(Van de lp *Omroep Brabant jubileert.*)

Gerard van Maasakkers (Nuenen, 1949)

De meest gelauwerde zanger van Noord-Brabant is Gerard van Maasakkers. Hij kreeg onder meer de *Jan Naaijkensprijs*, de *Hertog Jan van Brabant*, de *Ad de Laatprijs*, de *Vergulde klomp*, de *Annie MG Schmidtprijs*, de *Gouden Harp*, de *Zilveren Tulp* en de *Gemeentelijke Erepemning van Nuenen*. Hij werd *Ridder in de Orde van Oranje-Nassau* en *Ereburger van Brabant*. Het is onmogelijk hier zijn gehele palmares te belichten.

Van Maasakkers heeft een professionele carrière opgebouwd met Brabantstalig repertoire. Hij zong al in het kerkkoortje, had op kostschool zijn eerste bandje, *The Spruce Valley Boys*, en kreeg op zijn zeventiende zijn eerste gitaar. Voorbestemd voor een baan in de tuinbouw volgde hij de volledige opleiding, maar in 1978 verscheen zijn eerste lp *Komt er mer in* met eigen

liedjes in dialect. Twee jaar later koos hij definitief voor de muziek. De lp's *Vur de wind*, *Onderwege* en *Spiegelen* volgden.

Vanaf 1984 presenteerde hij voor *Omroep Brabant* de programma's *Muziek beneden de Moerdijk* en *Tussen Amsterdam en Brussel*.

In de jaren negentig ging Gerard met de *Vaste Mannen* theatervoorstellingen geven met eigen werk. Met genoemde musici maakte hij de cd's *Zonder titel*, *Iets van april*, *Boot 7*, *20 Jaar liedjes-live* en *Pas op de plaats*. In 2002 volgde het theaterprogramma *Vol dagen* met de *Vaste Mannen*. In 2004 trok zijn nieuwe theaterprogramma *Achterland* volle zalen met een gelijknamige cd als gevolg. In 2006 startte hij zijn nieuwe theaterprogramma *Zicht*. In 2007 stond het *Bloemencorso* in Valkenswaard in het teken van zijn liedjes. Bij zijn zestigste verjaardag werd de biografie *Deze Jongen* gepresenteerd. Het jaar 2011 stond in het teken van zijn programma *Lijflied*. In 2012 begonnen de voorbereidingen voor zijn nieuwe programma *Allez*. In 2014 speelde Gerard samen met Frank Cools op de *Gentse Feesten* in België.

Toen we hem vroegen om voor dit boek het meest humoristische lied te kiezen uit eigen werk, schreef hij: 'Bij mij zit humor meestal in liedjes om ze wat lichter te maken, zelden is het doel op zich. Maar *Janus Dekkers*, *Hoe schoon is mijn heide* en *Liedje van niks* heb ik wel geschreven met humor als insteek.'

Hoe schoon is mijn heide

*op de grote stille heide ergens diep in 't achterland
loopt 'nen herder met z'n kudde als ik groet, zwaait-ie mee z'n hand
wijdte weg daar crosst 'ne motor, vur de rest is alles stil
ik zou zeggen: krek wa'k wou, da's precies zoals ik 't wil*

*mer de rust kan zo vurbij zijn en is dik van korten duur
want 't lijkt of alle senioren moeten fietsen op dit uur
'Och kijk toch, die zanger, kende gij die nie?
van 'dan gaon we'n eindje lopen', ee Theo, zingt 's iets!'*

*in de zomer zijn er bramen, in de winter is er ijs
elke nacht is 't weer kermis, nee, ze maken mijn niks wijs*

*ik zie de spuiten in d'n berm en de sporen in 't zand
ge ruikt de wiet tussen de asperges en d'n boer weet nergens van*

*op de grote stille heide, daar is altijd wa te doen
ja, de jongens en de meiden komen hier nie vur hun goei fatsoen
ze rijen midden in de nacht naor 'nen donk'ren hoek of tip
en de ramen van de wagen zijn beslagen in 'ne wip*

hoe schoon is mijn heide, mijn heide

*op de grote stille heide kumt 'nen Audi aangescheurd
vol mee butsen en mee deuken en ik kijk naar de chauffeur
en as hij mij hier ziet lopen, vlucht-ie schielijk in 't bos
efkes later komt de politie; gestolen wagen, total loss*

*as ik praat mee de agenten en ook de chauffeur beschrijf
fietst er net 'n sliert senioren jaha, die zijn er als de kippen bij
wat-er toch gebeurd is en hoe groot is toch de schand
en zo kakelen ze verder och wa'n wereld, och wa'n land*

hoe schoon is mijn heide, hoe schoon is mijn heide, mijn heide

*op de grote stille heide in het zilv'ren tegenlicht
staon de koeien in de wei, de lijven drijven in de mist
mer de stilte van september wordt gereduceerd tot niets
door 'ne kwetterende sliert van senioren op de fiets*

*geef me spuiten en motoren, geef me herrie en kabaal
bussen illegale Polen, ik verdraag 't allemaal
en ik kan ook heul veul hebben; zakken vuilnis of zoiets
mer bewaar me Lieven Heer, voor senioren op de fiets*

hoe schoon is mijn heide, hoe schoon is mijn heide, mijn heide
(Tekst: Gerard van Maasakkers, muziek: Mike Roelofs, Harry Hendriks.)

Arie van Roozendaal (Schijndel, 1929 – Eindhoven, 1998)

Zanger Arie van Roozendaal was werkzaam bij de PTT en maakte in zijn vrije tijd liedjes, waarmee hij vanaf 1975 optrad. Hij won onder meer de *Ambachtelijke Kunstprijs* op Kasteel Nemerlaer in Haaren, de *Bronzen Noot* (1977), de *Gouden Noot* (1979) en de *Dommelprijs* in Neerpelt in België (1978).

In 1979 won Arie bovendien de wedstrijd voor carnavalsliedjes van *Omroep Brabant* met *Waor ken ik oe van?* Voor de *Broekhoesters* schreef hij de carnavalshit *Doe de die dè dik*.

Hij maakte twee langspeelplaten: *Arie van Roozendaal* en *Hei en Zeij*. In 1989 kwam er een cd waarop liedjes van Arie afgewisseld worden met liedjes van Huub van Eijnhoven. Deze schijf heet *Brabant van Eynthoven tot Roozendaal*. In 1994 verscheen nog de cd *Arie van Roozendaal. Zijn allerbeste*.

Veel liedjes van Arie hebben humor, maar in *De vier klèin mannen*, *Honderd zakken gort vur de nonnen* en de *Zeuven zusters* spannen taalspel en gevoel voor humor wel de kroon.

In 2010 verscheen postuum de dubbel-cd *Die dingen gebeuren*.

De vier klein mannen

*Opoe waar jarig en de kiendjes van de kéénder
waren ammòl swoenzessmiddes op 't fist verzocht
Die van d'n buurman han um opoe's te besteeke
allemòl 'n klèinighèid gekregen of gekocht*

*Kriesje ha wèh kersen in 'n kiesje
Pietje ha 'n bietje kèrremenèij
Jèntje ha 'n peer in ieder hèndje
Kleuske ha 'n deuske met 'n èij*

*Zoo tege drieje stonnen alle vier die kiendjes
nètjes schón gewaasse met d'r beste pèkske òn
en hil vurzichtig um de spulle nie te breeke
zen ze dur de moeder naogekeke dan gegòn*

*Kriesje met wèh kersen in 'n kiesje
Pietje met 'n bietje kèrremenèij
Jèntje met 'n peer in ieder hèndje
Kleuske met 'n deuske met 'n èij*

*O jee, wèh waar de weg nor opoe's unne lange
't Waar zoo bé mekaar toch mar 'n arig eindje gòn
en alle spulle die ze droege, leeke lèkker
't waar gewoon gin doen um de verleiding te wirstòn*

*Kriesje viet wèh kersen ùit z'n kiesje
Pietje viet 'n bietje kèrremenèij
Jèntje ha twee kroozen in z'n hèndje
Kleuske ha alleen nog hil z'n èij*

*Toen dèh ammòl op waar, kreeg d'n oudste in de gate
dèh ze toch nie zonder iets nor opoe's konne gòn
hij stelde veur um gaauw wèh bluumkes gòn te plukke
en dèh hebbe toen die slimme jonges mar gedòn*

*Kriesje din viooltjes in z'n kiesje
Pietje viet margriete ùit de wèij
Jèntje vond 't een of aander plèntje
Kleuske lin 'n reuske bé z'n èij*

*Opoe verklaarde dèh ze in d'r hille leeve
ècht nog noit zón mooi en zovvel bluumkes ha gehad
en durrum hi ze dan ok een vur een die jungskes
efkes lèkker bé d'r op opoe's slip gevat*

*Kriesje met viooltjes in z'n kiesje
Pietje met margriete ùit de wèij
Jèntje met 't een of aander plèntje
Kleuske met 'n reuske en 'n èij*

(Van de lp *Arie van Roozendaal*, 1980)

Huub van Eynthoven (Best, 1937 - Eindhoven, 2018)

Huub Jansen werd bekend onder de artiestennaam Huub van Eynthoven. Huub was van Best. Ooit had door het Eindhovense station de boodschap 'deze trein stopt niet te Best' geklonken. En omdat je niet hoort dat Best met een hoofdletter moet, lokte het de lach uit van menig reiziger onder wie de troubadour. Huub was samen met Arie van Roozendaal een van de zangers die in de tweede helft van de jaren zeventig furore maakte met eigen liedjes in het Brabants. Hij was na 1976 veel te horen via *Omroep Brabant*. Huub won in 1977 de *Dommelprijs* met zijn liedje *Mèn boerderij-ke*. Daarna nam hij de lp's: *Brabander ben ik* en *Vur jou, van mèn* op. Zijn sonore stem en zijn humoristische liedjes maakten hem populair. Hij werd uitgenodigd door toenmalig minister-president Van Agt om te komen

zingen in het *Catshuis* in Den Haag. Begin jaren negentig moest de zanger om fysieke redenen stoppen met optreden.

Zijn bekendste lied is een komische aanklacht tegen de 'import' die een boerderij koopt op het platteland en alleen maar denkt aan restauratie en aanpassingen. Dat men de hele zaak 'vakkundig *verbellemondt*', ontgaat de nieuwe eigenaar.

Mèn boerderijke

*Ik waar 's efkes weze kijke nor 'n landelijk boerderijke
dè in advertenties angepreze ston.*

*Ge krijgt immers vur oe cente mar 'n par procente rente
en vur dees huis waar de vraogprijs mar twee ton.*

*'t Bleek 'n aeremoeig krotje mi'n vervalle vèrrekeskotje
kleine ruitjes en 'n ijzere bovenlicht.*

*Grune luikskes, 'n gruuun durreke, in de mure menig schurreke
't waar nauwelijks 'n huis en gin gezicht.*

*Mar nou ben ik toevallig handig, in belegge heel verstandig,
dus is men zo'n boerderij wel toevertrouwd.*

*Zaat hier vur m'n zwarte cente nie 'n interessante rente
mits 't huiske urst fesoenelijk wier verbouwd?*

*'s Anderendaags zen we begonne mi neij hout en mi beton
en 25 bouwvakkers ùit de WW*

*de mesthoop te egalisere, anders konne ze nie parkere
en ès dè nie kon, dan dinne ze nie mee.*

*En nou moete 's komme kijke nor m'n landelijk boerderijke
dè van veur tot achter is gerestaureerd.*

*Hard houte deur, hard houte luike, in d'n hof ùitheemse struike
en de buitumure netjes angesmeerd.*

*'t Is in waarde veul gestege, 't hi 'n dakkapèl gekrege
en achter de groote schuurdeur dubbel glas.*

*En de beum die 'r vruger stonne, vingen 't licht weg van de zon
en ge begrept toch wel hoe hinderlijk dè was.*

*Nou die moesse mee verdwijne, nou kan't zunnene binne schijne
en zo worre me nog veul kosten ùitgespaord.*

*Want ik kan van die stomme dinge die m'n daglicht ondervinge
zeker vijf jaor stoke in m'nen open haard.*

*Nou nog rooie grevvel strooie en dan zuuk ik nog 'ne mooie
echten ouwen ijzere lantaerenpaol.*

*Ès gij 'r inne wit te vinde bij oew kennisse of vrinde
zeg ze dan mar vast dè ik ze goed betaol.*

*'t Oogt ok nie mir zó verwilderd, want 'tis netjes witgeschilderd
en ès 'Mon Rève' op de muur stao gemonteerd,
moete mar 's komme kijke nor m'n landelijk boerderijke
um zellef te zien wè ik heb gepresteerd.*

(Van de lp *Brabander ben ik*, 1978)

Ad de Laat (Nistelrode, 1947 – Sint-Michielsgestel, 1995)

De *Nisseroise* zanger Ad de Laat overleed op 48-jarige leeftijd. De tragiek van zijn vroege dood heeft bijgedragen aan de populariteit van deze 'heraut van de eenvoud'. Wat Ede Staal voor Groningen was, werd Ad voor Oost-Brabant. Op zijn eerste lp *Brabant ge verandert* kwamen nog nostalgische zaken aan de orde.

Geleidelijk aan verdiepte de zanger zich meer in de levensproblematiek. Er volgden liedjes met diepgang, zoals die zich in het Brabantse nog nauwelijks 'vertoonden': *D'n Umweg* en *de Koekoek*.

Ad leerde zichzelf accordeon spelen, later deed hij hetzelfde met zijn eerste gitaar. Samen met broer Willem als medetekstdichter maakte Ad tientallen liedjes in 't *Nisserois*, waarvan enkele prachtige humor in zich hebben. *Bluumkes*, *Hondeleeve*, *Jan* en *Wijd van goewd* zijn er voorbeelden van.

Ad heeft vier lp's op zijn naam, later heruitgebracht op twee cd's. Postuum verscheen de cd *Wor weinig heel veul is*, met live-opnamen van niet-gepubliceerde liedjes.

Ad de Laat was een lichtend voorbeeld voor veel Brabantse zangers en zangeressen. De Berghemse zanger Lambert van Hintum ging heel nadrukkelijk met het muzikale werk van Ad de Laat aan de slag.

In 1999 verscheen het boek *Zanger van 't Zuiden*, waarin naast een geïllustreerde levensbeschrijving tal van herinneringen aan de zanger worden

opgehaald door mede-artiesten en vrienden en ook al zijn liedteksten opgenomen zijn.

In 2003 kwam de cd *Ode aan Ad de Laat* uit, waarop 22 liedjes van Ad in een nieuw jasje prijken. Bijna elke Brabantse dialectzanger van naam geeft een lied van Ad ten beste. De meest bijzondere uitvoeringen zijn van Maaïke Widdershoven, Mark van de Veerdonk, Albert West, Dries van Agt, Frank Houben en Mgr. Bluijssen.

Bluumkes

*'t Is aalt al zo geweest, vanaf 't alderuurste uur
't liefste ha ze dag en nacht 'n bluumke in d'r hoor
'n viooltje hier en 'n reuske door, 't waar een en al natuur
mar ik rakte gewoonweg van die bluumkes overstuur
op ieder bloeske, elk rùkske, iedere japon,
d'r zaate zo veul bluumkes op dè 'k 'r nie mer tege kon.*

*Schei af mé al die bluumkes, want ik haauw dè zo nie vol
de vloer, de mure, 't plefon, 't zit gelijk al vol
van ondere tot bove toe is 't zuutjesaòn vort krèk
'n inrichting vol bluumkes, want ons vrouw is bloemegèk.*

*Onzen traowdag waar, zoowès dè hurt, grif 'ne skónnen dag
mar ès ik nou de foto's zie, vergú me nog de lach,
ik kocht vur heur vur heel veul gèld 't skónste bruidsboeket
mar toch hì ze me diejen dag nog lellik te kéijk gezet
want d'n auto die 't bruidspaar nò de kerk toe ree
die kon mé groot gemak in elk bloemencorso mee.*

*De oudste dochter is ons Roos, de jongste hèt Margriet
ons beddegoed en 't theeservies, 't zen bluumkes die ge ziet
de leste keer dè ik die bluumkes baote heb gezet
waar 't laot geworre, toen ik thaus kwaam laag ze al op bed
wè hur ik op m'n sokke, nog vur de lesten tree,
breng um 't goed te make, mar wè bluumkes vur me mee.*

Verrèkt vort mé oew bluumkes, want ik haauw dè zoo nie vol
de vloer, de mure, 't plefon, 't zit gelijk al vol
van ondere tot bove toe is 't zuutjesòn vort krèk
'n inrichting vol bluumkes, mé ons vrouw ès leuwembèk.

(Van de lp *Vandaag d'n dag*, 1981)

Ons Roos en ons Margriet

Drik de Bruyn (Rijsbergen, 1908 - 2001)

Hij was veehandelaar en daarnaast muzikant die tegen bescheiden betaling en de kost kermissen, bruiloften en partijen opvrolijkte met traditionele liedjes en dansen. Maar Drik de Bruyn maakte ook liedjes in zijn eigen taal; 't *Resbaargs* dat aan het Belgisch-Kempische dialect verwant is. Hij was sociaal bewogen en bezong de omstandigheden van zijn tijd. Daarbij bespeelde hij de diatonische accordeon. Opvallend is de tijdloze, ongecompliceerde humor die hij in zijn rijmende teksten verwerkte. In 1993 zijn een aantal liedjes op de cd *Schoon portret* vereeuwigd. Waarschijnlijk is het nummer *Tietekot* het bekendste. Drik schreef een soort huwelijksaanzoek aan zijn grote liefde en vroeg haar om met hem in een kippenkooi te gaan wonen. Het refrein luidt:

*Ik heb 'n tietekot, veur jou en mijn,
't Zal in da tietekot gezellig zijn,
We hebben in da kot gin last van tocht of mot,
En hoeven ok nie bang te zen veur vliegend snot,
Ik roep dan kukeleku en gij tok tok,
De koffie is gezet, kom van de stok,
Gif niks al wurre wij deur heel de buurt bespot,
As we gelukkig zen in 't tietekot*

Drik bezong de bewoners van het zanderige platteland, waar met hard boerenwerk het brood verdiend werd. Een voorbeeld daarvan is *Vruuger*, waarin alle handwerk op de boerderij voorbijkomt. De meeste liedjes doen je glimlachen. Ze doen denken aan schilderijen van Brueghel.

'n Boerke op Galder

*Ik ken 'n klein boerke, veul laand heet ie nie, hij melkt ok geregeld zo'n koei-
ke of drie,
hij heet ok wa fruit en hij zaait zo wa rog, hij mest 'n paor varkes en hij
houdt unne zog
Da boerke is nooit sjaggerijnig, zo zijn er verdikke mar weinig,
hij is altij eender, altij goed gemutst, hij hee nooit of nerges de stemming
verprutst.*

Refrein:

*dan zingt er da boerke op Galder, van hup falder, hup falderalder,
van hoempapa, hoempapa, troela-lala, hup falder, hup faldera.*

*Da boerke trapt smerges heel vruug uit z'n bed, waor zen m'n sokke en waor
ies m'n pet*

*Dan vraogt ie aon Miekies, zeg hedde misschien ok nergens mijn blauw boe-
zeloen nie gezien,*

En Mieke die zeet, ge mot zuuke, ge mot beter kijke en ruuke.

*Terwijl tie 't aontrekt, begient ie te gaon, en seffes heet hij al z'n stalwarek
gedaon.*

Refrein

*Da boerke heet altijd nen aorige gewiest, hij lust toch zo goed nen dubbele
trapiest*

*hij kwam vruger nogal ne keer bij de Krol, daor dronk ie heel lekker z'n bot-
te dan vol,*

Dan was ie gereegeld aon't daanse mi Naone en aandere mee Jaanse,

*Op lest wies ie dikkels nie goed mir de pad. Misschien was ie dan wel 'n klein
bietje zat.*

*Z'n bure die zegge, da houdt ie nie vol, 'ne meens kan nie léve alleen van de
lol,*

*De grotere boere bij hem in 't rond, die loeren ammaol op da snipperke
grond,*

ze zen nou en dan aon't probeere, da boerke daor weg te saneere,

*Mar 't boerke zeet altijd, ik zieng en ik fluit, wocht mar tot ik dood gaoi dan
schai ik er uit.*

*Nog steeds zingt da boerke op Galder van hup falder, hup falderalder,
van hoempapa, hoempapa, troela-lala, hup falder, hup faldera.*

Met dank aan Charles Luijten.

Peter Aarts (Deurne, 1948)

Peter Aarts is opgegroeid op ontginningsboerderij *D'n Bult*. Eigenlijk wilde hij naar de kleinkunstacademie maar het werd de uts. Peter was technisch onderwijsassistent aan het *Jan van Brabantcollege* in Helmond. Hij schreef en zong liedjes in het dialect van de Peel. Het was begonnen met het vertolken van twee eigen nummers in dialect op een verjaardagsfeest. Na een uitnodiging van Gerard van Maasakkers om bij *Omroep Brabant* een kwartiertje te komen zingen, kreeg hij een platencontract aangeboden. Peter stond met zijn Peellandse liedjes zo'n dertig jaar op de planken. Hij trad op met Will van de Vrande (gitaar) en Ans van Hout (tweede stem). Hij bracht een van de meest humoristische Brabantse dialectprogramma's. Sinds zijn pensioen in 2013 is hij met theaterprojecten bezig. Zo was hij onder meer actief in een cabaretgezelschap.

In 2000 ontving Peter de *Ad de Laatprijs*. In 2005 nam hij afscheid als zanger. Hij maakte twee lp's: *Vur wà me lief is* (1980) en *Witte ditte* (1988), en de cd *Wie wa bewoart* (1993).

Het geestige titelliedje *Witte ditte* gaat over de roddels in het dorp. Andere heerlijke, humorrijke liedjes van Peter zijn *Mökkesong*, *Zondag* en *Èrre-moei*. Hij koos zelf voor *Hantje*.

Hantje

Toen ik 'm lest zag stoan den hoan op den tore kil en kaw

woar ik mee 't haonlot begoan umde'k van hantjes haw

t'zal ew mer gebeure, dacht ik toen ik weiter liep

want hai hi stids de weind van veure en der kumt ook nooit gin kiep

Hai sprook: 't is triest, 't is nie te best, ik weet nie wa dèt is

mer hier onder mai is zelfs de leste vort de uurste mis

en de pastor hee 'n kastekort, zuukt iets wa 't volk bevelt

zou 't helpe as ie 's zondags vort 'n misverkiezing helt

Refrein :

Oh, as 't hantje toch 's hendjes haa, haa 't hantje unne mond

dan dachte wai wel efkes noa as hai doar wakend stond

*dan hiele we 'm in de gate; heer haan, wa veinde'r van?
mer den hoan die kan nie proate zoda hier hoast alles kan
joa den hoan die kan nie proate, zoda hier hoast alles kan*

*Hai zoag de rije auto's stoan, op de wege niks as blik
't zaakje stapvoets weiter goan en hai sprook: 't is dikke mik
nog ifkes en 't is zo weit, dan stee 't constant stil
en dan heerst der tot in d'eeuwigheid vort stilte in de Pil*

*En kreeg ie op ne goeien dag ons bosse in 't oog
as hai de hei en de velde zoag, dan hiel ie 't nie droog
'n hendje nog, ik naai der oit, hier kan'k nie tiggenop
want nen echten hoan die hi gin floit an kiepe zonder kop*

Refrein

*En hoirden ie 't gekoakel an, op 't kerkplein al die proat
ik weet wel zeker dettie dan geregeld moeilijk zoat
dan kos 't nie veul lije of hai riep: 't is naw genug'
en dan ging zo is bai tije z'n vingerken umhog*

(Van de cd *Brabant op z'n breedst*, diverse artiesten, 1996)

Peter Haans (Geldrop, 1918 – Venray, 1993)

Menig liefhebber van *Brabantse Avonden* zal goede herinneringen hebben aan het duo (vader en zoon) Peter en Ad Haans; zij brachten een vrolijk Brabants repertoire op de planken. Peter Haans groeide op in een textielmilieu in de arbeiderswijk Braakhuizen in Geldrop. Hij ging vanaf de lagere school rechtstreeks de fabriek in, waar vader werkmeester was. Hij verloor zijn vader al toen hij vijftien was en moest als oudste zoon de rol van kostwinner overnemen. De jongen ontwikkelde zich naast zijn werk vooral via avondstudies aan de textielschool. Taal en dialectbeschrijving hadden zijn interesse. Hij leverde op zestienjarige leeftijd zijn eerste teksten aan voor de revue *We gaon ten blakke*. Vanaf 1937 kreeg hij steeds

meer de leiding bij Geldropse toneel- en muzikuitvoeringen. In 1954 begon Peter met de *Brabantse Zonnekanters*. In 1955 won het gezelschap het *Mierlo's Landjuweel*. (De juryvoorzitter was Antoon Coolen!)

Zoon Ad werd muziektherapeut-pianist-accordeonist. Vader Haans verzorgde in de jaren vijftig optredens met zijn *Peter Haans Gezelschap*. In 1979 zijn vader en zoon begonnen met gezamenlijke optredens. Hun vaste outfit daarbij was: Peter in trouwpak met streepjesbroek, billentikker en platte pet en Ad als pianist-accordeonist strak in het zwart. De Brabantse 'solo-optredens' bestonden uit vertolkingen van eigen liedjes met begeleiding van Ad op accordeon of piano. Ze maakten in 1980 de lp *Muzikale monumenten in Brabant*.

In 1983 volgde de lp *Brabant van de Zonnige kant* en in 1986 werd het programma *Bijna een halve eeuw Zonnekanters* gepresenteerd. Voor al zijn verdiensten werd Peter in 1991 tijdens een reünie van de *Zonnekanters* koninklijk onderscheiden.

Peter Haans zal bij veel liefhebbers van Brabants dialect in het geheugen blijven als de positieve, vitale zanger en verteller die met zijn zoon het publiek opvrolijkte met Brabantse liedjes vol humor. Een paar voorbeelden: *Tante Leen*, een geestig lied over iemand die de tijdgeest niet wil en kan begrijpen, *Peer de Mol*, een lachwekkend kolderlied en *Fanfare (Nooit Gedacht)*, een lied met bruisende Pallietersfeer.

*Fanfare Nooit Gedacht blaosde mee man en macht
om eensgezind 't kopere bestaon te vieren.
't Hele dörp dee mee, d'r kwam 'n comité
om grandioos di heug'lijk feit 'ns te versieren.
Concours en festival, besloten mee 'n bal;
ze konden dansen, hotsen, botsen, brullen, gieren.
D'rnao wier heel 't dörp stuk veur stuk
nao huis gebracht mee de fanfare Nooit Gedacht.*

*Want de fanfare Nooit Gedacht viert heur kopere bestaon.
't Hele koper schots en scheef ging kletterend naor de maon.
Wa 'n feest; ze maakte pret en gawe solo's op 't buffet.*

*De grote trom, ze rolde daor en kraakte kreunend uit elkaor.
Want de fanfare mag er werkelijk wel zijn.
De eerste prijs! Ze blaosde alles kort en klein.
Ze sjouwden allemaol uit de pas mee 'gouw' medallies op hunne jas.
't Bestuur d'r achter mee de lege kas.*

*Ge zaagt d'n directeur, 'n opgedronge kleur
van al de rondjes die d'n brouwer ha geschonke.
Z'n oge vonkten vuur, da kwam van 't ammezuur,
of waar 't van 't bier da ze mee bakke haan gedronke.
Bij ieder goei café viete ze 'r minstens twee
Ze wiere gloeiend van 't blaoze, da ze blonke.
D'rnao wier heel 't dörp stuk veur stuk naor huis gebracht
mee de fanfare Nooit Gedacht.*

*Want de fanfare viert heur kopere bestaon
't Hele koper schots en scheef ging kletterend naor de maon.
De trombone van ome Toon, ze kraakt en kreunt nou ongewoon.
De schuifrompet hee tante Jet in 't keske langs 't bed gezet,
want de fanfare blaosde iets of wa te hard.
D'r zitte butsen in d'n bas van omen Bart.
Ze sjouwden allemaol uit de pas mee 'gouw' medallies op hunne jas.
't Bestuur er achter mee de lege kas.*

(Van de lp Brabant van de zonnige kant en de cd Ad en Peter Haans, Brabantse volksmuziek.)

Dank aan Ad Haans

DE GLORIEJAREN

Vertellers en dichters die in de jaren zeventig en tachtig met dialectwerk furore maakten, waren: Jan Naaijkens (Hilvarenbeek), Willem Iven (Bakel), Cor Swanenberg (Rosmalen), Gerard Ulijn (Oss), Wim van Boxtel (Goirle), Bert Stevens (Waalwijk), Willy van Rooy (Goirle), Willem Brands (Schaijk), Henri de Booi (Den Dungen), Ad van Schijndel (Heeswijk), Frans van Gessel (Sint-Michielsgestel), John van den Heuvel (Den Bosch), F.N. Jansen (Sint-Oedenrode), Nol van Roessel (Schijndel), Johan Biemans (Bergeijk), Wim van Rooij (Sint-Oedenrode), M. van der Wijst (Gemert) en Gerard van der Vleuten (Mierlo). Een bijzonder niveau bereikten de dialectdichters Frans Hoppenbrouwers (Valkenswaard), Frans van Dooren (Ravenstein) en Martien Goossens (Sint-Anthonis).

Frappant is het 'onderwijsgehalte' van de totale groep; meer dan de helft van deze 'performers' was werkzaam op scholen.

Jan Naaijkens (Hilvarenbeek, 1919 - 2019)

Een van de meest veelzijdige Brabanders van de vorige eeuw is Jan Naaijkens. Het bekendst werd hij als toneelschrijver, maar hij was ook onderwijzer, recensent, regisseur, acteur, beeldend kunstenaar, liedjesschrijver, organisator en, ook al was de tijd van de grote gezinnen eigenlijk voorbij, vader van twaalf kinderen! Het is zeker dat zijn vrouw Agnes en hij een bijzonder paar vormden. Er viel altijd veel creativiteit in en rond *Huize de Rommelpot* in Hilvarenbeek te bewonderen.

De veelzijdigheid had Jan niet van vreemden; zijn vader Jac. was koster, gemeenteontvanger, timmerman, kaarsenmaker, organist, maar vooral drukker en uitgever van *De Hilverbode*, én vader van dertien kinderen!

Theo Schouw noemde Naaijkens in de biografie *Een leven in Brabant* een 'homo universalis', een generalist die van alle markten thuis is. Jan Naaijkens, geboren en getogen in Hilvarenbeek, bleef heel zijn lange leven aan zijn dorp gebakken. Hij was daar de meester, de schrijver en regisseur van

tientallen openluchtspelen. Met zijn schoolvriend, schilder Janus Kluijtmans, maakte hij in 1999 over zijn woonplaats het boek *Het dorp van onze jeugd*, een 'weemoed-boek' met een terugblik op Hilvarenbeek die bijna een eeuw beslaat. Het werk is verluchtigd met illustraties van Janus Kluijtmans. Naaijzens publiceerde toneelstukken, wagenspelen, kinder- en schoolboeken, artikelen, verhalen en boeken over Brabant. Hij was de mede-oprichter van *De Groot-Kempische Cultuurdagen*, oprichter van het *Brabants Centrum voor Amateurtoneel*, van de *Stichting Brabants Heem* en van de *Speelgroep Filiassi*. Geen wonder dat hij tal van onderscheidingen en prijzen kreeg toebedeeld: *Ridder in de Orde van Oranje-Nassau*, de *Gouden Pezerik*, *Knoergoeie Brabander*, *Ereburger van Hilvarenbeek*, de *Bronzen Legpenning van Brabants Heem*, de *Zilveren Anjer*, de *Eduard Verkadepening*...

Naaijzens schreef het boek *Leer mij ze kennen... de Brabanders* (1968). Het behoort tot de halfhistorische werken met ego-documentair karakter. Dat geldt ook voor *Noord-Brabant in Grootvaders tijd* (1978) dat een hommage is aan zijn vader. Het geeft een kijk in de achtergrond van de schrijver. Je zou bijna denken dat het een zelfportret is.

Jan Naaijzens was de *godfather* van het toneel in onze provincie. Hij heeft bijgedragen aan de emancipatie van de acteerkunst. Hij probeerde het gangbare repertoire van traditionele tranentrekkers en dolle kluchten te vervangen door eigentijds werk met meer kwaliteit. In het amateurtoneel in de parochiehuizen moest meer podium geboden aan de volkstaal.

De uitgave *Dè's Biks* (1992) dient voor dialectliefhebbers groot geschreven te worden. Dit boek gaat over de Hilvarenbeekse woordenschat. Jan zei van zichzelf dat 'veel in zijn leven hem was komen aanwaaien'. Dat mag zo zijn geweest, maar om met al die winden mee te werken, moet je wel over veel talent en energie beschikken.

Vogellèsje

Bè ons wordt 'n koolmees Biediefke genoemd.

'n Kwèèk, dè's 'n keep, om z'n kwèèke beroemd.

Ok 'ne Tjannek mokt herrie. Dè's 'n èkster of kaaw.

'n Vlierscheut is 'n lijst. Ze zingt schòon, mar is schaaw.

'ne Strontpikker - ba! - kent gin ènkel fesoen.

Zoiets kan allêen mar 'ne leuwerik doen!

'n Aaïke van 'ne geelgors lèkt beschreve mee 'n pèn.

Dieje geelgors moet dus wel 'n Schrèèverke zèn.

'n Kanarie hiet Knorrie volges Mientje, m'n zus.

En ze zegt: 'nen Blauwpieper mar bedoelt: heggemus.

Zo, beste kènder, dè was 't dan weer.

Meschient kènt 'r iemes van jullie nog meer!?

Ballade van den schralen hovenier

Refrein:

O Lazerus O tierelier. Vivat den Hovenier

Komt vrienden, luistert naar dit lied. Naar wat hier onlangs is geschied.

Er was 'nen schralen hovenier. Die ging ontieligelijk aan de zwier.

Hij werkte dagelijks in den hof des zondags ging hij naar het Lof.

Daarna zocht hij zijn grote chans bij wijlen Constant Botermans.

Daar dronk dan onzen hovenier nen halven bak Trappistenbier,

Vermits een man met vroom gemoed Den abt zeer christelijk steunen moet.

Daarna zocht onzen hovenier zijn ingekeerd mistiek vertier

In het nabije Middelbèers of soms ook wel in den Anvèers.

Eens bleef hij daar een hele week. Toen kwam hij terug naar Hilv'renbeek.

Van ver zag hij den toren staan. Hij sprak: 'Wa hedde gij nou gedaan?

Gij toren gij staat zo scheef as wat! Gij toren gij zijt merakels zat!

Want ik ik ik ik ben het niet, ik leef zo vroom als 'nen Jezuiet.

Wat scheef staat, vriend, hoort recht te staan.'

Hij bond een touwke aan den haan,

Maar viel goddomme naar beneen en brak daarbij zijn rechterbeen.

Den dokter hee, 't is godgeklaagd, het linkerbeen toen afgezaagd.

Nu kan den schralen hovenier eilasie nooit meer aan de zwier.

Wat is nu, vrienden, de moraal van dit aandoenlijke verhaal?

Gaat gij al eens over de schreef: Laat dan wat scheef is rustig scheef...

(Zie ook het citaat in het hoofdstuk *Speurtocht naar Brabantse humor* van dit boek en de liedtekst bij *Biks Trio*.)

Dank aan Emmanuel Naaijzens.

Willem Iven (Veghel, 1933 - Nuland, 2009)

Willem was een schooljongen toen de familie Iven van Veghel naar de Peel verhuisde. Al vroeg had hij oog voor het landschap en de natuur. Via de hbs in Helmond kwam hij terecht op de bosbouwschool te Velp. Door zijn studie, werk en hobby wist Iven bijna alles over flora en fauna.

Willem Iven heeft met de taal van de Peel literatuur gemaakt. Maar ondanks al zijn boeken zal men hem vooral blijven herinneren als de verteller van de Peel. Er zijn weinig Brabanders die de mensen zo hebben laten lachen als Willem Iven met zijn *vertelselkes*.

Zijn doorbraak gaat terug naar het *Literair Café* van Carel Swinkels in Den Bosch in 1975. Willem heeft drie langspeelplaten gemaakt: 'k *Liejg veul*, *De middelste letter* en *Tusse Portugal en Spitsbergen*, en later twee cd's: *Ok nog ok nog ok* en *Rimpelkes*. Iven verdient grote complimenten voor de nauwkeurige registratie van het dialect van het Peelland uit zijn jeugd. Hij had een geweldig gevoel voor humor en timing; zijn vertellingen boeiden altijd. Jarenlang hield hij in zijn woning in Herpen vertelsessies vol geestigheid in dialect. Voor velen is de kennismaking ooit begonnen met de *lachvertelsels*. Willem begon zijn schrijverscarrière met het boek over de natuur en het landschap van Leende, *Lind dè is de sgonste plats* (1974). Daarna volgden in snel tempo de humorboekjes: *Bistespeul*, *Landinrichting*, *Vidi Aquam* en 't *Versgil tusse 'n dooi veugelke*. Vervolgens publiceerde hij nog 't *een pootje is krek eeve lang*, *Zestig*, *Uit het land waar men hou-doe zegt* en de bundels *Het is altijd vandaag*, zijn kerstboekje *Bloot kiendje int strooi* en *Hoe het komt dat het met Pasen altijd Pasen is*. Zijn mooiste boek is *Miet*. Dat gaat over de vrouw bij wie hij als schooljongetje in de oorlog terecht kwam.

Willem Iven werd in 1998 in Uden benoemd tot *Knoergoeie Brabander*. In 2005 werd hij met een koninklijke onderscheiding tot 'Willem van Oranje' gedoopt! Hij en Frans Verschuren kregen in 2005 de Brabantse dialectprijs, de *Vergulde Klomp*.

Ter ere van hem stelde de gemeente Oss in 2011 de *Willem Ivenprijs* in. Die prijs wordt jaarlijks uitgereikt in Lith voor het beste Brabantse dialectverhaal of -gedicht van het nieuwe *Brabants boekske* dat steeds in maart verschijnt.

Een van de vroegste succesverhaaltjes van Willem ter illustratie is *Bidde*.

Bidde

In Venhaorst kumt d'n Biskop vörreme.

Host alle kiendjes moesse worre gevörremd, want 't is alwir 'n jaor of zes-zeuve geleeye dè d'n Biskop waor wizze komme vörreme. De mister op de sgool hi de jonges en de durskes vertèld van d'n Hèjlg Gist en van de kaokslag en dé dé allemol hendig mee zó valle.

D'n Biskop is ingehald dur de herremeniej. Hij hi gesgoft op de paastrèj.

En dan kumt ie nor de sgool. Op viesietaosie zoveul as.

De mister zi dé di naw d'n Biskop is en ze zeggen allemol: Dag m'nhijer d'n Biskop, amen.

En dan wil d'n Biskop de klèn-manne wâ vraoge.

Zegt 's, gij daor, wâ doede gij smèrreges 't uurst as g'uit 'w bed kooomt?

't Is Driekuske.

Wie, ikke, m'nhijer d'n Biskop?

Ikke?

Pisse, m'nhijer d'n Biskop, amen.

D'n Biskop kiekt verstowwerd en de mister is versgote.

Vraogt d'n diejen 's, Ekslensie.

En hij weest nor Gradjes van de vèldwaachter.

Die hi sgoewn an, ziede, en Gradjen is ok aandere 'n braof menneken ein.

Wel jonge. En gij? vrøgt inderdaod d'n Biskop an Gradjes.

Wâ doede gij 'smèrreges 't uurst as gij bènt opgeston?

Ikke m'nhijer d'n Biskop? Bidde, m'nhijer d'n Biskop, amen.

Goewd zowwe, menneke, zi dan d'n Biskop.

En hoe laang bidde gij dan wel, jonge?

Wel: ève laang as ik pis, m'nhijer d'n Biskop, amen, zin Gradje.

(Uit: *Vidi Aquam* door Willem Iven. *Deurze*, 1976)

Gerard Ulijn (Oss, 1942)

Schrijver-verteller Gerard Ulijn (Oss, 1942) woont in Megen. Als zoon van Jás Ulijn en Anna van Uden werd Gerard geboren in een gezin van vijf. Thuis werd dialect gesproken. Op de *Heilig Hartschool* kreeg hij taalles, maar verder werd er geen Nederlands gesproken. Na de lagere school ging hij naar de *ambachtsschool* om schilder te worden.

Later wordt hij zelfstandig ondernemer en haalt de nijverheidsakte. Vervolgens gaat hij sociale pedagogiek studeren. Tijdens zijn studie begint hij met het schrijven in het Osse dialect. Ook verdiept hij zich in de regionale geschiedenis. Hij tekent veel dingen op uit de volksmond.

Voor Gerard is vooral de inhoud van een verhaal belangrijk. Zijn verhalen zijn niet allemaal doorspekt met humor. Hij schrijft tevens over de serieuze dingen in het leven. Vanaf de jaren zeventig verschijnen er tientallen boeken van hem met verhalen en gedichten in dialect, en historische uitgaven in het Nederlands.

Ulijn gaat op de *Universiteit Leiden* parttime college volgen in sociale pedagogiek, waarin hij afstudeert. De schilder wordt doctorandus. Hij wordt directeur van een school verbonden aan het leerlingstelsel. Tot de politiek roept en hij tien jaar lang wethouder van Oss is.

De toekomst van het Brabants dialect ziet hij positief. Talen zijn levendig. Er komen woorden bij en er vallen woorden af.

Zijn lp met *vertelselkes* heet *Un pepke buurte* (1978)

Van zijn vele publicaties noemen we: *Spokerijen in het Maasland*, *Rust roest*, *Van vierze*, *Veur erpel èn pap*, *Tis sunt*, *Der en Oe toch!*

Het gedicht *Trant* van Gerard Ulijn werd in 2016 bekroond met de *Brabantse dialectpenning* tijdens het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout. In 2018 won zijn gedicht *Toe uurst*.

Téere

*'Mennen dag wáár wir goewd,' zin mennen opa,
want Saal hàj gezèèt 'dag Jan!'
èn door téerde ie nog jorre op.*

(Uit: *Vur erpel èn pap*, 1979)

'n bietje mummele

*Ge moet oe bloeme nog plukke die ge gòt zette,
den appel nog schelle die in bloej stù, de erpel èète
die ge nog nie het gepòt, oe dinge nog pààse
die ge nie het gekòcht, de muziek nog huujre*

*die ge nie kent, de woorde zeige die ge zet vergèète
't nijs nog lèèze, dè gemakt moet worre
nog zake doen die 't daglicht kunne vèèle.
Dè moete, meude, d'r is nog zat te doen.*

Wim van Boxtel (Goirle, 1916 - 1996)

Wim was kruidenier in zijn geboorteplaats. Als een van de veertien kinderen, begon hij als wever. Later verdiende hij samen met zijn vrouw in Goirle de kost voor zes kinderen als winkelier. Ondanks zijn drukke werkzaamheden kon hij het dichten niet laten. In de jaren dertig verschenen er al gedichten van hem in *De Volkskrant*. Hij publiceerde zijn dialectgedichten in *Goirles Belang*; het weekblad dat hij in 1955 oprichtte. Hij had als *Vabo* een vast plekje voor zijn dichtwerk op de voorpagina. Een deel daarvan is gebundeld met de titel *Brabants Bont* dat in 1979 verscheen. In 1981 kwam *Brabants Bont Sprokkels*. Zijn derde dichtbundel heet *Brabants Bont 'Rillekwiekus'* en daarin schrijft d'n dichter zelf in het voorwoordje: *'ge gaot meedoen, zingen as 'n lester, as 'n vink, as 'ne schreëve, van 's mergens vruug tot laot in d'n aovend toe, vur d'n naacht wir alles stil mokt.'*

Wim schreef samen met Willy van Rooij, Huub Hermans en Jan van Heijst voor de revues in Goirle.

In 1987 volgde zijn uitgave *Vergaone Glorie*, met veel prozateksten over *Gôôl zoas 't vruger was*, een terugblik op de plaats Goirle, zoals de verteller dat zelf beleefde. Hij verwoordde zijn liefde voor zijn geboorte- en woonplaats bij herhaling.

Een verhalend citaat uit de bundel:

*'In 't Wildènd stonden in diejen teèd alleen mar doòdenvoudige arbeidershuskes, weevershuskes waren 't mee onmeugelijke groôte huiskaomers, waorin, tot nèt vur mennen teèd toe 't weëfgetaaw ha gestaon. Durrom waren die huiskaomers toen ok zo groôt, nog temeer omdètter ok nog 'n spinmeulentje in stond en 'n draaiding om 't lenne en jute gaore te spoelen.
In diejen heerd stond ok nog 'n wieg en die stond er jaore on een stuk, want toen kosse ze nog 'ns kiendjes maoke. Hushaawes van tien, twaalf kender waren toen mar heël gewoon. Bij ons waren er trouwens ok virtien en daor was ik de jongste van.'*

Helaas is de titel *Vergaone Glorie* van toepassing op de belangstelling voor het werk van deze volksdichter, maar sommige van zijn geestige gedichten zijn liedjes geworden en worden nog met enthousiasme vertolkt. Zoals het liedje *M'n Brabants dörpke* dat mede door de *Gôlse* zanger Jo Hoogendoorn beroemd is gemaakt. In het derde couplet wordt met de spotzin, *Gôôl, daor komt nog gin goei geit vandaon*, zijn geboortedorp zelfs op de hak genomen:

*Ge moettet hier zô naaw nie nemen
D'n Golse meens is gaaw content.
Mar dan moet 'r wel vur zörge
Dè ge al z'n streken kent.
En al zeggen dan de stadslui:
Daor komt gin goei geit vandaon.
Aaltij zal ik op oe roemen
Jao, daor kunde van op aon.*

Bert Stevens (Breda, 1926 - Waalwijk, 2009)

Bert Stevens was docent gezinstherapie. Hij bracht zijn jeugd al deels in Waalwijk door. Na zijn huwelijk vestigde hij zich er definitief. Hij werd in de Langstraat vooral bekend door zijn boekjes *Koffie mee sekraai* (1978) en *Gère nog 'n bakske koffie mee sekraai* (1980). Bert was redactielid van het tijdschrift *De Klopkei*. Stevens was geïnteresseerd in het Waalwijkse dialect en verzamelde liedjes en verhalen uit de streek. Die liedjes en verhalen vertolkte hij later, gekleed als minnstreel. Humor stond daarbij hoog in het vaandel. Hij trad onder meer op in het *Literair Café* in Den Bosch en bij de *Brabantse Avonden* in Berlicum. Een van zijn oude, wijze zegslieden vertelde dat de mensen humor nodig hadden om in barre tijden hun evenwicht te kunnen bewaren.

Plissie

Ik ree 'ne keer mee de fiets 's aovens naor veuren deur de Zeine en daor heur ik aachter me roepen: 'halt stoppen.' Ik kijk om en zeg: 'verrèk, zijde gij 't.' 't Waar 'ne bekende plissieagent. Hij zee: 'ge hèt gin aachterlicht.' Ik zeg: 'witte wè gij dan moet doen?' 'Jaowel, zeetie, 'jou opschrijven.' Ik zeg: 'wel neeje.'

'Wè dan?,' zeetie. Ik zeg: 'gaode gij nou veurop rijen en kijk goed uit of d'r gin plissie aonkomt.'

Kerkbezoek

Die gistelijken, die zijn precies as aandere meensen, dè zoude nie geleuven, mar 't ies werkelijk zo. Ik ging op 'ne zondag ies naor de mies en daor aon de kerk zie ik de pestoor en die zee tegen mij: gij zijt een van de trouwe bezoekers. De kerk sprikt oe klaorblijkelijk nog altijd aon. Nou, meneer pestoor, zin ik, ik kom eigenlijk nie zozeer veur de kerk. Waor komde dan veur, zeetie. Ik zee: hier kaande nog ies 'n uur op oew gemak zitten, 't kost mar twee kwartjes, d'r wordt nie gewaauweld, behalve èfkes onder de preek en dan val ik altijd in slaop, d'r wor nie gerokt en ge krijgt d'r nog meziek graotis bij. As ik naor 't kefee gaoj dan ben ik al 'nen riksaolder kwijt veur ik de deur open doi.

(Uit: *Koffie mee sekraai*, 1978)

Zie ook *Speurtocht naar Brabantse humor*.

Ad van Schijndel (Heeswijk, 1947)

Hij werd geboren in de Muggenhoek. Het *Hezüks* was zijn moedertaal en in die geboorteplaats woont hij nog altijd. Ad werkte 35 jaar als neerlandicus aan het *Maurick College* in Vught. Voor die tijd was hij onderwijzer aan de lagere school.

In 1970 begon hij onder de schuilnaam *Jos van Tinuskus* dialectcolumns te schrijven voor het weekblad *De Brug*. In 1980 verscheen het eerste boek van Ad van Schijndel: *àachterum veurdur*, gebundelde dialectverhalen. De ondertitel luidt *nege jaar jos van tinuskus*. Wat opvalt in zijn stukjes is het oog voor detail en de humor. Zijn tweede publicatie in dezelfde stijl uit 1981 heet *um de fluit èn den duit*. In deze bundel staat één vers: *De bende van Jan de Lichte*. Het gedicht, geënt op het stuk van Louis Paul Boon, geeft de betrokkenheid van de schrijver met het openluchttheater *De Kersouwe* aan. Hij ging meer voor *De Kersouwe* schrijven, vooral voor de uitvoering van *Mystero Buffo* in 1983.

In 1989 verscheen de bundel *Vers gerestaureerd*. Samen met Marcel van

Herpen publiceerde hij de bundel *Onvervuld verlangen*. In 1985 komt *Ginne Kinnesinne* uit; een verzameling recensies over de toneelstukken, opgevoerd in het openluchttheater. *Relaties* heet de bundel Nederlandse gedichten die Ad samen met Mathieu Bosch en Charles Steiger maakte. In 2000 verscheen van zijn hand *Van lust en liefde en ander prettig leed*. Hij publiceerde gedichten in de Bernhezer dichtbundel *Dichter op de huid*. Zijn dialectgedichten bracht hij samen in 2005 onder de titel *'t Moes noijt snuwwe*. Ad werd de eerste 'hofdichter' van de nieuwe gemeente Bernheze. In 2006 bracht hij met *Omgekeerd evenbeeld* een bundel Nederlandse verzen uit. Dialect is voor hem een fantastische mogelijkheid van communicatie. Ad is actief voor *d'n Hadeejer*, de 'glossy' voor Heeswijk-Dinther.

Bagge vange bè kooi weer

*Es ik de regen zie valle bons achter op de stoep,
es ik de regen door zie valle,
dan denk ik: de wend sti verkeerd, hij kumt uit Milroj.*

*Es ik de regen zie gutse bons op de graazje,
dan denk oan de keer dè'k afgesproke ha
mè 'n metje bons twee stroate wèjer, en ik ha m'n sondese boks al oan,
mar dè toen d'n buurman belde of dè ik de bagge nog binne wô doen,
want hij zaat nog in de kroeg dieje zondegmiddeg,
gewitwel zinnie, net es alted, want dè din ik wel dikker
al hattie zelf tiejn keinder, mar die han 't allemol te hog in de kop
en ik kreeg dan inne gulde twenteg, zinnie, net ès alted.
dè ik dus uurst die bagge binne moes doen,
mar 't regende 'n bietje, mar 't ging goewd
want ik riejp: kùt, kùt, kùt en de uurste elf van de twèlf bagge
dinne achter de zog oan meej nor binne,
mar inne smerrege kleine krolse rotbag nèjdener uit,
hoew ik ok kùt, kùt, kùt riejp,
en dè ik toen wer docht oan 't metje mè d'r nuske zo klein en zaacht,
mar achter diejen bag oan moes,
en hoe dè'k ok sloeg mè 'n eind hout en kriskras dur diej wèj heen liejp*

*durt 't slijk en de modder, den lelleken bag din wèjer en onder de vreej dur,
en unne smerrege misse over van unnen andere boer
die ok vèrkes ha, mar ze zelf binne din,
en dè ik toen mè de leste in unne snoekduik
vlak bè unne gierput boven op diejen bag ben gedoke,
en ik ha'm, de smerrege rotbag,
mar m'n klirre ware zo smerreg ès smerreg mar smerreg zen kan.*

*Dè denk ik dan ès 't zo stu te giejte,
en dè ik toen ik door laag, wer docht oan m'n metje,
mar toen ik opkéék ston door inins de vodder van m'n durske
en die zin èsdè ikker uitzaag ès 'n vèrke
en dettie men toen oplojde mè bag en al
in zon smerreg boere rotbuske
en toen bè den buurman afleverde in m'n smerrege boks
en dè ik toen den bag bè de zog heb gegojt,
op huis oan kuirde dur de stromende regen
en ik tegen ons moeder zin, dè ik gevalle waar
en ons moeder ok zin dè'k er uitzaag ès 'n vèrke,
mar ik moes mar denke, zin ze: 't laag nie oan men,
't laag allemol oan de regen, de regen, de regen.*

Ja, bagge vange bè kooi weer...

*Tegeworreg hoef dè nie mer,
de krolse bagge hen vort sjips in durre kop
en èst regent wete ze de weg zelf nor de skuur
en gon mè de lift nor bove, ieder nor z'n èige hok.*

John van den Heuvel (Den Bosch, 1938 - 2008)

De Bossche droomschilder-schrijver John van den Heuvel had een visioen. Hij ging met gedrevenheid op zoek naar erkenning als schilder en schrijver en was ervan overtuigd dat hij dichtbij Jeroen Bosch stond. Net als zijn illustere, middeleeuwse voorganger schilderde hij doeken waarop het wemelde van muziekinstrumenten, dieren en dwaze figuren.

Ooit begonnen als kleermaker werd hij uiteindelijk reclametekenaar. John schreef ook en schilderde met dialectwoorden zijn Bossche verhaaltjes. Van den Heuvel raakte volledig in de ban van zijn eigen creativiteit. Hij leefde zijn fantasie uit in schilderijen en dialectverhalen en liet zijn grillige inspiratie botvieren in zijn geschreven *droomkes*. Hij 'stapelde' tal van kleurrijke personen op zijn doeken en bedacht boeiende figuren in zijn verhalen. Carel Swinkels van het Bossche *Literair Café* zorgde voor publicatie van enkele 'dromen' in de bundel *De Zondagsveder*. Voor zijn visionaire schilderijen en Bossche verhalen won John de *Zilveren Ezel* van de *Bossche Schilderskring* en de *Bronzen Noot* van *Kasteel Nemerlaer*. Hij ging op zoek naar goud. Zijn kunstenaarschap werd een obsessie. Hij meende in de naïeve schilder- en schrijfkunst zijn missie gevonden te hebben en dweept met zijn 'allegorische dromen'. Felgekleurde uitingen op doek en levendige verhalen in 't *Bosch* werden zijn handelsmerk. Hij schreef in zijn dialect over onderwerpen die nauw verwant waren aan die van zijn schilderijen. Uilen, zwanen, vleermuizen, monsters, clowns, narren, tonpraters, muzikanten, kermisklanten, gildebroeders, monniken, orgeldraaiers, soldaten, priesters, modieuze vrouwen, lichtekooien, gevleugelde paarden, kluzenaars en zwervers; je komt ze allemaal tegen in zijn werk. In zijn vaak bizarre, maar boeiende volksverhaaltjes spelen soortgelijke figuren dikwijls de hoofdrol. Een paar titeltjes: *D'n Dooie*, *Kobus Plèk*, *De glimlach van de Bossche Maogd*, *Poppekast op de Mèrt*, *De driej kwaoje Heksen...*

Er bestaat een geluidscassette uit 1977 met door John ingesproken Bossche kerstverhalen, waaronder *De mislukte kèrstboom*, *De gevallen engel*, *De drie koningskes*, *Hoe Toone koei unnen heiligen os wier*, *Harlekijntje van de Lieve Vrouw*, 't *Kwijtgerakt kèrstkiendje*, *D'n delicatèssenengel*, *D'n ouwen hërder* en *Achter 't raom*.

De onrust en avonturierszin brachten John tot eindeloze zoektochten naar beleving, sfeer en vrijheid. Halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw verhuisde hij met schildersezels en nieuwe vriendin naar Spanje. Hij liet vrouw en kinderen achter in Den Bosch. Maar zijn palet verbleekte en hij leefde al gauw in armoede. Een illusie armer keerde hij in 2002 terug naar zijn geboortestad waar hij zijn kleurige oeuvre weer op wilde pakken,

maar zijn gezondheid liet hem in de steek. In 2008 overleed hij in verzorgingstehuis *de Zuiderschans*.

In Den Bosch zijn naast talrijke olieverfschilderijen nog muurschilderingen van John bewaard gebleven. Samen met zijn Bossche verhalen getuigen zij van de kleurrijke figuur die hun maker was.

D'n Dooie is een van zijn bizarre succesverhaaltjes. Het gaat over een vader die net gestorven is. De zonen zijn samengekomen en ontdekken dat ze eigenlijk geen goede foto van de overledene hebben. Die willen ze alsnog maken. Dit gebeurt onder het toeziend oog van de pastoor die voor de bezorging van het laatste sacrament is gekomen. De pastoor, een ouderwetse, gemoedelijke priester, kan niets weigeren. Er staat steeds: *'de pestoor zweeg èn zwitte'*. Op een gegeven ogenblik zegt de parochieherder toch: *'ge kunt die poppekast mi oew vòdder nie eeuwig laote dure.'* Maar de jongste van de jongens is nog steeds niet tevreden over 't *fotooke van vòdders* en verzucht: *'nee, hij leeft nie!'*

Johan Biemans (Bergeijk, 1933)

Na zijn gymnasiale opleiding studeerde Johan Biemans filosofie en sociale pedagogiek. Hij heeft veel gedaan voor het culturele leven in zijn naaste omgeving; met name op gebied van historie en taal. Johan Biemans was directeur van de *Stichting Gemeenschapswerk Bergeijk* en conservator van het *Eicha Museum Bergeijk*, waarin de oudheidkundige vondsten van de Kempen worden tentoongesteld. Vanaf 1979 tot en met 1982 schreef en vertelde hij 150 verhalen voor *Omroep Brabant* in het wekelijkse programma *Bij wijze van spréke*. In 1981 bracht hij *Over bij wijze van spréke gesproken* uit, een bundeling van de verhalen verteld in dat radioprogramma. Hij publiceerde gedichten, verhalen en artikelen, waarvan een groot aantal in de volkstaal van zijn geboortestreek. Sedert 1977 concentreert hij zich op het vastleggen van Brabantse volksverhalen en het schrijven over de Brabantse cultuur en oudheid.

Hij publiceerde onder meer: *Spokerijen in de Kempen* (1973), *Brabantse Humor op Klompen* (1983), *Wonder boven wonder* (1984), *Kruisweg-Krausweg* (2001), *Deugenietjes & Vergeetmenietjes* en *De Koekendief & De Kiekoek* (2006) en *Kerstmis in Brabant* (2006).

Vanaf 2000 was hij redacteur voor de Kempen van het *Brabants Uurke*. Johan verzorgt voordrachten over Brabantse taal, cultuur en historie, en treedt op met sterke verhalen en Brabantse liedjes. In 2002 verscheen zijn cd *Brabantse Kolderliejkes*.

Èn waor de stèr blèef stille staon... is een hoorspel in drie bedrijven naar het toneelstuk van Felix Timmermans dat in 2009 op cd verscheen. (Bewerking: Jan Smeets, vertaling in het dialect door Johan Biemans.)

In 2008 won Biemans de Brabantse dialectprijs de *Vergulde Klomp* en in 2016 de *Willem Ivenprijs*.

Contente vakansie

Die van ons die is mee vakansie, ja, ze is mee 'n bus mee op reis.

Vannemèrrege is ze vertrokke vur 'nen dag of acht ne Parijs.

Mär ik zèllef zij skôn hier gebleve, want ik blééf ummers veul liejver thaus.

Ja, ik voejer den hond en de henne en paas impersant mee op 't haus.

Refrein:

Och, ik vat wel e pötje spinaozie en ik naai wel 'n aai in de pan.

En dan kook ik spinaoziepetaozie...

En dan zegt mär 's, zegt mär 's, zegt mär 's dä...

Dè ik nie koke kan.

Hil de bèkeuke barst van de briefkes: van doe dees en denkt ôk aon dè.

En ès ge dik ergend gao buurte, dan pas op, dè ge nie te lang blè.

Gèft m'n bloemen op tééd ôk wa waoter, mär m'n graniums, die nie te nat.

En äs ge dik iejt wilt gaon koape: dè tientje li onder de mat.

Ik zoo nie wete wa ik moes koape, want ze hi al van alles gekocht.

't Is geléék in de puntjes geregeld, want ze hoj al aon alles gedocht.

's Mèrges blééf ik 'n uur langer ligge, och, ik hoef 'r vur niemes nie ùit.

't Is zo stil, 't is haost nie te geleuve, äs krèk onze k'naorie die flùit.

's Middegs fiets ik 'n uur ne de bosse. Ik heb 't händig en kom niks te kort.

's Aoves gaop ik nog wa tillevizie, want ik kéék ältij géér ne de sport.

*Tussendur vat ik mee 's 'nen borrel, en dä fist duurt nou nog hil de wéék.
Ik vuul me krèk 'nne prins in 'n kafkot, nee, ik vuul me de kon'ng te réék.*

(Van de cd *Brabantse Kolderliejkes*, 2002)

Nol van Roessel (Schijndel, 1920 - Helmond, 2001)

Nol van Roessel ging na de Schijndelse lagere school naar het *Canisius College* van de jezùieten in Nijmegen. Hij studeerde Nederlands aan de *Universiteit van Utrecht*. Drs. A. van Roessel was als leraar Nederlands verbonden aan middelbare scholen in Eindhoven, Hulst en Helmond. In laatstgenoemde plaats was hij rector aan het *Carolus Borromeus College*, totdat hij door ziekte het onderwijstoneel verliet.

Na zijn leraarschap werd hij door *Omroep Brabant* gevraagd om wekelijks op zondag een verhaal te vertellen en dat deed hij als 'de contente mens' met veel succes. Hij bedacht zijn eigen dorp *Gineind* en daar, bij Mie Tap, speelde het zich af. De radioverhalen zijn gebundeld in zijn boeken *Skôn Pertretten* (1978), *Onder de stùlp* (1979) en *B'ons op Gineind* (1981). Nol trok met zijn vertellingen door Brabant. Eind jaren tachtig werkte hij vaak samen met de Brabantse zanger Ad de Laat.

Het vroegste programma van Nol bestond uit twee delen: voor de pauze een wetenschappelijk verhaal en na de onderbreking kwam hij verkleed als boer op en bracht Brabantse humor.

Nol creëerde zijn eigen schrijftaal, een gecultiveerd algemeen Brabants. Een tussenvorm die qua spelling gebaseerd is op het Nederlands, maar eigenlijk dialect is; hij klonk Brabantser dan hij schreef. Er bestaan drie lp's met verhalen van Nol van Roessel. Nol heeft zich ook als *tonpraoter* met succes bewogen in het Brabantse carnaval. *Pruufschrijf* heet de komische verhandeling die hij als *Keijoloog* maakte voor Helmond, met de ondertitel *Over 't vurdeel van 't achter zen*.

Hij had een bijzonder taalgevoel en fijne humor. Van Roessel heeft ongetwijfeld bijgedragen aan de statusverhoging van het Brabants dialect in onze provincie. Men moet zijn laatste boeken *Geestig Geloof* (1983) en *Orgeltrappen* (1987) er maar eens op naslaan.

Volkomen terecht kreeg hij in 1998 de *Ad de Laatprijs*.

Uit **Geestig Geloof**:

Een kostelijk voorbeeld van de Brabantse opvatting dat 't *gelijk bij-en bij is en navvenant ge't bekijkt* gaf de vrouw van Bert Braoi. Bert had ons gevraagd of we gezien hadden dat bij hém en bij Tinus d'n Bittere de zeugen drachtig waren. Natuurlijk hadden we dat gezien.

'Nou, ik wil mee ullie 'n wedje maken!' riep Bert, 'dè't wir krèk gao, as't al z'n leven al gegaon is: bij diejen rijken Tinus d'n Bittere alles! En bij mijn die nog nie ins nie van 't zand onder z'n nagels kan zeggen dè't van hum is, niks!' En verdraaid nog aan toe, 'n week later was 't zo. Die zeug van Tinus d'n Bittere begint te werpen: Tien. Elf. Twaalf! Daags erna die van Bert Braoi. Precies ene!

En Bert liep te vloeken en te sakkeren over de misse en d'n deel en door d'n herd. Totdat 't z'n Henneke – zoals ie z'n vrouw noemt, z'n Hendrien – méér dan genoeg was, en ze 'ns vóór Bert ging staan en zei: 'En nou is't vort genog, wor! Wa zullen we nou hebben? Gij lijkt onderdehaand op die vèrrekes zelf. Die hebben 't geweld ok van veurre! Ge moet verdorie blij zijn dè't er nog inne gekomen is, anders ha ze vur niks gebagd!'

Het woord 'humor' wordt etymologisch in verband gebracht met 'vocht' en 'vochtigheid'. En daarom moest ik denken... *aon dieje mens die mee 'n wolk van 'n vrouw*, zijn vrouw, in de huiskamer zit. Zij zit de krant te lezen, hij kijkt televisie. *Zi zij inins: 'Weette wa hier toch stao, Piet?' Vraagt hij: 'Nee. Wa stao daor?' 'Hier stao,' zi zij, 'dè wèllie mensen, vur 92 percent uit waoter bestaon! Staode gij daor nie af te kijken?' 'Daor stao'k zeker af te kijken. Mar nog veul méér stao'k 'r af te kijken – as ik ou zo zie – wa of ze van die klotige aacht percent nog kunnen maken!'*

Gerard van der Vleuten (Mierlo, 1925 – Eindhoven, 2005)

Naast proza en poëzie in het dialect heeft Gerard van der Vleuten ook het Mierlo's woordenboek geschreven. Dat verscheen in 1986, met als titel *Mens van Mierle, bóks mi 'n lééfke*. Een plaagversje dat als titelkeuze door de auteur uitgelegd wordt als *'hier stao ik, zónder mienekes, gewóón, nie hóg in d'n bòl'*. In 2002 wordt het uitgebreid heruitgegeven met de titel *Mierlo's woordenboek*. De schrijver is taalkundig onderlegd. Gerard werkte

zijn leven lang in het onderwijs, vooral als leraar Nederlands aan het *Sint Joriscollege* in Eindhoven.

Mooie *Mierlese* voorbeeldzinnen zijn: *Ge zòtter de hènne van te bèd doew en zèèlef óp de hòrt gón zitte* (Je staat er versteld van, hoe slecht het werk gedaan wordt). *As alles méélupt hebbe we 'n hèjl presèssie* (als alles meeloopt, hebben we een hele processie; woordspeling met meelopen en meevallen). De uitdrukkingen voor vrouwelijk schoon en kraamvisite springen in het oog: *ze hi mój bildjes óp de schòduw* en *óp d'n biest kómme*.

Hànnes, kèènde gáj áadreskunde? Ja bás! Witte gáj wór Lierep li? Ja bás! Dan legt diejen bàllek es 'n ájnd Lierep óp án.

Gerard bundelde hilarische verhaaltjes onder de titel *Klèn gerommel uit Mierle*.

Vaaste klant

Sjef de Smed waar *kommendant van de vrajwillige brandweer in Mierle, in de jórre vlak nò d'n órlog*. *Hunne vadder, Tinus de Smed, waar vruuger kommendant en dór waar Sjef vur in de plats gekómme. Ze waare allebèèj smed en wisse alles wa mi vuujer en watter te maoke ha.*

Sjef stotterde, mèr de lééj van de brandweer verstónne mekaar goewd, die han an 'n hallef woord genog en blusse din ze as de beste. Ze wisse krek wasse moesse laote stòn en wa plat moes ... vur de asseransie, dè snapte. En brand of ginnen brand, growt alarm of loos alarm, nóóblusse waar vast pandoewer. Naw hadde dór Franske (S.), d'n handelaar in textiele afvalstoffe, toddejód um 't zo mèr te zegge. Z'nnen handel hattie ligge op 'n wèèj langs de Broekstraot. Dè stonk wel, zeiker asset gereègend ha, mèr toen wóndener nog nie zoveul mense dor op de knaol an.

Mi vrachtwaoges tegelijk ging dè spul van daor de grens over, nò Dojtslond. Mèr soms dan vlotte dien handel nie zo erg, dan waar d'r slapte in de pepiejerfebrieke of zo en dan rojmdè z'ne vurread nie op nòvenant.

En dan moesser de brandweer òn te pas kómme, want nie vur 't ejn of ander, mèr dan wòtter wel es de vlam in slòn, dur onweer of zoiejt, mistal van frajdes op sotteres, vuuld'm?

En die van de brandweer mèr blusse en mi haoke de todde ojt mekaar trekke. Mózzeke detter di, 't stonker as de hop.

Ze waare gèèr baj de brandweer, mèr blusse baj Franskes dor han ze't nie óp begréépe.

Naw stonne ze op 'ne zòtteregeaafte baj de brandweekezerne op d'n Heuvel klaor um nò 'nen bluswedstrijd in Ajndoove te gòn. Ze zo'n dor es 'n haffel medallies gòn weghaole.

Kumt me dór Franske op z'ne fiets, bòjten òjem, ennie ruupt: 'Koomtes gauw, de vlam ister ingeslagge en 't brand aste ziek't'.

'Nnnnnèèj,' zi Sjef, 'wwwaj hhebbe ggginnen tijd, ggge bblust't zzzèèlef mèr.' 'Mèèr..,' zi Franske, 'wa heb ik naw? Ge zalt 'ne vaaste klant toch nie in de steek laote.'

'Wwwe kómme nie,' zi Sjef. 'We ddoen op Ajndoove an. Mense, we gggon.' Franske di nog 'ne leéste gòj. 'Dizze kejer heb ikket nie zèèlef angestooke!'

Frans Hoppenbrouwers (Valkenswaard, 1940 - Eindhoven, 2013)

Frans Hoppenbrouwers is een van de grootste dichters van Noord-Brabant. Hij werd geboren in een gezin van dertien kinderen en groeide op in Westerhoven. Hij ging naar het seminarie in Helmond, maar verliet de instelling na vijf jaar. Hij kreeg werk bij de belastingdienst in Eindhoven en later op het grenskantoor in Bergeijk. Vanaf 1971 werkte hij in een orthopedagogische zorginstelling in Boxtel.

Hoppenbrouwers was medeoprichter van de *Kroniek van de Kempen*. In 2001 verscheen het twintigste en laatste deel van deze cultuurhistorische reeks. *'n Snee irluk bróód* (1981) is zijn bekendste publicatie in het Kempisch dialect. *Keinderpraot* en *De Kempische kelènder* zijn andere bundels dialectverzen van hem. In 1983 kwam zijn dichtbundel over kinderen in instituten uit: *Kinderen van de Keerzijde*. Na 1990 wijdde Hoppenbrouwers zich vooral aan de poëzie. In 1998 bekroonde zijn magnum opus *Calendarium Poeticum* zijn oeuvre. In 2004 werden vier van zijn gedichten opgenomen in Gerrit Komrij's bloemlezing, en werd hij lid van de redactie van het tijdschrift *Brabants*. In 2005 viel hem een koninklijke onderscheiding ten deel vanwege zijn literaire en cultuurhistorische verdiensten voor de regio. Tevens volgde de benoeming tot gemeentedichter van Valkenswaard. Zijn roman *Wolfsklauw* verscheen in 2006. *Zomer-eik* en *Vrouwenmantel* zijn romans die het ontstaan van de eerste mense-

lijke bewoning in de Kempen beschrijven. In 2006 wordt het werk van Hoppenbrouwers integraal op internet uitgebracht (*CuBra*).

Frans zat in de redactie van *Brabants bloesem*, de bloemlezing van gedichten in Brabants dialect. In 2013 werd als eerbetoon de fiets- en wandelroute *Beleef het Gedicht* te Valkenswaard geopend. Frans Hoppenbrouwers ligt begraven op begraafplaats *Eikenhof* te Valkenswaard. Postuum verscheen de fraaie bundel *Laatste gedichten*.

Een paar poëtische pareltjes om zijn fijnzinnige humor te illustreren zijn *Bidde* en *Vriendendienst*.

Bidde

*D'n tórrevalk hangt boven 't vèld
Z'n gebedje op te zegge.
Dè ge vur 't ète bidde moet,
Hoefde hum nie ùt te legge.*

(Uit: *'n Snee irluk bróód*, 1981)

Vriendendienst

*Mee as de tortels in 't park gán koere,
kumt ze nor bùite in n'n dunne jas,
te múúg en zeulend mee 'n hil vol tas
genaodebróód um vogels mee te voere.*

*Ze lupt wa wankel dur 't natte gras
en sti dan stil: d'r hartkwaol gi zich roere,
mèr di kerwéi wil ze nog gèèr volvoere,
asof 't tèèd vur rèècht en ordeel was.*

*Ze strooit 't bróód en hurt 't dankbaar koere,
de rèèst gi nor de inden op de plas:
d'r vriende láot ze dur gin ander voere.*

*Dan li se dóód in d'rren dunne jas.
De inde zèn al roerloze contoure,
vergiftigd stèrve dùiven in 't gras.*

(Uit: *Vriende?* 2012. Het is de Brabantse versie van XV *Misericordiae panis* 15 januari *Genadebrood* uit *Calendarium Poeticum*.)

Frans van Dooren (Ravenstein, 1934 - Oss, 2005)

Frans was de oudste in een gezin van elf kinderen. Na de lagere school ging hij naar het *Titus Brandsma Lyceum* te Oss. In 1959 haalde hij zijn doctoraalexamen klassieke talen aan de *Katholieke Universiteit Nijmegen*. Van 1959 tot 1995 was hij leraar klassieke talen aan het *Titus Brandsma Lyceum* en woonde in Oss. Behalve leraar was hij publicist. Hij was in Nederland dé autoriteit op gebied van Italiaanse en Latijnse literatuur. Hij vertaalde werken van Machiavelli, Leopardi, Petrarca, Dante Alighieri en Martialis. Hij publiceerde een *Geschiedenis van de klassieke Italiaanse literatuur*. In 1990 ontving hij voor zijn vertalingen de *Martinus Nijhoff Vertaalprijs*. Op zijn oude dag schreef hij oorspronkelijk werk in het dialect van Ravenstein. Een twintigtal Brabantse sonnetten van hem werden opgenomen in kwartaalblad *Brabants* en veel daarvan is te bewonderen op de site van *CuBra*.

Vergankelijkheid

*De jaore kommen en de jaore gaon!
Ik heur ginds in de grachten 't ijs wer krake,*

*ik zie de snuw wer dampen op de dake,
ik vuul de kaauw wer op m'n longe slaon,*

*ik zie de bloeme wer op 't venster staon,
ik vuul de kachel m'n gezicht wer blake,
ik heur de keinder wer 'ne snuwman make.
En och, wanneer zal 't mi me zijn gedaon?*

*Gin mins wit wátter mittum gao gebeure:
za'k den hortensia oit nog zien bloeie,
de nachtegaal oit nog in 't loofhout heure,*

*de eekhoorns oit nog rond den eik zien stoeie?
Och, 't is den harde wet van ons bestaon:
de jaore kommen en de jaore gaon!*

Zijn laatste sonnet schreef hij in 2005 voor de bundel *D'r zit meziek in*.

Sonnet

*Zit ik sonnette in mekaor te zette,
Dan maak ik 't mee en dan wel us wà laot,
Mar 't houdt me in elk geval toch van de straot,
Want ze gehurzame aon strenge wette*

*Ge moet verdomme overal op lette:
Op rijm en ritme en regellengte en maot
En ok op 't feit dè elk sonnet bestaot
Uit twee kwatrijne en uit twee terzette.*

*Un goei sonnet is 'n gedicht dè klinkt
(zoas de naam al zi) en muzikaol
Van klank en toon op iemand overspringt.*

*En och, schor as 'nen aauwe nachtegaol
Die vur den donker nog wà flüt en kwinkt,
Zing ik sonnette in m'n moedertaol!*

Martien Goossens (Sint Anthonis, 1927 – 2015)

Martien was bedrijfsjurist. Mr. M. Goossens had doctoraal Nederlands recht gestudeerd te Nijmegen. Wijsheid en humor waren eigenschappen die Martien Goossens maakten tot een aangenaam mens. Hij was *unne Sinttunnisse*. Hij vond zijn dialect belangrijk en de verhalen en gedichten in die taal maken hem onvergetelijk. Zijn *Twellef Sinttönnise Vögulkus* (1979) is een lichtend voorbeeld van dialectliteratuur. Hij schreef over de oorlogsjaren die hij in zijn dorp beleefde (*Oorlog en bevrijding in de gemeente Oploo*) en stond aan de wieg van heemkundekring *Sint Tunnis in Oelbroeck*.

In 1984 publiceerde hij *St. Lucas in den Broecke*. In 1990 verscheen zijn dichtbundel met inleidende spellingwijzer *Eeuwige blui-jers*. In zijn eerdere boekje *Evangelie volgens St. Tönnis* (1982) schreef hij evangelieteksten in het dialect en verplaatste die gebeurtenissen naar zijn eigen woonomgeving. Een fragmentje daaruit is *Un errem Wèw*.

Un errem Wèw

*Op unne kiejer gonk Jezus mit de schaol roond onder de Hoewegmis, en hej zag goed wa de minsen goeven want ut was open schaol.
En die ze zat hân, smeten ur ok un del op; veul briefkes!
Toe kwamp ie bej un errem wèw en die goef unnen groewete cent (dê is unnen Beugense gulden).
En nao de mis riep Jezus de apostele bejên en hej zêj: 'Die errem vrouw hê novvenant ut mejst gegêve van geliek, want bej die aandere gonket allemaol van de groeweten hoewep af mar zej het nog genne rojje en ze goef al wa ze haj.'*

Den Uul

*Unnen uul laas iedere wèk in den Boxmerse krant
En die is, zò as bekend mag zien, wà an den linkse kant
Hej laas van ut vrolicafé in 't Hert en degge same wel mòst zien
Mar umdegget unne kerkuul was, stemdenie toch op Dien**

(* Dien = Dien Cornelissen (1924 – 2015), een befaamde Nederlandse politica, afkomstig uit Boxmeer. Lid van de Eerste Kamer en Tweede Kamer voor de KVP en na 1980 van het CDA.)

De Pèltuut

*Un pèltuut, die in de börgerej ok wellis kuluut hekte
Zaat in de Piël op un nat stuk moer, ut règende degget zekte
De pèltuut zèj: Uttis mij te vòcht, ik gòj ur enne vatte
Ik heb liever van bùte unnen drùjegen bük en van binne unne natte*

(Uit: *Twellef Sinttönnise Vögulkus*, 1979)

BRABANTSE MUZIEKGROEPEN IN DE LIFT

De groepen die in Noord-Brabant volksmuziek in dialect bedrijven, grijpen graag terug op oude liedteksten uit de verzamelingen van Harrie Franken uit Weebosch (1937-2005) of Rolf Jansen uit Tilburg. De bekendste formaties zijn *Ut Muziek* (Weebosch), *Fluitekruud* (Tilburg), *Dommelvolk* (Eindhoven), 't *Boekels Kwartierke* (Boekel), *De Ploegadoers* (Liempde), *Moek* (Deurne), *Mie Katoen* (Schijndel), *Brabants volk* (Kaatsheuvel), *Pro et Contra* (Asten), *Kwartjesvolk* (Zeeland), *Dikke Mik* (Nuenen), *Plus Minus* (Someren) en *Teuntjes Deuntjes* (Udenhout).

In de jaren tachtig neemt de dialectbeoefening de hoogste vlucht in tijden: er komen zoveel dialectzangers en volksmuziekgroepen op dat de *Brabantse Avonden* op verschillende plaatsen in Oost-Brabant floreren met telkens nieuwe bezettingen. Opvallend is dat er nauwelijks nieuwe vertellers ontstaan.

Ut Muziek en Harrie Franken (Bergeijk, 1937 - Weebosch, 2003)

Harrie Franken publiceerde in 1978 het standaardwerk *Liederen en dansen uit de Kempen*, vol Brabantse volksliedjes. Hij was tevens de oprichter en leider van de volksmuziekgroep *Ut Muziek* die al vanaf 1973 actief was. Er werd vooral traditionele Kempische muziek uitgevoerd. De groep bestond uit Karel Franken (contrabas, accordeon, fluitjes, vlier, viool en zang), Nel Franken (klarinet, vlier, rommelpot, fluit en zang), Herman Ritter (doedelzak, viool en vlier), Harrie Franken (accordeon, viool, vlier, draailier en zang), Leen Verhoeven (zang) en Jan Kuypers (zang). Harrie was ook nog zeer betrokken bij het *Kempisch Volksorkest* en de *Kempische Volksdansen*. Hij was onderwijzer en woonde in Weebosch, was medewerker van *De Kroniek van de Kempen* en publiceerde in 1998 *Ut Muziekboek*.

Hij kreeg in 1998 de *Vergulde Klomp* en in 1999 de *Ad de Laatprijs*.

Van *Ut Muziek* verschenen de lp's *Verhalende liederen*, *Feestliederen* en *Kerst- en Nieuwjaarsliederen*.

Het hierna volgende *Vespers van Sint Job* is een drinklied, getuigend van goedmoedige volksspot.

Vespers van Sint Job

Refrein:

Deus in adjutorium meum intende. Hij die getröwd is, zit in d'ellende gloria patri et linkerbeen, die nie getröwd is, slupt alleen

*op de brölloft van Cana waos 't nogal 'n spekaokel
want daor dee Christus z'n urste miraokel
ons Lievrouwke zee ze hebbe niks mir te zuipe
toen zee Christus doe dan mèr waoter in al die kuipe
èn van al dè toe wèèn gebrouwe waoter
hao'n ze 'saoves allemaol ne zwaore kaoter
Sint Jozef haoi al drie kirre moete spöowe
hij zee ze hao'n bèter gedaon van nie te tröowe
zal 'w dalijk e pintje gaon vatte, zee Petrus
ik zo er wèl inne lusse, zee Paulus
ze liete z'n aaige mee de parresjuut naor beneeje valle
èn zo kwaome ze saome mee Christus in Westmalle
't was daor gezellig bè de trappiste
èn zo wier 't laot vur ze 't zèllef wiste
wie zal dè betaole, zee Petrus
we zallen er vur mee d'n teerling um goie, zee Paulus
urst goide Petrus èn 't leek wèl 'n wonder
want 't waos 'n zes, dè kon nie schonder
toen goide Paulus èn ie zee: ziehier
't is ok 'n zes en Christus betaolt al 't bier
Petrus zee: stao zo vruug nie te danse
as Christus 'n zes goit, moete wij herkanse
dan goide Christus èn ze stonde te beve
want op den teerling stond gin zes mèr wèl 'n zeve
nondedju, zee Petrus, 't is nogal 'n spekaokel
nou duut ie verdomme toch wir 'n miraokel*

ze hebbe betaold èn zèn naor d'n hemel truggevloge
èn alles wa wij hier gezongen hebbe is de waarheid èn niks nie geloge

Refrein

vur 't lest broeders al te samen,
laot ons drinken in saecula saeculorum amen
't is bèter gedronken èn gestörve,
dan nie gedronke..... èn bedörve

(Van de lp *Feestliederen Ut Muziek. Lieder en dansen uit de Kempen 3*)

Fluitekruid

Fluitekruid was rond 1978 een folkgroep uit Tilburg die daar wereldberoemd werd met het onvergetelijke lied *Jaanske van gene kaant*. De groep speelde traditionele muziek en zong Brabantse liederen, maar dat ene lied sprong eruit. Het is een heel lyrische vertolking.

In 1979 werden in Tilburg in *Vestzaktejater De Spoel* aan de Fabrieksstraat opnamen gemaakt van de volksmuziekgroep *Fluitekruid*. Dit leidde tot de gelijknamige lp *Fluitekruid*, een prachtplaat die bruist van enthousiasme. De leden van de groep waren Marc Zeegers, Rolf Janssen, Mirjam Bijvank, Els Hendriks en Vincent Rijken. Vier gastmuzikanten droegen bij op gitaren, fluiten, trommels, accordeon, mandoline en foekepot. Op de plaat staan veertien nummers waarbij een warme interactie met het publiek te horen is. Ook nu is de plaat nog goed te beluisteren, want traditionele liedjes dateren niet. De nummers zijn een mix van traditionele Tilburgse liedjes en eigen liedjes. Het lied *Jaanske van gene kaant* gaat over de liefde tussen een jongen en een meisje, woonachtig aan weerskanten van de spoorlijn. Daardoor was hun verkering niet makkelijk:

'We vrije stiekum mar thùs kome maag-ie nie''

'Ik maok dè hullieën vadder men nie' zie.'

'De's oe ok mar geraoie want-ie braak oe èèrm en bin.'

Het wordt in beurtzang gezongen door Els Hendriks en Marc Zeegers.

Volgens Pierre van Beek werd vroeger het noordelijke stadsdeel in de

wandeling gemoedelijk aon *gene kaant van de lijn* (spoorlijn) genoemd 'en dan komt meteen in gedachten het aardige, echt Tilburgse en specifiek 'gene kaantse' lied met zijn prettige melodie: *Jaanske en Fraanske van gene kaant* dat zo echt volks en geestig het Tilburgse levensmilieu van een, nog niet zo ver achter ons liggende, periode typeert.' (De Tilburgers ten zuiden van de spoorlijn werden *kaaibuters* genoemd.)

Jaanske van gene kaant getuigt mede door de onderliggende tragedie - humor is immers een lach én een traan - van zuivere humor.

Jaanske van gene kaant

Refrein:

Jao m'n Jaanske van gene kaant, gene kaant, gene kaant

net a's ik in de werkmansstaand, in de werkmansstaand

'k heb er 'n eùgske ó zó lang, ó zó lang, och zo lang

we vrijen stiekum en we waandelen saom en we zen niks nie' bang

Fraanske: ik zèh nog nie' oud, pas twintig jaor
Jaanske: en ikke pas aachttien, jeh deh 's waor
F: ik koom út de Hasselt dus ge kent men ammol goed
J: hij is menne vrijer
F: en zij men mèd
Samen: en we vrijen saomen al 'nen hillen tèt
en we zullen vur mekaor pertij trekken a's 't moet

Refrein

J: 's mèrge's om half zis dan zie 'k 'm al
F: dan vraagt ze waor 'k om twaolf uur wochten zal
S: deh g' elkaor veul ziet en sprikt deh noem ik niks gin schaand
J: en 's zondags gon we saomen nor de liste mis
F: dan moet duh toch es zien hoe schoon deh z' is
S: en is 't goei weer dan gao' me saomen nor Mutsers in 't Zaand

Refrein

F: ik draog mar 'nen blauwe kiel zoa's ge ziet
en ik werk mar op 't febriek mar deh hindert nie'
ik verdien al heel weh, 'k heb al aacht centen in 't uur
en ik heb er van m'n léven nog nie' getreurd
want m'n hart deh is verbeurd
en ik zoh er vur m'n Jaanske willen vliegen dur 't vuur

Refrein

J: meej Sundereklaos kreeg hij van men 'n pet
F: en zij 'n middeljon meej men pertret
S: deh 't ie sprekend lékend is deh zeej iedereen
J: mar thuis komen vrijen deh maag ie nie'
F: ik maok deh hüllieën vadder men nie' ziet
J: deh 's oe ók geraoien want ie brak oe èrm en been

Refrein

J: en d' aander maond is 't loteren, weh zal 't zèn
lotert er mar dit en blèf bij mèn
want weh zoh 'k oe nooi in zö'n soldaotenpekske zien
F: loter ik er ùit dan zeh' me klaor
gift de baos me opslag 't volgend jaor
S: dan denk ik deh me van de zomer saomen trouwen gaon

Refrein

(De melodie van het refrein van *Jaanske van gene kaant* komt overeen met het in de jaren dertig jaren populaire *I've got diamonds in Amsterdam*. Tekst en muziek: mevrouw Broers, de heer P. v. Beek, Tilburg.)
Dank aan Marc Zeegers.

Dommelvolk

Dommelvolk begon in 1977 als duo: Bert Spin en Jaap Oudesluijs. Ze speelden vooral middeleeuwse muziek en brachten samen met folkgroep *Crackerhash* een lp uit, getiteld *Dommelbeschuit*. Toen Ad van Genechten toetrad en de frontman werd, groeide *Dommelvolk* uit tot een traditionele volksmuziekgroep. Oudesluijs ging weg en violist Steeph Custers werd toegevoegd aan de groep, evenals Jitze Kopinga. Men richtte zich steeds meer op regiofolk. In 1979 kwam de lp *Ptazzie* uit. De Brabantse liedjes van het kwartet waren vooral humoristisch en vaak afkomstig uit het liedarchief van Harrie Franken. De teksten werden op eigen wijze aangepast en uitgevoerd. *Dommelvolk* werd een bekende Brabantse folkgroep. In 1981 verscheen de plaat *Nr. 100*. Het vierde en laatste album, *Van Mijn Kempenland*, kwam in 1984 uit. Toen was het mooi geweest. De groep heeft nog een revival beleefd met verspreide optredens, waaronder een theatertour met de Tilburgse folkgroep *Wè-nun Henk*. In 2015 overleed Ad van Genechten. *Dommelvolk* stond bekend om de voorliefde voor eenvoudige muziek en humor. De teksten gaan over leven en sterven, moord en seks, en over poep en pies.

Een voorbeeld van hun humor is het liedje over diarree dat *Dundunne* heet. Andere bekende liedjes van de groep zijn *De Mierlosen boer*, *Woensel kermis*, *De moord te Loon op Zand* en *Ons verken*.

Ons verken is gestürve

*Ons verken is gestürve, ons verken is gestürve,
en da bist hi zo geschreid, faldera, um al die narigheid, faldera,
da bist hi zo geschreid um al die narigheid.
Waor ging ie dan kepot aon, waor ging ie dan kepot aon,
van de vetzucht beste man, faldera, daor sterve die bisjes van, faldera,
van de vetzucht beste man, daor sterve die bisjes van.
Nou zulle we'm begraove, nou zulle we'm begraove,
al in 'n graf van hout, faldera, in 't midde van al da zout, faldera,
al in 'n graf van hout in 't midde van al da zout.
Dan gòt ie nor d'n himmel, dan gòt ie nor d'n himmel,
en d'n himmel is de pan, faldera, waorin ie braoie kan, faldera,
en d'n himmel is de pan, waorin ie braoie kan.
Nou zulle we gòn eete, nou zulle we gòn eete,
van ribbokes, zult en ham, faldera, op onzen botteram, faldera,
van ribbokes, zult en ham, op onzen botteram.*

(Van de lp *Ptazzie*, 1979)

't Boekels Kwartierke

't *Boekels Kwartierke* begon in 1979 tijdens een concert van het *Jongerenkoor Boekel*. Een vijftal bracht, gestoken in Brabants boerenklederdracht, enkele zelfgemaakte, humoristische Brabantse liedjes. De groep bestaat uit Thea Verbruggen (accordeon), Mieke de Rijck - van Rooij (dwarsfluit en ritme), Rianne Rooyakkers - van Rooij (basaccordeon), André Tielemans (gitaar) en Jan van den Elzen (gitaar en ritme). In 1990 werd 't *Boekels Kwartierke* uitgenodigd om in Ontario, Canada een concert te geven bij een reünie van emigranten uit Boekel.

De cd *Geniete* verscheen in 2004 bij de viering van het 25-jarig bestaan. Wie had dat ooit gedacht van 't *Boekels Kwartierke*: ontstaan uit een jonge-

renkoor en nu een vijftal dat aanstekelijke muziek maakt met dialectteksten waaruit een vrolijke kijk op de samenleving blijkt. 't *Boekels Kwartierke* is de muziekgroep van Jan van den Elzen. Hij schrijft vrijwel alle liedjes met als sterke punten: lekkere melodieën en humor.

In november 2019 vierde de groep het veertigjarig jubileum!

Discografie: cd's *Tge vul te vlug*, *Dur zin we wir*, *Geniete* en *Pluzzier*.

Social media

Refrein:

Ik twitter chat en app dun hillen dag.

Op fiets en in dun auto ok al weet ik dèt nie mag.

M'n duimen vingers doen voortaan het woord.

Ze noemen men ok wel,

ze noemen men ok wel,

ze noemen men ok wel ..... : Contact gestoord!!

I pad - ge loopt weit achter as ge die gin het.
Whats App - ik praot pas hendig sinds ik whats app heb.
Selfie - ben meself nie ak meself nie sie.
Wifi (des zonder draod) - dus die ziede nie!!

Refrein

Smart phone - zonder is m'n leve nie gewoon.
Ringtone - alle deuntjes ok ne saxofoon.
Webcam - hij zie heur en zij zie hem.
Spam (dès rotzooi) - dus dès niks vur men!

De Ploegadoers

In 1970 traden tijdens het carnaval de broers Martien en Piet Grilis en Gerard Schalkx voor het eerst op als *De Ploegadoers*. De naam is afgeleid van *Stichting De Ploegers*, de overkoepelende carnavalsinstantie in Liempde.

De bezetting veranderde met de tijd; Gerard viel af als actieve muzikant, maar bleef op afstand betrokken bij de groep. Het aantal muzikanten van de groep verdubbelde.

Wie de Liempdse volksmuziekgroep ooit meegemaakt heeft, zal de vrolijke vertolking van Brabantse liedjes zo op het netvlies kunnen terughalen. Onvergetelijk zijn hun bijdragen aan de Berlicumse *Brabantse Avonden*. Het is daar voorgekomen dat het zestal van toen (Ger van Aalst, Ad Braeken, de gebroeders Grilis, Hans van Laarhoven en Johan Schoenmakers) na de officiële voorstelling in de zaal, onder leiding van Piet nog een toegift gaf in het cafégedeelte van de *Gouden Leeuw*. Ongelooflijk dat zo'n 'samengeraapt' gezelschap (een leraar Nederlands, een docent wiskunde, een bouwvakker, een computerdeskundige, een houthakker en een vrije kunstenaar) zo'n onvergetelijke sfeer kon creëren.

Toen er in 1980 plannen rezen om met *De Ploegadoers* een langspeelplaat te gaan maken, waren er veel mensen die twijfelden of dat wel succesvol zou zijn. Er ging immers zoveel van de performance verloren als je alleen de liedjes op plaat zette. De twijfelaars kregen ongelijk, al waren hun be-

denkingen begrijpelijk. Zonder de onnavolgbare presentatie van wijlen Piet Grilis en de hilarische acts tussen en tijdens de liedjes, was de groep zeker niet optimaal terug te horen. Maar het moet gezegd dat de eerste 'Ploegaplaat' *Dè is de kunst* sfeer heeft. Verscheidene liederen uit het repertoire zijn door Harrie Franken opgetekend in *Liederen en dansen uit de Kempen*. Geestig zijn *Gabriëlle, de Bierbroederkes, D'n oei, oei, oei, D'n himmel is d'n onze* en het titellied *Dè is de kunst*. In 1984 verscheen een tweede langspeler van de Liempdse groep. Mooie vertolkingen van 't *Mager snijerke, de Schooier, 'n Aauw wefke, De rokenden boer* en *Dè kan nie* zijn te beluisteren op de lp *Dè kan nie*. De teksten van het stapellied 'n *Aauw wefke* en van *De rokenden boer* zijn van wijlen Martien Grilis.

De Ploegadoers worden herinnerd als een oergezellige muziekgroep die altijd leven in de brouwerij bracht. Hun voorman, natuurtalent Piet Grilis die de liedjes in sappig Brabants aan elkaar praatte, maakte de sfeer. Zijn aankondigingen en verbindende teksten zaten altijd boordevol humor. Van beroep was hij 'creatief metselaar', maar hij beschikte over een virtuoze muzikaliteit, een bewonderenswaardige timing en dictie. Misschien is hij wel de meest onderschatte Brabantse artiest. Zijn verschijning op klompen, in *mesjèsterse boks*, wollen vestje, rooie zakdoek en vilthoed, stond garant voor grote hilariteit.

In 1996 verscheen de verzamel-cd *De Ploegadoers*, waarop twintig liedjes staan van eerdere lp's. In 1998 volgde de cd *Houdoe... De Ploegadoers*, ook met twintig opnamen waarvan vele niet eerder verschenen. Terzelfder tijd traden Piet Grilis en Gerard Schalkx ook als duo op. Gerard speelde gitaar, maar had zijn zinnen gezet op een draaiorgeltje. Het was niet de bedoeling om Oud-Hollandse deuntjes te gaan draaien, hij wilde zichzelf ermee begeleiden. In de tweede helft van de jaren tachtig ging Gerard steeds meer met Piet op weg onder de naam *Törgel en Touwoer*. Ze hadden met het zelfgebouwde draaiorgeltje veel succes. In 1992 kwam er een abrupt einde aan de samenwerking; Piet overleed schielijk in Portugal. Het prachtige Ploegadoerslied *D'n Himmels is d'n onze* was op die dag opeens op *Omroep Brabant* te horen en dat deed de fans erg goed.

Gabriëlle

*Gabriëlle waar m'n mèske, toch zo mooi en zo gezond.
Gabriëlle waar m'n mèske, mèt ze woog driehonderd pond.*

*Gabriëlle ha mooi teentjes. Ja 'n lust waar 't vur 't oog.
Gabriëlle ha mooi teentjes, mèt op ieder stond 'n ekstersoog.*

*Gabriëlle ha mooi beentjes. Ja, zoiets laot men nie koud.
Gabriëlle ha mooi beentjes, mèt 't linkse dè waar van hout.*

*Gabriëlle ha mooi tietjes. Ja, ik weet waor 'k over praot.
Gabriëlle ha mooi tietjes, mèt 't waren erwtjes op 'n plaot.*

*Gabriëlle ha 'n kinneke, nie te spits en nie te dik.
Gabriëlle ha 'n kinneke, mèt 't waar nèt 'ne krentemik.*

*Gabriëlle ha mooi tändjes, aoling gaaf en hagelwit.
Gabriëlle ha mooi tändjes, mèt ze zaten in 'n kunstgebit.*

*Gabriëlle ha mooi eugskes. 't Waar 't liefste van de klas.
Gabriëlle ha mooi eugskes, mèt 't rêchtse dè waar van glas.*

Dank aan Gerard Schalkx.

Moek en Jan van Ooij

De Deurnese volksmuziekgroep *Moek* ontleent haar naam aan het regionale woord voor mist. Zij maakte furore rond de jaren tachtig van de twintigste eeuw. De plaat die in 1981 uitkwam, heet *Moek met volksmuziek uit de Brabantse Peel*. Jan van Ooij (Zeilberg, 1930 - 2005) was de grote man van het zestal, dat verder bestond uit Toon en Riek Manders, Lies Rakels, Cor van Bussel en Frans Knapen. Jan was technisch onderwijsassistent aan het *Peellandcollege* in Deurne. Maar bovenal was hij muzikant en oprichter van de muziekgroep *Moek*. De multi-instrumentalist bouwde oude instrumenten - zoals luit en draailier - en gaf gitaarlessen. Hij verzamelde oude liederen en was tonprater. Van Ooij is de componist van het *Zeilbergs Volkslied*. Verder was hij actief bij de fanfare, de carnavalsvereniging, de heemkundekring en toneelvereniging *Ons Vermaak/De Klotlanders*. Van Ooij schreef in 1964 ter gelegenheid van het vijftienvigjarig jubileum van de parochie *Zeilberg* het openluchtspel *Schón Volluk*. Hij legde een unieke collectie oude, Zuidoost-Brabantse songteksten aan; een goed voorbeeld van het vastleggen van *oral history*. Deze werden gedeeltelijk gezongen door *Moek*. Humoristische liedjes uit de overlevering die zij vertolkten zijn *De haverkist*, *Kuus en ik* en *De Bakelse boerin*.

De Bakelse boerin

*Komt vrienden luistert naar mijn lied,
't is in de Meierij geschied,
Van een boerin van Bakel allein,
van een boerin van Bakel al uit die Meierij.*

Refrein:

*Van lierom tralalalala, van lierom klits klets kledet,
Van een boerin van Bakel al uit die Meierij.
Zij noodde zijn vrienden, zij waren gereed
en brachten tien pond pruimen mee.
Hierop ging men aan 't stoken zeer snel,
Men zag de schoorsteen roken en zij kookten maar wel, van lierom...*

*En de bruidegom riep er bovenuit:
ik breng die pruimpjes naar mijn bruid.
Opdat zij eens mag weten alleen,
opdat zij eens mag weten hoe die pruimpjes zijn,*

*Zij at die pruimen als een wijf,
nog meer dan tien pond in haar lijf.
Haar buik begon te spoken voor 't eerst.
Z'is van achteren losgebroken op het bruiloftsfeest.*

*En 's nachts bij de bruidegom in bed,
Liet zij het gaan als een trompet,
maar Jan die sprak gedogen: 't is maar wind
en ze scheet hem vol zijn ogen en hij was stekeblind.*

*En 's anderdaags het was geen schand,
men gooide het bed voor allemand.
't Lag in de tuin te drogen alleen
En Jan had twee blauw ogen van die pruimesteen.
Van lierom...*

(Van de lp *Moek met volksmuziek uit de Brabantse Peel*)

Pro et Contra

Toos Manders - Rakels (1939 - 2009) was de belangrijke vrouw achter cabaretgroep *Pro et Contra* uit Asten. Ze schreef alle teksten voor de groep en bleef zelf altijd op de achtergrond.

Haar tekst was in het Nederlands, maar *Pro et Contra* - aanvankelijk nauw betrokken bij de pronkzittingen in Asten - hanteerde bij die gelegenheden dialect. In 1972 begon men met optreden tijdens de zittingsavonden van carnavalsvereniging *De Klot* in Asten. Van 1972 tot 1984 werd jaarlijks meegedaan aan deze zittingsavonden met een gevarieerd programma. Toen Toos overleed, was dat een fikse aderlating voor het muziekgezelschap. De groep heeft in haar lange bestaan veel tegenslagen te verwerken gekregen. In 2003 overleed muzikant Basil Ampts. Diens broer Rob was hen al eerder ontvallen en de zangeressen Koos Hoendervangers en Nell van Hout moesten om fysieke redenen afhaken. Daarmee verloor de groep de potentie om cabaret te brengen. Ze konden geen vrouwelijke typetjes meer neerzetten. Uit nood geboren ging *Pro et Contra* van cabaretclub naar liedjesgroep.

In 1987 kwam de lp *Spatjes* uit en in 1997 de cd *Pro et Contra*. Het repertoire bestond voor de helft uit Nederlands en de helft uit Astens. De groep maakte furore, was zelfs te gast bij Willem Duys en werd geplugd door Gerrit den Braber. Het dertigjarig bestaan in 2002 werd groots gevierd: een onvergetelijk festijn.

De groep bestaande uit Leo van Bussel (zang), Jan Geven (toetsen), Guus Tel (piano) en Joop Martens (gitaar) bevond zich in 2014 in een reflectieve winterslaap.

Een voorbeeld van een eigentijdse liedtekst van *Pro et Contra* is *Living apart together*.

Living apart together (fragment)

Leo: Nu al bijna een jaar, wonen wij uit elkaar.

Ik mijn flat, jij je kleine boerderijtje.

Nell: Toleranter en mild, jij kunt doen wat je wilt.

L: Toch blijf jij m'n bloem en ik je bijtje!

Nooit meer donder maar op.

N: *Geen gezeur aan m'n kop.*

L: *Of 'n rel.*

N: *Geen tegenspel...*

S: *De sleur is verbroken, voorbij is nu ook de kommer en kwel!*

S: *Als je roept nou dan ben ik er gauw,*

Dan ren ik naar jou!

L: *Maak de kachel wel aan.*

N: *Ik strij-k je broek en swea-ter..*

S: *In 't ochtendlicht barst weer de bom. Joost weet waarom...*

Dan is 't tijd om te gaan...living apart together!

Kwartjesvolk

Kwartjesvolk uit het Brabantse dorp Zeeland (gemeente Landerd) is in 1981 begonnen. In 2020 is de samenstelling van de groep als volgt: Tiny van Schijndel, Tinus Verstraten, Gerard van de Schans, Hent van den Heuvel, Jan van Schijndel, Walter Huvenaars en Piet Huvenaars. Helaas is Henk Merx in 2017 de groep ontvallen.

De groep brengt humoristische Brabantse volksmuziek. *Dommelvolk* en *De Ploegadoers* waren de grote voorbeelden. De liedjes en ideeën werken de leden samen uit.

In 2004 werd aan *Kwartjesvolk* de *Ad de Laatprijs* toegekend. De cd's van *Kwartjesvolk* zijn: *Halfuit* (1994), *Kersmus* (1997), *Vörtop* (2001), *Verrig* (2006) en *Thuis* (2011). Ook is er de dvd *Live in Reek*. De mannen van *Kwartjesvolk* kozen uit het rijke repertoire het liedje *Ons oma* als meest humoristisch.

Ons oma

Als ons oma ons moest wassen, ja dan rilde bij ons al 't bloed.

Als ons oma ons moest wassen, ja dan deed ze 't verrekkenis goed.

Ja 's zaterdags om drieën, ja dan was het voor ons weer den tijd.

Den teil werd bij de koeien weggetrokken, en we waren onze vrije middag kwijt.

Want ons oma ging ons dan weer wassen, dat deed ze om ons moeke te verrassen.

We gingen dan weer voor de bijl, en zaten met drieën in die teil.

Ze schrobde, waste en boende, en was zo met ons effe doende.

En zaten we effe niet stil, dan kneep ze 's in je bil.

Ze waste je over je oren, tot dat die roodgloeïend werden.

Dan riep ze weer met spijt, mijn kannenborstel die ben ik kwijt.

Maar als WIJ ons oma 's mochten wassen, dan zouden we 'r 'ns flink verrassen.

We vieten ze dan bij d'r oren, totdat die roodgloeïend werden.

Ze zal het voor altijd weten, want we zijn het nog steeds nie vergeten.

En zit ze dan effe nie stil, dan knippen wij met drieën in d'ren bil.

(Van de cd *Halfuit*, 1994)

Teuntjes Deuntjes

Hilde van Rijsewijk had rond 1980 enkele jaren vioolles op de Oisterwijkse muziekschool. Vader Toon ging met dochter en accordeon de straat op. Ze vertolkten volksmuziek. Er werd aanvankelijk gekozen voor Engelstalig; vooral Schotse en Ierse liedjes. Het eerste optreden was bij festiviteiten rondom het 700-jarig bestaan van Udenhout. Na enige tijd ging de voorkeur uit naar Brabantse en Kempische volksliedjes. De eerste kwamen uit Harrie Frankens *Liederen en Dansen uit de Kempen*. Het repertoire werd aangevuld met Tilburgse liedjes. Inspirerende dichters waren Piet Heerkens, Cees Robben en Jacques Stroucken (Jodocus). Toon zette ook een aantal gedichten op muziek. Liedjes die men graag zong, waren: *Veugeltjes Prutters Praot* van Cees Robben (met zang van Hilde), *Vur de Thuisblèvers* van Jodocus en *Jaanske van gene kaant*. Naast het klassieke, oude Brabantse materiaal waren dat liedjes vol humor.

Teuntjes Deuntjes bestond uit Irene van Rijsewijk (op toetsen), Joke van Rijsewijk (zang en slagwerk), Frits Roumen (zang), Toon van Rijsewijk (accordeon) en Hilde van Rijsewijk (zang en viool). De optredens werden

door Frits met humoristische teksten aan elkaar gepraat. Toon nam *Vrouwke Misère* (van Piet Heerkens) voor zijn rekening. Er werd ook gebruik gemaakt van gedichtjes van Cor Swanenberg en andere humorpoëzie.

In 2004 is de groep gestopt. Er moest na bijna 25 jaar een punt achter gezet worden.

Vur de thuisblèvers

Ik zit hier zò fijn aon de Moezel.

Meej vur me 'n goei glas wèn.

Ik lig achterùit en ik doezel.

Wè is't aon de Moezel toch fèn!

Ons vrouw is warempel gaon stadte:

Die zie'k vur vanaovond nie t'rug.

't Geld kriebelt wir in d'r jatte.

Mar 't geld groeit mèn nie op munne rug.

De kènder? Daor hè'k ook gin kend aon!

Die speulen meej Heinz en meej Ruth.

Onzen Bart schènt: 'Du dreckiger sprienkhaon.'

t'Is nie mooi, maar toch doeget me goed.

In d'n Unent, daor zal't naauw wel stil zèn:

Iedereen zuukt de rust ver van hùis.

Mar de rust is mar net wort'ie wil zèn.

As ge weggaot, komt ie net thùis.

(Tekst: Jodocus, licht aangepast voor de uitvoering. Muziek: Toon van Rijsewijk.)

ER ZIT STEEDS MEER MUZIEK IN

De gloriëtijd voor muziekgroepen met Brabantse dialectmuziek is ingezet in de jaren tachtig en negentig. Steeds meer muzikale formaties staan op met eigen dialectrepertoire: *Treveris* (Loon op Zand), *De Platte Ribben* (Empel), *D'n Broelie* (Vorstenbosch), 't *Nisserois Muziekske* (Nistelrode), *Ad Hoc* (Haarsteeg), *Biks Trio* (Hilvarenbeek), *Linnegoewd* (Berlicum), *Waizennutmar* (Beek en Donk), *Bertus Staigerpaip* (Geertruidenberg), *D'Eendragt* (Waalwijk), *Gèr Gedaon* (Deurne), *Horlepiep* (Asten), *Goei Volk* (Berlicum), *De Gebroeders* (Geldrop), *WC Experience* (Raamsdonkveer), *De Glazere Wielekes* (Grave), *OEF* (Oploo), *Van Ons End* (Olland), *Schik* (Grave). *Striepkje veur* en *Spoit Elluf* (beide groepen uit Helmond) komen uit het carnavalscircuit voort. *De Revuo's* uit Lith en de *Sjawi's* uit Valkenswaard hebben naast grote muzikaliteit de humor het hoogst in het vaandel.

De Platte Ribben

In 1982 deden drie Empelse muzikanten als *gelegenheidsmuziekske* van carnavalsclub *De Perketuters* mee aan het jaarlijkse *Kwekfestijn* van *Oeteldonk* en wonnen de eerste prijs. In 1984 trad deze 'komisch dramatische volkszanggroep' van Jan, Jos en Miel op onder de naam *De Platte Ribben* tijdens het *Slotgatfestijn* in Empel. Ze kozen het slagersgerecht als titel, omdat ze een eenvoudige benaming wilden die bij hun Brabantse repertoire paste. De voertaal werd 'Algemeen Beschaafd *Maoskants*'. De groep werd vijfkoppig: Jan Küper, Miel van Hirtum, Jos van Goch, Lian Gieles en Ton de Vos. Zij brachten liedjes en sketches in het Brabants. Jan Küper, de oprichter, de man van de ideeën en de belangrijkste schrijver, overleed in 1999. Ondanks deze aderlating ging de groep door tot 2007.

Enkele nummers staan op *YouTube*: *Namen*, *Opoe's portrètje* en 't *Leste uurke*.

Namen

*Leest U ook wel 'ns in de krant... en ziet U dan de namen
van al die pasgeborenen die er ter wereld kwamen
Misschien wel van Uw eigen kind, misschien dat van de buren
D'r zijn soms heel gewone, maar ook gekke of obscure*

*Witte nog hoe da vroeger ging, zo'n zestig jaar geleeje
Dan werd er door 'n tante zelfs nog heel veel voor gebeeje
want ieder was vereerd als 't kind maar heten kon
naar Opa, Oma, ouders, ooms, desnoods naar tante Non*

*En de namen waren dan gewoonlijk Piet of Jan of...
Janus, Dorus, Driekus, Brordus, Tinus, Hannus, Manus
Jana, Dora, Drieka, Bertha, Anna, Mina, Dina
Want zo heette vader, grutje, tante, oom en neven
en zo'n kind dat kreeg al gauw een bijnaam voor het leven*

*'n Kleine twintig jaar daarna, na oorlog en ellende
werd ons land eindelijk weer vrij; weg was de Schweine-bende
Heel gastvrij werden ze onthaald; onze geallieerden
ze leven in de namen voort, toen ze naar huis trugkeerden*

*Want as 't effe kon, werd het nu Jim of John of...
Johnny, Jimmy, David, Jacky, Charly, Tommy, Billy
Mary, Rosy, Susy, Alice, Betty, Kathy, Philly
Want zo heetten de bevrijders: Tommies, Canadezen
Blijft een vraag onopgelost: wie zou de vader wezen*

*Welvaart viel ons volk ten deel; voldoende drank en spijzen
en wonen in een prachtig huis en jaarlijks verder reizen
Italië, Mallorca, Joegoslavië en Spanje
Hun zwoele namen vind je nu in't landje van Oranje*

*Het hoorde bij de show, een naam met a of o dus...
Pedro, Marco, Wilco, Pablo, Vasco, Rico, Franco
Tanja en Ramona, of Bianca en Diana
en dat werd de eerste bruingetinte generatie
en de vaders: och misschien toch Jantje, Keessie, Klaassie*

*Het wordt nog steeds exotischer en over twintig jaren
weten we niet meer dat er ooit eens Ties en Stientjes waren
De hele natie loopt dan in 'n boersoem met 'n fezje
en de meester in de klas die leert de jong 't zelfde lesje*

*Die kinderen heten dan Mariska of Hassan of...
Achmed, Ali, Hoessein, Hassan, Mohammed, Moestafa
Fatima, Savanna, Myra, Toesjka en Soraya
want zo heten dan hun ooms, hun tantes, nichten, neven
Geen probleem, we geven ze een bijnaam voor het leven*

net as nou d'n bult, de neus, de kin of Jan de Schele

(Van de cd Gèire gezonge!, Brabants op z'n Best, deel 15)

D'n Broelie

Het 'vriendenorkest' *D'n Broelie* ontstond in 1983 als gelegenheidsgezelschap voor de pronkzitting dat jaar in Vorstenbosch. De oprichters waren Rien van der Steen (zang), Peter van Hulsten (gitaar en zang), Jo van Heeswijk (accordeon en zang), Tonnie Diks (saxofoon), Martin de Barbanson (klassieke zang) en Joop van den Meulenreek (drums). Jacques de Groot (zang) en Rien Hairwassers (met zijn basgitaar) voegden zich later bij het gezelschap.

Het repertoire bestond aanvankelijk uit 'gouwe ouwe', van *Marina*, *Buona sera* en *Bestel mar* tot *Kalinka*. De mengeling van persoonlijkheden (van muzikale clown Jo met zijn mooie tenorstem, Tonnie, de gortdroge humorist, tot jonge hond Joop) en uiteenlopende beroepen (zoals bakker, veearts, leraar, journalist) zorgden voor hilarische situaties tijdens optredens.

(*D'n Broelie* deed zijn naam eer aan; het dialectwoord *broelie* - verwant aan Frans *brouille* - betekent warboel, chaos.)

De groep was niet te huur voor bruiloften en partijen. Ton Godee was de 'beschermheer'.

D'n Broelie kreeg geleidelijk meer Brabants repertoire en er volgden optredens op *Brabantse Avonden* en benefietconcerten. Met *Fiste* staat de groep op de dvd *In Brabant geborre*. Hun eigen dialectliedjes kwamen op Brabantse verzamel-cd's terecht. Geestige Brabantse *Broelie*-nummers zijn: *Rita Lellebel*, *Jambalaai Jo*, *De Nillus* en *Tien vur taol*.

In 2008 hield *D'n Broelie* op te bestaan. Tonnie Diks, Ton Godee en Peter van Hulsten waren al overleden. Men twijfelde nog over een revival, maar toen in 2013 Jo van Heeswijk overleed, was het einde definitief.

Ons gereegeld huishaauwe

Hedde gij ons Mien zien lope, straal-bezope, krèk 'n snol.

Mi d'r siliconepramme, halve hamme, wè ston ze bol!

't Maansvolk òn 't auwehoere, stu te loere, ze makt ze dol.

Kik, de geilen Driek, die kust 'r, lust 'r, dieje flapdrol.

Kik, zo is't b'ons thuis, nie zo mooi,

'ne grote puinhoop, 'n grote zoi.

Ginnen inne die deugt lupt 'r rond,

d'r is alt wel stront en daor zit ik wel 's mee.

En ok onzen Henk is gajes, in de bajes kùmt ie snel,

want ie ha in z'n garage, 'n hashplantage mi z'ò'n del.

Onze Chriest duu in aauw ijzer, is nie wijzer en jonggezel

en ikzelf kos nie studeere, leere, waar nie zo hel.

Kik, zo is't b'ons thuis, nie zo mooi,

'ne grote puinhoop, 'n grote zoi.

Ginnen inne die deugt lupt 'r rond,

d'r is alt wel stront en daor zit ik wel 's mee.

Kik d'r waar oit 'n concilie, dè zin familie en 't gezin

zen hoeksteen van de samenleving en dè geleuf ik nèt zo min.

Want m'ne zatte vaoier, moeier, bruurs en zusse, zo denk ik wel,

stòn vur hil 't durp en vur de wirreld toch nie model!

't Nisserois Muziekske

't Nisserois Muziekske ontstond in 1985 met een optreden voor familie Van den Elzen.

Vijftien jaar lang bracht de groep muzikale humor en vertier. De leden waren Mia Rijkers - van den Elzen, Ineke van de Ven - van den Elzen, Laurens van der Wielen, Jan van der Wielen en Mayke Hendriks - van de Ven.

Mia zocht de liedjes uit. Men speelde instrumentaaltjes uit het boek van Harrie Franken en zong liedjes uit het repertoire van Gerard van Maasakkers, Harrie Franken, Peter Aarts, *De Ploegadoers* en natuurlijk Ad de Laat, dé zanger van Nistelrode.

Laurens zong het geestige *Weversliedje*, geschreven door Cor Swinkels. Mia maakte gelegenheidsteksten. Jan speelde op zijn *boemlala* het 'concert' (de 'aambeeld-polka'). Hij vertelde ook zijn moppen. Die werden allengs langer...

Hoogtepunt voor de groep was in 2000 de reis naar Canada om op te treden voor de Brabantse emigranten in Ontario.

In 2001 overleed Jan. *'t Nisserois Muziekske* stopte definitief.

Op het lied *Gif ons nog iets* van de Belgische groep *Zakdoek* had Mia onderstaande tekst gedicht.

Gif ons nog iets

Wij komme hier um ons te amuseren

Het is hier goed, zo as ge zèlluf ziet

't Is nou d'n tijd um 's lekker dur te smeren

En dè hurde wel aon't zinge van ons lied

Refrein:

Gif ons nog iets, gif ons nog iets

We willen nog 'n pilske drinken

Gif ons nog iets, gif ons nog iets

Ons glas is leeg, ziede dè nie!?

Hier onze Jan, hij zit zô dreug te tikken
't Gû vandaag toch mar 'n bietje stug
Z'n keel is dreug, hij kan zowà nie slikken
Dus houdt 'm nat, dan drumt ie èns zo vlug

Refrein

Achter d'n bas, daor zit 'r ôk nog inne
Ja Laurens is er ôk zô vies nie van
Hij krijgt 't bier zonder problemen binnen
En is ie leeg, ruupt hij zô hard ie kan:

Refrein

As bij ons Bep d'r vingertoppen trillen
Dan wordt 't tijd vur ôk wa nattigheid
Dan zô ze gèr 'n wijncognacje willen
Want ôk de die roept zeker wel op tijd:

Refrein

Ons Ien die zit er ôk nie mi te knoeien
Ze giet ze glijk precies in't zelfde gat
Doe mar oe best, ge kunt nog wel wa groeien...
Roept mar op tijd, want bier da hen ze zat

Refrein

As bij ons Mie d'r stembanden gaon kraken
Dan zet ze mar 'n bietje in de smeer
Mar as 't bier bij heur begint te smaken
Dan gug't vlug, en wil ze altijd meer!

Biks Trio

Biks Trio uit Hilvarenbeek begon in 1990 als driemanschap bestaande uit Harry Al (accordeon), Kees Hensbroek (slagwerk) en Willem van de Ven (gitaar en mondharmonica). Het trio trad vooral op aan de bar, tussen de alcoholische versnaperingen. Het repertoire van de groep bestond uit Nederlandse liedjes, maar ook Engelse en Ierse volksliedjes werden graag uitgevoerd. Het optreden omvatte volksmuziek, 'goud van oud', country en smartlappen. Aangepast aan het Brabants, sloten liedjes van de Antwerpse groep *Katastroof* zoals *Elektrieke deken* aan bij dit drietal. Belangrijk was de uitvoering van oude liedjes in het dialect van Hilvarenbeek; meestal op muziek van Harry Al, vaak met tekst van Jan Naaijken. Liedjes over het dagelijks leven in en rond *Beek* met als pakkend voorbeeld de *Ballade van de Rooie Fik*. Het door Jan Naaijken geschreven lied *M'n schoep*, gooide hoge ogen in de Brabantse *Top 50* en is het succesnummer van de groep. Voor dit lied noemde Harry Al zich *d'n DSW-er*.

Biks Trio staat op de cd's *Liekesfist* (1999), *Liedjes (met een knipoog) aan de bar* (2001) en *Vervolg aan de bar* (2009).

M'n schoep

Al heb ik bitter wèèneg fans, toch zè'k fréet as d'n toren.
Want ik zè 'nen echte Bikse mens, die wèfkes kan bekoren.
Mèn vak is 't schonste vak van Beek, d'n börger heej gin schonder.
D'n Hessel rokt 'r dur van streek, Jan Bols vèndt 't 'n wonder.
Ja mense, ik zè hil tevreej, ik zit in de D.S.W.
'k Raop alle blaoikes van de grond, 'k vang moerzeikers en mollen.
Hier trapte nie in pèrdestront of vorse hondedrollen.
't Schonste echter van m'ne stiel – naaw meugde drie keer raoie -,
Wè men altèd 't mist beviel, dè's schoefele en spaoie.
Mar naa he'k verdorie pech! M'n schoep, m'n schoep is weg!

Refrein:

D'r is gin mens mir die nog deugt, wè kunne ze't begaoie.
Ze hèn verdju m'n schoep geschoept, en naa kan ik nie mer spaoie.

*M'n schoep is meer as m'n verstaand, ze is m'n lust, m'n lèève.
Ik haaw ze liever in m'n haand as zelfs de schonste wèève.
Vannaacht, ik laag neeven ons Jet, deej 'k niks as draaie, woele.
Ze zeej: 'alleej we maoke pret,' mar 'k ha gin zin in kroele.
Vannaacht gin hoela hoela hoep, ik kan niks zonder schoep.*

Refrein

*Waor is m'n schoep, ik zuuk me stèèf. 'k Zuuk hers en geens, ik zuuk ze
van d'n Olliepint tot de Vuil Vèèf tot in 't Diessens Huukske.
Van de Kafèèt tot de Gemènt, tot in de Biestse haove.
Zuuk meej! As ge m'n schoep soms vendt, za'k oe vur niks begraove.
Ach mense löster naor m'ne roep: m'n schoep! Waor is m'n schoep!?*

(Van de cd *Liekesfist*, 1999)

Linnegoewd

Het muzikale trio *Linnegoewd* is zo'n twintig jaar als Brabantse muziekgroep actief geweest. Ans van Pinksteren en Jan Brands uit Berlicum vormden voor 1980 met Ben en Geno Hartman de volksmuziekgroep *Mie Katoen*. Toen dat kwartet stopte, gingen de twee eerstgenoemden als *Linnegoewd* verder, samen met de Dungense accordeonist Henk Verhagen. Aanvankelijk speelde de groep veel traditionele volksliedjes uit Vlaanderen en Brabant, maar geleidelijk aan groeide een repertoire van eigen werk, vooral gebaseerd op teksten van Cor Swanenberg en Henri de Booi. Jan Brands was de componist van de groep.

Voor de begeleiding van de zang werden veel instrumenten gebruikt: accordeon, viool, contrabas, trombone, fluiten, hommels, lepels en klapklomp. Ook zong men soms a capella.

Naast het zingen in Brabants dialect had *Linnegoewd* een instructieve functie in de volksdanswereld. Zij waren belangrijke orkestleden van de volksdansgroep *Brabants Bont*. Henk Verhagen is de oprichter van deze dansgroep uit Den Dungen.

Het meest memorabele optreden van *Linnegoewd* vond plaats op het Bin-

nenhof in Den Haag, waar de groep Noord-Brabant vertegenwoordigde. (Rowwen Hèze deed dat voor Limburg.)

Bij gelegenheid van het koperen jubileum verscheen de jubileum-cd *Linnegoewd*. Tot de leukste liedjes van de groep behoren *Och lul nouw niej*, *Land van balkenbrij en bier*, *Dree de Kapper* en *Òlling tèine*.

Och lul nou nie

*Die Brabanders die komme
altd te laot, ja (3 x)
Die Brabanders die komme
altd te laot ja, altd te laot ja, toch*

Refrein:

*Och lul nou nie. Ze zen wel oit op ted
Och lul nou nie, ès ge't gereegeld het
ze zegge die Brabanders
zen zó gezellig
ègge èiges nie te hòstig zet*

*Dus over ons Brabanders moete nie lulle
moete nie lulle, nee
Dus over ons Brabanders moete nie lulle
moete nie lulle, nie*

Refrein

(Tekst: André Riether en Cor Swanenberg. Naar *Oh Baby Mine*.)

Bertus Staigerpaip

De Brabantse dialectband van Ruud Broeders (1956), Edwin Broeders, Pedro de Smit en Rinus van Rodijnen uit Geertruidenberg heette *Bertus Staigerpaip*. Ze brachten een mengelmoes van rock-'n-roll en hoempamuziek. Ze maakten in 1987 de lp *Stoere Haand*. De grootste hits van de groep waren *Rits*, *Wij Zijn De Jongens Van Den Bouw* en *Ik zat effe niet op te lette*.

Ze kwamen zowel in de *Top 40* als in de *Nationale Hitparade Top 100*. Minder bekende hits waren *Murrie Murrie (munnen brommer doeget nie)*, *Sjoan (stekt de kachel nog s oan)* en *Christine (gooi 'm nog s vol bezine)*. De Achterhoekse dialectband *Normaal* vroeg hen in het voorprogramma. In 1987 vond in *Made* het eerste van in totaal 120 voorprogramma's plaats die *Bertus Staigerpaip* voor *Normaal* zou verzorgen. Met gewijzigde bezetting van de band werd het succesvolle nummer *Wij Zijn De Jongens Van Den Bouw* uitgebracht. *Hou Je Kop!* staat op het album *Quo Bertus Quo* uit 1994. De band bleef daarna nog wel optreden, maar de hitlijsten werden niet meer gehaald.

Had ik mar 'n vak geleerd

*Had ik mar 'n vak geleerd, dan ginge alle dinge nie steeds verkeerd
Liep ik nie zo rauw en schouw, as sjouwer over den bouw
Wat ben ik toch nen halven zool, ik moest zo nodig werke nao de laogere school
Achteraf heb ik zo'n spait, mar zo gaged altaid*

*Alles wa ze hiero bouwe, moe Bertus Staigerpaip versjouwe
Balke, stene, plaanke, latte, ik kraig-er eelt van op m'n jatte*

*Had ik mar 'n vak geleerd, ik heb twee grote haande mar ze staon verkeerd
Ik heb ok iets wa niemand het, zaogsel onder m'n pet
Den baos da is een saggerain, die vent die het gewoonweg de pik op main
En is er iets verkeerd gegaan, dan heb ik het gedaan*

*Ik zou best 'n potje willen jaanke, achter ne grote stapel plaanke
Mar Bertus Staigerpaip da is ne vent, en gif nen harde trap tege ne zak cement*

*O wa heb ik toch stom gedaon, en leerde niet verder net es onzen Ariaon
Die het toch op zijn minst een diploma of drie
En die lopt nou lekker tois en ikke nie*

*Had ik mar 'n vak geleerd, dan ginge alle dinge nie steeds verkeerd
Liep ik nie zo rauw en schouw, as sjouwer over den bouw
Had ik mar 'n vak geleerd, dan ginge alle dinge nie steeds verkeerd
Liep ik nie zo rauw en schouw, mee main gaot alles.. fout!*

WC Experience

Al 30 jaar timmeren zij aan de weg, als één van de bekendste dialectbands van Nederland: *WC Experience*. Ze hebben met hun Brabantse uitvoeringen veel succes bij de jongere garde. In 2009 werden zij uitgeroepen tot *Beste dialectband van Nederland*. Zelf noemen zij hun genre 'Rock 'n Loll'. Een term die zeker past bij het repertoire. De bandleden zijn Patrick Marcelissen, John Sprenkels, Peter Jansen, Corné den Ridder, Richard Verschuren, Richard Maas, Gino Schipperen en Hans van Schijndel. René van Rooij is recentelijk gestopt.

WC Experience brengt spektakel. De groep is als Brabantse feestband al actief vanaf 1989. Ooit begonnen met humoristische teksten op bekende melodieën. In de loop der tijd is men steeds meer eigen nummers gaan schrijven. *WC Experience* zingt in het dialect van Raamsdonksveer zoals *Bakkes oep ne kaai, Voile shitzooi, Pannekoek, Fritske d'n oolifaant* en *Maag ik hier rooke*. De taal is rauw en ruig en doet aan het 'jargon' van de *New Kids* denken. Voor Brabantse humor op z'n minst grensverleggend.

Cd's van de groep zijn: *Voile Shitzooi* (1993), *Zesdelig Pak* (1994), *De Beste Voile Shitzooi* (1995), *Faktor 183* (1996), *Ja Wè Nou!* (1998), *Dus Zodoende* (1998), *Klets* (2000), *Live In De Tent* (2001), *Watt 'n Balle* (2004), *In de Vorstverlet* (2005), *Ruwe mix* (2007), *Live in Almkerk* (dvd 2007), *Hoge Noo(t)d* (2009), "Koloszaal" (2010), *Oud-Op-Nieuw* (2012), *Pak Aon* (2013), *zo es ge ze nog nooit gehord gehad hed* (2015), *welluk?!* (2018).

Tachenevaiftig fusjes staon al klaor

*De oitnodiginge heb ik al verstuurd
En de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor
Vur ne grôte barbecue mee de hele buurt
Tachenevaiftig fusjes staon al klaor*

*Aon d'n draank, aon d'n draank, ach schaaï toch oit mee oe gejaank
Moet ik dè oit gaon legge, tachenetwintig keere zegge
De Tachenevaiftig fusjes staon al klaor*

*De buurman vraogt: luk 't allemaol maot?
Ik zee: de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor
Hedde genoeg draank vur de hele straot?
Ik zee: de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor*

*Alles verloopt op rollekes en volgens plan
Want de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor
En es de buurvrouw vraogt of ze helpe kan
Zeg ik: de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor*

*Hebbe de gaste keuze oit koffie en thee
Ik zee: de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor
En denkte ok aon de salaode en de roompaté?
Ja, de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor*

*Is 't vlees al oit de vriezer en de kip gekroid?
Ik zee: de Tachenevaiftig fusjes staon al klaor
D'r zit nog stokbrôôd in de ôôve, moet die 'r nog nie oit?
Klopt, Tachenevaiftig fusjes staon al klaor*

Waizennutmar

De groep bestaat uit: Piet van de Laarschot, Mart Timmers en Tonny van de Graft. Naast frontman is Tonny ook de tekstschrijver van de groep. De naam komt van de plaatselijke dialectuitspraak van 'Wij zijn het maar' en dat klinkt bescheiden, maar *Waizennutmar* produceerde inmiddels in de eigen studio *Justus* een viertal cd's, namelijk *Hört es* (1999), *Streuf of mölleke pap* (2002), *Hëndig uitgevalle* (2006) en *Van Brabantse komaf* (2010). In 2013 werd onder de naam *Van tweije ein* een compilatie van de eerste twee cd's uitgebracht. Voor 2020 staat nog een cd gepland: *Nog éne kèèr dan*.

Waizennutmar werd met het lied *Deuntje in munne kop* genomineerd voor de titel *Brabants môiste* 2010. In 2014 haalde het lied *M'n zwetsbuukske* de derde plaats in de schrijfwedstrijd van het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout. In 2016 vierde het trio dat ze al vijftig jaar met elkaar muziek maken. Het repertoire bestaat uit liedjes in het Beek en Donks dialect, waarvan de vaak humoristische teksten vrijwel allemaal zelf geschreven worden. De muziek, met sterk ritmische basis, wordt grotendeels zelf gecomponeerd. De liedjes worden met humor aan elkaar gepraat.

Z'n henne

*'s Merges vruug als d'n ochtend gloort, wordt bij oons de ruust verstoord
Want als d'n haon net hi gekreijd, kumt ons vadder uit z'n bed gedreijd
Dawt z'nne kop rap onder de pomp, velt bekant over ne klomp
Hij ge nao z'n henne, o wow ow, z'n henne, z'n henne
Vlug 't purtje van 't slot. Hij ge nao z'n hennekot
Ligge d'r eijer in de nest, moet de kooi nog uitgemest
Dan wa voeier in d'n bak. Stot z'nne kop nog an 't dak
Hij is bij z'n henne, o wow ow, z'n henne, z'n henne
Witte wa ons moeder zi? Och assie d'r mar plezier in hi
Hij slupt toch nie in 't kiepenhok mar kumt elken aovend nog bij mij op stok
Lupt 'n kiep mi 'n snotneus rond of hitter ein 'n hil kaol kont
Dan spult ie ok vur dierenarts en helpt z'n hen van de ziektes af
En wil dè oit nie lukke dan, de nek mar um en in de pan
Hij zit bij z'n henne, o wo wo wo wo, z'n henne, z'n henne*

Spoit Elluf

De Helmondse groep *Spoit Elluf* werd opgericht in 1994. Het gezelschap bestond uit: Lia Stoop, Erik van Heeswijk, Harm Tilburgs en Michiel van der Weijden. Ze brachten een typische vorm van carnavalscabaret, verbonden met zittingsavonden, *sauwelmiddagen* of kletstoernooien. Het repertoire was opgebouwd uit bestaande melodieën, voorzien van eigen teksten in onvervalst Helmonds dialect. In het oprichtingsjaar won *Spoit Elluf* de competitie rond de Helmondse carnavalsschlager met de pakkende meezinger *Hallo, mi meen!*

Spoit Elluf trok 22 jaar lang met een humoristisch programma door het Brabantse land. Het thema was de relatie man-vrouw; in het Helmonds steevast aangeduid als *Haai* (Lia) en *Hum* (Erik). De verwickelingen waarin ze terechtwamen, zorgden voor grote hilariteit. Het bracht komische situaties teweeg op het podium. Het publiek werd gewaarschuwd, want men werd betrokken bij het gekibbel. Een en ander werd versterkt door de aanwezigheid van Harm op het podium, de onschuldige die van niks wist. Hij diende als klankbord voor de komische kibbel van Lia en Erik.

Als basis voor de liedjes was pianist Bertus Klerks onontbeerlijk. Deze rasmuszikanant had de muzikale leiding de laatste jaren strak in handen. Vooral als het op de planken uit de klauwen liep. Improviseren hoorde er bij, maar men moest wel tegelijk beginnen en eindigen.

In 2016 sloot *Spoit Elluf* samen met een combo en de oud-pianisten Michiel van der Weijden en Roosje Blenckers een fantastische periode af. Daarna gingen de slippassen aan de kapstok.

Spoit Elluf staat op de dvd *In Brabant geborre* met het lied *Op de mert*.

In de voorstelling zaten veel leuke teksten over uiteenlopende, actuele onderwerpen zoals snurken, internet, feestjes, voetballen en diëten. Maar het nummer dat door de tijd het meest als toegift gevraagd werd, was *De Roos oit Hellemond*.

De Roos oit Hellemond

Refrein:

Ik ben de Roos oit Hellemond. Ziede meen nie paradere

Mi m'n kuntje vol en rond. Ik blief de Roos oit Hellemond.

*Ik heb min eige oit es opgegivve vur unne wedstrijd um de moiste van 't land
En heb dorvur ok hil wa oitgegivve an ander klirre, an de kapper en nei taand.*

*Die mens die zee, ik haa ok gèr 'n foto in 'n bikini, in 'n badpak of in niks
Dus ik zet mee de skeier in de Otto. Ik denk dè lukt me wel, 'k weet zeker dèk 't fiks.*

*Dus op nen aovend ging 't dan gebeure in 'n corsetje makte ik toen m'n entree
De jury zaat meen mee al flink te keure. Toen glee ik oit, viel langs den trap
af nor benee.*

*En as ge denkt hoe is 't afgeloupe, dè avontuur wa oit in Hellemond begon
M'n haand, m'n knies en ok de vloer lag ope en ik wier lèste umdè ik gin
Hollands kon.*

Refrein

(Melodie: *Weisse Rosen aus Athen*, Nana Mouskouri)

De Revuo's

In 1989 traden Leo Bongers en Adriaan van Ebergen voor het eerst op in de *Lithse Revu*. Daarna volgde het verzoek van *Omroep Brabant* in Den Bosch om maandelijks een nieuw liedje op de actualiteit te maken. Het duo noemde zich *de Revuo's* en werd snel uitgebreid met Esther van de Velden, René Geurts en spektakelman *de Rooie T* (van Orsouw). *De Revuo's* waren veelgevraagd op de *Brabantse Avonden*. Het publiek keek op van het spectaculaire vijfhoekige gezelschap dat met elkaar en met de zaal dolde en de menigte vermaakte. Zij stonden garant voor een Brabants, cabaretesk programma met veel humor en improvisatie. Hun voorstellingen leken op een mix van elementen uit *WC Experience*, *Band Zonder Banaan* en *Normaal*. De groep onderging bezettingswisselingen en bestond al gauw uit Leo Bongers, Adriaan Ebergen, Jos Nederkoorn, René Geurts en Piet de Blank.

De Revuo's maakten geestige teksten op bestaande nummers. Meestal was de verwoording in het Brabants. Ze leenden melodieën van redelijk recente evergreens en dat maakte hun voorstelling eigentijds. Ze hadden nauwelijks nostalgie in hun repertoire. Door inventiviteit, ongebreidelde energie en improvisatietalent oogden de vijftigers als een stel jonge honden. De mannen waren volledig op elkaar ingespeeld en het Brabants bruiste.

Ze produceerden in korte tijd zes cd's die allemaal 'viltje' in hun naam hebben en dat biergebonden element is niet vreemd aan consumptie en

inspiratie. Zo verschenen *Ut 1e (rooi)*, *Ut 2e (gruun)*, *Ut 3e (blaow)*, *Ut 4e (gèèl)*, *Ut 'Verzamel'bierviltje* en *Ut Kerstviltje*. De kerst-cd met de ondertitel *Hoera het is un jongen!* bestaat uit tien vrij moderne kerstliedjes. Liedjes met eigen tekst, gebaseerd op bekende nummers van Elvis, Chris Rea, Mud, Slade, Them en Peter Maffai.

Het liedje over *de Kneuzers* dat op de dvd *In Brabant geborre* staat, is op YouTube al zo'n 350.000 keer bekeken. De groep heeft hilarische voorstellingen gegeven samen met de Osse *Hartog Fanfare*. Alle liedteksten zijn geschreven door Bongers, Ebergen en Geurts. Geslaagde en geestige liedjes zijn *Paint it black*; *Ik verf m'n huis*, *Fons*, *D'n durver* en *Rokerslied*. Het dialect hierin is eigentijds en licht.

De groep stopte in 2013 na twintig jaar 'rock en lol'.

Paint it black; Ik verf m'n huis

Ik verf mijn huis goed en da doe ik altijd zwart.

Ik dacht aan geel want dat vind ik wel heel apart.

De belastinginspecteur die vindt die kleur mar niks

Die vent wil alles wit. Wit en anders niks.

Mijn huis is nou mooi wit mar toch schilderde ik da zwart

De fiscus hier die vindt het allemaal maar verdacht.

Krijg toch de kleren vent en vlieg toch naar de maan

Ik schilder die deur zwart, al vinde gij daar niks aan.

'k Erger me geel en groen als ik die vent weer zie.

Betaal me steeds weer blauw dek 't wit voor mijn ogen zie.

Ik schilder hem pimpelpears met striepkes, wat een gezeur.

Dat allemaal voor de belastinginspecteur.

Ik liet de pot verf zien en vroeg: 'wat voor kleur is dit?

Ge ziet toch wel da di geen zwart is, di is toch wit.'

Maar ik had er geen bonnetje bij, hij zei: 'die pot is zwart.'

Ik begon te koken en raakte erg verward.

De belastinginspecteur die droeg een mooi zwart pak.

Dat pak heb ik gepimpt, 'k ging helemaal uit mijn dak.

Hij kreeg een opknopbeurt dat deed ik helemaal wit.

Met een pot zwarte verf rende hij wit van mijn oprit.

De Sjawis en Jacques van Gerven

Vanaf 1979 bestond het Valkenswaardse cabarettrio *de Sjawis* uit Jaques van Gerven, Wim van Wijk, en Aloys Wetzer die 'het orkest' genoemd werd. In hun conference brachten ze prachtige liedjes en slapstickachtige humor. Het drietal is bekend van zijn parodieën in het Brabants op vroegere hits, maar ook van hilarische dialogen. Humor en zang waren de pijlers van hun performance. De naam van de groep is simpelweg gebaseerd op Sjak en Wim. In het allereerste programma vormden Jacques en Wim met zijn tweeën een harmonie genaamd: *WZMMZTMMZTMWNZG-MADWMHVMZZ* (*We zen mer mee z'n tweeje, mer mee z'n tweeje maoke wij net z'n goei muziek as da we mee heel veul man zouwe zen.*)

Jimmy MacDollar was echte Sjawis-humor: *Jimmy MacDollar ree dur 't Wilde Weste en wier dóódgeshote* (*had eigenlijk 'n nummer van drie minute moete zen, mer ze schoten 'm dóód*).

De Sjawis zijn 32 jaar actief geweest. De eerste keer traden ze op bij het dirigentenjubileum van Mart van Winkel, dirigent van *Vocalgroep Promise* uit Valkenswaard, waarvan ook zij deel uitmaakten.

Twee keer won de groep de *Pers- en Publieksprijs* van het *BRT-Liedjesfestival* (met *Sjefkes duive* en *Zonder iets te zegge*). Ze traden op voor de *Branders* in Ontario.

Ze maakten de cd's: *10 jaar Sjawis* (1989), *Nee da zal nie!* (1992), *Mee mènnen auto!* (1995), *De beste van de Sjawis* (1996), *Rock en lol* (1996), *Op 't geluk van alledag* (2000), *Griesele* (2008) en *Vaste prik* (2011).

In 2002 ontvingen *de Sjawis* de *Ad de Laatprijis*.

Het driemanschap is gestopt zonder officieel afscheid te hebben genomen. Dat was na de ernstige ziekte van Wim een bewuste keuze. Onder het motto 'alles is eindig', besloten ze in november 2011 de openstaande optredens af te zeggen. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan en Jacques

treedt nog op. Dit doet hij meestal samen met de begeleiders Louis Baeten en Aloys Wetzler. Zijn laatste programma was getiteld *Keind in mij*, maar Jacques is al bezig met de afronding van een nieuwe voorstelling die *Zottekot* gaat heten. Dit zal weer een humoristisch theaterstuk worden met liedjes. Uiteraard alles in dialect.

In 2020 won Jacques de *Willem Ivenprijs* met zijn verhaal *Boerezwaluwe*. Wat zijn de meest humoristische liedjes van *de Sjawi's*? Het geestige lied *Ziededè* staat hoog aangeschreven en dat geldt ook voor *Ik hou nie van dooi huundjes*. Maar volgens tekstschrijver Jacques van Gerven moeten As *d'n Dommel kon vertelle* en *Vandemèrge wier ik wakker zegevieren*. Met name het begin van het tweede lied:

*Vandemèrge wier ik wakker en ik vuulde 't metéén
't wordt niks vandaog nondepie
m'n vrouw zee: 'goeiemèrge, hoe gòt 't Jan?'
mer zó heet ik hillemol nie.*

As d'n Dommel kon vertelle

As d'n Dommel kon vertelle, vertelde ie in 't rond:

*'Nog nie zu lang geleeje
kwam Dorus de Gier òngereeje
en toen ie efkes gezete had
stond ie op en riep: "ik ben 't lève zat
Ik hou van Drieka Verhappe
mer dè meidje wil me nie snappe"
Toen klom ie op de reling van de brug en sprong 'r af
en d'n Dommel die zweeg as 't graf'*

*Op d'n bojum van d'n Dommel lag Dorus de Gier
en hij dòcht bij z'n eige: 'wa doe ik in Godsnaom hier
Hier lig ik dan alléén, 't is toch te zot
Durnat en ik vervéél m'n eige kepot'*

*As d'n Dommel kon vertelle, vertelde ie in 't rond:
'Nog nie zu lang geleeje*

*kwam Drieka Verhappe òngereeje
Ze strupte d'r kouse umblig hil gauw
umdè ze efkes pòtje bòije wou
en nao ne meter of twee
toen schoot ze inins nur benee
Zwemme kon ze nie en hoe'ne gil dè ze ok gaf
d'n Dommel die zweeg as 't graf'*

*Op d'n bojum van d'n Dommel lag Dorus de Gier
en hij riep: 'verrek Drieka, wa doede gij nou hier?'
en Drieka zee: 'ik had zun laat van de zon
nou snap ik wurum niemand jou vène kon'*

*As d'n Dommel kon vertelle, vertelde ie in 't rond:
'Nog nie zu lang geleeje kwam Nilleske Jansen òngereeje*

*In z'n haand had ie ne grote zak
en die gooide ie in't wötter mee ne flinke kwak
Dieje zak het nog efkes gedreve
en Nilles floot 'lang zalle ze leve'
Toen drèèide ie zich um en hurde efkes wa geblaf
en d'n Dommel die zweeg as 't graf'*

*Op d'n bojum van d'n Dommel lag Dorus de Gier
en hij riep: 'verrek Drieka, Drieka kekt nou toch hier!
K'heb altijd al zu gèr 'n por huundjes gehad
dorst zalle ze nie lije dur is wötter zat'
Op d'n bojum van d'n Dommel lag Dorus de Gier
mee Drieka z'n geliefde en 'n huundje of vier
En al is dit verhaal misschien 'n bietje wrang
ze lagen op d'n bojum, gelukkig en lang*

(Van de lp *De Sjawi's: Kermis in de hel*, 1985)

Van OEF via Vledder naar Nozum

Vledder was een streektaalband uit Oploo. Deze pop-rockband ontstond in 2002 uit enkele leden van *OEF (Oploos Eerste Filharmonisch)* dat kort daarvoor was gestopt. *Vledder* bestond uit Vin Baltussen, Bianca Cornelissen, Marian Cornelissen, Christian van Gelder, Luc Cornelissen, Johnny Lenkens, René Rutten en Jos Wijnands. In 2002 werd het livealbum *Minse* uitgebracht en in 2010 volgde het album *Spektakels*. Recentelijk heeft de groep een nieuwe doorstart gemaakt met een negenkoppige band genaamd *Nozum*.

Vin Baltussen, frontman van *Nozum*, antwoordde op de vraag over humor in zijn repertoire: 'Tja, echte humor zit er zelden in mijn liedjes. Sommige hebben wel een verrassende 'humoristische' afloop, zoals bij *De melkschepper* en *Uut goei fatsoen*. Eigenlijk hebben alleen de liedjes van de eerste cd *Uut de kunst* humor in zich. In onze nieuwe band zit een zangeres die *OEF* en *Vledder* nauwelijks kent, zo jong is zij. Ze heeft alle cd's diverse keren beluisterd en vertelde me dat de meeste teksten best een serieuze

toon hebben. Eigenlijk is dit ook zo. De meeste liedjes zijn autobiografisch en uit het leven gegrepen. En... het is veel leuker een serieuze tekst te schrijven en die in een mooie ballad te verpakken, dan een lang-leve-de-lol-tekst. Op het podium werden de liedjes wel altijd met de nodige humor gebracht.'

Hoe was de samenstelling van de groepen?

OEF bestond uit twaalf muzikanten: vijf blazers, twee gitaren, accordeon, bas, drums, percussie, zang. *Vledder* bestond uit acht muzikanten: twee blazers, accordeon, gitaar, bas, drie zangers. Ze zijn in 2020 nog steeds actief. Van de oorspronkelijke samenstelling van *Vledder* zijn maar twee oud-muzikanten over: Johnny Lenkens, zang, trompet en Vincent Baltussen, gitaar, mandoline en blaasinstrumenten.

'Dialect blijft erg belangrijk,' schrijft Vin Baltussen, 'om twee redenen. In je eigen taal kan je je veel beter uitdrukken. De andere reden is dat we onszelf willen onderscheiden. In Brabant zijn gewoon niet veel bandjes meer die in het Brabantse dialect zingen. Zeker niet in de stijl die wij hanteren. Als je dan ergens op mag treden, is dat meestal omdat je dialect brengt en kom je vaak terecht bij publiek dat ook serieus naar de muziek en tekst luistert.'

De melkschepper

(laatste couplet)

*Harry is nou ouwer en is nou vort de baas
Kan ni mer hoggerop, ut is jammer maar helaas
As Harry straks dan dood is, kumt ie nergus mer an bod
Dan gut ie sollicitere bij de grote schepper God*

Uut goei fatsoen

(refrein)

*Vat er toch nog enne, nee det mot ik echt nie doen
Okee nou goed, nog enne, mar dan puur uut goei fatsoen
Van diejen enne kumt d'n andere, blieve stoan gut nog net
Bij 't pisse mende zeker det ge elf vingers het*

WEST-BRABANT

In het westen van de provincie is de oogst in de zeventiger en tachtiger jaren wat mager. Huijberger Kees Hoeckx (1924 – 2007) en Rien de Rooij (1921 - 2007) uit Rucphen zijn daar de uitbundigste schrijvers in dialect. Beiden schrijven humoristische verhalen en gedichten. De groepen *Smidje Verholen* uit Roosendaal en *De Glacis* uit Bergen op Zoom brengen geestige dialectliedjes van eigen bodem. Jan van Nassau schrijft in en over het Roosendaals. Frans Verschuren (1941–2005) bedenkt dialectverhaaltjes voor de regionale radio en verzamelt gegevens voor *Tètte-leurs woordeboek* en Toine Nooijens uit Etten-Leur vertelt en zingt in zijn moedertaal. Michel de Koning (1943 - 2012) is als verteller en auteur in de weer met zijn Gastels, maar daarmee houdt het dan wel op.

Kees Hoeckx (Huijbergen, 1924-2007)

C.P.J. Hoeckx was een rasverteller. Frans Hoppenbrouwers kreeg het gevoel dat hij met echte Brabantse literatuur te maken had, toen hij *Nog un boekske int Uijbaargs* van Kees besprak in het kwartaalblad *Brabants*. Over *Nummer 5 in 't Uijbaargs* - een bundel geestige verhaaltjes, opgedragen aan wijlen Frans Verschuren - staat in voornoemd tijdschrift: 'Kees Hoeckx beschikt over een groot gevoel voor humor en een rijke fantasie. Alle verhalen spelen zich af rond Huijbergen, op de grens met België, en eenieder die de schrijver ooit bezocht heeft, weet dat deze op het randje van Nederland woont. Hoeckx scheidt een bonte stoet van mooie mensen die hij in zijn circus laat figureren. We ontmoeten bij herhaling mensen in *croegskes*: kasteleins, boeren, molenaars, smokkelaars, pastoors, controleurs, commiezen, wagenmakers, duivenmelkers, spoken, dronkaards, nudisten, trappisten, aso's, homo's, travestieten, Wilhelmiëten, bajesklanten, politieagenten, prostituees, schoolkinderen, schoolmeesters en niet te vergeten *oons Trien*.'

De fiets van Sjeske van Nelle

Zoow grwòtsig as 'n kalf meej twee koppe kwam Sjeske van Nelle meej zonne noewe Gazellefiets 't schoolplein opgereeje. De fiets mos dur alle jong bekeken en gekeurd wòorre en alles deej ut, mar Sjeske kos nie belle.

Da zoot um nie in de bel mar Sjeske aoj ginnen duim oan zun lienks aand. Ge wit wel oew gemjèèn da schooljong kunne zijn en die begosse te zienge van: 'Sjef van Nelle, rij Gazelle, Sjef van Nelle, kan nie belle, Sjef van...'

Blèètend kwam Sjeske tuis en Driek, zun voader, zeej: 'Ik weet wel da ge zonder duim geboren zijt, Sjeske, mar me zulle morgen us nor den dokter rije en diej kan oew misschien wel oan nun noewen duim ellepe.'

'Dat zal niet meevallen,' zeej den dokter, 'maar als je nu eens een stukje plasticpomp met een haakje eraan aan zijn linkerwijsvinger zou doen, dan kan hij daarmee misschien wel bellen.'

Un uur loater zoot Nel meej tweejkontinentenlijm ut oakske vast te lijmen oan un plasticpompke van twee centimeters laank. 'Nog nie goan prebeere, mar waachte tot morgenvroeg,' zeej Nel, 'dan zit ut oakske zeker goed vast!' Sjeske kwam ut schoolplein opgereejen... ij belde... En de schooljong zonge: 'Sjef van Drieke, ee nun pastieke, Sjef van Nelle, kan nouw belle, Sjef van Drieke...'

Vijf kjèère ee Sjeske gebeld, tun brook ut aokske af.

's Oavus noam Driek Sjeskes fiets meej nor de fietsemoaker. Diej pakte un paar sleutels, droaide ut stuur om en zette da meej d'aansvoate nor veure, trug op de fiets. Nouw zoot de bel oan de rechse kaant en kos Sjeske belle, want ij oai wel nun rechs en duim. De schooljong emme Sjeskes niej mjèèr uitgelache en un paar doage loater kwamme d'r al tien jong mee un achtersteveure stuur op school. Wel gong de mjèèster in de fout want die vroeg: 'Sjeske, kunde nouw wòòk achteruit rije nouw ut stuur nor de verkjèèrde kaant stoat, nor achtere?'

'Neej mjèèster,' zeej Sjeske, 'da goa niej, want ut is er jèène mee jun trug-traprem!'

(Uit: *Nummer 5 in 't Uijbaargs*, 2006)

Rien de Rooij (Rucphen, 1921-2007)

Marinus Wilhelmus de Rooij was timmerman van beroep. Hij kwam in dienst bij de gemeente en promoveerde tot opzichter bij *Woningstichting Rucphen*. Hij was een creatieve geest die bij problemen vaak een oplossing wist te vinden.

Naast dit werk heeft Rien veel geschreven. Hij hield een dagboek bij en bedacht spelletjes en quizzes voor het gemeentepersoneel. Alles aanvankelijk in het Nederlands. Dat veranderde pas toen hij met pensioen ging. Rien besloot om in zijn Rucphense dialect verder te gaan. Het publiceren in zijn moedertaal begon met het autobiografische boekje “*WIJ*” van de *Staosiestraot*, waarin hij herinneringen ophaalt aan zijn jeugd. Een boekje waarin oude kinderspelen nauwkeurig beschreven zijn. Het Rucphense dialect is hiermee op een ludieke wijze vastgelegd. Maar er volgde meer: *Rucvens van A tot Z*, een woordenboek van Rucphen (1995). Bij een groot aantal woorden geeft hij een korte toelichting, waardoor het dorpsleven van Rucphen tot leven komt. *Rucvense Kùrtlienge, 2000 uitdrukkingen en stopwoorden* verscheen in 1996. (*Kùrtlieng* (korteling) is een timmermans-term voor de balk die de steiger verstevigt.)

Daarna stortte Rien zich vooral op rijmwerk met als gevolg de publicaties *Rijmelarijen uit Rucphens Contreien*, *Rijmelarijen uit Rucphens Contreien deel 2* en *Rucphense Glimmerikke*.

Hij rijmde over allerhande onderwerpen. Een willekeurig voorbeeld is *Bakerpraat*.

Bakerpraat

Wij zèn meej moedermelk grwoot'gebrocht
Mar nouw gaon ze op les
Ze nêême ze niej mjêêr aon de borst
Ze kwôôpe 'n'n tutterfles.

Glimmerikke behoeft enige uitleg: Rien noemde zijn limericks zo, omdat hij ze schreef met een glimlach.

Verliefdheid

Verliefd zijn. Da zèn net onschuldige braand'jes
'n Tedje laoter, dan komme de gevaor'lijke kaantjes
Praote z'âl ôôver n'n eigen n'aord
En da't ie al flienik wa'd êê gespaord
Blijke'n 't vijf albums te zijn meej siegaore'baandjes.

Zijn stem is te horen op enkele cd's van het kwartaalblad *Brabants*. Daarop vertelt hij over de *spellekes* in het Rucphen van zijn jeugd. Bovendien staat er een geestig verhaal van hem in *D'n duvel is oud* (2008). Het heet *In de braanding* en getuigt van een bijzonder levendige fantasie.

Smidje Verholen

Het eerste optreden van de Roosendaalse groep was op de midzomerfeesten in Roosendaal op het Tongerlooplein in 1981.

De meest humoristische liedjes van de *Volksmuziekgroep Smidje Verholen* zijn naar eigen zeggen: *As 'k opstaon, 't Vlooiënlied* (allebei van Jan Roovers) en *De moord te Loon op zaand* (trad.). In veel liedjes van het repertoire zit een zweem humor.

Van *Smidje Verholen* zijn verschenen: de cassette *Smidje Vogelvlucht*, de cd *D'n Duvel en z'ouwe moer* en de cd *Smidje 25 jaar* (2006).

De groep zingt het liefst over legendes, volksverhalen, vrijerijen, spokerijen en volkse gebeurtenissen. Ze vinden dat vooral in dialect de Brabantse sfeer behouden blijft. Het stripverhaal *Smidje Verholen* waarnaar de groep is vernoemd, is oorspronkelijk niet echt Brabants blijkt achteraf. Deze strip verscheen voor het eerst in het *Limburgs Dagblad*, later ook in het *Brabants Nieuwsblad* en *Brabants Dagblad*, toen nog *De Grondwet* en *Het Huisgezin* geheten. Maar het vervolgverhaal stond zo lang in de krant dat men het in Brabant omarmde en de groep dus ook. (De stripverhalen van *Studio AVAN* onder leiding van A.W. Loek van Delden waren zeer populair.)

Hans Luijten vertelt: ‘Wij waren een keer op de *Vogeltjesmarkt* in Antwerpen en tot onze grote verbazing lag daar in een kraampje een boekje met het *Ware verhaal van Smidje Verholen*. Hij verkocht driemaal zijn ziel aan

de *duvel* en kwam toch nog in de hemel. Kijk, dat willen wij, als *Smidje Verholen*, nou ook allemaal!

In 2020 bestaat de groep uit: René Lambregts (bas), Jac Bastiaanse (clarinet), Roy Kivit (gitaar), Paul van Hulten (zang), Hans Luijten (accordeon) en Rietje Mahieu (viool).

As (As 't lukt dan kalft d'n os)

*As Ons Lieven Heer mee z'n ezel nou 's kwaam mee bier
Gieng iedereen ten hemel mar dan mee veul plezier*

Refrein:

*Waddaare wij dan leut gád, waddaare wij dan lol
Verders gin probleme op deze wereldbol*

As Eva beter had gewete, tege de slang zee 'stik'

Nie in d'n appel aar gebete, zaate me nou in ons blote mik

As Napoleon toen ie ier rondliep al mee z'n fles cognac

Iedereen had laote proeve, vond niemand 'm 'n zak

As de computer nou 's crashte, gebeurde alles rustig aon

Gin e-mail of internette en stress aar nooit bestaon

As ze nooit olie aare gevonde, mee peerd en kar op pad

't Waar trager mar gezonder, gin vuil uit 't uitlaatgat

As oons vader en ons moeder nie aont vrije ware gegaon

Dan had Smidje Verholen zonder fluitje hier gestaon

(As we nou nie wa gaon drinke, verdroge we allemaal

Dus gaon we gauw wa haole, mar nie vur de hele zaol)

De Glacis en Frans Nefs

In 1983 werd *de Glacis* opgericht in Bergen op Zoom. De groep trad tijdens een *Brabantse dag* op voor heemkundekring *Zuidkwartier*. Het werd een groot succes en smaakte naar meer. (De naam van de muziekgroep is afgeleid van een onderdeel van de vestingstad Bergen op Zoom. Een glacis is in de vestingbouw het van buiten naar binnen, glooiend omhooglopen- de, terrein om een verdedigingswerk heen.)

Door de jaren is er verloop in de bezetting geweest. Frans Nefs was de bedenker van de groep, René Adriaansen volgde in zijn voetspoor. Adri Verbraak en Liesbeth Slieker kwamen er vijf jaar later bij. Op maandagavond kwamen ze van zeven tot tien uur bij elkaar om te repeteren in *Het Hof van Ram*, het heemhuis van de heemkundekring *Halchterth* in Halsteren. Ze waren ook alle vier lid van de heemkundekring.

Het repertoire bestaat uit eeuwenoude volksmuziek, maar ook zelfgeschreven werk. Meestal is eigen werk in dialect. Frans schrijft *Alters* en *Bergs*. Adri schrijft in het *Börrevliets*. Frans schrijft voor de optredens ook korte verhaaltjes.

In 2010 ontving de groep de *Ad de Laatprijs*.

'Dialect heeft voor mij veel meer uitdrukkingmogelijkheden dan het Standaardnederlands,' zegt Frans, 'het is ook mijn omgangstaal op de plaatsen waar ik me op mijn gemak voel.'

Het devies van *de Glacis* is: Kunst met een kleine k, maar gezelligheid met een grote G.

Frans Nefs (Halsteren, 1936) won in 2017 de *Willem Ivenprijs*. Hij schreef ook verschillende boeken in en over het dialect van Halsteren: *Bietje bij Bietje* (2005), *Ei, Ei* (2008) en *Aopen en Uile* (2010) en was co-auteur van *DialectkomP.A.S Deel 1 en 2*, de woordenboeken van *de Alterse en Straotse dialecten* (2010-2011). Hij schreef ook *Mee 'n klap van de Meule en 'n knipòòg van de Peperbus*. Kijken over de *schutting/Alters en Berregs*.

Frans nam afscheid van *de Glacis* in december 2015. René Adriaansen overleed in 2020.

De nonne-kus

*Toen de rektor van 't klooster naor d'n hemel was gegaon,
moest 'n jonge kappelaon hem gaon vervange.*

*Alle ouwe nonne zage toen mee lede ogen aon,
hoe jonge nonnenharte klopte van verlange.*

*Mar zo'n klooster ken z'n regels en 'n hele strenge wet,
waor al die nonne d'r eige dan aon motten houwe.*

*Mee kerels omgaon, dà mag nie en d'r ok nie mee naar bed
en geloof mar nie, dà ze d'r ooit mee meuge trouwe.*

*Mar de biechtstoel die brocht uitkomst, want dan kwamen ze dichtbij.
 Zelfs zo dà ze z'nen aosem konne voele.
 De jonge rektor, nog onschuldig, had dad allemaal nie deur.
 Hij zag ook niks van al die jonge nonnesmoele.
 Ze zochten alles uit d'n hoek. Ze logen alles bij mekaar.
 Ge zou zegge: 'Hoe krijge ze't verzonne?'
 Ze krege dan drie Rozenhoedjes in 't Licht van 't altaor
 en daor was 't bij die nonnen om begonne.
 Deur 'n kierke in't gerdijntje viel 'n heel klein stripke licht
 en hij docht: 'Hoe is die lichtstraol hier gekomme?'
 Want hij zag toen voor 't eerst 'n lief nonnekes-gezicht
 en de biechtstoel kon die schoonheid nie verblomme.
 De jonge rektor was gegrepen en hij vroeg toen naor heur naam
 en keek intusse heel verlangend deur 't spleetje.
 En 't nonneke dà zee: 'Ik heb dan wel 'n kloosternaom,
 mar in 't Leven heette ik gewoon toch Greetje.'
 En de biecht die bleef mar dure. Bei d'r knieje deje zeer.
 Mar zo is 't allemaol toch wel begonne.
 En de rektor is nou kwijt. Hij is uit zijn toog gegaon
 en ze misse d'r ok eentje bij de nonne.
 Ze zijn toen voor de wet getrouwd, 'n heel eind hier vandaon
 en ze zijn allang nou nie meer met d'r tweeje.
 Greetje zörg nou vor der kroost en hij ed 'n goeje baon.
 Ons Lieve Heer is - denk ik - zo ok wel tevreeje.*

Toine Nooijens (Etten-Leur, 1944)

Toen hij op zijn tiende geleidelijk het licht uit zijn ogen verloor, kwam hij in het *Blindeninstituut Sint Henricus* in Grave terecht. Daar was muziek, naast de studie, het hoofdbestanddeel van het dagelijkse leven. Hij zong in verschillende koren en zat met enkele klasgenoten in meerdere muziekbandjes. In de harmonie speelde hij saxofoon of klarinet. In die tijd schreef hij al teksten, vooral in het Engels. En Toine componeerde liedjes die vertolkt werden door de *Bugles & Drum Selection*, waarin hij trompet speelde.

Als kind schreef Toine op het instituut korte verhaaltjes voor de kleintjes. Thuis in Etten-Leur ging hij daarmee door. Hij maakte teksten op eigen muziek.

Toine begon steeds meer te schrijven en publiceerde in het kerkblaadje *De Lambertusklok*. Hij belandde in het combo van het jongerenkoor van de kerk. Daar leerde hij Frank Melisse kennen, die later veel muziek voor zijn liedjes heeft gecomponeerd. In 1981 was hun eerste, gezamenlijke lied 'n *Kind wordt geboren*.

Na 2000 schreef Toine veel in het dialect en de eerste cd die in 2003 uitkwam, was *Onder de Moeierbwòm*. Er volgden nog drie cd's: 'n *Jaor duur mar góed 'n uur* (2007), *Ettes roem en Leurse glorie* (2010) en de kerst-cd *Blef nie in de kou staon* (2011).

In 2003 en 2005 verschenen ook zijn eerste boeken in dialect: *As wòk oe dao-ge donker worre* (2003) en *Gataope en Bavviaone* (2005). Daarin beschrijft hij hoe hij blind werd en wat de consequenties daarvan waren. Met veel zelfspot brengt hij humoristische situaties onder woorden. Hij vertelt wat er met hem, zijn gezin, familie en vrienden zoal gebeurt. Zijn derde bundel 'Gè mar te praote en oe mond gaod ópe' is inmiddels klaar, maar nog onuitgegeven.

Toine heeft zo'n driehonderd liedteksten en tweehonderd gedichten op zijn naam. Uit het schrijven put hij levensvreugde. Het klinkt vreemd; maar hij heeft steeds meer oog voor detail. Zijn motto luidt: 'Mèsse, makt 'r wa mwòis van en geniet, want ge leef mar kort en ge zè zo lang dwòd!'

Toine won bij herhaling de *Brabantse Kerstgedichtenwedstrijd* en werd benoemd tot *Lid in de orde van Oranje-Nassau*.

In de gloria...

De störm loeit. De zörg groeit:

'Waor blef nou Sienterklaos?'

Och, waacht wa. Ge wit da:

die kom mee wild geraos.

Dur de bwòme schent de maon.

Kek, de stwòmbwòt legd al aon.

Wordt 'r op de deur geklopt?

N' vremde zeeker; gwòn verdwaold!

Refrein:

Wie zou 't waoge, 'Is ie echt' te vraoge?
 't Is krijge en wòk geeve. 't Is dichte bij 't leeve.
 D'r wor gefopt en flienck getobd.
 De waoreid maag gezeed.
 In de gloria!...

De kesman, die kom van
 wijd weg, mee d'arreslee.
 Z'n rendier, bekend ier,
 breng gèf wa kou wir mee.
 Waor gin snjeeuw gevonne wordt,
 gaot ie gwòn op wiertjes vort.
 óv'ral wordt ie opgewaacht.
 Wie zou 'm nie gère zien?
 Vrjeet ongeleege, kruise mekaors weege.

De Sint roept: 'konkerènsie!
 Ik em 't al, a'k dieje vènt zie!
 De kesman kwekt: 'Ik wor genekt!
 Did is toch mijnen tijd?'
 In de gloria!...

Erges wijd weg of toch dichbij
 is al 't kwaod gevloge.
 't Is echt gin gerucht.
 Liefde en licht mokt òs daor blij,
 dur 'n kiend òs aongedròge;
 te gaauw wir op de vlucht.
 ...En gullie, mèsse, mee oe bèste wèsse.
 'n Nuw jaor gao begiene. Nog zuvvel is te wiene.
 Dus nim 't oe vur en zet 't dur:
 alle goèds vur iederjin!
 In de gloria!...

Michel de Koning (Oud Gastel, 1943 – Roosendaal, 2012)

Michel de Koning was leraar Nederlands, eerst aan het *Sint-Odulphuslyceum* in Tilburg en later aan het *Norbertuscollege* in Roosendaal. Hij was ook voorzitter van de *Commissie Dialectologie* van het *Noordbrabants Genootschap* die onder de *Sectie Letteren* ressorteerde. Michel was een schrijver met gevoel voor humor, maar ook iemand met grote kennis van zaken. Hij ging in zijn dialectverhalen graag terug naar Kuivezand, een buurtschap in Oud Gastel, waar hij was geboren. Vanuit deze uithoek liep hij als jongen dagelijks te voet naar school. Later bezocht hij de hbs van de broeders van *Saint Louis* in Oudenbosch. Daarna studeerde hij Nederlands aan de *R.K. Leergangen* in Tilburg.

In 1974 vestigde hij zich in de Wouwse Plantage. Hij schreef boekbesprekingen voor het *Brabants Nieuwsblad*. Michel had een zwak voor Brabantse dialecten en was een groot kenner van het West-Brabants. Hij publiceerde ook in zijn eigen Gastelse thuistaal. In 1995 verscheen onder zijn schuilnaam Giel van Gastel *Giel van Gastel op z'ne praotstoel*. In 2003 en

2004 volgden *Daor emme Giele wir en West-Brabantse Streekwoorden* en in 2009 *We doen zo mar aon*. Zijn stem is vastgelegd op de cd *We gaon samen 't jaor rònd* in de *Schrieversserie*.

Michel was regelmatig te beluisteren bij *Omroep Brabant* in de uitzendingen van 't *Brabants Uurke*, waarvan hij mederedacteur was. Dan vertelde hij verhalen in het Gastels. Hij was negen jaar hoofdredacteur van het kwartaalblad *Brabants*. Michel hield lezingen over dialect en verzorgde meermaals de *West-Braobaanse taoltoets*.

In 2009 werd Michel benoemd tot *Ridder in de Orde van Oranje-Nassau*. Postuum verscheen in 2012 *Streek & Taol West-Braobant*.

Meria elpt altijd

Mien wààr blij dass e indelek toch nog 'n kiend gekregen ààr. Z'ààr gebid en gebid aol die jaore vor zullie Fientje gebore wier. Ze von't nie mijr as normaol dass Oòns Lief Vrouwke van de Zeg gieng bedàànke, zodrao ze kon.

'Bedàànt, Lief Vrouwke' zeej ze wel dònnerd kjiirre, 'mar jin dieng vien ik toch wel ààrg, dònns Fientje eej rwooi aor. Daor zulde gij ok niks mijr aon kunne veràànderen, eej.'

Toen Mien thuis kwààm, maakte ze de brievebus leeg en daor zààt 'n boeksen in van de kapselon van 't dùrp. En wa stond daor in te leze?

'Staat de kleur van uw haar u tegen? Wij weten daar wel raad mee.'

'Oòns moeder ààr gelijk,' zeej Mien tegen d'r eige, 'Meria elpt altijd.'

Gevogelte

Wij kregene kjiir vekàànsiegaangers. Oòns moeder ààr aon Loerdes gewiest en daor wààr ze twee ouwe jonge meide tegekomme. Ze wààre zo'n bietje blijve schrijve aon mekaore en op n'n zondag in augustus bleve ze bij dònns etc. Oòns moeder ààr lekkere nierkessoep gemaakt en gezùrgd vor bliende vienke bij d'èerpels. 'Wat eten we eigenlijk?' vroeg jin van die meide. 'Oòn,' zeej ik, 'bliende vienke.' Vedder wier daor nie mijr over gepraot. Toen de meide 's aoves naor de trein gienge, zeej 'r jin: 'Bedankt voor de heerlijke maaltijd, speciaal voor het gevogelte.'

(Uit: *West-Brabantse Streekwoorden*, 2004)

MUZIKALE OPVOLGERS

In het midden en oosten van Brabant floreert vooral de dialectmuziek. De zangers die daarbij een voorbeeldfunctie hebben, zijn Thieu Sijbers, Ad de Laat en Gerard van Maasakkers. Legio nieuwe 'sterren' hebben iets van deze zangers in hun repertoire. Tot belangrijke 'volgelingen' moeten gerekend worden: Jan Steenberg (Berlicum), Henk Habraken (Dinther), Jan Jansen (Waalwijk), Nol Duis (Netersel), Lambert van Hintum (Berghem), Jan van der Heijden (Liempde), Will Jonkers (Schijndel), Nico van de Wetering (Sint-Oedenrode), Gert van Boxtel (Schaijk), Jan Habraken (Oisterwijk) en Noud Bongers (Lith).

Henk Habraken (Dinther 1945 – 2017)

In Dinther stond Henk Habraken bekend als liedjesschrijver, zanger, entertainer en winkelier, maar als jongen wilde hij priester worden. Na vijf jaar seminarie was het gedaan met de roeping. Hij nam in 1966 de zaak in huishoudelijke artikelen van zijn ouders over. Van zijn vader erfde hij naar eigen zeggen de humor, van zijn moeder de muzikaliteit.

Het begon in 1982 met enkele zelfgeschreven liedjes in het Brabants op melodieën van Ad de Laat voor zijn eigen koperen bruiloft. In 1988 realiseerde hij met medewerking van *De Bolknakkers*, *De Heikneuters* en *De Kornuiten* de lp *Hezik Dinther 20 jaor*. In 1992 verscheen zijn eerste cd *Duuzend liedjes wijer*. Zijn liedjes waren geestig en lagen lekker in het gehoor. Het fantasierijke dichterschap in dialect viel op. Zo kwamen het legendarische *Lintje* en het hilarische *Rijmen* in zijn vaste repertoire. Henk wilde mensen opvrolijken en zong dat uit:

'Duuzend liedjes wijer, ven ik 't nog even skón. Mensen wè vermaken, wor 't allemol um begon. Mensen bleij zien laachen is 't innigste wè telt. Vur men is alted ieder applaus, veul meer werd as geld.'

In 1994 verscheen de cd *Zommar Sles Vur Ullie* en daarna bleef de productie tweejaarlijks uitbreiden met een nieuwe schijf: *Anders as Anders* en *Goei Weer Weer Goei* (met het komische lied *Gilde promotie*). Henk trad vooral

op in samenwerking met zanger René Habraken en gitarist Rico van Hooren. Als gildebroeder was Henk zeer actief; onder zijn leiding verscheen de cd van de Latijnse gildemis met het Dintherse *Gildekoor Sint Barbara*, evenals de gilde-cd *Eenheid* (2006). In 2016 presenteerden Henk en 'zijn' gildekoor de cd *Brabantse dialectmis* in de Sint Servatiuskerk.

In 2008 ontving Henk Habraken de *Ad de Laatprijs*. Het was voor hem een bijzondere eer de prijs te krijgen die vernoemd is naar zijn idool! Habraken was zeer begaan met het plaatselijke carnaval. Hij was vaste columnist van de plaatselijke glossy *d'n Hadeejer*.

'n Lintje

*Ik dromde lest hil skon dè ik van Trix 'n Lintje kreeg
'n Koninklijke onderscheiding, 't brocht hil wè te weeg
D'r waar gin hermenie bè of zoiets wè'k oew vertel
Nee Beatrix die kwaam persoonlijk bè ons aon de bel
Ik zin: 'Ha, lieve Beatrix, kom binne, vat ne stoel'
Ze waar hil erg vriendelijk, dè gaaf 'n goei gevoel
'Luste 'n bèkske koffie,' vroeg ik. Beatrix zin 'graag'
Ik kreeg van onze kunningin de kriebels in munne maag*

Refrein:

*'n Lintje van de kunningin, dè's potdorie nie zo min
Oranje Nassau hiep hoezee, mi 'n lintje ben ik hil tevree*

*Ze zin: 'ik moes wir lintjes geven en daacht toen mee aon Henke
En durrum higget men behaagd um ouw zo'n ding te schenke
'n Speciale ridderorde van men en onze Claus
En zoas ge ziet, breng ik die ouw persoonlijk thaus.'
'Wor hekket aon verdiend,' vroeg ik en keek hil erg blij
'Ge hegget nie verdiend,' zin ze 't is ouwoerdereij
Ik geef dè ding gewoon aon ouw, umdè'k dè gère wul
Want onze Claus en ikke houwe wel van flauwekul'*

Refrein

*Toen kwaam 't plechtig ogenblik, 't waar eigenlijk te gauw
Ze spelde men hil deftig zo'n medaolie op munne mouw
'Bedankt o lieve Trix,' zin ik, hil trots kunde wel stelle
'As ik oit iets vur ouw kan doen, dan hoefde mar te belle'
Ze zin: 'Ik gaodder wir van dur, hoewel 't gezellig was'
'Oké,' zin ik, 'dan vat ik gauw oewen hoed en oewe jas
Houdoe majesteit,' zin ik, toen ze naor huis toe gong
'Doe de groete thuis aon ullieje Claus en aon de jong'*

(Van de cd *Anders as Anders*.)

(Henk werd in 2004 gedecoreerd in de *Orde van Oranje-Nassau*. De onderscheiding werd echter niet, zoals in zijn fantasie, door Beatrix aan huis bezorgd.)

Jan van der Heijden (Liempde, 1948)

Jan van der Heijden begon als zanger bij het *barbershop*-kwartet *Unlimited* uit Best met Engelstalig repertoire. Hij leerde zichzelf gitaar spelen. Zijn zangcarrière onderging grote verandering in 1989, toen hij prins carnaval werd van *Ploegersland* in Liempde. De onvergetelijke troubadour en dorpsgenoot Piet Grilis (voorman van *De Ploegadoers*) riep tijdens de zitting: *'Jonge zing toch 's verstaonbaore taol.'* Het heeft zijn uitwerking; rond 1990 begon Jan op te treden met eigen liedjes in dialect.

Hij werd geboren *op Kaasteren*, als vierde in een boeregezin van negen. Vader Van der Heijden speelde mondharmónica en de jonge Jan mocht daarbij zingen; het muzikale talent heeft hij van geen vreemden. Zijn grote voorbeeld is Ad de Laat.

Hij heeft drie cd's uitgebracht. De naam van de laatste cd van Jan van der Heijden luidt *Natuurlijk*, eerder verschenen de cd's *Vur iedereen* (2001) en *Tevreje* (2004).

Iemes en Niemes is een soort geestige rap. *Wandelliefde* is verrassend humoristisch; het lied lijkt te gaan over een geweldige liefde, maar op het einde komt een ontknoping die bij de toehoorder meestal eindigt met: *'oh wa zielig.'*

De onmeugelijke liefde van Iemes en Niemes

*Dit verhaal da is dur niemes oit verteld
Ja Niemes wár Niemes en op privacy gesteld
Mar toch wár Niemes iemes mar bè niemes bekend
Hij war anoniem, mar da wár Niemes gewend
Nee Niemes war gin vrouw, zoas iemes 's daocht
Want Niemes war 'n menneke, wa niemes ha verwoacht
Mar Niemes die wár zielig, want niemes wár alleen
Tot Iemes daocht: Mè Niemes heb ik iemes um me heen
Dus Iemes vroeg zich af, is Niemes niks vur men
Mar Niemes vond da Iemes niks vur hum kos zen
Da hield Niemes vol en wò Iemes nie as vrouw
Mar Iemes daocht die Niemes kekt wel erreg nauw
'Hé Niemes,' sprak Iemes, 'ik denk da niemes da pikt.'
'Och Iemes,' zee Niemes, 'k ben vur niemes geschikt.'
Nee Niemes hield van niemes, zè wár niks vur hum
Bè't zien van Iemes draaide Niemes maag al um
Ja Iemes kos wel janken, umdè Niemes heur nie wou
Want niemes ha zo'n hekel as die Niemes aon 'n vrouw
En Iemes miste Niemes, zoas iemes iemes mist
Mar nooit is Niemes nog bè Iemes gewist*

Will Jonkers (Berlicum, 1950)

Will Jonkers was gitaarleraar. Hij woont in Schijndel en schrijft Brabantse liedjes die gaan over mensen en alledaagse dingen. 'Ik kan in het Brabants beter mijn verhaal kwijt. Ik vind dat een liedje echt iets moet vertellen. Zelf meegemaakt of verzonnen, dat maakt niet uit. Als mensen zich erin kunnen herkennen, dan is het goed. Als ik zie dat het luisterplezier geeft met soms een lach en een traantje, dan is het heel goed.'

Zijn grote voorbeeld was Ad de Laat. Daarom werd hij ook gevraagd een bijdrage te leveren aan de cd *Ode aan Ad de Laat*. Daarop vertolkt hij vakkundig *de Emigrantenbrief*.

In 1999 verscheen zijn solo-cd *Van alderhande mense*, met geestige nummers zoals *De gruuntenboer* en *De himmelpòrte*.

Will musiceert en schrijft nog steeds. Hier volgt een fragment uit een recent liedje met de titel *Onhandig*.

Onhandig

*Ik heb lest 's 'n lamp gemakt, buiten in de tuin
dè waar 'n heel karwei vur men en al stond ie wel wè schuin
ik waar goed zat tevreje; ja 't waar 'n skon gezicht
mar toen ik 'm soovens òn wo doen
zaat hil Schijndel zonder licht
ok waar ik bij de voetbalclub, door ha ik 't nor munne zin
en elke wedstrijd schoot ik d'r zeker 'n drie vier in
mar as ik dan gescoord ha, riepen ze steeds: 'halve zool'
't waar 'n doelpunt dè echt telt, mar wel in ons eigen goal*

Nico van de Wetering (Sint-Oedenrode, 1953)

Geboren in het gezin van tien kinderen van de plaatselijke hoofdonderwijzer, is Nico van de Wetering zo *Roois* als maar kan. Natuurlijk gaan zijn liedjes dus soms over Sint-Oedenrode, zoals *Rooi* op z'n zondags heet. Behalve *Rond d'n Torre*, *Ik kom uit Rooi* en *Dùrpsje bijnaome* hoort daar ook *Lieke vur Rooi* bij van ome Thieu (Sijbers). Nico heeft grote bewondering voor het werk van wijlen zijn oom en heeft dat ook uitgedragen. Op zijn eerste cd *Rond d'n Torre* staan vijftien liedjes, waaronder zes van Thieu. Op zijn tweede schijf *Wor ik me content vuul*, staan zelfs tien nummers waarvan zijn oom heeft bijgedragen. De paden van oom en neef bleven zich aanvankelijk kruisen. In 1997 kreeg Nico van de Wetering de dialectprijs de *Vergulde Klomp*. Hij was net begonnen aan zijn 'Brabantse carrière'. Op de site van Nico van de Wetering kan men zijn liedjes allemaal vinden. Ze zijn op thema gesorteerd. Veel humor zit er in *Mar-tien*, *Kerk en kroeg* en *D'n beste van de klas*. Uit dat laatste lied stamt dit fragment:

*Vat de laogere school, dè waar dan mistal mer zes jaor
Mer in dieje korten tijd krig ik dè echt nie vur mekaor
En 't is dôrum dè'k wè langer geblivve ben
Aander schooljong zinne dan vort mister tege mèn*

Nico maakte de cd's *Tevreeje* en *Braborock*. Hij zorgde voor een boek met

alle liedteksten en gedichten over de gemeente Sint-Oedenrode: *Roemrijk Rooi*. Tevens droeg hij zorg voor de productie van een gelijknamig album met 35 liedjes over *Rooi* en omgeving.

Van kerk en kroeg

*Zû de kerruk tegeworrig 'n caffeeke zijn, dan waor de pestoor naw kastelein
Ach 't is mer 'n verhaol, natuurlek kan dè nie, mer waor blefde zonder fantasie*

*De pestoor waor dan de kastelein, d'n ober misdienaor
'n Psalm zû 'n drinklied zijn, d'n blok waor't altaor
En d'n deke waor d'n brauwer en de kellek waor 't glas
De superplie d'n ober z'nne jas
't Vurmsel dè noeme wij, ons uurste gleske bier
De parochie waor de klantenkring, 'n viltje schabelier
'n Gestolle glas is relikwie, 't bier waor dan de wijn
'n Parasol dè waor 't baldakijn
't Rekwiejem is hogste tijd en spaorkas offerblok
De kûster is de weg ok kwijt en werkt daor es kok
D'n dopvont is de spuulbak, 'nnen hostie bitterbal
Quatertemperdag dè is daor carnaval
D'n bevert laote we bestaon al bende nie krek ziek
Mer die zal vort naor Lieshout gaon, naor 'n bierfabriek
En de hogmis is vort saovens in 'n discotheek
D'n discjockey verzûrgt daor de preek.*

(Van de cd *Rond d'n Torre*.)

Gert van Boxtel (Zeeland, 1955)

Gert van Boxtel groeide op in een gezin van acht kinderen. Hij woont in Schaijk en is vanaf 1972 actief als speler, regisseur en schrijver van toneelproducties. Hij schrijft in het Nederlands en in het dialect.

Vanaf 1983 is hij bezig met liedjes en conferences in het Brabants. Hij had een cabaretprogramma met de naam *Tussen hoi en houdoe*. Daarin liet hij eigen liedjes horen die soms licht maatschappijkritisch getint waren, maar

meestal ook vol humor zaten. Hij begeleidde zichzelf op gitaar of ukelele. In 2011 werd Van Boxtel benoemd tot *Lid in de Orde van Oranje-Nassau*. Humor is voor Gert het belangrijkste ingrediënt van een lied of gedicht. Muziek maakt hij al vanaf zijn twaalfde jaar. Toen hij 22 was, begon Gert ook met toneelspelen bij *Kunst Adelt* in Schaijk. Hij heeft er mede het jeugdtoneel opgericht. Daar schreef hij niet alleen stukken voor, maar speelde ook mee en regisseerde.

In 1985 deed Gert voor het eerst mee met de *Schajkse Pronkzittingen* en heeft dat 29 jaar volgehouden. Hij schreef maandelijks gedichten voor parochieblad *Het nieuwe geluid* dat in 2014 stopte.

In 2001 verscheen zijn cd *Tussen hoi en houdoe* met eigen liedjes in dialect. In 2009 volgde de cd *Da gezicht*.

Ook in toneelstukken schreef Gert van Boxtel met de nodige humor. Daar zijn er vijf van uitgegeven: *Pa in de vut*, *De barmhartige inbreker*, *Hotel Zwerfsteen*, *Welkom op het vandalenpleintje* en *De allerlaatste Bingo*.

'Wij hebben bij ons zo'n mooi dialect dat ze ons haast overal verstaan. Het allerbelangrijkste van dialect spreken, is dat je goed articuleert. Dialect heeft iets warmes, iets eigens.'

Het lied *Drika (wrat)* is een humoristische ode aan de oude buurvrouw.

Mar ze dacht nie mer on d'r wrat en trouwde mè d'r lieve schat.

Mè unne sluier vor 't gezicht, ja da waar toen nog verplicht.

't Jawoord klonk vur alle twee en heel de kerk die zuchtte mee.

En bij 't kussen van de bruid, kneep 't wratje er tussen uit.

(Van de cd *Tussen hoi en houdoe*.)

Noud Bongers (Lith, 1952)

Maaskanter Noud Bongers schrijft en zingt eigen liedjes. Hij speelt al vanaf zijn twaalfde gitaar. Noud was ambtenaar bij de gemeente Oss. Twintig jaar dirigeerde hij het koor *Lithannie* in Lith. Hij schreef en speelde ooit mee in de *Lithse Revue*. In 1996 begon hij zijn solocarrière als Brabantse liedjeszanger.

Als bestuurder en adviseur was Bongers actief in diverse functies. Hij organiseert de presentatie van het *Brabants boekske* en is sinds kort de me-

deorganisator van de jaarlijkse *Brabantse Kerstgedichtenwedstrijd*.

In 2009 ontving hij de *Ad de Laatrijs*.

Noud maakte de cd's: *Achterum is 't kermis* (1996), *'t Brabants ketierke* (1998), *Effe rust* (2002), *Zomar* (2004), *Aanders* (2008), *Dagdrome* (2012) en *Dalek* (2016).

Tot de humoristische liedjes van Noud moeten *Achterum is't kermis*, *Op de fiets*, *Zund*, *Kliko* en *Boks* gerekend worden.

Op de fiets

Refrein:

Op de fiets, lèkker op tweej wiele. Op de fiets, noit mer in de file.

Op de fiets, ge trapt oew èige lèkker fit, durrum, gao 'k alted

Op de fiets, lèkker nor 't wèrrek.

Op de fiets, ge vuult oew èige stèrrek.

En op de fiets, ziede nogal lichelijk iets.

We spare 't milieu zoo, op dè stale ros.

Geniete van 't landschap, de polder en 't bos.

Trimme hel wè ure, 't bùkske bleft moi plat.

De rit kan hel lang dure en ge wordt ok wel 's nat.

De natuur gift hel wè weg, brame út d'n berm.

Wilde bloeme plukke, unnen helle vollen èrrem.

Zoo blijve we bewege, over landelijke wege.

Ge mist ècht iets, zonder fiets.

De tong tusse de spake, ge valt hard op de stang.

Hagel en veul weind nee, dè makt me ècht nie bang.

Kilometers lope, de fiets zoo òn oew haand,

versnelling wer kepot, of unne slappen achterbaand.

Ketting in tweej stukke, 't is nogal lichelijk iets,

mi 'n hel ouw vrouwke en mi oew neije fiets.

D'n baand die blef ik lappe, ik blef er alt in trappe,

hij het toch iets, die stomme fiets.

Ik hè duk panne mi m'n fiets, òn m'n fiets hangt nogal lichelijk iets

en m'n achterste, is geregeld schraol.

Ja, ik belééf 't nogal licht,

ik laag al duk op m'n gezicht.

Toch spring ik alt wer, op de fiets.

(Van de cd *Achterum is 't kermis*.)

Kliko (fragment)

't Duurde unnen hellen tijd, vur 'k, dur de knieje ging.

Ze bleve vraoge um 'nen hond, z'n vuilnisbakke ding.

Rèècht, út unne grote nèt, kwaam Kliko bè jons thuis.

Waoor 'k bang vur waar, gebeurde ok;

we han 'n extra keind in huis.

Refrein:

Iedere naacht alt ure piepe, hij vraat gaate in de bank,

binnen rustig staon te piese en nog poep ès stank vur dank.

Hij spaojde in m'nen hof, holde de was duk van d'n blèik,

en bleef mar blaffe, um 't hondsgezèik.

Mar vur keinder waar ie lief. Nee, gin vlieg din ie oit kwaod.

Ze zate ure op z'nne rug pèrdje reije in de straot

Van hullie leej ie alles, ze laage ure op de grond,

vur de keinder waar 't unnen echte circushond.

Refrein

Kliko zitte, Kliko ligge, Kliko af en Kliko blaf,

oh, de keinder han zun schik en Kliko gaaf 't echt nooit af.

Mar waar Kliko wer de hort op, d'r wer stiekum út gepeerd,

dan hat ie al de teve mi 'n bezoek vereerd.

Refrein

VROUWEN OP HET BRABANTSE DIALECTPODIUM

Rond 1980 komen er voor het eerst zangeressen met eigen dialectrepertoire op het podium: Marja van Trier en *Treveris* (Loon op Zand), Lya de Haas (Vinkel), Annelieke Merx (Zeeland), MarieChristien (Volkel), Ger Coppens (Boerdonk), Josefien Dortmans (Uden), Diniëtte Konings (Lieshout), *De die en ik* (Heeswijk), Bets van Linder (Geffen) en *Die Twee* (Schaijk). Humor is niet uitbundig in het repertoire van de dames. De schrijfsters-dichteressen Marie Cornelissen - van Walbeek (Zeeland), Dorothee van der Graaff (Escharen), Henriëtte Kegge (Prinsenbeek), Toos Schoondermark (Waalwijk), Diny van Oostrum (Oeffelt), Ans van Kessel (Vorstenbosch) en Mientje Wever (Boxmeer) moeten hier vermeld worden en bij hen is het humorgehalte hoger. Dat geldt nog sterker voor Lizzy van Pelt (Woudrichem) en Henriëtte Vunderink (Tilburg). West-Brabant kent in schrijfster-zangeres Adri Hoppenbrouwers (Zundert) en verhalenschrijfster Paula Franken (Bergen op Zoom) nieuwe Brabantse sterren aan het firmament. Paula schrijft met zelfspot haar boekjes in het dialect van Bergen op Zoom en in de standaardtaal: *Outer over op* (1996), *Rondjes met 'n knipoog* (1997), *Opgeruimd staat netjes* (1999), *Eistijd* (2000) en *Ei, zomme leze?* (2005).

Marja van Trier en Treveris

Treveris brengt het Brabantse chanson. Eigentijdse teksten in het dialect van Loon op Zand met een eigen geluid. De optredens van *Treveris* zijn cabaretachtig. Alle teksten zijn van de hand van zangeres Marja van Trier. *Treveris* bestaat verder uit Peter Claessens (piano) en Kees van der Maas (accordeon). Sinds begin jaren negentig is *Treveris* een begrip in de wereld van de Brabantse dialectmuziek. Het repertoire is gevarieerd; luisterliedjes, meezingers en maatschappijkritische nummers. Marja van Trier uit Loon op Zand is de markante frontvrouw. Dat ze begaan is met het Brabants, draagt ze uit als presentatrice, theatervrouw, tekstdichter en componist. Marja van Trier is vaste medewerkster aan *Bij wijze van za'k mar*

zegge, een dialectprogramma voor de Brabantse lokale radio. Ze was in 2015 de drijvende kracht achter de uitgave *Lôons lèëft (nog)*, *Het dialect van Loon op Zand in Middenbrabantse context*, een fraai boekwerk met cd. Liedjes als *Trappistenbier*, *Perdebloem*, *Pijpekrullen* en *Piet in de vut* zijn terecht bekend.

Gevraagd omtrent de humor in het repertoire zegt Marja van Trier: 'Ik ben meer van het verborgen cynisme dan van de humor, al hoeft dat elkaar niet te bijten. Wat ik zelf mijn meest humoristische lied vind, is het *Sokkenlied* maar dat werkt alleen live optimaal en wil ik eigenlijk niet los van de voordracht presenteren.'

Over haar Brabantse tongval zegt ze: 'Dialect is voor mij essentieel en niet alleen voor 'onder ons', een manier om meer expliciet te zijn om dingen uit te dragen, zoals op mijn bus vermeld *Taal ies lucht*.'

Marja van Trier verdiende in 1996 op het *Brabantse Dialectenfestival* in Lieshout de *Dialectpenning* voor liedtekst. In 1999 ontving ze de *Vergulde Klomp*. In 2001 won ze bij de *Alliance Francaise* het *Concours de la Chanson* en in 2006 kreeg ze de *Ad de Laatprijs*.

In 2000 begon ze met een schimmentheater voor kinderen. Het verhaal werd omlijst met muziek en zang in dialect.

Treveris maakte de cd's *Treveris 1* (1994), *Treveris, 200 jaar Brabant, jubileum-cd* (1996), *Van 't hart* (2001), de Franstalige schijf *Sur la Butte!* (2001) en *Spekskes mee zaand* (2009).

De Penopauzeridder

*Hij ies tuuse de vèëfendertig en de feftig jaoren oud,
gemiddeld heetie twee kender en ies veftien jaor getrouwd.
Hij ies dur de bank genôomen, rustig en bedaord.
Tot zich plots èên van de volgende symptôomen openbaort.*

Refrein:

Kek ûit! kek ûit! kek ûit!

Vur de penopauzeridder, de penopauzeridder, de penopauzeridder.

Ge maagt um aaie maagt naor 'm zwaaië,

mar gift um ginnen vinger want hij vat de hille haand.
Hij zet vur jou z'n vrouw en ok z'n kender aon de kaant.

Hij ies gemakkelijk herkenbaor, ziet er iets te trendy ûit,
z'n stem aon de telefôon maakt plotseling 'n zwoel gelûid
en let op z'n nieuwe kapsel 't maakt 'm jonger wel tien jaor.
Mar let wel, z'n zelfvertrouwen ies nog dunner dan z'n haor.

Refrein

Hij vertelt aon jou 'n oud verhaol van men vrouw begrept me nie
en gij zit naor tien minuten hum te trôosten op z'ne knie.
En komt ie meej luxe dôozen en meej pretwiekendjes aon,
dan denkte waor doettie dè van?
Nou, z'n vrouw heej ok 'n baon!

Refrein

Dan zittie, nao 'n maond geluk, iets lilleks van oew haor
en men vrouw maakte 't sausje van de bloemkôol bèeter klaor.
Dan stoj zonnen halven inboedel in jouw logeervertrek
en dumpst ie bij jouw z'n kender dan dèenkte: Hoe kwaam ik zo gek?

Kek ûit! kek ûit! kek ûit!
Vur de penopauzeridder, de penopauzeridder, de penopauzeridder
Ge maagt um aaie, maagt naor 'm zwaaie... mar kek ûit!

(Van de cd *Treveris I*. Tekst: Marja van Trier. Muziek: Henry Mancini/
Marja van Trier.)

Lya de Haas (Vinkel, 1958)

Lya de Haas mag zeker mede tot de *leading ladies* van het Brabantse dialectlied gerekend worden. Ze kreeg in 2001 de *Ad de Laatprijs*. In 2005 werd ze benoemd tot *Knoergoeie Brabander*. Lya de Haas begon haar ra-

diocarrière met *De Griebelgrauw*, een dialectmuziekprogramma op *Radio Vladeracken*, de lokale omroep van Maasdonk. Ze verzorgde jarenlang de uitzendingen van *Op z'n Brabants* voor *Omroep Brabant*.

Lya is een van de eerste dames die solo optrad met eigen dialectliedjes en heeft zes albums op haar naam. In 1993 bracht ze haar soloalbum 'n *Lutske me' Lya's* uit. In 1995 verscheen haar tweede cd *Blef nog efkes. Stille Taal* (1999) en *Kerstcadeautje* (2002) volgden. In 2008 kwam *Ave Maria, Ons Lieve Vrouwke* uit. Haar jongste schijf heet *Maon over Vinkel*. Die cd opent met *Poepe me' 'n puuzelke*, een frivole binnenkomer. Wat bij alle uitgaven opvalt, is de optimale verzorging. En natuurlijk de muzikale arrangementen, uitgevoerd door vakmusici onder leiding van virtuoos Hennie Korsten, de overleden man van Lya.

Lya en Hennie staan op de dvd *In Brabant geborre* (2005).

Een van de humoristische liedjes uit het repertoire van Lya is het contro-versiële *Jezus waar 'n durske*.

Jezus waar 'n durske

Refrein:

Hee, waar Jezus wèl 'n jungske?
Wij geleuven daor gin fluit mer van.
Dùrrum beweert dus hier dees tungske:
Jezus waar 'n meid en ginne man!
Nie Jee- zus dus, mar gewoon je zus,
de Verlosser waar 'n dame,...
'n schrijffout van Johannus dus
die z'n èige bove zit te schame.

Dè waar toch wè me' Kèrsmis in de stal
daor ston Jozef bij d'n ezel en d'n os
Maria zin: 'Ik denk dè ik beval.'
Toen wier't naacht en kwame de weeje los.
Maria laag in't strooi, waar ûitgeteld.
D'n baby wier geborre en d'r klonk muziek.
Jozef zin: 'Ik heb gin muziek besteld'

en schoot 'nen engel in z'ne wiek
Die hing daor wè te blaazen op z'n schuïftrompèt
en ie zin beledigd : 'Maak 't nouw, ik speul ok nog mar nèt.'

Refrein

't Kiendje wier verzùrgd in 'n houtre krib.
Jozef werkman, d'n baker van de kraom,
kiek nor't jong en zin 'Jezus nog, verhip,
zie'k dè nouw goewd of is 't dè ik droom,
gij bent 'n mèiske, wie hattè nouw gedocht!
't Kiendje laachde en gaaf 'n knipoog,
zoo waar 't ammel goewd en boven ùitgezocht.
'Ja, krèk,' begon d'n engel unnen dialoog,
'Ik hing hier wè te blaazen op m'n schuïftrompèt,
ik spulde verdorie 't gloria, mar kenden 't nog mar nèt.'

Refrein

Sint Jozef moes wèl wennen òn 't neije feit.
'Wè kan 't ok skille' waar zen belijdenis,
'Christus ginne mins, mar wèl 'n mooie meid,
dè spaort ok nog 't gèld vur de besnijdenis.
Eigelijk veul beeter: 'n vrouw die alles redt,
wijsvolk wit al van z'n èige wè lijden is
en ze weeten ok wègge dan ès dank alted kret.'
'Krèk,' zin d'n engel, 'zij wete wè bevrijden is.
Ik speul de lof der vrouwen op m'n schuïftrompèt
verloskundig van nature en dè alted wir opnet.'

Refrein

Hee, waar Jezus wèl 'n jungske?
Wij geleuven daor gin fluit mer van.

Dùrrum beweert dus hier dees tungske:
Jezus waar 'n meid en ginne man!
Nie Jee - zus dus, mar gewoon je zus,
de Verlosser waar 'n dame,...
'n schreijffout van Johannus dus
die z'n èige bove zit te schame....., dame....., ame.

(Van de cd *Meer dan de moeite wèrd* (1994). Tekst: Cor Swanenberg. Muziek: Lya de Haas.)

Annelieke Merx (Zeeland, 1960)

Iemand die haar sporen verdiend heeft in het land van het Brabantse lied is Annelieke Merx. Zij komt uit een muzikaal nest; bij haar ouders stonden zang en dans hoog in het vaandel en het is dan ook geen wonder dat Annelieke, evenals haar broer Henk, in de muziek terecht kwam. Op haar elfde jaar kreeg ze van vader een gitaar en meldde zich aan bij gitaarclub *Leyenda*. Daar begon haar muzikale carrière. Tot haar twintigste was ze lid van de gitaarclub; ze was een van de eerste leden van de volksmuziekgroep *Kwartjesvolk*.

Het Brabantse begon bij haar ooit met een liedtekst die Cor Swanenberg voor haar schreef, nadat hij haar ontmoet had in de studio van *Omroep Brabant* in Den Bosch. Sindsdien zijn tientallen teksten van hem door Annelieke tot lied geworden. Met Cor Swanenberg maakte zij de Brabantse kerst-cd *Onderweges nor Kèrsemis*. In 2002 maakte zij met hem furore op een gezamenlijke tournee door Canada, waarbij zij optraden voor de Brabanders in Ontario. Annelieke is te zien en te horen op de in 2005 verschenen dvd *In Brabant geborre* met het traditionele lied *De Veldkapel*. In 1998 kwam haar eerste soloalbum *Nevel* uit met Nederlandstalige en dialectliedjes. Ondertussen had ze duidelijk haar richting gevonden; de tweede cd *Leeveslust* werd een schijf vol bruisende liedjes in Brabants dialect. Ze heeft naast diverse singles ook de albums *Maoneschijn* (2006) en *Vrolijk Kerstfeest* (2009) uitgebracht.

De thematiek van haar repertoire is heel breed. Ze vertolkt zeker ook liedjes met Brabantse humor. Zoals 't *Hüfke*, 't *Hòntje van d'n torre* en het geestige lied *Jan van Ad de Laat*.

Jan

Mé korte haor en groote orre stú-t-ie strak te kèijke
mé z'n hèndje òn de stoel in z'n matrozepak
want op de foto wil ie gèer 'ne groote jonge léijke
ok al waar ie nou nie krèk zo goed op z'n gemak
dieje fotograaf die blef mar mé z'n vuggelke òn de gang
't jungske worde ongedurig, 't duurde veuls te lang
'Jèntje, zit stil,' zin z'n moeder toen nog
wè Jèntje mar din, ès z'n moeder dè zin
want ès ze dè zegge, dan doede dè toch.

Toen Jan 'n jaor of achttien waar en godsgeloeiend stèrk
ston ie elken dag mé kuisse specie op d'n bouw
't ging erop, nie al te lù, 'n degelijk stukske wèrk,
mar 's zòtterus en 's zondus, dan keek ie nie zo nauw
mé elke meid die Jan dan 'saoves nog versiere kon
sjouwde-n-ie nèt zo lang totdè ze in de steigers ston
'Jan, haauwt oew haand thaus,' zin 't meidje toen nog
wè Jan dan mar din, ès 't meidje dè zin
want ès ze dè zegge, dan doede dè toch.

Mar Jan die worde Janus, oud en grijs en kaol verslete
tusse de aauw mènnekes daowde ze 'm òn de kant
hij kon nie veul onthaauwe, mar hij waar nog nie vergete
ès ge honderd wordt, kùmt 'r 'n foto in de krant
hij hee-g-'t nie gehòld, hij is 'r krèk nie mer verjeurd
daags vurdè-t-ie honderd worde, waar't mé 'm gebeurd
'Janus, gao heen,' zin de zuster toen nog
wè Janus mar din, ès de zuster dè zin
want ès ze dè zegge, dan doede dè toch.

In 't uurst toen kon Johannes òn d'n hemel mar nie wenne
steeds wer waar 't donderjage mé de engeleschaar
want hij daocho die engele, 't léijke nèt ons henne

*hij kon d'r nie òn wenne dè d'r toch verschil in waar
hij vloekte en hij tierde, worde raow in z'ne mond
ès ie in de wolke waar en wer gen èier vond
'Johannes, niet vloeken,' sprak Maria toen nog
wè Johannes mar duu, want gortsakkerjuu
ès ze dè zegge, dan doede dè toch.*

(Tekst en muziek: Ad en Willem de Laat.)

Ger Coppens (Boerdonk)

Zangeres Ger Coppens schrijft haar teksten in dialect. Zij groeide op tus-
sen graan en bier en genoot een onbezorgde jeugd, totdat de dokter be-
sloot dat ze te mager was en moest aansterken bij de *Zusters van Liefde*. Ze
kwam op de kostschool in Aarle-Rixtel.

Haar eerste lp-cd was *Vanbinnenuit* (1990). In 1994 volgde de cd *Lèvenswij-
zer* en in 2000 verscheen de schijf *Tussenland*. Daarna werkte ze aan een
cassette met cd's en dvd die de naam kreeg *Herre van Gerre*. Conganist Ad
van Overdijk, Hent van den Heuvel en Jan van Schijndel (van *Kwartjesvolk*)
omlijstten haar liedjes met accordeons, mandolines, gitaar, mondmuziek en
doedelzak. Ger noemde zich daarom 'de troubadeuse met haar apostelen'.

In 2005 ging de *Ad de Laatprijs* naar haar.

Naar eigen zeggen zijn haar liedjes vooral serieus en niet erg humoris-
tisch; de humor zit meer in de verbindende teksten. Een voorbeeldje van
typisch Brabantse humor vinden we in het lied *De koffietoffel* waarvan ze
zelf vooraf zegt: 'Wanneer ge dood bent, dan bende aalt den beste. Da wordt
dan besproken (meestal) op oew eige koffietoffel. Veul skòner lijkt 't min as
ge hier dan zellef òk nog efkes aan deel kant nemen. Of misschien d'r naor
keeke vanuit 'n huukske in de zaol.'

Hier slechts het refrein als voorbeeld uit dit komische liedje:

*Wie hit er allemaol van min gehauwe,
waar iedereen hier naw zo gek mi min?
Ik zie wel alleman vingt zinnen zwengel
dus ik kan naw mi plezier den hemel in.*

(Van de lp-cd *Vanbinnenuit*, 1990)

Josefien Dortmans (Uden, 1942)

Josefien Dortmans - Rutten speelde mandoline, banjo en orgel, maar vooral accordeon. Ze stopte halverwege de jaren tachtig als kleuterleidster en begon met het zingen van Brabantse liedjes, soms begeleid door Paul van Extel op basgitaar. Bij de presentatie van haar laatste cd in 2006, gaf ze tevens haar afscheidconcert. Wel werkte ze in datzelfde jaar nog mee aan het project *Harba Lorifa*.

Cd's: *M'n twedde jeugd* (1998), *Van Ujese komaf* (2001) en *Op verzoek* (2006)

Humoristische liedjes van Josefien zijn onder meer *Dialect* en *Lijnen en diëten*.

Dialect (fragment)

*Komde bè de onderklere, rakte vanzelf in aander sfere.
String of slip mi jarretel, in plaots van broeke van flanel.
Corset heet nou 'n onderwonder, dames kunne nie mer zonder,
't Duu de allerslapste bille, heel mooi strak en hog optille,
Den borstrok hurt vort bij 't antiek, krêk as de boks mi elastiek.*

Lijnen en diëten

*Komde oit 's op 'n fisje en ge buurt mi mekaar,
Stuttur liggelijk de koffie of de thee al vur oe klaor.
'n Tas koffie zonder kuukske is as ertsoep zonder worst,
Dus kumt er ete en ok drinke vur den honger en den dorst.
Twee zitten er ok bij, lusse zelfs gen stukske ei,
Vatte niks as thee, komkommer, wortels en wa rauwe prei.*

Refrein:

*Ze praote van lijne en diëte, ovver gezond verantwoord ete,
En ovver light en blauwe spa, magere melk en chocola.
't Gu ovver calorieën, vette, wor ge toch zeker op moet lette,
Ovver te dik, te dun, te groot en ovver volkorebrood.*

*Dan begint er praot te komme, iedreen gift goeie raod,
Enne lijnde oit mi poeiers, den andere mi brood.
Iemand din 't wer hel anders, dronk alleen mar flesse sap
Den andre gong aon 't ete, krek as Montignac.
Iemand din de sherrykuur, worde zelf tureluurs.
Vergaat durre mens en keinder en 't werk op den duur.*

*D'uurste dage van 't lijne vuuld'oe eige toch zo goed.
't Wil toch eigelijk niks zegge, ge zit vol goeie moed.
Mar zo tigge vrijdagaovend, is't net of 't nie mer gu,
Oewe maag die knort steeds harder aster wer wa lekkers stu.
De friet mi frikandel en chips die smake wel,
En pinda's, ijs en koek, ge zit wer lekker in oew vel.*

*Denk gerust mar bij oe eige, 'k ben gelukkig goed gezond,
Ok al ben ik op men heupe en m'n bille dan wa rond.
Eet mar lekker zonder zurrege, laoter zal't misschien nie gaon,
Krijde kwale of diëte, is't mi 't lekkers dan gedaon.
Wa makt dè pondje meer, 't duu toch echt gen zeer,
Ik heb altijd gehurd, we leve toch mar enne keer.*

(Van de cd *M'n twedde jeugd*.)

Die Twee

Yvonne Bekkers (Schaijk, 1968) en Willemien van den Brand (Volkel, 1963) waren de vrouwen achter het duo *Die Twee*. Ze begonnen in 2000 bij de pronkzittingen in Schaijk. Het duo zong vooral in het Brabants. Bij de start werd met name geput uit repertoire van andere Brabantse artiesten. De moeder van Yvonne had dialectliedjes geschreven en het duo maakte daar melodieën bij. In combinatie met liedjes van Ad de Laat ontstond hun eerste programma. Binnen een half jaar hadden de dames een eigen repertoire. Dat leidde in 2002 tot de cd *Nim d'n tijd*. Drie jaar later volgde *Goat 'r mar zitte en zet 'r mar zuut*. Op de uitgebrachte cd's werken ook Jan van Schijndel en Hent van den Heuvel (van *Kwartjesvolk*) mee, evenals

Paul van Extel (basgitaar) en Ruud Geurts van Kessel (drums).
De hoogtepunten op het podium waren de cd-presentaties samen met de muziekvrienden.

Aawe bessem was het eerste eigen lied van Yvonne.

Aawe bessem

Refrein:

*Ik heb oew nie mer noddig, ik heb oew lang gehad,
'k denk dè'k oew inruil, want ik ben oew zat.*

*Ik weet nog toen ik oew vur 't uurst zaag,
wè waarde schön, ik kreeg vlinders in munne maag,
al stonder do wé houterig bé,
makt niks uit, want ge waar 't vur mijn.
Ik waar al unnen tijd op zoek nor jou,
'k zocht wè af mar ik vond oew gaaw,
ge waart zo schön mi oewe zwarten bos,
'k daacht toen, ik loat oew nojt mer los..., MAR,*

*In veege bende nog steeds unne keij
al worde wè te zaacht vur mij,
't wurdt tijd dè ge nou is harder wordt,
vur ik oew bé 't afval stort.
Ge kunt ok zien dè ge awwer wordt,
dè ge grijzer, grauw en kaolend wordt,
ge krakt ès ge on 't veege gót,
'k ben bang dè'k oew breek want dan bende kapot..., OCH,*

*'n Veegmesjien zu wel hèndig zijn,
mar ik heb me bedaacht, blijf mar bé mijn,
zo'n veegding is toch veuls te duur,
in d'n onschaf of in de huur.
Ge hort wel, ik krijg nou al spijt,
nee, ik wil oew nog lange nie kwijt,*

*aawe bessem, ik veeg nog geer,
mi jouw, al worde wel wè traag..., DUS*

*Ik heb oew toch nog nóddig, al he'k oew lang gehad
'k Denk nie dè'k oew inruil, ik ben oew nog nie zat.,
WANT ik heb oew toch nog nóddig, al he'k oew lang gehad
ik denk dè'k oew OPKNAP, want ik ben oew nog nie zat.*

(Van de cd *Nim d'n tijd*, 2002)

Diny van Oostrum (Beugen, 1939)

Diny van Oostrum werd als oudste geboren in een boerengezin van zestien. Ze schreef een dichtbundel in het Beugense dialect: *Klien grèj*. Een boekje met een keur aan gedichten over het landleven in de ruimste zin. Sterke verzen over het boerenbestaan, naast pareltjes als *slèk*, *schaop* en *hommel*. *Film* gaat over een spechtenfamilie en *foep-jan-knorre* over konijnenseks. *Vruute* (over het zand van *den hof*) en *nojt mèr* (over de pijnlijk lege stal) zijn staaltjes van dichterschap. Beide gedichten hebben een nominatie gekregen in de schrijfwedstrijd voor de *Dialectpenning* in Lieshout en met het eerstgenoemde gedicht won zij in 2004 de dichtwedstrijd van het *Brabants Dialectenfestival*. Diny van Oostrum is het sterkst wanneer haar gedichten over mededogen gaan. Ze creëert een prachtige sfeer in eenvoudige taal en scheidt haar beelden in stevig metrum. Simpel gepaard of omarmend rijm past prima bij de inhoud. Dat omarmend zou je bijna als symbolisch gaan beschouwen. Al haar gedichten in de bundel gaan immers over de liefde; de liefde voor de natuur. Met oog voor detail beschrijft de dichteres haar gevoelens bij het zien van de schoonheid van het kleine. Daarbij dient vermeld dat zij een bijzonder gevoel voor humor en een speelse fantasie heeft en daardoor met verrassende wendingen op de proppen komt.

Klien grèj biedt grootse gedichten in dialect. *Kiepevel*, *kunstenaar* en het afsluitend gedicht *Zommer* moeten we zeker vermelden. In dat laatste gedicht klinkt in het slot enig leedvermaak door.

Zommer (fragment)

às ze in Spanje ân den dunne
van den ollie en piza stroganof
zò hard renne às ze kunne
en wèj ète bôntjes uut den hof

dan vien ik 't moj òm thuus te bliève
meschien wel 'n gedicht te schriève

(Uit: *Klien grèj*)

Mientje Wever (Nijmegen, 1945)

Ze werd geboren in Nijmegen, maar al na een jaar verhuisde ze naar Boxmeer. Mientje Wever is tweetalig opgevoed; haar vader sprak alleen Nederlands, haar moeder enkel dialect. Mientje ontdekte dat ze haar verdriet het beste kwijt kan in dialect. Ze schrijft verhalen en gedichten in het Nederlands, maar met dialect heeft ze het gevoel dat ze met beide benen op de Brabantse grond staat.

Gevraagd naar het begin van haar schrijverscarrière zegt ze: 'Het zal in 1995 geweest zijn dat ene Cor Swanenberg optrad in *de Weijer* in Boxmeer. Ik had al eens hier en daar wat voorgelezen van mijn gedichten in het dialect, maar toen werd ik voorgesteld aan Cor. Hij las mijn werk en nodigde me uit voor een bezoek aan de studio van *Omroep Brabant* in Den Bosch, waar Cor een radioprogramma presenteerde. Ik kreeg het advies om enkele van mijn gedichten te bundelen en zo is mijn eerste bundel 'Geboore' in eigen beheer uitgegeven.'

In 2005 publiceerde ze *Um dôrrum*, samen met Carel Thijssen. De *Historische Kring Land van Cuyk* bracht in 2011 *Unne zalige Kerst* uit dat Mientje samen met dichteres Diny van Oostrum schreef.

Mientje is voorleesoma bij de lokale omroep *BLOS-rtv*, waar ze nu al meer dan vijftien jaar werkt. Daarbij spreekt ze nu eens Nederlands en dan weer dialect. Ook heeft Mientje jarenlang dialectverhaaltjes bedacht en ingesproken voor *Bij wijze van spreken* bij *Omroep Brabant*. Tien jaar lang werd er door de *Stichting Ravenstein bij kaarslicht* en *Omroep Brabant* een

Kerstgedichtenwedstrijd georganiseerd. Toen dit stopte, werd het programma tot 2018 door haar en Carel Thijssen voortgezet in Boxmeer.

Mientje Wever is met haar literaire werk menigmaal in de prijzen gevallen. Ze won onder meer de *Poëzieprijs van Zuid-Nederland*, de *Raadselige Roos* (in *Literair Café Venray*) en in 2008 de penning voor beste dialectgedicht op het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout. Ze kreeg in 2018 samen met Adri Hoppenbrouwers de *Zachte G-prijs* en werd bovendien benoemd tot *Lid in de Orde van Oranje-Nassau*.

Vörlichting

Op unnen dag toen ik ân ons moeke vroeg:
'moeke wor komme de kiendjes vandân?'
keek ze mien ôvver d'r brilleken 's ân.
'Kom,' zei ze en ze noom mien bèj de haand
same liepe we nô achter, nô 't laand
vörbèj de piepers, de slaaj en de krote
de lookpiepkjes en de sterappelenbôm
wees ze nô de kappese die d'r stônde.
'Mèj' zei ze, 'hedde mazzel
en zit d'r ien unne kool 'n kiendje
vör wâ jaore trug gebeurde dè ok bèj ons
't was 'n derke en we noemde hör Mientje.'
Ik keek d'r ân en geleufde hör meteen
want moeders liege nie, dè's nummer een
lâtter wier 't 'n verhaaltje ôvver
d'n ooievaar die kwaam gevloge
toen begreep ik det dè urste was geloge.
'n Stötje lâtter kwame ze
bèj ons moeke uut d'n buuk
dè geleufden ik dus helemôl nie
ik docht: as ik groot zie
zuuk ik 't èges wel uut.

Lizzy van Pelt (Woudrichem, 1964)

Lizzy van Pelt was verbonden aan het *Genootschap der Woerkumse Taol*. Ze publiceerde verhaaltjes in dialect in de bundel *Zâkke Peer of ik snai 't touw deur*.

Na de sociale academie werd ze schrijver en illustrator van kinder- en jeugdboeken, maar ook van haar gedichten in het *Woerkums*. Ze heeft zes bundeltjes gepubliceerd in haar streektaal: *Slipke Pikken & Jo Buîte*, *D'n Oekerman & Trui Mik*, *'t Jaor dâ Sintereklaos nie naor Woerkum kwâm*, *Amerikaonse worteltjes & Kneleske*, *Visbâkke & D'n Aondrang* en *De konegin en 't gevolg* (Uitgeverij de Kazerne).

Al woont ze er niet meer, toch kom je Lizzy van Pelt vaak tegen in Woudrichem; zij is de belangrijkste leverancier van de *Bastion illustraties*. Ze maakte een *Verjaordâgskelender* met twaalf exclusieve gedichten in het *Woerkums*, uitgegeven door *Werkplaats Bastion*.

Met Arie Metz is zij een van de weinigen die in *Woerkums* dialect schrijft. Samen met hem maakte ze in 2009 de prachtbundel (en bijbehorende cd) *Woerkumse gedichte*, *Woerkumse verhaole* met illustraties van Chris Roodbeen. Lizzy's verzen hebben door haar verteltoon een heel natuurlijk verloop. Meestal zijn het verhalende gedichten vol humor, gebaseerd op een waargebeurde anekdote uit haar nabijheid.

Kneleske

Kneles hief wel vânen uijtje, daarom ging tie zondâgs dus naor een Gurrekums kefeeke mette rooie Aolâdbus.

Hêël d'n aovond lekker drinke. Kneles zât op z'n gemâk achter gloskes ouwe klaore en een balleke gehâk.

Âltaid een geslaogden aovond tot de kroegbaos zee: 'Veuruût, daolek gaon de leste busse, dus nou zet ik oe d'r uît.'

*Wânt om âchtien over tiene ging ie veur de leste keer.
Âs tie deuze bus zou misse nou, dânen ree t'r ginne meer.*

*Wâggelend en aongeschote stâpte Kneles deur de stâd.
Toen ie in de bus kwâm zee tie dâ tie blai wâs, dâ tie zât.*

*Wânt die leste Aolâdbusse zaote dikkels hêemel vol.
Iederêên wâs aongeschote, dus ok iederêên hâ lol.*

*Kneles kon âllêên mâr lâche, hâ g't goed naor z'ne zin
Tôtdâ iemând riep: 'Hé, Kneles, gai het oe gebit nie in!'*

*Hêël de bus ston op stelte. Kneles vuulde z'nne mond,
minse krope vânen 't lâche in de bus over de grond.*

*Toen viet Kneles naor z'n jâske; uît een diepe binnezâk
haalde nie z'n vâlse tânde in 'nne vette bâl gehâk.*

*'t Leek wel of tie tânde zeeje: 'Jonges, wâ heb ik een zin.
Kneles, âs gai nie wil ete, baite we d'r zellef in.'*

*Hêël de bus wâs aon 't schudde, iederêên, ok de sjefeur.
Kneles zât mâr wâ te lâche; aindelijk kreeg tie 't deur.*

*Gaauw viet ie z'n vâlse tânde, beet ze stevig op z'n plek,
keek beteuterd naor z'n jâske en die grôte onte vlek.*

*Toen tie thuïskwâm hê tie zâchjes 't balleke weer opgezet;
hâ tie toch een lekker hâpke en hai kon voldaan naor bed!*

(Uit: *Woerkumse gedichte*, *Woerkumse verhaole*, 2009)

Henriëtte Vunderink (Tilburg, 1938)

Ze was een jaar of vijftien en zat op de mulo. Regelmatig schreef ze een gedicht, in het Nederlands uiteraard, en vond dat leuk om te doen.

Thuis waren ze met zeven kinderen, waarvan Henriëtte veruit de jongste was. Er werd in die tijd nogal eens getrouwd bij hen en dan moesten er

feestgidsen gemaakt worden. Speciaal voor de feestelingen maakte ze, veelal op bestaande liedjes, een nieuwe tekst. Zo is het begonnen. Toen ze zelf een gezin stichtte, kwam er niet veel meer van verzen. Maar zo'n twintig jaar geleden werd Henriëtte uitgenodigd mee te doen aan het *Grôot dikteej van de Tilburgse taol*. Ze kon die taal niet schrijven. Toen heeft ze het Tilburgs woordenboek *Goed getòld* gekocht en veel geoefend. Dat wierp zijn vruchten af; Henriëtte besepte dat ze in dialect schrijven veel leuker vond en daarin veel meer humor kwijt kon. Sindsdien zijn er twee bundels met haar dialectgedichten uitgegeven: *'k Zal van oe blèèven haawe* (2007) en *Tis de moejte wèrd!* (2011)

De onderwerpen waarover ze schrijft, zijn zeer divers. Humor is vaak de drijfveer; zelfspot is haar niet vreemd. Vunderink was drie keer winnares van het *Diktee van de Tilburgse Taol*.

Lòsbaandeghe vrouwe

*'kHèb vruuger geleerd: Aardbeevingen ontstòn,
as aardkòrst-gedilten ònt verschèùve gòn,
èn de spanning in de kòrst wòrt ooverschreeje.
't Schudde dur breukvòrming is dus de reeje.
Nou laas ik giestere tòch in 'n blad,
dè dè 'n hil aandere orzaak had.
'ne Gisteleken Iranees heej gezeej,
dèt allemòl òn die vrouwe leej,
die wèèneg verhullende kleeding draoge,
om de mannen d're kòp op hòl te jaoge.
Dès vòlges diejen Islamiet gin stèèl,
want die manne wòrre dan hitseg èn gèèl.
Dè aard-dèel wòrt daordeur eenòrm verhit.
Èn omdè dè laand op 'n breuklijn zit,
vringt 't zich in allerlei bòchte.
Èn dan komter 'n beeving, daor kunde op wòchte.
'kZèè blij dèk nou weet hoe 't wèèrkelek is.
Wè han ze 't vruuger op school dan tòch mis!
Dus vrouwe van Iran, löstert goed!!*

*Bedèkt oe van krèùn tòt òn oewe voet.
Asse niks van 't vrouwelek schòon kunne zien,
dan koele ze aaf, wòrre rusteg meschien.
Dus gin haore, gin èèremen òf ènkels blòot.
't Gistelek tevreeje èn Allah is gròot!!*

Adri Hoppenbrouwers - van Erck (Zundert, 1937)

Adri Hoppenbrouwers - van Erck woont in Rucphen. Ze raakte bekend door het programma *Brabant leeft* op de provinciale zender. Ze volgde Frans Verschuren op als vertegenwoordigster van West-Brabant, naast Michel de Koning. Adri schreef en vertelde verhalen en zong eigen liedjes in het Zundertse dialect.

In 2007 bracht ze een cd uit met haar liedjes in dialect: *'t Ies ammel wa*. Er volgden nog enkele singles: *Vijfenzestig plus* en *'s Lieve Vrouwke op 't schouwke*. In 2010 verscheen haar boek *Bij Jontje van Nille op de koffie*. Later bundelde zij nog in *Wa'k zèège wouw* haar columns over Rucphen uit het krantje *De Willebrorder*.

In 2018 ontving Adri Hoppenbrouwers samen met Mientje Wever *de Zachte G-prijs* vanwege de originaliteit van haar werk en de activiteiten waarmee zij het Brabants dialect voor het voetlicht heeft gebracht.

Mèène navigaoter

*Mot ik mee mèènen aoto naor d'jeen of aandre stad.
Dùrf ik nie goèd te rije, want ik weet nwooit de pad.
Mot ik naor vrènde plaotse, dan neem ik rûim de tèèd.
'k Wéét nie hoe 'k er mot komme, want ik rij aaltij kwèèt.*

Refrein:

*Ik hem nou ne navigaoter, breng mijn van dêur tot dêur.
Weet ik nie hoe ik rije mot, dan zee tie me da veur.
Mee mèène navigaoter vèèn ik elke straot.
Mee mèène navigaoter kom ik nerges mjeer te laot.*

'k Hoef nwooit de weg te vraoge; het ies nou makkelijk zat.
Mee mèène navigaoter vèèn ik ooveral de pad.
'k Hoef nwooit mjeer kaort te leeze, daor kon ik nie aon uit.
De weg wur nou geweeze dur da dieng daor op m'n rùit.

Refrein

Rij ik 'n verkjeerde straot ien, zee tie vriendelijk 'draai mar om.'
Zal nie tiere of nie schelle, want hij vènt mijn nie stom.
Rechtdeur, naor lienks of rechtsaf. 'k Snap nie hoe tie 't bekijkt
en ben ik waor ik zijn mot, zeet ie: 'Bestemming bereikt!'

Refrein

(Van de cd 't Ies ammel wa, 2007)

DE HOOGTIJDAGEN VOORBIJ

In de jaren negentig is er sprake van een hausse aan artiesten die met dialect hun muziek een eigen geluid menen te kunnen geven. Er verschijnen volop cd's in het Brabants. Men vaart vaak op de voorbeelden van vroeger en nostalgie viert hoogtij. Dat komt de kwaliteit niet ten goede. De tendens om het oude te bezingen, gaat gelukkig geleidelijk wijken.

Ook in en na het laatste decennium van de twintigste eeuw verschijnen er nieuwe namen aan het muzikale dialectfirmament die hun liefde voor Brabant(s) uitzingen: Gerard van Kol (Liessel), Gerard Korthout (Berkel-Enschot), Cees van Alphen (Tilburg), Mari Meulenbroek (Berlicum), Liedjesman Frank van Es (Breda), Hans van den Heuvel (Aarle-Rixtel), Tonny Wijnands (Deurne), Mike Edwards (Putte), Huub Sterken (Gemert), Faas Sengers (Sint-Michielsgestel), Niek Baeten (Vught), *L. Vis en de visafslag* (Den Bosch) en Hans van Gorp (Asten). In de dialectmuziek schiet het aantal groepen als paddenstoelen uit de grond (trio's en duo's meegerekend): *Trio Mari de Bijl* (Rosmalen/Heeze), *Goei Volluk* (Etten-Leur), *Cohda KREK*(Dinther), *Un Bietje Brabants* (Aarle-Rixtel), *Toffel vier* (Asten), *DèVèltOp* (Aarle-Rixtel), *Trio Vis* (Raamsdonksveer), *Bagatelle* (Den Dungen), *Petazzie* (Helmond), Thera en Gré van der Sterren (Rosmalen), *De Kachel Aon* (Helvoirt), *Taaftere* (Volkel, Nistelrode, Helmond), *Trug nor vruuger* (Rosmalen), *De Kleinkeinder* (Den Bosch), *Vandiekomsa* (Tilburg), *Stein en Job* (Aarle-Rixtel), *'t Boeremoeske* (Eindhoven), *'t Kumt vaneiges* (Berlicum) en *Versleten werk* (Budel).

Gerard van Kol (Liessel, 1950)

Gerard van Kol speelde in diverse orkesten, waarbij hij ook eigen nummers liet horen. Samen met Hans Kuijpers vormde hij even het duo *Mi Zun Tweeje*. Tegenwoordig treedt hij vooral solo op.

Gerard is zeer begaan met zijn geboortedorp. Er zijn al drie cd's die *Van Leissel* heten. Het betreft steeds het Peeldorp, waar hij als jongste in een ge-

zin van acht ter wereld kwam. Op zijn eerste plaat staan de nummers *Tigge Liessel zegge we Liessel* en het meeslepende *Liessel blie mer krek zo as ge bent*. Gerard schrijft zijn liedteksten in dialect. De vaak geleende melodieën worden gearrangeerd door Pieter Seuren. Er staan nummers op die teruggaan op Dick van Altena, Reinhard Mey en de Keulse carnavalsgroep *Die Paveier*. *Hier ben ik 's oit geborre, hier wil ik ok wir dô gaon* is een aansprekende ode aan Peelland.

Bai de Lidl is een lekker ritmisch kolderliedje en *Adam en Eva* is een hilarisch nummer dat het scheppingsverhaal humoristisch herschrijft.

Discografie: *Van Leissel* (1996), *Van Leissel 2* (2008), *Van Leissel 3* (2019).

Adam en Eva

*Adam zat alleiën op unne stein
Zóat mer wa te speule mi z'n teien
Veulde zich toch zo alleiën van binne
Goeie god, kande nie iets verzinne
Onze lievenheiër ging toen wa moake
Wattum midde in z'n hart zo roake
Eva was presies wa Adam wouw
Hai nam d'r mee en zi: 'gaai wordt min vrouw.'*

Refrein:

*Adam was mi Eva dik tevreje
Ze was nog splinternéj en ha nog niks geleje
En dé paradijs dur wisse zé niks van
Mer die vuile dúvel ha 'n smirrig plan
Ha ons Eva dé naw mer gewéte,
Dan hassé in dien appel nie gebéte.
Dan waar 't toch hil anders gegoan,
En ha 't paradijs nog steeds bestoan.*

*Adam die wouw Eva nie mer kwijt
Sóame han ze unne schonnen tijd
Toen wo Eva hil gér unne klenne
Dur moest Adam toch wel wa an wenne
'Eva zo'n we dur wel an beginne.
Kandege niks anders mois verzinne?'
Toen zi Eva: 't hoeft nie uit 'n rib
Mer ik maok mi jaw gewoon ne wip.'
Eva zi toen: 'Adam, kom 's lekker hier.'
Twas nege monde latter dettie vader wier.*

(Van de cd *Van Leissel 3*)

Gerard Korthout (Berkel-Enschot, 1960)

Gerard Korthout is een entertainer van formaat. Hij studeerde arbeids-marktpolitiek en personeelsbeleid en is directeur van een trainingscentrum. Hij verzorgt vooral bedrijfstrainingen en straattheaterfestivals. Als directeur van *Bleyewerck* wordt hij een van de meest bijzondere trainers van ons land genoemd. Hij speelt de rol van inleider met expertise even gemakkelijk als die van een begaafde humorist. 'Blijdschap maakt elk zwaar thema lichter en geeft elk onderwerp de benodigde diepgang.'

Hij trad soms op als *Geert van Tieniskus*. Tijdens zijn Brabantse voorstellingen werkte hij vaak samen met saxofonist Pieter van der Kleij. Korthout is befaamd om zijn interactie met het publiek. Zijn grootste kwaliteit zit in het spontaan delen van liedjes en teksten met zijn auditorium. Dat gaat hem ook in dialect goed af.

Gerard Korthout won in 1993 de *Marcus Marconi-publieksprijs* op het *Internationaal Theaterfestival* in Rotterdam. Hij maakte ook furore als stand-upcomedian. Snelle humor is zijn handelsmerk. Dat zit ook besloten in zijn kolderieke liedjes *Lillik lempke en de lamme lozzie*, *Bettie akkum aai* (op de cd van *De kammeraoj*) en *Menne zoon die kan nie voetballe...* (op de cd *Wakkere Kerels*).

Gerard heeft vier cd's gemaakt in eigen beheer: *De kammeraoj* (van *Geert van Tieniskus*), *Wakkere Kerels*, *Villa Eikenbosch* (bij gelegenheid van de annexatie van Berkel-Enschot door Tilburg) en *De WaddenParels* (speciaal voor het *Oerol Festival*).

Als geen ander is Gerard in staat om ernst en humor hand in hand te laten gaan.

Een van zijn geestigste liedjes is 't *Lillik lempke en de lamme lozzie*.

't Lillik lempke en de lamme lozzie

'n Lillik lempke in de goej kaomer op de kaast
baalde as unne stekker, was d'r egge veul tot laast
ze haj nòd vaaste verkering, twas aataaj 'aon en èut'
lillikert in d'n donkert, nè gèen mêens wòdi hur as brèut

lalalalilliklempke, lalalalammelozzie

*ze braande van verlange, wè liep ze tegen de laamp
niemand um vur te schèène, allicht was dè 'n raamp
ze begos al wè te knippere, ze kos 't niemmer aon
toen was 't lempke opgebraand, hur licht was èutgegaon*

*mar op 'n sondaagemèrge, zonne schônne dag in maaj
laag daor unne lamme lozzie, aon de ketting en opgedraojt
die begos rapper te lòpe, toen ie 't lempke zaag
en 't lempke haj ted zat jèh, toen neffe heur die lamme lozzie laag*

*de lozzie was wel wè getikt, wies meej de ted gèen raod
mar vur 't lillik lempke kwaam 't lozieke nie te laot
'ik ben lillik en haj getikt, dè stikt toch nie zô naaw
't kan me krèk niks schille omdèk van dieje lamme lozzie haaw'*

*sindsdien schènt 't lillik lempke as unne lantèrnpaol
en dieje linke lamme lozzie is wèzèr dan ons allemaol
die denkt baaj z'n egge: 'tis ammaol naovenaant,
d'r is aataaj wel 'n lempke dè vur unne lamme lozzie braant'*

(Van de cd *De kammeraoj* van *Geert van Tieniskus*. *Tis alzelève fist.*)

Tonny Wijnands (Deurne, 1954)

Tonny Wijnands begon op dertienjarige leeftijd met vrienden uit Zeilberg (kerkdorp van de gemeente Deurne) het dansorkest *The Joy Riders*. Dit orkest heeft vijfentwintig jaar bestaan (en heeft de lp *Doe ze de groete* uitgebracht). Ook maakte hij deel uit van blaaskapel *Die Lustige Buben*. Deze groep stopte na vijftien jaar, maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan; hij treedt tegenwoordig solo op. Hij zingt, speelt gitaar en vertelt.

Tonny kwam al op jonge leeftijd in aanraking met muziek. Omdat zijn vader lid was van de plaatselijke harmonie *Excelsior*, kwam ook hij op negenjarige leeftijd bij deze vereniging terecht; eerst als bugelspeler en daarna als slagwerker. Toen hij niet veel later van zijn ouders een gitaar kreeg en dit

instrument leerde bespelen, is zijn leven met muziek pas echt begonnen. Hij werd prins carnaval bij *cv de Heikneuters* en begon met buurtgenoten en vrienden de succesvolle Brabantse liedjesgroep *Gér Gedoan*. De groep is in 2009 na vijftien jaar gestopt. Uitgebrachte cd's: *Veul Herinneringen*, *Alles kumt goe* en *Wannen Tajd*. Cd en dvd: *Brabant is m'n Léve*, *PSV Kampioen!*, *Wij zijn 't zat* en *D'n Beer is los*.

Bekende nummers zijn: *Deurne parel van de Peel*, *Craijenhut*, *De koew van Ome Flip*, *Um van te drinke*, *Ôk die van ons*, *Josefien*, *Tweeje Engelkes* en *'n Vròowke zóàs gáj*.

Tonny geeft muziekles aan kinderen in het basisonderwijs (groepen vijf tot en met acht).

De school wil het muziekonderwijs naar een hoger plan tillen en dat is geweldig, want er zit muziek in de jeugd.

De Boks

Refrein:

*Bij ons in de stroat woont 'n vrouw
Die hé de boks an, die hé de boks an
Bij ons in de stroat woont 'n vrouw
Die hé 'n boks an, eng en nauw*

*D'n buurman van schuin tegenover
Och dé is unnen érme vent
Die wordt dur z'n aige liefde
Nooit niet eens lekker verwend
Hai du d'n afwas en gi noar de winkel
De kainer naor school en naor 't werk
Zai zi: 'dé heurt bai 't huwelijk
Gé het 't beloofd in de kerk'*

*D'n buurman van minne buurman
Ja, wie zou dé kunne zain
Die zit mi dezelfde problemen
Vur hem geldt 't zelfde refrein*

*Hij knipt de heg en gi mi d'n hond oit
De kainer zwemmen en 't gras wordt gemaaid
Zai zi: 'dé heurt bai 't huwelijk'
Jao dan vuult hai zich dubbel genaaid*

*De moraal van deze tekst, da zou de volgende kunnen zain
Vrouwen mi 'n te grouwete boks an
Dé vaine wai mannen nie fain
Wai zien 't gé 'n klein bietje minder
Alleen 'n touwke nog dur de voor
Wai hebben 't beloofd in de kerk, vermenigvuldigt u hoor*

(Van de cd *Alles kumt goe* van de groep *Gér Gedoan* - 1997.)

Trio Mari de Bijl (Rosmalen, 1956)

Mari de Bijl is boswachter en woont in Heeze. Al op de middelbare school begon hij met het schrijven en zingen van liedteksten. Toen hij Jan-Willem Verhoeven (zanger en pianist uit Heeze) ontmoette, kwam er garen op de muzikale klos. Zij zongen in die dagen smartlappen met de vriendenclub *'t Schauw Span*. Rond carnaval verzorgde het tweetal optredens met cabaret en muziek. Nu hebben ze een volledig Brabants dialectprogramma dat door henzelf is geschreven.

In 2007 wonnen Mari de Bijl en Jan-Willem Verhoeven met het lied *Eik* het dialectliedjesfestival *Beter Brabants* in Den Hout.

Trio Mari de Bijl bestaat in 2020 uit zanger Mari de Bijl, Theo Leupen (gitarist) en Jan Willem Verhoeven op toetsen. Zij brengen eigen nummers en gaan soms vreemd om een mooie melodie te pikken waarop ze hun eigen Brabantse tekst loslaten. Op hun palmares staan de cd's *Lekker Wer-rum* en *En wa dan nog* met eigentijdse Brabantse liedjes.

Mari de Bijl schreef enkele jaren columns voor het *Eindhovens Dagblad*. Een selectie daaruit leverde het boek *Spinsels* op.

Het drietal beschouwt zich als vrijbuiters in het Brabantse genre. Bij een zingende boswachter mag je liedjes over de natuur verwachten. Dat kan zelfs leiden tot een rap over het gevaar van teken.

Tekenlied

Neem oew hond nie mee naort bos. Die schijt maar in de tuin
anders kreg ie teken van zijn stert tot aon z'n kruin
en in de auto terug gaon, die jou dan atakkeeren
en 't is verrekke lastig
ze da af te leren   yo   yo yo

wanneer een teek oew bijt dan hedde kans op Lijm
nee nie van die plak, mar 'n ziekte vol venijn
as ge ze nie op tijd ontdekt dan zitte ze d'r weken
die vieze vuile domme
vermaledijde teken

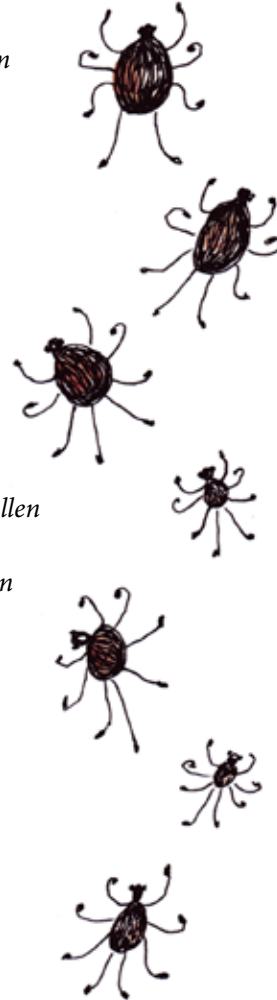
Refrein:

teek one
teek two
teek three
teken teken teken nondepie

nou zen d'r van die mense die nie langer willen lullen
maar zich bij elk bosbezoekje in 'n harnas hullen
echt daar lachen teken om, die vinden altijd kieren
bijvoorbeeld bij de hals, 't kruis
of de scharnieren   yo   yo yo

teken zijn gevaarlijk, dus da gaon we jullie leren
gevaarlijker dan wolven, cavia's of beren
ze bijten in oew flicker, bijten hé!, nie steken
die vieze natte platte
vermaledijde teken

Refrein

ik maak nou mee m'n maten hier, met
Theo en Jan Willem
op kosten van de staat 'n hille skone tekenfilm
daor gaon we dan 't land mee in en trekken volle zalen
en met dit liedje gaon we dan
'n topnotering halen   yo   yo yo

we worre dan beroemd in't land, zo groot en alle vrouwen
die wulle dan me men naor bed die zen nie mer te houwen
doar heb ik nou m'n hille leve al naor útgekeken
en da dank ik dan allemol
aon die lieve teken

teken teken teken
teken teken teken
teken teken teken
teken teken teken

Refrein

komde uit 't bos, dan moette oew eigen checken
of ge erreges op oew lijf 'n teekje kunt ontdekken

Tussen de liedaankondigingen door leest Mari voor uit zijn dichtbundel
vol humor.

Bé de dierenarts

Ik vond 'n jong hundje in 't bos
Zonder stertje en hij miste een poot en oor
De dierenarts zi: 'ik zal 'm af moeten maken'
Ik zeg: 'da docht ik ok al, wanneer is ie kloar?'

Complimentje

Ze ha behoorlijk dikke billen

*Mar war hillemol nie ontevree
pas toen iemand zi:
'wa knap da ge doar niet mee zit.'
Toen zaat ze d'r pas mee*

DèVèltOp

DèVèltOp uit Aarle-Rixtel noemt zich 'Muzikaal-Komisch-Feest-Entertainment'. De amusementsgroep begon in 1995. Toen bestond de groep uit: Theke van den Boogaard, Pietje Driessen, Rikie Vincent, Thea Kuypers, Anja Leenders en Gertie Verbakel. Helaas is Thea Kuypers veel te vroeg overleden (2009) en is Pieter Driessen in 2014 gestopt.

De groep staat voor een ludiek programma in een toegankelijk Brabants dialect. Het motto luidt: 'Het is altijd feest als *DèVèltOp* er is geweest.' Het uitgebreide assortiment aan feest-, meezing-, rock-'n-roll-, dans- en polonaisesnummers is naar eigen zeggen *kei* 'interactief'.

'Bij alle optredens, liedjes, teksten en kleding speelt humor de hoofdrol, bij ieder optreden en met ieder liedje proberen wij een glimlach te toveren op het gezicht van het publiek. Humor is basis en hoofdgerecht van het repertoire van *DèVèltOp*. Als het publiek plezier heeft tijdens de optredens, is de voorstelling geslaagd.'

Welk liedje is het meest humoristische in de voorstelling?

Door de jaren heen bestaat het repertoire uit zo'n kleine tachtig liedjes en zeker zeventig zijn humoristisch. De keus viel op het actuele *Marie Josèke*.

Marie Josèke

*Op de kleuterskool dor zag de 'juf' 't al
Ze zi: 'was Theke toch ne rare vrimde kwal
Zat altijd aardig lief en stil voor in de klas
Speulde gèr mi 'Barbie's'.. jawel in de poppekast
Krig van die 'juf' altijd 'n dikke vette tien
Ik heb helaas die mooie knappe 'juf' nooit mèr gezien
Ja ik waar Theke, unnen hille knappe vent...
mar rakte an dè mannelijf nooit nie gewend*

*Refrein:
Hai hiet vruuger Theke
Mar naw Marie Josè
Kriede gallie 't nie heit
as ge dè maidje ziet
Hai waar nè knappe jonge
Mar naw 'n lekkere maid
Mi mooie witte bene
Die Marie Josèke hait*

*Hai hiet vruuger Theke
Mar naw Marie Josè
Kriede gallie 't nie heit
as ge dè maidje ziet
Hai waar nè knappe jonge
Mar naw 'n lekkere maid
Mi mooie witte bene
Die Marie Josèke hait*

*Op unne kèr, trok ik min stoute skoene an
Un lip correctie.., botox...en weg met die banaan
Ik ha geluk want alles dè zat mee
Binne 'n week ha ik 'n volle cup dee dee
Vuul me lekker en zit nie mèr in de knel
Zit allein veul strakker... ja strakker in m'n vel
Ik ben naw 'n verrekte knappe maid die gewoon Marie Josèke hait*

Refrein

Hè Hè Hè Hè

Refrein

(Tekst: Theke van den Boogaard, 2018)

De Kleinkeinder

De Kleinkeinder komen uit Den Bosch en omstreken. Het trio bracht een cabaretesk programma met carnavaleske liedjes. Hun outfit was altijd regenjas, pètje en brilleke. De Kleinkeinder bestonden uit Peter van Kasteren, Jan van der Els en Jan Roosen. Toen Van Kasteren stopte in 2006, nam Ronald Schenk zijn plaats in.

In 1996 trad het drietal voor het eerst op tijdens het *Oeteldonks Kwèkfestijn* met het lied *Carnaval dè is hil èrrug*. Ze wonnen de liedjeswedstrijd en kregen ook de *Bambergerprijs* voor de beste presentatie. Het lied werd de Bossche carnavalsschlager van 1997.

Daarna nam het trio regelmatig deel aan het *Kwèkfestijn* en bereikte daar vaak de finale. Andere geestige liedjes van De Kleinkeinder zijn *Doet oewe jas mar aan* en *Hij was unne leugenaar*.

Hun lied *Lèkkere worst van de Hema* bereikte in 2002 de *Top 50* van de *Nationale Hitparade*. De groep had een eigen kerstshow en ze gaven zelfs een kerstconcert in dialect.

Op de cd *Ode aan Ad de Laat* vertolkten zij *De mònnikaspulder*.

Hun cd *Nee gij* verscheen in 2001, in 2004 volgde *Wè is 't stil*. *Kerst met de Kleinkeinder* was hun laatste cd.

In 2015 nam de groep afscheid.

Wè is 't stil

Refrein:

Ssssssssssssssssssh

Wè is 't stil. Zo gruwelijk stil

Wè is 't stil (sssssssssssssssssh)

Gin gejang, gin gegil. Wè is 't stil

Zo gruwelijk stil (sssssssssssssssssh)

Wè is 't stil (sssssssssssssssssh)

Zo verrekte stil.

En dan maoke we leve. En dan hebbe we lol
Jij en ik gaan nou even saomen uit onzen bol
En dan maoke we leve net zo hard as ge wil

Vooruit dan nog even

En dan wordt 't weer stil (sssssssssssssssssh)

Refrein

En dan maoke we leve, (maoke we leve)

En dan hebbe we lol (hebbe we lol)

Jij en ik gaan nou even (ja, nog even)

Saomen uit onzen bol (uit onzen bol)

En dan maoke we leve (maoke we leve)

Net zo hard as ge wil (zo hard as ge wil)

Vooruit dan nog even (ja, nog even)

En dan wordt 't weer stil (wordt 't weer stil)

En dan maoke we leve. En dan hebbe we lol

Jij en ik gaan nou even saomen uit onzen bol

En dan maoke we leve net zo hard as ge wil

Vooruit dan nog even en dan wordt 't weer stil

En dan maoke we leve. En dan hebbe we lol

Jij en ik gaan nou even saomen uit onzen bol

En dan maoke we leve net zo hard as ge wil

Vooruit dan nog even en dan wordt 't weer stil.

(Van het album: *Polonaise, Volume 1*, 2004)

Un Bietje Brabants en Henk van Beek

Henk van Beek uit Aarle Rixtel was al in 1982 actief als zanger van het duo *Boel Nölle* dat hij vormde met Henk van Gerwen (overleden in 2000). Een jaar eerder had het duo nog een cd uitgebracht: *Brabantse Jonges*.

In 2007 begon Henk een trio met Tonny van der Els en Frans Reloe. De naam werd *Un Bietje Brabants*. De groep zong zelfgemaakte liedjes op eigen muziek in het dialect. Tekstschrijver en frontman van de groep was Henk van Beek. Geleidelijk aan groeide de groep uit naar een kwintet: Tonny (gitaar en zang), Henk (zang en presentatie), Frans (accordeon),

Ad van Eijk (zang en basgitaar) en Tinie van Dalen (slagwerk). Henk stopte in 2015 en Tinie overleed in 2019. *Un Bietje Brabants* maakte de cd's *Tralderhand* (2008), *WaWaiWôn* (2010) en *Ut kumt zo as ut komme moet* (2012). Henk van Beek schrijft verhalen voor het *Brabants boekske* en treedt selectief op met de *BoelNölleband*. Soms ook alleen met Gerie van Gerwen op piano, soms met Gerie, Jelmer van Gerwen en Mark Cortenbach (het trio dat ook *Boel Nölle* begeleidde) en een enkele keer aangevuld met Jeroen Theunissen en Jeroen Deelen; in de laatste samenstelling met name op carnavalsdinsdag in de grote tent in Aarle-Rixtel. Hij schrijft nog steeds liedteksten en soms ook de bijbehorende muziek.

As we strakke...

Refrein:

*As we strakke de kanidasse,
nor de Noordpool goan verkasse,
't Brabantse land,
ein growt palmenstrand,
dè is pas growte klasse
Dan komme ze hier ten blakke,
um in de zon te bakke
nooit ginne sneuw, hoguit ne leuw,
die ge dan hier rond ziet rakke*

*Tis al vul te loat,
hier vur ons zeeklimaat.
De pole die smelte, alles op stelte
zat werruk vur rijkswatterstaat*

*Soja in plats van slaai
in de loup dor zwemt nun haai
en kokosnote in plats van krote
langs 'n azuurblauwe baai*

(Van de cd *Tralderhand*)

De Kachel Aon

Het trio *De Kachel Aon* uit Helvoirt brengt liedjes in hun Brabantse dialect. Vaak komisch, ook in de verbindende dialogen en sketches. Het doel is vooral vrolijkheid verspreiden. *De Kachel Aon* maakt met name Brabantse teksten op bestaande melodieën. De groep ontstond in 2002 en trad op tijdens de Helvoirtse *Bonte Keiespellers Aovonden* in 2003. Daarna ging het drietal door en maakte in 2006 de cd *Tussen Cult en Zult*.

De Kachel Aon bestaat uit Angelique Cornelissen (zang en percussie), Corné van Hout (zang en keyboard) en voormalig tonprater Toon van der Zanden (zang en percussie). Aan de cd werkten ook Hennie Korsten (gitaar) en Gerard Berkelmans (saxofoon) mee.

Ze zijn als groep nog kartrekker geweest bij het realiseren van het luisterboek *Helvoirt aan de Lei* van Antoon Coolen de oudere; een boek geschreven tussen 1902 en 1905 en nu dus ook ingesproken in het *Helverts* dialect. Er zitten humoristische zaken in het oeuvre. Ik denk aan *Afscheid*, waarin het moeilijker bleek afscheid te nemen van de hond dan van de partner. En aan *Diedel* waarin doorklinkt dat men niet erg gesteld is op Duitsers, maar wel alles koopt bij *d'n Aldi en de Liedel*. *Depri* is een geestige verwerking van een depressie. Maar misschien is *Zewowa* wel het meest humoristische 'kachelnummer'.

Met het lied *Kèkt goed onder de dekens* deed de groep mee bij de verkiezing van *Brabants moiste*.

Kèkt goed onder de dekens

*Ge moet nie gauw tevreeje zèn as 't um de liefde gaoi
Mar bent er nie te nauw aon, dur zèn gin echte kwaoi
Dus lùstert naor unne goeie raod, en houdt oew ôôgen ôôpen
Komt er unne kans veurbij, dan laote 'm nie mir lôôpen . lôôpen . lôôpen*

Refrein:

*Dus kèkt goed onder de dekens, en kekt goed onder oew bed
Ge hèt niks te verliezen, veural as ge allenig zèt
Dus kèkt goed onder de dekens, en kèkt goed onder oew bed
Ge weet nooit wètter onder zit en .en .en ..of ge 'r iets aon hèt*

*Ons buurvrouw is ruim 50 jaor, en best un aorig ding
Unne vent die heej ze nooit gehad umdè 't nie vanèges ging
Ik zeg, och mens 't is nooit te laot, laot de kop nie hangen
bejaordenhuis zit hartstikke vol, die kunde gè hendig vangen .vangen .van-
gen*

Refrein

*En Grardje van dun overkant dè waar unne lellijke zot
Zun haor dè piekte alle kaante, en bulten op zonne kop
Mar Grardje barstte van de centen, die was goed in zaoke
En sommigen kèèke nie naor de kop, die kèèke naor de knaoke .knaoke .
knaoke*

Refrein

*En toen ons buurvrouw Grardje zaag, verschoot ze zich kapot
Ze keek urst naor de bulten, mar daocht toen aon de pot
De wereld is nou zo, dè ge nie alles krèège kunt
Ge moet nou eenmaol kiezen: 't is de kop, of 't is munt....munt....munt*

Refrein

Taaftere

De muziekgroep *Taaftere* bestaat uit Willy Verkuijlen (bas en mandoline), Mark Söhngen (accordeon en trekzak) en Mario van der Linden (gitaar). *Taaftere* is in 2013 van start gegaan. Mario was van plan muziek te gaan maken met een Brabantse tongval en Mark (met wie hij in *Volluk* gespeeld had) voelde daar ook voor. Bij toeval kwam Willy erbij en zie daar: *Taaftere*. Ondertussen is *Taaftere* van trio naar kwartet gegaan; Joost Witte is percussie komen doen. Hij speelde met Mark ook in *Captain Gumbo*. Het repertoire bestaat uit eigen liedjes; de muziek heeft invloeden vanuit folk, pop-, jazz-, texmex- en cajunmuziek. De nummers worden met humor aan elkaar gepraat. Die aankondigingen

zijn ook afhankelijk van de omstandigheden. Met name Mark is erg goed in de interactie met het publiek. Het trio behaalde in 2013 de derde plaats in de wedstrijd *Brabants moiste lied* met *Da witte oit noit nie*. Andere geestige nummers zijn *Wittewadakost* en *Kakmadammen*.

De bijzondere Oost-Brabantse naam *taaftere* wil zeggen 'in de achtermiddag', dus 'vanmiddag'. Taaftere heeft twee cd's uitgebracht: *Duzend stappen* (2013) en *Tijd vliegt* (2019).

En den duvel

Refrein:

*En den duvel schijt altijd op de grootste hoop
En ik, ik pis er neve
En als ik m'n tès vol cente ha
Zoj' ik wel 'n rundje geve*

*En ik ha 'n miljoentje georven
'n Wereldreis, 'nen auto en 'n huis
Toen kwam de belasting, die plukte me kaal
En nou ben ik weer zo arm als 'n luis*

Refrein

*En ik zou met mijn meidje gaan danse
En ik stelde mijn neef aan haar voor
Hij vroeg haar ten dans, hij ha zoveel sjans
En nou zijn ze d'r samen vandoor*

Refrein

*En de Beatles die zouwe gaan spele
Een gratis concert in De Rips
Maar daar rolde 'n steen en toen brak ik m'n been
En nou zit ik mi m'n gat in 't gips*

Refrein

Onze vader die ha me geraaie:
Och jungske doe altijd oew best
Werkt eerlijk met vlijt, dan kriede geen spijt
En nou ben ik dus zo arm als de pest

Refrein

(Van de cd *Tijd vliegt* - 2019. Muziek: Mark Söhnngen. Tekst: Mark Söhnngen. Arr: Taaftere.)

Vandiekomsa

Vandiekomsa bestaat in 2020 uit Hein Augustijn (snaren, zang), David Cornelissen (snaren, fluit, zang), Marcel van Cuijk (contrabas), Ramon de Louw (zang) en Maarten Roijackers (slagwerk). 'In driemanschap gestart, ergens laat in 2007. En daarna gestaag gegroeid. In leden en in gewicht,' aldus frontman Ramon.

Ramon schreef ons: 'Als werkend mens in het Haagse merk ik maar al te vaak dat mijn humor niet altijd overeenkomt met de daar geldende normen voor een smaakvolle inzet van een kwinkslag. Er is blijkbaar toch wel zoiets als Brabantse humor. Elkaar de loef afsteken, spitsvondigheden en dubbelzinnigheden... de wereld efkes uit zijn verband halen.'

'*Vandiekomsa* en humor... Meestal zit onze humor tussen de liedjes door, in de vertelselkes of de wijze waarop we elkaar graag scherp houden voordat er weer een serieuzer nummer begint. We hebben laatst gestoeid over de vraag of we niet een plagiaatband zouden moeten beginnen. Van *Vandiekomsa* zelf natuurlijk. Onze namen en alle liedjes verbasteren, en dan bij een optreden stug volhouden dat we het echt niet zelf zijn. Die dingen maken onze repetities erg eh...vrolijk.

Maar ook de nummers zelfs soms. *De Wijvendans* is natuurlijk op geen enkele wijze serieus te nemen. Maar ja, wie droomt er nou niet eens van? Om dan te bedenken dat je als man tegenover al die vrouwen toch echt niet meer aan eigen hobby's toekomt... *Overal denk ik aan jou*: zoveel pas-

sie over een telefoon. Het is grappig en pijnlijk tegelijk. Tegenwoordig heb je een telefoon langer dan een relatie...

En wat te denken van de *Moord te Raamsdonk*. Als parodie op de fameuze moordliederen geboren, en dat nodigt uit tot het toevoegen van eigen gruwelijkheden. Niet gepleegd door de vierde rover. Want 'die waar er nie.' Gelukkig worden ze teruggepakkt: 'Antoinette, die struise meid, die heeft er ene doodgevrijd!' Je zou zo'n rover minder gunnen.

Relativeren is een belangrijke vorm van humor. Als het de vertolker tenminste zelf betreft. Want met al die rare *fratsen* is het verbazingwekkend dat er nog iemand iets met je te maken wil hebben natuurlijk: 'ik ben ginnen held, en vur een rondje heb ik noit gin geld.' Neem zo'n zanger dus maar niet te serieus.'

De Wijvendans

'k Had geen vrouw maar alleen is maar alleen
En wie wilt er nou geen leuke meiden om zich heen
'k Had geen vrouw wel wa kriebel in m'n broek
Daarom ging ik mar gauw naar 'n vrouw op zoek

'k Had één vrouw echt 'n prachtig exemplaar
Mee 'n lieve glimlach en krullen in 'r haar
'k Had één vrouw maar toen wier ze ongesteld
En toen heb ik veur wa geld 'n extra vrouw besteld

'k Had twee vrouwen even wennen was 't wel
Maar we vormden al snel 'n pracht van 'n stel
'k Had twee vrouwen en ik vond da zo goed gaan
Da 'k dacht 'n derde kan ik ok wel aan

'k Had drie vrouwen en trouwens ok 'nen hond
Die scheidt in huis wa ik nie zo prettig vond
Gelukkig wist ik iemand die da bisje dan wel wou
En in ruil veur diejen hond kreeg ik zijn vrouw

'k Had vier vrouwen en da wilt toch elke vent
Die begonnen toen samen 'n minirockband
Maar ze gingen op tournee en toen zat ik zonder wijf
Dus toen vond ik 't tijd veur nummer vijf

'k Had vijf vrouwen in m'n tweepersoons bed
Mee 'n bietje stapelen paste da nog net
Ik kocht 'n stel matrassen en oh wa was da fijn
Maar toen vond ik m'n harem weer iets te klein

'k Had zes vrouwen mee wie ik samen sliep
Maar ik en die vrouwen kregen allemaal de griep
Iedereen was ziek, niemand zorgde meer veur mij
Dus toen dacht ik, ik regel d'r nog één bij

'k Had zeven vrouwen en da leek me wel genoeg
Tot iemand in de kroeg mij ineens ten huwelijk vroeg
Ze vroeg aan mij: 'zeg bende gij nog vrij?'
'k Zee: 'nee maar komt 'r toch maar bij'

'k Had acht vrouwen en geen tijd meer veur 'n baan
Op de bank ha'k al lang nie meer in de plus gestaan
'k Had acht vrouwen en die heb ik toen verteld
Da'k op zoek ging naar 'n vrouwke mee heel veul geld

'k Had negen vrouwen blond en bruin en jong en oud
De ene nogal mager en de ander fors gebouwd
'k Had negen vrouwen in m'n bed was 't altij goed
Maar ik wou ok graag 'n vrouw die soms de afwas doet

'k Had tien vrouwen en ik voelde me zo rijk
Maar tien vrouwen geeft 'n hilleboel gezeik
'k Had tien vrouwen maar 't heej nie lang geduurd
Want ik heb ze alle tien weer gauw naar huis gestuurd

'k Heb geen vrouw, ik ben eindelijk weer alleen
'k Mis 't geen moment, al da gekakel om me heen
'k Heb geen vrouw, nee vrouwen heb ik geen
Is 't goed da ik af en toe de jouwe leen?

Petazzie

Petazzie (mi skruwsaus) begon als een Helmondse carnavalsgroep. In 1989 kwamen ze op de proppen met kolderieke liedjes. De optredens waren zeer succesvol en vanuit de carnavalssfeer kwam men tot geslaagde, avondvullende voorstellingen. Humor, muzikaliteit en het malse Helmondse dialect waren de vaste ingrediënten voor een stevige stampot. Want dat is de betekenis van het woord *petazzie* dat teruggaat op de Franse term 'potage'.

De leden waren Els Willems (zang), Birgit van Ekert (zang), Peter Adriaans (zang en gitaar) en Marcel Stevens (piano en zang). Een van de hoogtepunten van de formatie was de revue in het Helmondse *Speelhuis* in 1995. In 1997 kreeg dit een vervolg met de voorstelling *Petazzie pakt oit*. Het viertal kreeg ondertussen muzikale ondersteuning van de *Petazzie Live-Band*. In 1998 hield *Petazzie* het voor gezien.

Na een pauze van acht jaar pakte het kwartet in 2006 de draad nog even op met *Retourtje Petazzie*. In 2009 volgde de voorstelling *Nei skoen*. In 2014 gaven de *Mannen van Petazzie* (Marcel en Peter) een oudejaarsconference met de titel *Lef*. De vrouwen werden gemist.

Discografie: cd's *Christmas a capella* (1995), *Petazzie live* (1996), *Petazzie pakt oit* (1997) en cd-dvd *Retourtje Petazzie* (2006).

Petazzie bracht vooral muzikale, Brabantse humor. Daarvan getuigen liedjes als *Watterbed*, *Eksterauwge* en *Snotbel*. Hilarisch is het lied *Sauna* waarin Beppie en Gertrutte hun wellness-avontuur bezingen op de wijze van *Glory, glory hallelujah: Lekker zweiten in de sauna...*

STIMULERENDE DIALECTPROJECTEN

Het *Noordbrabants Genootschap* had een *Commissie Dialectologie* die onder de sectie *Letteren* ressorteerde. In het verre verleden hebben Jan Naaijken, Carel Swinkels, Cor Swanenberg, Michel de Koning, Piet Simons, Myra Ficq - Weijnen, Jan Smeets, Gerard van der Vleuten, Jan van Nassau, Carel Thijssen, Sjef van Schalen en Jos Swanenberg bijgedragen aan ideeën om het Brabantse dialect op de kaart te zetten. Dat heeft onder meer geleid tot de stichting van het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout, de bloemlezing *Hedde gij, zedde gij-Edde gij, zijde gij*, de *Noordbrabantse schrijversboeken 1980 en 1981*, *Open doekske* en *Bestiarium. Kleyne rymen oover dieren*.

Er waren ook verscheidene andere initiatieven die niet aan het genootschap gelieerd waren, zoals dat van de Wijk en Aalburgse gemeenschap die in 2011 het eerste *Boekske van de Aalburgse Taol* presenteerde. Een bijzonder document dat de dialecten van het Land van Heusden en Altena betreft. Een geïllustreerd boek dat tevens een cd bevat, waarop een aantal sterke, soms ook geestige, verhalen te beluisteren zijn. Het boek is in feite een archief van de woordenschat en het klankenpalet van de dialecten van zeven verschillende dorpen en de cd laat kennismaken met de levende klanken! De publicatie was zo'n succes dat ook 't *Tweede Boekske van de Aalburgse Taol* verscheen met de ondertitel 'Verhalen, woorden, gezegdes uit Babyloniënbroek, Drongelen, Eethen, Genderen, Meeuwen, Veen en Wijk en Aalburg'.

Ook het *Genootschap der Woerkumse Taol* mag in dit verband zeker genoemd worden. Er zijn in Woudrichem onder meer fraaie uitgaven gerealiseerd van het *Woerkumse* dichtwerk van Lizzy van Pelt en de dialectverhalen van Arie Metz.

DE BRABANTSE AVONDEN

Sjef en Wies van Schalen, Jo en Addy van de Mosselaar, Lies en Henk Ackermans en Cor Swanenberg staken de koppen bij elkaar in Berlicums herberg *De Gouden Leeuw* om er de eerste, 'officiële' *Brabantse Avonden* te starten. Het was 1983 en niemand kon vermoeden dat 37 jaar later dezelfde formule nog altijd zorgt voor een succesrijk vervolg. Waarom 'officiële'? Omdat eerder al een aantal *Brabantse Avonden* waren georganiseerd door *Mie Katoen*.

De avonden vonden plaats op de laatste zondag van de maand, met uitzondering van de zomermaanden. De opzet was om minimaal twee artiesten te vragen. Aanvankelijk was het steeds de combinatie van verteller en zanger of muziekgroep. De uitvoerende moest optreden in Brabants dialect. Het werd een doorslaand succes.

Geleidelijk verdwenen de vertellers, en opvolgers bleven uit; de invulling van het programma verschoof naar afwisseling tussen ervaren en jong talent en later meer naar cabaret en muziek. Er was aandacht voor dialectartiesten uit de gehele provincie. De 'vergeten of verzwegen kunstenaars' kregen een prachtpodium geboden. Er is zeker ook navolging voortgekomen. In 1984 kwam een gelukkige combinatie van 'de avonden' met de lokale omroep tot stand. De omroep zorgde voor de geluidsinstallatie en opnametechniek. De avonden werden aanvankelijk op band vastgelegd. Een groot deel van de postume cd *Wor weinig hil veul is* van Ad de Laat, komt van de registratie van de Berlicumse *Brabantse Avonden*.

De formule maakte furore en eind jaren negentig werden soortgelijke avonden opgezet in Den Dungen en Vinkel en later ook in Haarsteeg.

In de eerste jaren kwamen Bert Stevens en Ivo van Dinther nog optreden. Huub van Eijnthoven en Arie van Roozendaal waren vaste klanten. Gerard van Maasakkers vergezeld door Willem van der Heijden of een andere muzikant, en Ad de Laat waren gevraagde en gevierde zangers in die tijd. Onvergetelijk was de groep *De Ploegadoers* uit Liempde, die met hun voorman Piet Grilis het dak van de herberg speelde. Als het over *Brabant-*

se *Avonden* gaat, wordt vaak een beeld opgeroepen van pure nostalgie. De Berlicumse *Brabantse Avonden* draaien al zo lang met succes, omdat ze eigentijds en afwisselend zijn. Het vermaledijde, ingeroeste cliché van nostalgie wordt meestal gebruikt door mensen die nooit op zo'n avond aanwezig waren. Ik heb er honderden meegemaakt, als presentator, organisator, luisteraar en uitvoerend artiest en heb ervan genoten.

De criticasters hebben geen idee van het belang van de avonden voor de Brabantse dialecten. In Berlicum konden Willem Iven, Ad de Laat, Thieu Sijbers, Huub van Eijnthoven, Arie van Roozendaal, Nol van Roessel, Drik de Bruyn, Familie Kerkhof, Peter Aarts, Wout van Venrooij, Bert Kuijpers, Johan Biemans, Peter en Ad Haans, *De Ploegadoers*, *Dommelvolk*, *Linnegoewd*, *Ut Muziek*, *Moek*, *De Platte Ribben*, *De Sjawi's*, *Kiele Kiele*, *Striepke veur*, 't *Boekels Kwartierke*, *Dikke Mik*, *Plus Minus*, *Gèr gedaon*, *Pro et Contra*, *Treveris*, *Kwartjesvolk* en *Petazzie* echt hun ei kwijt! Het was hun podium. Jan Steenbergen, *Um en Um*, Henri de Booi, Frans van Gèssel en Willem Uitdehei vertegenwoordigden met verve hun eigen, nabije gemeente. Een belangrijke voorbeeldfunctie!

Wout van Venrooij (Heeswijk, 1942)

Wout van Venrooij was elektriciën en woont al een halve eeuw in Loosbroek. Sinds 1983 is hij actief als tekstschrijver-zanger. Hij is bij de Berlicumse revue 't *Prebeere Werd* vaak als schrijver en zanger opgetreden en bedacht de sketches voor de *Bonte Avonden* in Loosbroek. Zijn eerste optreden als zanger was in Berlicum tijdens de *Brabantse Avonden*.

Hij vormde met Jan den Dekker jarenlang het komische duo *De Bolknakers*. Bij het zingen van zijn eigen liedjes liet hij zich later graag begeleiden door accordeonist Ger van der Burgt uit Middelrode.

Met Henk Habraken staat hij op de lp *Hezik Dinther 20 joar* (1998). Samen met Jan Steenbergen, Cor Swanenberg, Lya de Haas en *Linnegoewd* maakte hij de cd's *De moeite wèrd* en *Méér dan de moeite wèrd*. Wout maakte een soloalbum *Zo gezeed zo gedaon* (1996) en werkte aan verschillende verzamel-cd's mee.

Het liedje *Krampere* vindt hij geslaagd en humoristisch. Andere geestige liedjes van Wout zijn: *Vur 't zinge*, *Fietsendrager* en *Gin oen*.

Krampere

*We waren mè vakantie op 'n camping in ons land
Ze han gezeed 'wè moete gellie in 't buiteland
't weer is hier al jaore goed daorvur hoefde nie weg'
dus han we dè mar is gedaon zowaor als ik 't zeg
D'n uurste mèrige dè ik toch de binnentent ùt kroop
dreven men slippers zo naor buiten, gingen op de loop
de koffjepot die wo ok mee, ja die ha ok d'n aard
en vur men neus als unnen boot dreef ok de ziekenfondskaart*

*De jong die klaagde elken dag alleen over 't weer
ze won zo gèr naor buiten en dè kosse ze nie meer
Hil dagen in 't jeugdhok vervilde op d'n duur
kek durrum naor d'n Efteling, dus ik achter 't stuur
mar ander mensen han nou krek 't zelfde idee
't waar er dus ontzettend druk, mar de paraplu ging mee
stonde vur zón attractie, zo mè die paraplu
stond er 'n bordje 'nog 'n uurtje wachten vanaf nu.'*

*Ja op de camping werd toch vur de gasten veul gedaon
dan zaagde iedereen in van die regenpakken staon
De speurtocht viel in't waoter, de rest liep in de soep
toen kwam 'n grote tent en daorin kwam dan de omroep
Die han daor 'n programma 't waar de Zomercarrousel
Mè'n kwisje en mé zangers, och ge kent die dingen wel
en stonde die te zingen hoe de zomer ons verwent
konde ze nie verstaon van al de regen op die tent*

*Nao drie weken naor huis toe, ik moest wir aon de gang
vakanties zo op die manier, die duren lekker lang
En thuis hen we nog weken daorvan plezier gehad
um alles dreug te krège, ja want alles waar zeiknat
tot overmaat van ramp kumt toen ons buurvrouw òngezet
die zin: 'zo bende gij wir thuis, dan ben ik mooi op ted*

*ik gao vandaag naor Spanje toe, want zonne is gezond
wilde gij misschien zürge vur de planten en d'n hond'*

*Ik waar 's mè vakansie in Nederland gewist
want dè waar lang geleje mar dè nooit mer, beslist
Ik gao vurt wijter weg, al moet ik ok op China aon
ze zien men hier vurlopig nie mer in de regen staon*

(Van de cd *Klaoren blom èn dikke mik.*)

Jan Steenbergen (Berlicum, 1942)

In het Brabantse circuit werd hij vooral bekend door zijn liedjes *Ik wó zó gèire nog 's efkes* en *Verrèkte rotjong* die achtereenvolgens verschenen op de lp *Boerrejonges Krintemik* en de cd's *De Moeite wèrd* en *Meer dan de moeite wèrd*. Maar Jan Steenbergen was veel meer dan zanger. Hij werd tijdens de Tweede Wereldoorlog geboren als oudste zoon van de kastelein van de *Gouden Leeuw* op de dag dat Karel Doorman met zijn vloot naar de haaien ging.

Jan begon als tekenaar bij het plaatselijke architectenbureau in Berlicum en werkte zich op. Sinds 1979 is hij werkzaam als zelfstandig architect. In 1967 was hij een van de grondleggers van de Berlicumse carnavalsstichting *D'n Blaouwen Beer*. Berlicum wordt in carnavalstijd steevast aangeduid als *Dun Birrekaol*. Jan stond aan de basis van de *Balkumse Zeeverdursaovende*, de carnavaleske zittingsavonden in *Den Durpsheerd*. Hij verbeeldde elf jaar lang de onvergetelijke, plaatselijke *tonpraoter Jõnnus d'n Birrenboer*. Jan maakte met een team enthousiastelingen zes jaar lang de plaatselijke carnavalskrant, altijd voorzien van een komische noot.

Uit het carnavaleske 'zevergebeuren' kwam de volksvermaakgroep 't *Pre-beere wèrd* voort. Jan was daarbij de man van de ideeën, tekstschrijver, decorbouwer, zanger en toneelspeler. Vijfentwintig jaar lang zou deze groep bijna jaarlijks een spraakmakende revue op de planken brengen. Jan schreef hiervoor de eerste liedjes *Ik wó zó gèire nog 's efkes* en *Verrèkte rotjong*. Beide creaties werden als oer-*Balkums* ervaren. De liedjes lagen in het gehoor en de uitvoeringen van Jan, met accordeonist Ger van der

Burgt, pianist Kees Jonker en gitarist Paul Rutten, blijven onvergetelijk. Door het succes van zijn liedjes ging de architect zich meer op dat vlak ontplooiën. Met eerdergenoemde muzikanten vormde hij *Goei Vollek* en trok door de provincie. Daarvoor had hij nieuwe liedjes als *Speulketierke*, *Onzen hof*, *Poppeliere*, *Hanneske*, *Ochèrm toch*, 't *Deuske* en *Ons moeders taol* aan het repertoire toegevoegd.

Steenbergen was ook de bedenker en tekenaar van de stripfiguren *Driek Blik* en *Kaat Knut* die kortstondig furore maakten in weekblad *De Brug*. Helaas bleek het runnen van een eigen architectenbureau alle tijd in beslag te nemen en was er steeds minder plaats voor de Brabantse ludieke uitingen.

Verrèkte rotjong!

Refrein:

*Verrèkte rotjong, hee witte't nog
da't vruger ok gelijk nie moch
en da ge da oe nie gèire zegge liet,
mar witte da vandaag d'n dag
nog steeds 'nen hillen hoop nie mag.
Da is en bleft alted 'tzèlfde lied,
dus wa da betrèft, speule we arig kiet.
Verrèkte rotjong, hee wittet nog
da't vruger ok gelijk nie moch!*

*Want witte da d'r op de èkkers van de nonne
'nen heele groote plak gruun knüllekes stonne?
We mènde da ze'r 'n enkelde nie zón misse
Èn da ge d'r zó vergimmes van kost pisse.
Da we op 't getaarsde schuurke van de Sam
dinne meete wie d'r van ons 't hógste kwam*

Refrein

*Hoe we mi ons knikkerkes nor huis toe drùlde,
d'r mi de klomp optùirde ès ze onrèns spulde,*

in Rijers z'nen hof onder de appel gonge.
Da links de stèr- èn rèchs de ógstèppelkes honge,
bé 't Poeierdeuske bèlleke dinne trekke,
in Boer Janse z'ne rog laagt te verrèkke

Refrein

Da we bé de Zuuje onder de note ginge,
d'n Braauwer z'n kestane d'r noit lang òn hinge,
de kèrse van Van Hiddel verdommes smakte,
mar van z'n pirrekes òn de loopereij rakte,
bé Pietje Baates al z'n kroessels bietste,
dinne keijke wie d'r 't wedste kwaam mi spietse.

Refrein

(Van de cd *Dik de moeite wèrd.*)

Henri de Booi (Den Dungen, 1934 - 2016)

Schrijver-dichter Henk van der Aa werd als schrijver-verteller bekend onder zijn schuilnaam Henri de Booi. Hij schreef meer dan veertig jaar zijn column in het parochieblad *De Ware Jacob* en was daarin een waardig ambassadeur van het Brabants dialect. Ook als presentator van *De Moes-tuin*, een jaarlijks terugkerend ontspanningsevenement voor en door Dungenaren, heeft hij zijn sporen verdiend. De Booi was een man met creatieve ideeën en fijn taalgevoel. Vooral zijn puntige gedichten en sfeerverhalen in dialect scoorden hoog. Henri was een trouwe deelnemer aan de uitgaven van het *Brabants boekske*. Zijn geestige dialectverhaal *Door gittie mi z'n kiendje...* kreeg veel bekendheid.

Henri de Booi debuteerde als schrijver in 1984 met *Gruuwn watter*, een bundel verhalen en gedichten in Standaardnederlands en in Dungens dialect. Tien jaar later publiceerde hij *Oud Schot*, een bundeling van proza, poëzie en liedteksten, zowel in het Nederlands als in zijn Dungens dialect. Dezelfde formule hanteerde hij nogmaals in zijn boekje *Bitterzoet*.

In 1998 won hij de *Dialectpenning* van het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout met zijn verhaal *Mies*. De Dungense bard schreef ook liedteksten en verhalen, waarvan een deel in 2000 is uitgebracht op de cd *Henri de Booi*.

Hierna zijn gedichtje 't *Vossegat* dat opgenomen werd in de fietsroute *Dichter langs dijk en Dommel*, en het gedicht *Vastenoowvend*.

't Vossegat

In 't Vossegat zit groowte vis,
dè vuulde ès ge'r stòt
diej ister nie ingewèjd en ok nie opgezet.
Diej ister in gepròt

Vastenoowvend

Jorrelang heb ik vastenoowvend gehaauwe mi 'n vaast klubke.
Toen d'r de sleet wè opkwaam, schrief ik:

*Ik kan m'ne toeter nie mer véjne en m'ne kiel is vort veuls te krap
m'n galge schréjne op m'n schaaauwers ok m'n fistneus hengt vort slap*

*m'n boerepètje is de zeujm út m'ne zaddoek hange de rëffels ôn
in de woirst al m'n medollies ik bléjft thuis dejnk, of za'k gôn.....*

*Ik ben dè joor nie geweest, mar door ha'k spéjt af.
Sjoors erop schrief ik:*

*Ik gô dees joor 's mooi nie ski-je, ik bléjft dees joor 's lèkker thuis
ok Center-Parks hoef deze keer nie, ze kréjge me nou 's nie van huis
Ik gô m'n kieltje wir 's paasse, gaauw wè medollies bé gezocht
ik gô't wir 's aauwerwets viere, drij daag flink op kroegetocht
ik hang m'nen hoempa um m'n schaaauwers en ik gô nog 's gruwelijk op stap
hossend achter bloowskapèlle, luidkeejls zingend op iedere tap
en vroomgde men op Asselewoensig hoew dèt waar en hoewt nou is
zulde men nie heure klage, want toe donderig ben ik his.....*

Frans van Gèssel (Schijndel, 1927 – Sint-Michiësgestel, 2008)

Hij werd geboren als Frans Smits en nam de schrijversnaam Van Gèssel aan, omdat hij zich de kroniekschrijver van zijn woonplaats Sint-Michiësgestel voelde. In 1989 verscheen zijn eerste boek *Hedde nog efkes d'n ted* en in 1992 volgde *Unne bussel kronieken*. In 1995 kwam *Rooi en zwarte bizumme* uit en in 1998 publiceerde hij *Buurte op de mèrt in twee taole*. Zijn laatste boek werd *Christofoor, houdoe wor!*

Frans registreerde wat hij al wandelend of fietsend door de omgeving hoorde en zag en verwerkte dat in zijn verhalen.

In de Dürpshèrbèrg 't Pruuverke' (Fragment uit het laatste, gepubliceerde verhaal van Frans.)

Vruger zaag men de duvel dik ès 'n roewtzwart weeze mé bokkepoote en pèirdehoeve. Hij ha ok nog 'ne start en twee van die klèin horres op zunne kop. Ied're keer ès ie aojemde, kwaam 'r unne golf van zwavel út z'n neusgaoter en zunne mond. Hij waar dik stemmig gekleed in 'n zwart pak en ha 'n bardje rontelum z'n kin dè geknipt waar in de vùrm van 'n kort sikske. De kèrs'naacht waar vurral vruger 'ne wonderlijke naacht worrin dinger gebeurde die eigelijk hillemaol nie kosse. Dan bloeide de flier en d'n appel-

boom. 't Waoter in de sleuj en beke veraanderde in wijn en de biste in de stal begosse snaachs um twèlff uurre mé mekare te praote. Op veul plaotse waar 't de gewònte um in de kèrs'naacht mar nie naor bed te gaon, zodè ze d'r èige nie kosse verslaope vur de nachtmis. De miste bleeve thuis in de huiselijke kring en linne 'n kartje tot 't ted waar um te gaon. Dor waren 'r ok genog die gonge kaarte in 'n hèrbèrg, alhoewel de pestoors dor èrg op tege ware. In de dürpshèrbèrg en lózjement 't Pruuverke' van Pirke Vissers, wor zwèrvers, dakloze en van die èirm sloebers verbleeve, zò èirm dè ze de duvel nie heffe of drage kos, zaten 'r op 'ne kèrstaovend drij stamgaaste te waachte en te hoope op 'ne vierde man. Pirke, de kastelein, die de hil zaak regeerde, waar èiges d'n beste klant van z'n hèrbèrg. Z'n dikke pèirse neus bove zonnen breeje, sierlijk gekrulde grijze snor, leverde door 't onumstotelijk bewijs van. In z'n hèrbèrg hong unne vrimde sfeer, anders dan anders, umdè die drij d'r èige gruwelijk beus zate te make vanwege dieje vierde man die mar nie kwaam opdage. Ze vloekte alle duvels út de hel, want nao lang waachte rakte d'r geduld zuutjesaon tèine. Dürrum beslote ze mar, um wir op huis aon te doewn. Amper stonne ze op d'r been um te vertrekke toen de deurklink van de hèrbèrg bewoog en 'r unne mens binnekwaam mé 'n kùfferke aon z'n haand die, aon z'n klirròzzie te zien, meugelijk unne rondreizende handelsman zó kunne zen. Hij bestelde 'n borreltje en gong aon 'n tuffelke zitte. Toen de drij dè zage gonge ze ok mar wir zitte. Wie wit, dochte ze, is dè wel onze vierde man. Inne van de drij ston op, spraak 'm aon, en vroeg of ie miskien zin ha um ok meej 'n kartje te legge. En ja, hij wó dè goewd doewn, zin ie, nao alle druktes van v'ndaag. Efkes laoter wiere de kaart rondgedèld en spulde ze mé d'rre vierre pùtje nao pùtje. Ze ware zó verdiept in d'r kaartspel, dè ze aon gin uur of ted mer dochte...

(Uit: *D'n duvel is oud*, 2008)

DE BRABANTSE KERSTGEDICHTENWEDSTRIJD

Aan het evenement *Ravenstein bij kaarslicht* was tien jaar lang de *Brabantse Kerstgedichtenwedstrijd* verbonden. In het begin besteedde *Omroep Brabant* nog uitgebreid aandacht aan deze happening. In 2007 nam de dialectenclub van de *Historische Kring Land van Cuijk* in Boxmeer de organisatie van de wedstrijd voor het mooiste kerstgedicht in Brabants dialect over. Mientje Wever en Carel Thijssen gingen de kar trekken. Sinds 2019 is de organisatie in handen van Annette Raemaekers en Noud Bongers; de uitslag van deze competitie is jaarlijks in Lith te beleven. Zo'n initiatief heeft zeker een stimulerende werking op dialectbeoefening en publicatie. Schrijvers die in de prijzen vielen zijn onder meer: Ainyahita Jansen (Veldhoven), Anneke Arts (Boxmeer), Riek Janssen (Westerbeek), Ad van Schijndel (Heeswijk), Marian Verberkt (Boxmeer), Wim van Lier (Macharen), Toine Nooijens (Etten-Leur), Thieu Mertens (Tilburg), Piet Sniijders (Asten) en Jacques van Gerven (Valkenswaard).

Piet Sniijders (Asten, 1952)

Piet Sniijders heeft al heel vroeg gevoeld dat hij schrijver-performer wilde worden. We vroegen wat zijn meest humoristische tekst is. Hij antwoordde: 'Moeilijk te zeggen. In drukinkt laat humor zich moeilijk betrappen. Er hoort beleving bij. Hetzij via iemand die een tekst vertolkt; hetzij via de associatie die een tekst bij de lezer oproept. In light verse-gedichten zoek ik meer naar pointes in de laatste regel.'

Zijn belangrijkste publicaties:

Non-fictie: *Te Heusden bij het moer* (1998) en *Death Valley De Peel* (2019). Fictie: *Ties van Tontjes* (2011), het vervolg op *Tieske 'n minkukeltje uit de Peel* (2007). Poëzie: *Dartelende Weind* (2009) en *Aastes van heure zegge*, het dialect- en verhalenboek in één (2006).

Dialect is zijn moerstaal, zijn natuurlijke spreektaal. Al praat hij ook vaak Standaardnederlands. Bij 'zijn' volksmuziekgroep *Horlepiep* is de voertaal

Aastes. De band is in 1976 begonnen in carnavalsamusement en gelouterd in Brabantse volksmuziek. *Horlepiep* maakte de cd *'n Hil schôn uur* (2005).

Uit: **Tieske, een minkukeltje uit de Peel**

(waarin Tieske werd gescout als potentiële priesterstudent)

...*Als de pastoor bij Tontje en Tonna van Zummeren zijn Pater- of Pastordagen komt aanprijzen, kijkt Tieskes vader bedenkelijk.*

'U weet toch wel,' zegt hij, 'dat onze Ties geen heilige is?'

'Van Zummeren, dat is geen probleem. Er zijn maar weinig paters of pastoors die ooit zo'n status bereiken,' antwoordt de pastoor slim.

'Ja maar, onze Ties kan een opgewonden standje zijn.'

'Een prima eigenschap voor een geloofsverkondiger, Van Zummeren, want de wereld zit nog vol heidenen die met kracht bekeerd moeten worden.'

'En hij heeft hier in huis al eens een paar centen achterovergedrukt.'

'Onze bisdommen en kloosterorden kunnen altijd goede fondswervers gebruiken.'...

Uit: **Ons Wimke**

(gedicht over het gecastreerde keeshondje thuis)

.....*ons Wimke kwam en kwispelde blij mer kreeg nie wa tie begerde*

'n flitsend schirmes en hij waar d'r bij: bij 't Leger der Gekastreerde

ons Wimke ha pijn tot in z'nne pens en ons moe waar kô: 'God nog an toew vader, wa bende gij vur ne mens; dè han ze aw es moete doew!'.....

Uit: **Kerstblues 2015**

(kerstgedicht over het treurige lot van een kerstkonijn)

.....*wil er dan niemes vur mij opkomme? ginne vegetariër of veganist?*

dan ben ik straks wel moi 't haasje, dan waar ik liever... de kemeel gewist!.....

DE BRABANTSE SPREUKENKALENDER

In 1990 verscheen de eerste uitgave van de *Brabantse Spreukenkalender*. Al dertig jaar op rij komen er nieuwe versies uit en dat is verrassend en aangenaam. De samenstellers Cor en Jos Swanenberg kunnen veel langer door dan ze ooit dachten. Dat komt door de rijkdom van de Brabantse taal en het enthousiasme van de lezers die elk jaar met prachtige anekdoten en spreuken op de proppen komen. Er blijft veel animo voor het Brabants eigene in taal en teken.

De spreukenkalender is op humor gebouwd en zo samengesteld dat hij de lezer vrijwel dagelijks een lach kan bezorgen. Dat kan een schaterlach, maar ook een glimlach van herkenning zijn.

De inhoud van de tijdstabel bestaat uit een brede selectie van geestige spreuken, gedichten, liedjes, verhaaltjes, wetenswaardigheden in dialect, en tekeningen van Nelleke de Laat. Het tonen van bloemrijk Brabants is vanaf het begin het oogmerk van de samenstellers geweest.

De vaste formule is: op de voorzijde een Brabants spreekwoord of gezegde (met vertaling in het Nederlands) en op de achterkant een humoristisch gegeven in dialect. De inbreng is uiteraard afkomstig uit de hele provincie Noord-Brabant.

Er is geleidelijk aan een groot aantal inzenders gegroeid dat van heinde en verre humorrijk dialect aanlevert. Er zijn Brabantse emigranten die vanuit Australië, Nieuw-Zeeland, de Verenigde Staten en Canada bijna jaarlijks bijdragen insturen. De reclameleuze is: 'Met de Brabantse Spreukenkalender op het gemak, heb je weer een heel jaar tijd zat!'

De meest vaste inzenders waren Willum Schriemer (Den Bosch), Mieke van Kuyk - Spijkers (Auckland, New Zealand), Albert Willems (Tilburg, Canada), Dutch Boselie (Kathleen, USA), Huub van der Eerden (Schijndel), C.J. Verhoeven (Haaren) en Piet van Beers (Tilburg).

Piet van Beers (Loon op Zand, 1927 - Tilburg, 2018)

Ik kreeg in de negentiger jaren van de vorige eeuw een kerstgedicht onder

ogen dat anoniem naar de *Brabantse Spreukenkalender* opgestuurd was. Eronder prijkten slechts de initialen PJM. Ik had toen nog geen idee dat dit de voorletters van Piet van Beers waren, maar het gedicht *Drie Kooninge zinge* werkte zeer op de lachspieren van de kalenderklanten.

Sinds 1953 noemde Piet van Beers zich Tilburger. Hij werd in 1927 in Loon op Zand geboren als oudste van zeven kinderen. Vader was destijds schoenmaker, zoals veel mannen in Loon op Zand. Hij was tevens secretaris van de werkliedenbond. Eind jaren dertig begon vader een melkslijterij. In 1940 ging Piet van school en werd onmiddellijk knecht in de zaak van zijn vader. Hij was liever naar de mulo gegaan, maar hij moest *mee achter de burries*. Tot 1947, toen werd hij als soldaat naar Nederlands-Indië gestuurd. Na anderhalf jaar op Java keerde hij terug en ging werken voor *Philips (Volt)* in Tilburg, waar hij ook kwam te wonen.

Piet was 'volkstuinier'. Hij schreef zijn gedichten vooral voor het orgaan van de volkstuinvereniging.

Drie Kooninge zinge

't Schonst öt men herinneringe,
Dè was, as kèènd, Drie Kooninge zinge.
Ons Moeder tèùgde ons himmòl op
Èn... zette 'n krontje op onze kòp.
Onze Vadder mòkte meej wè kurke
Ons, alle drie, zo zwart as Turke.

Ons Wies was zis, onze Fraans was acht.
Èn ik ging as den oudste mee.
Zullie kreege ieder enne stallantèère.
Want... die ha onze Vadder mar tweej.
Ik droeg (vur de snoep) ons Moeders tas.
Dè moes, omdek den oudste was.

't Dichtstenbij wonde òome Fraans.
Èn vèrderop, ons taante Jaans.
Èn wèèd wèg, in de Klosterstraot

Ons taante Wies èn ôome Graod.
Ons Wies was taantes Peetekèènd.
Dus dôrrrom liepe we zon èènd.

Soms kreedde enne stèuiver ôf enne soe
Èn nòg 'n haand vol schômkes toe.
Èn ollienutjes, mèèle mopppe
Èn pepermunt èn zoute dròppe.
Èn wòrst ôf koek ôf wèt ok was
't Ging ammòl in ons Moeders tas.

Verklumpt van kaaw èn muug vant zinge
Wier 't tèèd dè we op hèùs òn ginge.
tWas laot.. den afstaand die was gròot.
Èn ik ha al hêel lang hòoge nôod.
Gelukkig stond daor 'n buuke hêg.
Daor hêk tòch stòn te piessè zèg

Irst kon ik men piemeltje nie vèène.
tWas van de kaaw ennen hêele klèène.
Èn dan ok nòg diejen Drie Kooninge jas
Èn in men aander haand ons Moeders tas
Mar èèndelek was ik toch zo wèèd
Hè hè, Gòddaank, dè was ik kwèèt.

Mar tèsgekoome in 't licht
vergeet ik nôot ons Moes gezicht.
'Wè is dè hier tòch meeje die tas
Zis himmòl nat èn stinkt nòr plas.'
Èn witte wèzze Vadder zeej?
'Gooi hilt geneuk mar in de pleej.'

Ik bèn naa de sisteg gepasseerd
Èn God zij daank nôot ôtgeleerd.

Ik dènk dikkels trug òn dieje tèèd.
Dè doede agge aawer zèèt.
Mar èen van d'allerschônste dinge...
Dè was tòch wèl Drie Kooninge zinge.

C. J. Verhoeven (Haaren, 1926 – 2017)

Kees Verhoeven was *van* Haaren. Hij is er geboren, getrouwd en gestorven. Kees, een man van traditie, was vijftientig jaar koorzanger en vele jaren dirigent van het koor in de Lambertuskerk. Toen voor hem het boerenbedrijf met zijn mechanisatie de romantiek verloren had, was hij de veertig al gepasseerd. Hij maakte een carrièreswitch van boer naar muziekleraar.

In 2016 verloor hij zijn enige kind, Henny. In een van zijn boeken schreef

deze dochter over haar vader: 'Kees, 's *pap* zoals ik hem noem, is altijd actief geweest. Hij speelde toneel, zat in het *Oranjecomité*, was als zanger en later dirigent betrokken bij kerk en koor. Hij was actief bij jeugdcircus *Il Grigio* en schreef regelmatig in het *Haarens Klokje*...'

Kees schreef in 't *Haores*. Zijn eerste boek *Op z'n Haores* (2000) beschrijft het dorpsleven van zijn jeugd. In 2003 verscheen *Drie legers trokke vurbèj* dat over *Haore in den orlog* handelt en zijn derde heet *Haorese woorde, spreuke en gezegdes* (2007). Hierin staan tal van spreuken vol humor. Een voorbeeldje: *D'r is veul praot over, mer 't wordt stil gehaauwe*.

Kees schreef vaak geestige bijdragen voor het *Brabants boekske*. In zijn laatste postuum verschenen bijdrage, kondigt hij zijn afscheid aan. Hij noemt zichzelf Pirke. Hij is in de hei onderweg met zijn scootmobiel en heeft zich vastgereden. Gelukkig wordt hij geholpen door een vriendelijk vrouwtje.

'Hij ha de moed al bekaant opgegeeve. Hij docht: meugelek komt'r nog 'n zuukactie en aandere zit ik hier toedè de wèrreld wir licht wordt. Mer 't komt ok veur dè ès de nood hoog is, de oplossing kortbè is.

Pirke zaag, 't begon al wè donker te worre, unne zwarten hond over 't pedje loope en ie docht, daar zal wel unne miens bè heure, en hij riep al: 'Kunde me helpe?' Dè kon, d'n hond wier urst vaastgebonde en toen kwaam 'r 'n vrouw die meej 'n houtje wè grond wegkrabde. Zodoende kwaam 't wiel van de skoetmebiel wir vrèj en Pirke kon wir trug op't pèdje. Dè din ie zo rap, dettie medderhast vergaat um dè vrouwke te bedanke. Hij din in de korste keere op hès aon um út te legge wortie zo lang geweest was en wettie meegemokt ha. Hij het'r bè gezeej: "dè was de leste keer".

Unne goeie vestonder heej mer 'n half woord nodig. D'urum: houdoew miense.'

(Uit: *Pirkes Natuur in Netuur in alle tinte*, 2018)

Skeet

Ulke vreddige middeg moes onzen broeder, die goed kon zinge, in 'n aander klas zangles gon gèève, umdè d'n broeder die daor ston dè nie kon, en die kwaam dan b'ons teekenles gèève.

Onzen broeder liep al èfkes over de gang te wochte toe d'n aandere út z'n klas zo komme. Ondertusse bleef de deur van ons klas ope staon en kon ie ok nog dur 'n raom kèèke of't in de klas rustig bleef.

In ons klas was't doodstil, toe detter ineens eene 'n skeet liet detter de raome van rinkelde. D'n broeder ha op de gang netuurlek ok iets geheurd en hij ston meej in de deur. Die deur zaat aachter in de klas en dordeur keek ie op de rugge van ons. Die waare veul kans te stil. Frans d'n bèkker zaat in de aachterste bank en wier on z'n oor getrokke, en toen kwaam de vraag: 'wat gebeurt hier allemaal Frans?' Frans kon nie aandere dan iets zegge en half hakkeland en laachend kwaamt'r út: 'dr-dr-liet-liet ie-iemes 'n skie-' 'Skeet!' brulde hil de klas en barstte in laache út. Of d'n broeder stillekes ok heej moete laache, weet ik niemer, alleen de'k laoter mer zèlde heb moete laache ès toen!

En dè alleen um 'n skeet.

(Uit: *Brabantse Spreukenkalender*, 2013)

HET BRABANTS DIALECTENFESTIVAL

In 1992 krijgt de beoefening van Brabants dialect een impuls door de start van het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout. Op dit provinciebrede, tweejaarlijkse evenement verschijnen telkens tientallen zangers, vertellers, schrijvers en dichters. Daar is een belangrijke schrijfwedstrijd aan verbonden; er worden bronzen penningen uitgereikt voor de beste nieuwe verhalen, gedichten en liedjes in Brabants dialect, geïnspireerd op een door de organisatie bepaald thema. Dat leidt tot prachtige nieuwe creaties en biedt nieuwkomers een podium, zoals Mia Dekkers (Overloon), Wim Kuipers (Boxtel), Marie van de Middellaai (Vlijmen) en Nel Timmermans (Tilburg).

Jan Smeets (Vught, 1945 – Breda, 2016)

Jan Smeets was consulent voor toneel, poppenspel en literatuur bij het *Brabants Centrum voor Amateurtoneel*. Hij was een ware duizendpoot; schreef meer dan honderd theaterteksten, meer dan duizend liedteksten en deed tientallen regies in het Brabants amateurtoneel. Hij was tekenaar, zanger, poppenspeler, voordrachtskunstenaar en dichter.

In 2010 ontving Jan Smeets de Brabantse dialectonderscheiding de *Verfulde Klomp*. Dat was terecht. Samen met Bas Tummers schreef Smeets de openingsliederen voor het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout en op zijn initiatief begon *Toneelvereniging Mariahout* met opvoeringen in dialect van toneelstukken uit de wereldliteratuur. Smeets heeft zich breed ingezet voor het dialect van Noord-Brabant. Hij was de frontman van het muzikale duo *Jan & Frans* dat eigen liedjes in dialect uitvoerde. Hij was de belangrijkste man achter de publicatie *Open doekske* over Brabants dialecttoneel. Jarenlang was hij lid van de *Commissie Dialectologie* van het *Noordbrabants Genootschap*. In 2008 verscheen naar zijn idee de cd *Bietels op z'n Brabants* met Beatleliedjes vertaald in Brabants dialect. De Engelse liedjes in Brabantse hertaling werden uitgevoerd door een schaar van artiesten, verspreid over de hele provincie. Later herhaalde zich dit succes-

volle procedé met *Brel op z'n Brabants* en de cd *Sjaak*. Jan zong zelf enkele liedjes voor deze schijfjes.

In 2009 bewerkte hij het kerstspel *En waar de ster bleef stille staan* van Felix Timmermans tot hoorspel.

Als kind mocht Jan van zijn vader geen dialect spreken, maar later omarmde hij de Brabantse tongval spelenderwijs. De toneelverenigingen in Brabant werden door hem gestimuleerd in dialect te spelen. 'Wanneer iemand op het toneel zijn moedertaal spreekt, komt zijn rol het beste tot zijn recht.' Dat humor in het toneel uitermate gewenst is, lijkt vanzelfsprekend. Voor *Bestiarium, kleyne rymen oover dieren* schreef Jan Smeets in 2001 de volgende gedichtjes.

Vos

*De kiependief, d'n haoneplaog,
De vos mee klauwe vlug.
Toch danse, astie ouwer wordt,
De kiepe op z'nen rug.*

Vèrreke

*'Al wè van 't vèrreke komt dè is goed,'
Zee d'n boer en hij viel in d'n drek.
'Ge moppert mar,' zin de boerin, 'want wè gij
Aon knorre verliest, dè winde aon spek.'*

Muis

*Vrit ie vandaog alle kaas van oew brood,
Dan is 't goed om te wete:
Mèrrege ister alwir 'nnen dag
Waar de muis nog nie aon hee gezete.*

WINNAARS VAN DE DIALECTPENNINGEN

Winnaars van de penningen van het *Brabants Dialecten-festival* waren Jodocus (Moergestel), G. Bogaers (Tilburg), André Riether (Veghel), Carel Thijssen (Boxmeer), Marja van Trier (Loon op Zand), Ad Otten (Gemert), Henri de Booi (Den Dungen), Marie-Christien (Volkel), Nelly de Groot (Lieshout), Diny van Oostrum (Oeffelt), Wout van Venrooij (Loosbroek), Mientje Wever (Boxmeer), Peter van den Elsen (Esdonk), JACE van de Ven (Tilburg), Jeanne van der Rijt (Volkel), Cor Swanenberg (Rosmalen), Will Segers (Alphen), Leo Wagemans (Beers), Hans Lakwijk (Dinther), Henk Janssen (Heesch), Riny Boeijen (Berghem), *Ut Reusels Muziekske, Roaw Vlis* (Nuenen), Johan Otten (Lierop) en Gerard Ulijn (Oss).

Jodocus (Hintham, 1929 – Oisterwijk, 2004)

Onder de schuilnaam Jodocus publiceerde Jacques Stroucken zijn Brabantse gedichten. Hij maakte een selectie voor uitgave in eigen beheer die hij de naam *Toemet-hooi, een haffeltje laatbloeiers* gaf (1994). Stroucken schreef zijn dialectgedichten voor *Moergestel Nieuws*. Tom Tacken zegt in het voorwoord: 'Hij was tweede *oppersauwelaar* van het dorp en *schupte* het desondanks tot het voorzitterschap van hengelsportvereniging *De Rietvoorn*.'

Jacques Stroucken trad uit het klooster en vestigde zich als classicus in Moergestel, waar hij bekendheid verwierf als gelegenheidsschrijver en gemeenteraadslid. In 1994 was hij winnaar van de *Dialectpenning* voor beste gedicht op het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout. Zijn winnende gedicht *Opa* zond hij in onder het pseudoniem *Mazzel Tov*.

Veel van de gedichten van Jodocus hebben naast diepgang ook heerlijke humor.

De volkstuinders

*De volkstuinders hebben 't druk mee; de pluk
Van peule en erte en bone;
Vur hullie bestaot er geen groter geluk
As mekaar d'r produkte te tone.*

*Piet heej unne snijboon van 40 lank,
En Willem van één staok drie kilo:
Mar Toon heej 'nen bloemkool zo groot en zo blank
As de borst van de Venus van Milo.*

*Zo hen zammaol iets wè 'n aander nie heej:
Of groter, of dikker, of beter;
Mar ik hè 'nen molshoop mee; 'n dursnee;
Van ruim anderhalve meter!*

JACE van de Ven (Leende, 1949)

Jacobus Antonius Cornelis Emanuel van de Ven ging naar het seminarie van de kapucijnen in Oosterhout. Na het gymnasium begint hij een rechtenstudie en wordt rechtbankverslaggever voor *Het Nieuwsblad van het Zuiden*. Vanaf 1977 is hij journalist en kunstredacteur bij die krant en de opvolgers *Het Nieuwsblad* en *Brabants Dagblad*.

Hij publiceerde dichtbundels waaronder *Mijn tragische ziekte en dood* (1977), *Een dagje aan/op/in het water* (1988) en *Bezijden de Noordstraat* (1999). Hij is medeauteur van tien *Tilburgse Revues* en was de eerste stadsdichter van Tilburg.

Zijn verhalen bundelde hij onder meer in: *Tussen juichen en joelen* (2002), *Mag ik nog wat wind van achteren?* (2013) en *Met vaart in het hart* (2018). In 1993 kreeg hij de *Ad Vinkenprijs*. In 2006 won hij de penning voor beste verhaal van het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout met *Hoe Merinus in 't leecht verdween*.

In 2008 nam Jac afscheid als journalist. In zijn dagelijkse kroniek had hij aandacht voor publicaties, soms ook in dialect, vrijwel altijd met humor.

De Kommunikaant

*Het Rijke Roomsche Leven speulde nie zommar 'ne rol
In Jan zen jeugd beheersten et het lèève hillemol
Presséssies, kréúsweege, noveene, volop bedevaorte
De sòndesmis meej aachteraaf in et kaffee et kaorte
Et hèèleg ólliesel, 'tinhaole van 'ne neomist
Et kós zó gek nie zèèn of katholieke vierden fist
Vendaog den dag is er daorvan mar één festèèn behaawe
Nèè, nie et vòrmsel, nie den dòop, zelfs nie et fist van traawe:*

*Der rijdt 'nen auto van de catering dör onze straot
Den brouwer waar der irder al meej bier en limmenaod
Ze zèn daor meej z'n allemaol gaon statte vur nuuw klèere
Slingers en lampionnen hangen in de conifeere
En Jantje krèègt 'nen ATB en een computerspel
En koos vur't èete appelmoes meej friet en frikandel
Zijn taantes en zijn oomes zèn gekoome van swirskaante
Zo gao dè bij Tilbörqs fistje vur kommunikaante*

*Vemèèrge zèn ze naor de kèèrk gewist in vol ornaot
En oomen Bart leej alles vaast op de gevoel'ge plaot
Hij strèunde óver het koor meej zenne nuuwe deeveede
En filmde de kommunikaant bij alles wèttie dee
Mar Jantjes krèège van het bròod van Onze Lieven Heer
Dè mistenie, dus vroeg ie de pestoor het nog 'ne keer
Te doen: 'Want hil m'n flitslicht kètste toennet vuls te stèèrk
En ik moet Jantjes hebbe, hij komt nòot mir in de kèèrk.'*

Riny Boeijen (Berghem, 1952)

Riny Boeijen woont in Rosmalen. Zijn passies zijn reizen en muziek. En schrijven, zowel in het Standaardnederlands als in 't Bèrgs (het dialect van Berghem). In 2013 bracht hij 't Bèrgs Liisplènske uit; een kalender met twaalf dialectgedichten, fraai geïllustreerd door Mathilde Artwork. Zijn meest recente uitgave is *Ik noem mar 'n dwarstroat* (2016), uitgegeven

door het schrijverscollectief *Bèrge dur ut Lint*. Verder publiceert hij artikelen, interviews en columns onder meer voor het kwartaalblad *Brabants* (tevens redacteur) en schrijft hij toneelstukken. Sinds 2017 levert hij wekelijks een bijdrage aan de rubriek *Bij wijze van spreken* in het programma *Brabants Bont* bij *Omroep Brabant*.

Voor het verhaal *Javier* (uit: *Jongensblues*) kreeg hij in 2009 de *Gouden Pennenvrucht*. In respectievelijk 2014 en 2019 werden zijn dialectverhalen *Noes* en *Brief òn ons moeder* bekroond met de *Willem Ivenprijs* en in 2016 ontving hij voor het dialectverhaal *Zaddoek de Brabantse Dialectpenning*. Zijn eerste optreden als 'performer in dialect' was in 2009 bij de presentatie van het *Bèrgs Woordenboek*; *Hanna is 't iite verrig?* dat hij - met Theo, Jim en Leo Hoeks - heeft samengesteld.

In antwoord op de vraag waar hij zijn inspiratie opdoet, zegt Riny: 'Ik schrijf graag over alledaagse dingen, groot en klein. Het zijn vrijwel altijd onderwerpen die dichtbij liggen en daardoor herkenbaar voor de lezer. Ik mag daarbij graag de spot drijven met mezelf.'

Hoe belangrijk is het dialect voor hem?

'Dialect is mijn moedertaal en daarmee is eigenlijk alles al gezegd. Het is de taal waarmee ik ben grootgebracht en die ik nog steeds spreek. Ik schrijf ook veel in het Nederlands, maar toch lukt het in dialect meestal beter om bij de essentie te komen, de gevoelige snaar te raken en humoristisch te zijn.'

Het verhaal *Biechte* is een mooi voorbeeld van zijn werk. Het speelt zich af in zijn kindertijd en is exemplarisch voor het leven van toen in een Brabants dorp.

Biechte

'Gullie wilt strakke allemòl oew uurste kemmunie gòn doen. Mar dan moete vantevurre wel zörge dè oew zieltje schòn is, anders kòmde in de hel.'

Pestoewr 't Moosje. Ik zie'm nog stòn, dè pöösje. We zaate in de uurste klas èn die kemmunie, doar han we 't op. Ik zú 'n nééj tweddehandse fiets kriège. Unnen durtrapper, dus mi zonder rem. Mar uurst moesse die zieltjes schòngemakt wòrre, want die zaagen 'r krèk uit ès ons onderbokse op 't èènd van de week. De pestoewr hat 'r speesjaal 'n buukske vur meegebrocht; Het prentenboek van de kinderbiecht.

Um oew zieltje wir schôn te krijge, moeste gôn biechte in d'n biechtstoel. De pestoewr zaat in de midde èn wij ginge iejn vur iejn aachter 'n gordijn op ons kniejs zitte waachte tot dèt-ie 't schöfken oope din. Vur dè schöfke zaate houtere tralies. Dan kos de pestoewr nie zien dè g'è't waart. Mar dè vertraawde ik nie. Dörrum prôtte ik alt aanders ès aanders èn zachjes, want ôn d'n andere kant zaat 'r ok enne op z'n kniejs te waachte èn die hoefde nie te huure wè ik te biechte ha. Ik hé doar wel is zitte waachte toen d'r ôn d'n andere kant ènne zaat te liejge jonge, te liejge, dèt t'r de hond gen broewd af luste. Lötter is-ie in Bèrge nog wethaawer geworre. Mar affijn. Ès ge kloar waart, kreede te huijre wè ge moest strafbidde èn ès ge dè gedôn hat, dan waar oew zieltje wir hellemôl schôn.

D'n uurste ker waar ik kèèj zinnewèchtig. We zaate mi de hiejl klas aachter in de kerk te waachte totdè ge ôn de burt waart. Henkie van Tòntjes waar hellemôl over de zèek: 'Ik weet nie wè'k daalek moet zegge. Ik heb niks verkiejrds gedôn,' jankten-ie.

'Dè gift toch niks, jonge. Dan makt 'r gewoon iets af,' zin ik.

'Nee, dè mag nie,' brulden-ie. 'Want dan liejg ik in d'n biechtstoel èn dè's 'n doewdzonde. Dan kom ik in de hel.' Èn hij ston op èn liej de kerk uit.

Mijn kulde ze nie. Ik ha drie zondes uit munne kop geliejrd, gehuijrd van Zjônnie de Sgierep bejons uit de stroat: 'n kuukske gejat, onzen Hendrie ligge nètse èn nie nor ons moeder geluisterd. Dus dè zin ik teege de pestoewr. Aliejn waar ik glad vergeete dè mijn bruur Jos hiet èn gen Hendrie. Ik moes drie weesgegroetjes en drie onze vòdders bidde.

Ik waar net kloar toen Henk van Tòntjes binnekwaam. 'Ik kan nou biechte,' zin-ie bléèj èn wel. 'Ik hé nèt 'n römke van 't Bondsgebaaw kepotgegoid.'

Vanaf diejen tijd moesse we vort ens in de mônd. 't Liefste ging ik nor 't kappelòntje. Die keek 't nie zò naaw. Die ging gewoon mi ons mee zwemme, bé de stuw. Van Moosjes moes ik niks hebbe, dè stréijlek mènneke. Hij waar ok alt teege mijn. Ik weet nog dè'k durgelucht moes worre in 't Bondsgebaaw. Dan moeste mi oew bloewt lijf vur zònne gloazen bak gôn stôn èn makte ze 'n foto. Moosje waar d'r ok èn stôn mi de verpleegster te smiespele. Die kwaam nor mijn toe èn vroeg wanniejr ik vur 't léést gebiecht ha. Ik zin dè'k dè nie wis. 'Dan gôt uurst mar is biechte,' zin ze. 'Want ge zet zò zwart van binne, dè we gen foto kunnen maake.'

Hij hé nog wel is oit gevraagd worrum ik noit mer bé hum kwaam biechte. 'Ès ik bé aaw moet biechte,' zin ik 'dan doe'k nèt zò lief gen zonde mer.' 't Moosje wô ok alt weete of dè'k spijt ha van wè'k gedôn ha. Mar ik ha mestal spijt van de dinger die'k **nie** gedôn ha. Zoewe ha'k spijt dè'k nie uurst gekeeken ha of Herman d'n Beer wel thuis waar, toe'k unne krant mi unnen hondestront 'r in bé z'n vurdeur neerlin. Ik ha dieje krant ôngestòkt, mar moes 'm èèges wir uitstampe, want toe'k ônbèlde din 'r gen man oope. Èn dè'k 'nee' ha gezeet teege Truuskes toen ze vroeg of ze m'n dingeske moog zien. Dan moog ik nor dè van heur kijke. Nou moes ik 't doen mi die smerige buukskes van d'n dikke Piet. Die moog ik nie ens nie vaasthaawe, alliejn efkes in kijke èn doar moes-ie ok nog twee siegrètte vur hebben ok. Nô m'n plèchtige kemmaunie - mi dizze ker 'n nééj nééj fiets - waar 't afgeloewpe mi biechte. Ik heb seinsdien nog mar enne ker in d'n biechtstoel gezeete. Vurdè'k ging traawe vur de kerk. Dè moes toen. Èn wè denkte? Ha'k alles nètjes gebiecht, kwaam ik toch nog in 'n hel terèchte.

Jeanne van der Rijt (Uden, 1958)

Ze begon solo in 2000 op *Internationale Vrouwendag* in gemeenschapshuis *de Schakel* in haar woonplaats Volkel en schrijft sindsdien haar eigen liedteksten. Dit resulteerde in vier cd's: *Soumagne*, *Uit m'n pen gevloëge*, *Gruun laand* en *Spiegel*.

In 2006 won ze met haar lied *Los Laote* en in 2008 met *Skuif mar aon* de begeerde penning van het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout. Jeanne zingt over allerlei onderwerpen, maar wat muziek betreft gaat de voorkeur naar country. Dialect is identiteit bepalend en belangrijk voor haar.

Een van haar geestigste liedjes heet *Jong en knap*. De humor zit in de inleiding en de herkenbaarheid. Ze vertelt het verhaal van haar zoon die een oldtimer gaat opknappen. Ze vraagt of ze de auto mag zien en met verbazing ontdekt ze dat het een auto uit 1976 is. Dat is toch geen oldtimer! Met zo'n zelfde auto haalde haar vrijer haar altijd op! Waarop haar zoon zegt: 'Oh jawel mam, dit is echt een oldtimer.' Haar reactie: 'Maar wat ben ik dan...?'

Tja, haar gedachten gaan dan terug naar de jaren zeventig, toen ze nog jong en knap was...

Gratis

Refrein:

*'t Is me wa vandaag d'n dag vanalles is te koop
't Geld dè rolt 'n bietje of d'r li unnen hillen hoop
D'r zen ok van die dinge en die kòste ginne riks
Die kunde zomar krijsje; gratis en vur niks*

*Gratis kredde 'n geloof verkondigd aon de deur
Gratis unne middelvinger van 'n stresschauffeur
Gratis in de file staon, mar tijd dè kost 't wel
Gratis folders op de mat en mensen aon de bel
Gratis maadde fit zen, gratis bende soms ok lui
Gratis is de zon en ok 'n fikse regenbui*

*Gratis maadde drinke as d'r iemand jou trakteert
Gratis maadde blaoze as de pliesie controleert
Gratis gifde vur de rommelmert wa rommel mee
Gratis kredde 'n cadeau as leesmap abonnee
Gratis maadde waachte bij de kassa in de rij
Gratis hedde 'n humeur en gratis bende blij*

*Gratis maadde keeke as ge in de winkel lopt
Gratis maadde klirre paasse totdè ge ze kopt
Gratis maadde stemme op oew eigese partei
Gratis wurt 't laoter, vliegt d'n tijd oe zo vurbij
Gratis maadde horen zien en zwijgen op z'n tijd
Gratis maadde zingen, gratis is gezelligheid*

Cohda KREK en Hans Lakwijk (Rotterdam, 1947)

Hans Lakwijk groeide op in Den Bosch, zat vanaf zijn twaalfde in Rooi (Sint-Oedenrode) op het seminarie van de Damianen. Na zijn negentiende ging hij terug naar Den Bosch en aardde tien jaar later in Dinther. Hij was leraar Nederlands in Den Bosch. Hij speelde jarenlang Sinterklaas in Vorstenbosch en was actief binnen de stichting *Jeugdbelangen*. Vanaf 2000

is hij tekstschrijver en zanger van de muziekgroep *Cohda KREK*, met een repertoire in het Meierijs dialect. De vaste musicus van de groep is Sjef van Rooij uit Den Bosch.

Hans schreef een groot aantal Nederlandstalige teksten, maar ook veel liedjes in Brabants dialect. In 2005 was Lakwijk medeoprichter van het *Damiaancentrum*, een ontmoetingscentrum voor de meest kwetsbare mensen in onze samenleving: ouderen, vluchtelingen, mensen met psychische en lichamelijke problemen. Verder maakte hij vijf jaar lang deel uit van het programma *Heemkunde* bij *WanFM*, de lokale omroep van Bernheze. Hij is de man achter de gesproken dialectverhalen van Hannes van Cisse op de site *'n Lutske Brabants*.

Hans won de *Dialectpenning* voor beste liedtekst in 2012 en voor beste gedicht in 2016 tijdens het *Brabants Dialectenfestival* in Lieshout.

In 2018 werd hij benoemd tot *Lid in de Orde van Oranje-Nassau*.

Hij vindt zelf dat zijn humor vooral in de sketchjes van de revues en de verhaaltjes van Hannes van Cisse zit. Daarbij is de woordspeling een graag door hem toegepaste techniek.

Weer of gin weer

Refrein:

*Wa wor 't toch veur weer vandaag,
Of wor 't weer gin weer?
Hondenweer of takkenweer
Wa wor 't toch veur weer vandaag
Ik wit 't weer
Ik wit 't weer nie meer.*

*As de kiendjes kraaien
En as de kraaien poten
Dan blèft 't diksentèd toch nogal zacht
Mar as de reuzen zwaaien
De bokken zen geschoten
Dan wordt 'r toch nogal wa sturrem verwacht*

As de mussen pissen
 En as de mieren hopen
 Dan rekent mar op nattighèd, die vält;
 Mar gaon de hagen dissen
 Of de horden lopen
 Dan stao mar nie van zonneshijn versteld.

En as de spinnen koppen
 De penningen gaon steken
 Dan komt 'r hagelslag, gegarandeerd.
 Mar as de paerden moppen
 En de klompen breken
 Dan wordt 't gin weer, wattie ok beweert.

As de honden hokken
 En de kiepen rennen
 Dan wordt d'r weer gesnurkt tenacht
 Mar as de eier stokken
 En de ganzen pennen
 Dan wordt den avend zwoel en zacht.

Graafseweg (Den Bosch hee weer wa) dur Hannes van Cisse

Wellie dinne vruuger veul op straot speule: stoeprande en busbutertje. En dè kon ok händig, want d'r waar nog bekant gin snelverkeer, zoès ze dè toen zinne. De drukste straot in de buurt waar de Graafseweg, die in- en uitvalroete van 'de stad', zoès we zinne, naor Hintum, Rosmaole en Nuland. Veul wijer rèikte onze wirreld nie, al wiesse we wel, dè daoraachter èrres De Graaf moes liggen, mi z'n rood-wit-blauwe speeltuin, waordè we mi 'n schoolreisje wel ooit gewist zen. Veul verkeer ging d'r over de Graafseweg: auto's, moters en bussen, en veul fiet-sen en karren ok over de parallelbaonen, a'maol naor of trug van de stad. Van kleins af kriege we dè al mee: respect hebbe vur ouwer minse. Opstaon in de bus vur 'n ouw menneke, of 'n ouw vrouwke helpe over te steke. En ik waar ok nog 's verkenner ok nog, dus toen ik dè vrouwke nogal schrikächtig bè de Graafseweg zag staon, wies ik mee dè daor m'ne goeien daod van dezen dag ston te wochte. Ja, ze wò gèrre naor d'n overkant. 't Zò d'n urste keer nie zen, dè iemes ongewild over de grote weg waar getrokken!

Toen we tenslotte nao veul links en rechts kèijke, haand opsteken en schuife-len an d'n overkant stonne, zin 't vrouwke, in d'r handtasje snuffelend: 'Ik zal oe wè geve vur 'n bèkske koffie, jongeman!' Ikke netuurlijk a'maol zegge van dè dè nie hoefde, mar meepesant toch hopen op 'n kwartje of misschient wel 'ne gulde ès anvulling op m'n twee dubbeltjes zondagscente. Terwijl we bei mekaore bedankte, drukte ze men wè in m'n hand, die ik mee dichtkniep, um 't nog wè spannender te maoken.

Ze waar al in De Gruyter verdwene, toen ik langzaam m'n hand opende um te keijke, wè dè ik geskoord ha. 't Waar 'n suikerklöntje.

Henk Janssen (Oss, 1944)

Geboren in Oss en opgegroeid in Heesch, woont Henk Janssen al lang in Hilversum. Aanvankelijk wilde hij journalist worden, maar toen hij ver-nam hoeveel hij als leerling-journalist kon verdienen, koos hij voor het theater. Hij runde *De Pas* in Heesch. Vervolgens werkte hij bij *Muziek- en Showbureau Jan Vis*. Hoewel dat werk hem lag, stapte hij na een vijftal ja-ren over naar uitzendbureau *Randstad* om later directeur personeel en organisatie van *Tempo-Team* te worden. Hij besloot zijn werkende leven als directeur van *Randstad Portugal*.

Naast zijn beroepsmatige activiteit deed hij veel vrijwilligerswerk. Zo was hij bijna dertig jaar voorzitter van de stichting *Sahelp*, waarvoor hij samen met Cor Swanenberg in het Osse theater *De Lievekamp* vijftien keer het *Brabants Lach- en Liedfestival* organiseerde. Voor deze activiteiten werd hij in 2009 koninklijk onderscheiden. Als voorzitter van de *Stichting Brabants* zorgde hij vervolgens voor een doorstart van zowel het tijdschrift *Brabants* als van het *Brabants boekske*.

Henk Janssen publiceerde humoristische dialectverhalen in zijn boek *Vertelselkes, over vèrkes èn aander goei volk*; een opmerkelijke titel, want al staat het niet in de *Brabantse scheldprocessie* toch wonen in *His de vèrkes*. Hij publiceert artikelen in het Standaardnederlands en verhalen en gedichten in dialect. In 2014 won hij in Lieshout de *Dialectpenning* voor beste verhaal tijdens het *Brabants Dialectenfestival*.

Een fragment van dit winnende verhaal:

Durskes of chickies

Ik durf hòst te wedden dètter hier gimman zó SWAG is ès ikke. Of gullie moet ók zo'n briefke gehad hébbe. M'ne klèinzoon van tiejn schreef mén vleej wee:k 'n e-mailtje dè zoo begós: 'Lieve, vette, coole, yolo swag opa.' Èn toen hattie vanèiges gèirs iets van mén gehad willen hébbe. Afijn, ikke meej treug: 'Heej, mooiboy, chickie flasher, alles gucci?' Gullie ziet en hurt zoo al meej aachtermekare dè ik venant nie krèk unnen douchebag zé. Ik doe GWN meej mi die jong. Èn dè ammel ók nog 's zonder dè'k 'n Abercrombie & Fitch-onderboks òn hé. Op die onderboks nao, ik doeget gelijk. Èn ons vrouw ók. Twitterre, facetimen, snapchatten, bitcoins spaore, duckfaceselfies make, ge kun 't zó gèk nie bedénken of wij doen 't. Bèij op onzen èigen iPad want wèllie hén ondertussen al twee van die dinger in haus. In 't uurst waar 't wél 'n bietje wenne. Dè jong grèij kan 't soms zó areg zeige. 'Ik hé Anna Kournikova,' riejp lést z'onne grindtegelkop b'ons in De Zwaan. Daor mèinde-n ie dan mi te zeige, dèttie verrèkkes goei kaart ha gekreejge. Dè ziej ik m'n èige nog nie doen. Dè Anna Kournikova roepe, ès ik unnen open piek of iets in m'n haand héb. Mar vur de rest, dikke fissa, ik chill gewoon meej mi die jong. Ons vrouw èn ikke hén vier klèinkeinder. Veul hén we daor nie vur hoeven doen. Opa worde mi oew haand in oew tèsse. Drie durskes van twèilef tot

zéstien, èn dan ons mènneke dè in Vught nog op de basisschool zit. Dees jaor ister in Liessent wir 't Brabants Dialectenfestival. Alleman mag daor 'n vertelselke of 'n liedje of iets insturen, ès 't mar over klèinkeinder gù. 't Zit 'r dik in, dè daor in die liedjes- èn verhaaltjespersèssie veul klèinkeinder d'n himmel in worre gepreejze. Mar èster oit al iemes zó hóg hurt te zitte, dan zén 't wél die vier van ons. Ik kan hòst nie geleu:ve, al wil ik d'r nie um gòn leejgen bókke, dètter érres nog veul bee:ter zón rondloo:pe. Nou wit alleman, dè ók d'n knapsten boer wél 's op z'n klompe pist. 'n Klèin foutje is lichelek gemakt. Ik schaam 'r m'n èige 'n bietje vur, mar die vier van ons - hoe zal ik dè hier nou 's nètjes zeige -, die van ons, nee, die zulde nie gaauw in Liessent ziejn. De oudste praoten al stik 'n bietje meej mi Frans, Duits èn Engels, mar ès ik 't héb over unnen dutselèchtege swies, 'n giebelbóks, unne maauwkloo:t of over oo:gebekekelderéej, dan kéijke ze mén mi groo:te glaozege oo:gen òn. Gaar niks, verstòn ze 'r af. Of mar 'n hil klèin bietje. Ze hén van Brabants krèk zóveul verstaand ès 'n koe van vuggelkes vange. Èn 't èrgste is, dè't mi hullie aauwlùu - die jong van ons - al krèk haorinter is. Dè we daor - mi festivals èn van alles - nog veul òn kunne veraandere, dè geleu:f ik nie. Zó zuutjesòn is 't Brabants dè ik oit leerde òn d'n hèlligen óllie toe. Mar zówès ge ziet, d'r kùmt gelukkig wél van alles vur in de plòts. Èn ik veraander meej. Veul anders kunde ók nie, ès de hékkes verhangè worre.

HET BRABANTS LACH- EN LIEDEFESTIVAL

Vijftien jaar lang was het *Brabants Lach- en Liedfestival* een begrip in theater *De Lievekamp* in Oss. Het jaarlijkse evenement was een initiatief van Henk Janssen. Een van de doelen was promotie bedrijven voor het Brabantse dialect; het andere was financiële steun verwerven voor de *Stichting Sahelp*, waarvan Henk Janssen vele jaren voorzitter was. Het bleek een zeer geslaagde symbiose; uitverkochte zalen, en artiesten die belangeloos optraden voor het goede doel. De opbrengst van de shows ging naar de projecten van *Sahelp* in het arme, Afrikaanse land Burkina Faso. (*Sahelp* is een vrijwilligersorganisatie die samenwerkt met betrouwbare lokale partners.) De formule van het succesvolle festival was simpel: een revueachtige aaneenschakeling van liedjes en conference. Cor Swanenberg was al die jaren de gastheer en spreekstalmeester van de avonden. De rode draad van de voorstellingen was Brabants dialect. In al de edities zorgde de organisatie er bovendien voor dat de streektaalen Brabantbreed aan bod kwamen. Het programma was altijd rijk geschakeerd. Vijf jaar lang werd tijdens de voorstelling bovendien de *Ad de Laatprijs* uitgereikt. In 2013 werd het festival beëindigd met een jubileumshow vol heerlijk, pretentieloos amusement. Artiesten die hier hun beste beentje voorzetten waren onder meer: *D'n Broelie* (Vorstensebosch), Lambert van Hintum (Berghem), Annelieke Merx (Zeeland/Erp), Peter Aarts (Deurne), *Lein d'n Bleui* (Herpen), Lya de Haas en Hennie Korsten (Vinkel/Rosmalen), *De Sjawi's* (Valkenswaard), Noud Bongers (Lith), Bert Kuijpers (Helmond), Nico van de Wetering (Sint-Oedenrode), Johan Biemans (Bergeijk), *De Revuo's* (Lith), Cees Verhulst (Goirle), *De Kleinkeinder* (Den Bosch), Henk Verhagen (Den Dungen), Gerard Korthout en Pieter van de Klei (Riel), Gerard van Maasakkers (Nuenen), *Kwartjesvolk* (Zeeland), Hans van Liempt (Rosmalen), *Double Two* (Veghel), Jeanne van der Rijt (Volkel), Henk Janssen (Heesch), Gerard Schalkx (Liempde), *De Glacis* (Bergen op Zoom), Gerard van Kol (Liessel), Jan van der Heijden (Liempde), Wil Nelemans (Oosterhout), *Pro et Contra* (As-

ten), Roland Verstappen (Helmond/Poppel), *Vledder* (Oploo), Mark van de Veerdonk (Slabroek) en Marlon Kicken (Aarle-Rixtel). (Van de vele artiesten zijn Cees Verhulst, Jo van Heeswijk, Henk Habraken en Hennie Korsten helaas al overleden.)

Lambert van Hintum (Berghem, 1948)

Lambert van Hintum heeft als grote voorbeelden Ad de Laat en Ede Staal. Op zijn dertiende kreeg hij zijn eerste gitaar en nam een paar jaar les bij Bill Meyll uit Oss. Hij had nog geen idee waar zijn muzikale voorkeur naar uitging. Tot hij in 1971 in het tv-programma *Van Gewest tot Gewest* een documentaire zag over Ad de Laat. Lambert was onder de indruk. Hij kocht een elpee en begon de liedjes na te spelen. Het dialect was geen probleem; *Nisserôis* en *Bèrgs* verschillen niet veel van elkaar. Later ging hij zelf schrijven.

Zijn eerste optreden was in het plaatselijke verzorgingshuis *De Wilberthof*. De organisator had hem overgehaald met: 'Och de meesten hier horen niet goed. Er kan je niks gebeuren.' Zijn doorbraak bij het grote publiek kwam begin jaren negentig na de opname van zijn eerste liedje *Voetbaldroom* bij *Omroep Brabant*. 'Cor Swanenberg had me als heemkundige gevraagd om in zijn radioprogramma iets te komen vertellen over oude gereedschappen. In dat gesprek kwamen we ook op mijn andere hobby's; voetballen, en schrijven en zingen in dialect. Zo ben ik aan mijn eerste opname op de verzamel-cd *'n Toerke Brabants* (1996) gekomen.'

Lambert heeft veel opgetreden met geleende liedjes van Ad de Laat, maar de laatste twintig jaar ook met eigen werk. In 2000 kwam zijn eerste album uit, getiteld *Geluk*.

Lambert componeert altijd eerst de muziek, om zich vervolgens op de tekst te richten. 'Componeren is het meest moeilijke. Bovendien kan ik geen noten lezen.' Zijn oeuvre bestaat uit luisterliedjes. Soms met humor, soms met weemoed, maar altijd met gevoel. Het zijn gezongen verhalen over de dagelijkse dingen in de wereld om hem heen.

Een documentaire van de *RVU* bracht hem bij zijn tweede grote voorbeeld: de Groningse dialectzanger Ede Staal. 'Na die documentaire heb ik in Leens een tentoonstelling van hem bezocht en is de vonk overgeslagen.

Staal en De Laat hebben raakvlakken; het taalgebruik, de onderwerpen.' Muzikaal gezien is Ede Staal melancholischer. Lambert besloot acht liedjes van Staal te vertalen in 't Bèrgs. De vertalingen kwamen samen met zes eigen composities op de in 2005 verschenen cd *Brabant m'n éige laand*. 'Ik ben eentalig opgevoed. Het dialect is mijn moedertaal, daar heb ik gevoel bij.'

Hoogtepunten vindt Lambert de *Ode aan Ad de Laat* met collega-artiesten in *De Speeldoos* in Vught en het kerstoptreden bij de priesteropleiding in het *Sint-Janscentrum*, waarbij bisschop Hurkmans aanwezig was. Maar de beste herinneringen heeft hij aan een optreden voor de Stichting *DOE EEN WENS* voor een terminaal zieke in Den Bosch.

Een autobiografisch liedje van Lambert vol zelfspot - hij was huisschilder van beroep - is *De Verver*.

De Verver

*Snotbelle en heiligedaag, wè d'n bès noit gère zaag
Goei glad wèrk waar òn hum besteed, unnen echte schilder zogezeed
Ha 'n stèrk huisschildershart, hij kon witte in 't zwart*

Soppe, soppe, soppe, soppe in dieje pot, soppe, soppe, soppe, o wa 'n genot

*Stoffertje en witte grond, 'n blikske waar ge mi schure kont
Afbijtmiddel en ammoniak, afwerke mi hoogglanslak
Spiegelde z'n eige in de deur, dik tevreje mi de kleur*

Soppe, soppe, soppe, soppe in dieje pot, soppe, soppe, soppe, o wa 'n genot

*Mi vaaste haand besnije, 'n duukske ès ge 'n drùpke knoeit
Op steiger of op 'n trèpke, waar ie dan mi kleure stoeit
In 't wit en bontgevekt, hoe tie stoer z'n vloeiike lèkt
De radio òn, zo begint d'n dag, vrijdags geld; koninginnendag!*

Soppe, soppe, soppe, soppe in dieje pot, soppe, soppe, soppe, o wa 'n genot

*Snotbelle en heiligedaag, wè ge haost noit bè hum zaag
Goei glad wèrk waar òn hum besteed, unnen echte schilder zogezeed
Ha 'n stèrk huisschildershart, 't kon wit, mar ok zwart
Òn vol dinge hat ie lak, mar de wereld maakt ie moier
En 't is 'n heel mooi vak*

Soppe, soppe, soppe, soppe in dieje pot, soppe, soppe, soppe, o wa 'n genot

(Van de cd *Geluk*, 2000)

Bert Kuijpers (Helmond, 1941)

Bert Kuijpers was een speelse entertainer. Hij bracht voorstellingen vol actualiteit en humor, waarin zang en conference elkaar afwisselden. Zijn actiesnelheid was verbluffend en zijn woordenspel fris en verrassend.

Kuijpers was zanger, conferencier, cabaretier, woordkunstenaar, stadsdichter en leraar. Gevraagd welke typering hem het liefst is, klinkt het zonder aarzeling: 'leraar!' Hij is van 1968 tot 2002 onafgebroken leraar Duits geweest aan het *Carolus Borromeus College* in zijn geboorteplaats. Voordien vervulde hij die functie enkele jaren aan de ambachtsschool en het *Eckart College*. Zoals zoveel onderwijsmensen begon Bert naast zijn schoolvak met schrijven en acteren. In 1964 staat hij voor het eerst in de ton bij carnavalsclub de *Keiebijters*. Na enkele jaren op rij met zijn buut de *Zilveren Narrenkap* gewonnen te hebben, is hij nog jarenlang *Uuper* (rector magnificus van de *Keijoloogische Hogeschool*, waar hij in 1976 promoveerde). Toch is Bert destijds gestopt met *tonpraote*, omdat hij iets nieuws wilde doen.

Hij begon te schrijven aan zijn eerste voorstelling en bezigde daarbij vooral Nederlands. Zwaar dialect paste niet bij hem vond hij, maar zijn performances zijn toch steeds zeer Brabants. Een enkele keer ontkwam hij niet aan het echte Helmonds, zoals in het pakkende lied over de *Dijkse Boys* dat hij voor zijn conference in driekwartsmaat schreef. Eind 2010 verzorgde hij in theater *Het Speelhuis* zijn vijftiende en laatste oudejaarsconference.

Jarenlang werkte Bert in zijn cabaretvoorstellingen samen met zijn collega, pianist Ton Gondrie en later met oud-leerling musicus Udo Holtap-

pels. Duizend liedjes zijn er aan Berts brein ontsproten. Hij schreef musicals zoals *Neem Helmond bijvoorbeeld*, *Aan en uit* en *Driemaal koper*. De taalvirtuoos Kuijpers is vier jaar stadsdichter van Helmond geweest. Er is een bundel verzen van hem verschenen met de titel *...dat alles strikt...* Uit alle gedichten blijkt zijn liefde voor Helmond en *Helmond Sport*. Humor blijft het handelsmerk van Bert Kuijpers; de bundel staat vol schitterende kwinkslagen en spitsvondigheden. Onderscheidingen waren er natuurlijk ook voor deze lenige geest; hij werd *Lid in de Orde van Oranje-Nassau* en kreeg de erepenning van de stad Helmond. Terecht trots is hij op zijn *Ere Keiebijter*, 'want da's hil veul vur 'ne gewoonen Helmonder!'

Illusie

*Ik deed laatst aan een wedstrijd mee, de hoofdprijs was daar een pc.
De mijne was al heel lang stuk, dus ik dacht: Jee, wat een geluk.*

Het ging daar om het mooiste verhaal. Ik schreef dus heel snel digitaal een prachtig liefdesepos en daarmee dong ik zo mee naar die pc.

*En zie: De muze heeft me geraakt, de jury vond mijn verhaal volmaakt,
Mijn mooie verhaal van maagd en minnaar en verklaarde me unaniem tot winnaar.*

*Ik ben apetrots, door het dolle heen! En ik vertel aan iedereen,
(en daar was het me om begonnen) dat ik de PC Hoofdprijs heb gewonnen.*

Deuvevilla

*Deuvevilla – doivetil
Er is toch wat niveauverschil
En dat verschil – wil me geleuve –
Zit 'm niet in doif of deuve.
Verschil in Helmond is gin skaand
Warande is gewoon De Vraant.*

*Ein doif worre zeuve deuve
Mar ein droif gin zeuve dreuve.
Ein bui: dan kommen 'r meier buie
Mar 'n reu, die ken ok ruie.
Mi 'ne kruiwage ken-de nie kreue.
Ik heb ein trui, mar gin tien treue.*

*Het is dus helemaal klaar:
Alles is inwisselbaar.
Helmond, wor-de naw 's wakker?
Iedere doif, dè is 'ne kakker.
't Verschil is wel subtiel, ja:
Mar dorrum wordt deez' til 'n villa.*

(Geschreven in 2008 op verzoek van wethouder Trix Houthoofd - Stockx bij de ingebruikname van het nieuwe duivenonderkomen in de Warande. Uit: *...dat alles strikt...*)

Lein den Bleui (Herpen, 1950)

Lein den Bleui is de artiestennaam van Bert van der Linden. *Leindenbleui* betekent lindebloesem. Het Herpens dialect heeft hij altijd hoog gehouden. *Dè kan alliejn mar in Hèrepe en nerges anders bestôn* is een zin uit een van de liedjes die hij altijd zong tijdens pronkzittingen en andere gebeurtenissen in zijn geboortedorp. Met het lied *Zaand* was zijn naam in Herpen en omgeving gevestigd. *Zaand* is tevens de titel van zijn eerste cd. Daarna volgde nog zijn cd *Glas in Loewd*. Zijn meest humoristische liedjes zijn *Pech gehad blues*, *De Pet* en *Spreekuur*.

Zijn optredens begonnen op de pronkzittingen met een plaatselijke buut, waarbij hij ook altijd een liedje zong (*Dè kan alliejn mar in Hèrepe*). 'Zingen in een kleine setting waarbij echt geluisterd werd, had mijn voorkeur, want ik heb nu eenmaal liedjes waarmee ik iets wil vertellen.'

Spreekuur (fragment)

's Mòndagsmèrges bij d'n dokter op 't half uur klèen spreekuur,
och dan is 't altijd toch zò mutjevol.

Vol mî minse die door klage, ôn elkaar 't klèen liejd vraoge
Hoestend, proestend, kuchend, blijven ze in d'rre rol.

En dan kùmt d'n dokter binnen, en met wie zal ik beginnen?

Ik waar 't uurste, 'k waar um halluf aacht al hier.

*Want 't dú zò gruwelijk wieje dokter, allebeij m'n knieje dokter,
ik heb de rummetiek en 't dú zò ziejr.*

Goed dan zal ik het eens bekijken en er zachtjes over strijken.

Doe je kousen naar beneden alle twee.

*En dan rolt ze hiejl gedweë, beij d'r nijlons nôr beneje
en de wekfles-elastieke rollen mee.*

Driemaal daags hiermee bestrijken en dan over een week weer kijken.

Goede morgen Mina, volgende patiënt.

*'t Is 'n moeder mî d'r kiendje, dokter luister 's ons Mientje
hî de vraatzucht dokter, dè is ongekend.*

*'s Mèrges vroeg al twaalf sneeje, is dan nog nie echt tevreje,
Mientjes eetlust dokter, dè is echt enorm.*

Laat ik even consulteren, wie op Mientjes voedsel teren.

Wel dat moet het zijn, zo'n grote platte worm.

Wil Nelemans (Roosendaal, 1957)

Wil Nelemans was al bekend als zanger-componist van Brabantstalige liedjes, toen hij in 2018 doordrong tot de finale van *The Voice Senior* op de landelijke tv.

Opmerkelijk is het zeker dat hij eerder ook Brabantstalige liedjes maakte en op cd's uitbracht: *Nim ik aon/I presume* en *Troast*. Zijn affiniteit met de Brabantse taal heeft hij nooit verloochend. Bewijzen daarvan zijn er te over. *Zie d'oons es!* het lied over vrijheid (in een caravan) vertolkte hij on-

der meer op het *Brabants Lach- en Liedfestival* in *De Lievekamp* in Oss. Ed Schilders heeft Wil Nelemans jaren geleden al een plekje op *CuBra* gegeven en daar prijken nog steeds tekst en muziek van *Mun Broabant*. Het lied *Osterhout* over de geschiedenis van de plaats waar hij twintig jaar woonde, moet hier zeker worden vermeld. Maar ook zijn lijflied *Onbezonne* dat hij een van zijn mooiste Brabantse liedjes vindt. Toen Wil het in België speelde, dachten de luisteraars dat het van de Vlaamse zanger-gitarist Zjef Vanuytsel was en dat werd uiteraard ervaren als een groot compliment. In 2007 werd Nelemans tweede op het liedjesfestival *Beter Brabants* in Den Hout met *Den eik op den Lind*. Hij deed met *Proef 't leve mee* aan *Brabants Moiste*, de verkiezing van het mooiste dialectlied. Hij werkte samen met fanfare *Sint Joris* uit Dorst aan de vertolking van *De Fanfare van Honger en Dorst*, naar voorbeeld van Gerard van Maasakkers. *Ode aon dun dracht* leverde een opmerkelijk dialectlied op; zijn Vlaamse moeder gebruikte *dracht* als term voor zwangerschap.

Ode aon d'n dracht

*Gij bent van taille zo mooi rond
Oe kaokskes zen road van d'n blos
'k Val op 't tuiten van oe mond
Oe haor da haangt gelèk 'n tros*

*Alleen gij brengt m'n hoofd op hol
Ik vul oe wermte en oe schroam
As ik oe zie, dan schiet ik vol
Ultiem geluk, waor ik van droam*

Refrein:

*Mar ik ben zo, ik ben zo, op jou
Op 'n vurmeloze, oersterke vrouw*

*We zen Klèn Dùmke en de Reus
Oe broekske ruukt naor laauwe pis
'n Vieze geur prikkelt m'n neus
En zure lucht krèk rotte vis*

Gij stinkt 'n uur laang in de wind
Aroma's hangen in de lucht
Oew ronde bùk vurspelt 'n kind
Ik slaok n'n heele diep zucht

Refrein

't Schôpt onèndig in 't rond
Puffe dà helpt gin ene zier
Ik stao genaogeld aon de grond
Gelèk 'n opgefokte stier

Gij blèft zo kalm en zo bedaord
Ik kèk oe onbeholpen aon
War 't dad allemal wel waard?
Ik zie ons drieën straks al staon

Mar ik ben zo, ik ben zo, op jou
Op deze dappere, oersterke vrouw

Mar ik ben zo, ik ben zo, op jou
Mar ik ben zo, ik ben zo, op jou
Mar ik ben zo, ik ben zo, op jou

BRABANTS BOEKSKE

Vijf jaar lang gaf Nico van de Wetering 't *Brabants Buukske* uit. In 1998, het eerste jaar, deed hij dat zelfs gratis. Later kon men zich abonneren voor zes afleveringen per jaar tegen een minimaal bedrag. Het *Buukske* bood een podium voor dialectdichters en -schrijvers. Maar zoals de naam verraadt, was het gericht op Oost-Brabant. Het was knap dat Nico het periodiek in zijn eentje een lustrum draaiende wist te houden.

Vanaf 2006 verschijnt jaarlijks 't *Brabants boekske* dat in oorsprong werd opgezet door het *Noordbrabants Genootschap*. Sinds 2011 is hier de *Willem Ivenprijs* aan verbonden. 't *Brabants boekske*, waaraan Brabantbreed zo'n vijftig auteurs meedoen, wordt in Lith gepresenteerd op de zondag die vooraf gaat aan de *Boekenweek*.

De winnaars tot nog toe waren Elly Schepers-Corstjens (Oud Gastel), Gerlaine Jansen (Den Bosch), Narus van Balkum (Berlicum), Riny Boeijen (Berghem), Jan Luysterburg (Hoogerheide), Johan Biemans (Bergeijk), Frans Nefs (Bergen op Zoom), Toon Kunnings (Dinther), Mrinus van de Wittering, alias Riny Boeijen (Berghem) en Jacques van Gerven (Valkenswaard).

Gerlaine Jansen (Den Bosch, 1972)

Gerlaine Jansen is in Den Bosch geboren en getogen. Zij is docent Nederlands aan het gymnasium in Sint-Michiëlsgestel. Ze schrijft verhalen en gedichten in het dialect van haar geboortestad. In 2012 won ze met haar verhaal *Gezellig!* de *Willem Ivenprijs*. Op het *Jeroen Bosch College* kreeg ze Nederlands van Hans Lakwijk, die ook aandacht besteedde aan het dialect. Gerlaine studeerde in Utrecht sociolinguïstiek. Haar afstudeerscriptie *Kun je door de bomen het Bosch' nog zien* (1997) gaat over het dialect van de Brabantse hertogstad.

Ze werkt al vanaf 2007 mee aan het jaarlijks verschijnende *Brabants boekske*. Ze schrijft eigentijdse dialectgedichten. Een goed voorbeeld daarvan is

Veurjaor '77 dat is opgenomen in de dialectbloemlezing *Brabants bloesem*. Gerlaine schreef twee keer het *Grôôt Bosch' Dictee* en ze publiceerde artikelen over het dialect van Den Bosch in *Bossche Bladen*.

Jeske

'k Heb jeuk. Dè komt deur m'n jeske. Mar ja, ik kan nie zonder, war. Dè is om 'nne vent mee te vange. Kende 'Sex and the city'? Daor is mijn leve 't tegenovergestelde van. Ons Melanie heet daor gin last van. Moete carneval mee gaon viere in Oeteldonk, mee ons Mel. Die moet de kerels van d'r eige af slaan. Ikke nie. 'Oeteldonk, ge moet 't vule,' zegge ze dan. Nou, ik vuul himmaol niemand.

'Maan' zin ons Mel vleejaor bij d'n intocht, 'd'r komt vaneiges 'nne knappen Oeteldonksen boer, die ziet hoe mooi gij van binne bent. En die vangde 't hendigst mee 'n Oeteldonks jeske. Want dè vertelt wie ge bent.' Dus nouw draag ik vort zon jeske. Mee lekker veul embleme en andere souvenirs, d'r komt steeds meer bij.

En ik moet zeggen: ik ben d'r intusse echt aan gehecht gerakt. Nie dè'k d'r al 'nne vent mee gevange heb, dè nie. En 't jukt dus as de ziekte, mar 't heet ok veul veurdele. Ge mag 't nie uitwasse, dus 't schilt 'nnen bult was. En 't rukt intusse hil gezellig naor bier en snert. En ge hoeft nie nao te denke over wè ge nouw weer aan moet trekke. 't Is eigelijk gewôôn 'n bietje m'n tweede huidje geworre. Dus ik snap nie waarom ik nog steeds blauwtje op blauwtje lôôp. Ik draog dè ding nou bekant 'n jaor. Toch ons Mel nog mar 'nne keer belle...

Jan Luysterburg (Bergen op Zoom, 1944)

Jan Luysterburg groeide op in Woensdrecht en woont in Hoogerheide. Hij was leraar aan de mavo in de vakken Duits, Nederlands en aardrijkskunde. Tevens was hij journalist.

In de jaren tachtig stond hij elk jaar in Hoogerheide in de ton tijdens de *Tonpraotaoved*. Luysterburg publiceerde in *Brabants*. Toen het blad zijn doorstart maakte, werd hij de hoofdredacteur. Sinds 2008 is hij vaste inzender van bijdragen voor het *Brabants boekske*, waarvan hij in 2013 mederedacteur werd. In 2015 kreeg hij de *Willem Ivenprijs* voor zijn verhaal 'n Delier is gin plezier.

Vanaf eind 2016 heeft hij een dialectcolumn in de *Halsterse Krant & de Zuidwestkrant*.

Hij is de motor achter het *West-Brabants Dialectcafé* en de schrijver van het jaarlijkse *Grwoot Wjeeldrechts Dikteej*. Hij behaalde de derde, tweede en eerste prijs bij het *Grôôt Berregs Diktee*. In 2016 ontving hij van *Dialectgenootschap De Berregse Kamer* een oorkonde vanwege zijn grote verdiensten voor de Brabantse dialecten.

In 2019 werd Jan Luysterburg koninklijk onderscheiden voor zijn verdiensten voor de Woensdrechtse gemeenschap. Sinds 1995 is hij lid van de werkgroep *Dialecten* van heemkundekring *Het Zuidkwartier*. Van 2013 - 2019 was hij daarvan voorzitter. De groep produceerde twee woordenboeken.

Vanaf 2013 maakt hij deel uit van het bestuur van *Stichting De Brabantse Wal*. Sinds 2019 is Jan betrokken bij proefpilot *Brabants Erfgoed* met geluidsopnames voor de *Brabant Cloud*.

In 2020 publiceerde hij zijn boek 't *Kom d'ammel goed*.

Goeje Vrijdag

A ge vroeger zong in 't kerrekkoor, dan ad 't nie onder de mart in de goeje week. Omda t'r zoow veul dienste waore, moeste veul rippeteere en dikkels komme zienge. En a ge dan jonk zèèd, dan worde wel 's 'n bietje baldaodeg, ej.

Op Goeje Vrijdag moesse me 'n aontal kjeere zienge: 'Flectamus genua', en dan knielde de meense, totda me zonge: 'Levate', en dan gienge de meense wir staon. Meej 'n paor man adde me n'afgesprooke, da me nie de goeje Latèense tekst zouwe zienge, mar 'Zeg Jaonus zeede wa?' en dan 'Nee vaoder'.

Mar 't viel nogal op, denk, want de pestwoor keek jeel ljeelek oonze kaant uit. We diereve n't gin twidde kjeer te zienge.

Post

Fien is 'n jeel aoreg, vriendelek en fesoendelek vrouwke, mar jeel snugger is ze nie. Lest ad ze 'ne brief op de post gedaon. Laoter kwaam ze d'r aachter, da ze d'r te veul posseegels op geplakt ad. Witte wa ze zeej?

'As z'm nouw mar nie te wèèd wegbrenge.'

(Uit: 't *Kom d'ammel goed*, 2020)

Toon Kunnings (Dinther, 1969)

Toon Kunnings, alias Toon Konings, heeft in 2007 een bundeltje uitgebracht: *Ge wit òjt nòjt*. Het is een boek met een dertigtal eigentijdse dialectverhaaltjes in het Dinthers aan de ene kant en dertig gedichten en elf korte verhalen in het Nederlands aan de andere.

Konings is timmerman van beroep. Dat is op zich al bijzonder voor een hedendaagse schrijver. De originaliteit, fantasie en frisheid van zijn aanpak maakt de inhoud van zijn boek aantrekkelijk. Volgend citaat uit het *Vùrwoord* geeft inzicht in die aanpak: *'Vendaag d'n dag gebeurt er vanalles wor over geskreve kan worre. En 't diejalekt lint zeneige doar goewd vur. Wùrrum òk nie: ik heur de mense um men heen dageleks diejalekt proate, en dè is skôn. Dùrdeweeks stò ik ès timmerman op d'n bouw; dè is iets of wè anders dan skrève. Mar int dageluks leve vèn ik de inspirasie vùr de stukskes. En 'k prebeer d'r òk wè humor in te stoppe, of eigeluk zit d'n humor d'r allang in. In de 37 joar dè'k leef vèn ik 't 'n skôn bizzigheid ùm overal d'n humor van in te zien, en dè kùmt dan òk zò op pepier te stòn. Skrève is m'n hobbie, en ik heb 'r skik in.'*

Zijn verhaaltjes hebben humor en herkenbaarheid. *Krek verkeerd*, *Tiedeliet en tudeluut*, *Toonologie*, *Voetballe* en *Plèstiek* zijn daar voorbeelden van. Hij bewijst dat het dialect volop levenskracht heeft. In 2018 won Toon de *Willem Ivenprijs* met zijn verhaal *Van nature*. Toon is columnist van *d'n Hadeejer*.

Van nature (fragment)

Onder unnen notenbom vuul ik 't zunnেকে tusse de bloajer dur op m'n gezicht. Ik heur d'aander mense buurte terwijl d'n barbekjoew bediend wùrt dur unne vent in 'ne skort. Ik heur 'm in z'n èige proate want netuurlek zen de hamburgers òn beij de kante zwart en van binne róód.

In prinsiepe heur en zie ik alles, mar toch neem ik nie echt aktief deel òn de gesprekke. Al volg ik 't wel, m'n herses wille d'rèige mè meer dinger bezighawe. Mense zie ik òndachtig gesprekke vollege en ze knikke instemmend; ze begrepe 't, ze kenne 't, en ze hebbe d'r op d'een of d'aander manier òk mè te make. Mar dè heb ik dan wir nie.

De spréker vant mement hi net bekend dettie wa autisties is. Efkes doorveur han aander, opgelucht of trots, bekend gemakt dè hun kéinder disleksie han en aander han opins ADHD, ADD of weetikveul ABCD.

Unne skilder mè venalterante kleurkes vèrref nog onder z'n nagels ha men pasgeléje zommar verteld dettie eigelek hògbegaafd waar en pas stelde 'n vriendin van unne kamerood d'rèige veur mè d're naam, gevolgd dur de woorde 'en ik ben depressief'. Overiges waar di mè de karneval en dùr de herrie van de bloaskepel ha ik verstòn 'ik ben 'n dief'. Dùrrum liep ik diejen oavend d'n hillen ted m'n portefüllie te bewake mè m'n haand in m'n konttès. Unnen notenbom; simbool van wijsheid, te danke òn 'n Griekse miete worbè iemes dùr unnen Godheid veraanderd waar in unnen notenbom. Dan krèg ik 'n plustieke bùrd vur m'n neus geskove mè unnen dampende zwarte plak vlis en grunighet, overgote mè 'n geelgruun sausje. Begrèpende blikke zen gericht op de persoon mè 't blitse jèske en bèpaasende bril die vol overgave z'n verhaal vertelt over zonnen burn-out.

D'n hond zit me grappig òn te kèke terwijl de zever ùt z'ne snuut drùpt. Ploagend hou ik 'n stukske zwartburger vùr z'n neus en net èssie toew wil happe trek ik 't vlug trug. Ikke skik! Zunne start véégt heen en weer dùr 't versgemèijde gras en mè hil zunne kop vollegt ie al de beweginge die ik mè munnen vurket maak.

De went ritselt dùr de bloajer van de notenbom. Es ge iemes vraagt ùm 'n noot te tekene dan tekene ze bekant zeker 'n walnoot. En dè terwijl 't eigeluk nie ins 'n noot is, mar 'n stéénvrucht.

Langs me lut 'n net wefke d'r derrièjère zakke op 't goejekópe tuinstuleke. In m'n poging ùm 'n gesprekske te beginne skúif ik 't mèndje mè zonnebloempittemik nar d'r toew en veeg 't meske van de kruijebòtter netjes af òn 'n rood-wit geblokt survet. Mar in plots van 'n leuk gesprekske blef 't bè 'n monoloog over d'r gluteal-lergie en mè 't survetje dówt ze 't mèndje mik 'n flink èind eweg. Wir baal ik.

Terwijl de rooi kat gapt en z'nèige ùtrekt in de zon, zie ik de diejpe groeve in de Juglans Regia. Dè is de Latijnse naam vùr notenbom. Vrèij vertaald betekent da Koninklukke noot. Grappig opins, vèn ik, ùmdè ik Kunnings hèèt. Ik heb 'n verwantskap mè de notenbom. Mar de notenbom hurt er bè. Unnen Aziejaat, hier nartoe gebrocht dur de Romijne, mar toch hurt unnen notenbom bè de boerderéj. Mar wor heur ik dan bé? Alleman hi iets, behalve ikke. Ik heur toch hopeluk nie bè de gewone mense die gewoon zen, gewoon doen en niks hebbe? Nee toch...

(Uit: *Netuur in alle tinte*, 2018)

HET BELANG VAN SCHRIJFWEDSTRIJDEN

Nadat de *Willem Ivenprijs* verbonden werd aan 't *Brabants boekske* steeg het aantal deelnemers geleidelijk. De prijs wordt door een driekoppige jury toegekend aan een dialectverhaal of -gedicht dat niet eerder gepubliceerd is en beantwoordt aan de Brabantse variant van het landelijke thema van de *Boekenweek*. Schrijfwedstrijden stimuleren en zorgen ervoor dat er veel mooi 'nieuw' Brabants geproduceerd wordt.

Schrijvers die (naast de eerder vermelde winnaars) bijdragen leverden aan het *Brabants boekske* zijn: Nelleke Castellijns (Middelrode), Jan Naaijken (Hilvarenbeek), Chris Kerkhoff (Cuijk), Frank Finkers (Den Bosch), Remy Albers (Oss), Cees Slegers (Cromvoirt), Ed Schilders (Tilburg), Hennie de Groot (Eindhoven), Gerard Schalkx (Liempde), Jan Ulijn (Oss), Harry van den Berselaar (Den Bosch), Guus Meeuwssen (Goirle), Niek van Giels (Steenbergen), Edy Minnebach (Woensdrecht), Ton van de Watering (Halsteren), Willy Groffen (Hoogerheide), Mariëlle van Schijndel - De Haas (Berlicum), Ties Verhoeven (Oisterwijk), Jos Heijmans (Oss), Jos Naaijken (Tilburg), Tilly Wijnen - Firet (Valkenswaard), Henk van Beek (Aarle-Rixtel), Rensz Gorisse (Oosterhout), Paul Asselbergs (Bergen op Zoom), Piet van Esch (Schijndel), Mathieu Bosch (Loosbroek), Junt (Budel), Jan van Rijthoven (Oisterwijk), Harrie de Koning (Mariaheide), Bruukske (Uden), Jan van Elzakker (Hoogerheide), Jos Kooiman (Made), Piet Pels (Orthen), Wim van Rooij (Sint-Oedenrode), Mientje Kwinten - Evers (Borkel en Schaft), Joke Peels - Mollen (Valkenswaard), C.J. Verhoeven (Haaren), Toon van Boxtel (Schijndel), Ad Louwers (Eindhoven), Willum Schriemer (Den Bosch), Jeanne Franke (Lieshout), Ad Borremans (Hoogerheide), Frans van Daal (Valkenswaard), Cor Swanenberg (Rosmalen), Marian Verberkt (Boxmeer), Frans van Dooren (Oss), Paula Franken (Bergen op Zoom), Frans van Gessel (Sint-Michiëlgestel), Nelly de Groot (Lieshout), Kees Hoeckx (Huijbergen),

Adri Hoppenbrouwers (Zundert), Henriëtte Kegge (Prinsenbeek), Jan van Nassau (Roosendaal), Diny van Oostrum (Beugen), Ad Otten (Gemert), Noud Bongers (Lith), Dim Hoevenaar (Lage Zwaluwe), Frans Hoppenbrouwers (Valkenswaard), Michel de Koning (Oud Gastel), Toine Nooijens (Etten-Leur), Rien de Rooij (Rucphen), Nel Timmermans (Tilburg), Wim Vos (Gemert), Piet Vos (Gemert), Henri de Booi (Den Dungen), Henk Janssen (Heesch), Lizzy van Pelt (Woudrichem), Ad van Schijndel (Heeswijk), Piet Snijders (Asten), Will Segers (Alphen), Piet van Beers (Tilburg), Toon van den Boom (Gemert), Ans van Kessel (Vorstenbosch), Willemien Willems-van de Moosdijk (Someren), Gerard Ulijn (Oss), Jack Stuart (Bergen op Zoom), Hans Lakwijk (Meerij), Cees van Broekhoeven (Bergen op Zoom), Jan Brouwers (Gemert), Brigit Bakx-Hermans (Bergen op Zoom), Walter Smeekens (Chaam), René van Rooij (Oss), Marian Brands (Oss), Tonny van de Graft (Beek en Donk), Bart van de Graft (Beek en Donk), Leo Wagemans (Beers), JACE van de Ven (Tilburg), Erik van Os (Tilburg), Suus van Opdorp (Halsteren), Bert van der Linden (Herpen), Toon Steenbergen (Waalwijk), Joep Iven (Helmond), Dora van Eert (Gemert), Ruud van der Heijden (Best), Gerard van Kol (Liesel), Wim van Lier (Oss), Jan Somers (Halsteren), Henriëtte Vunderink (Tilburg) Jo van den Elzen-van Berlo (Gemert), Riet van Gorp (Reusel), Rie Roks-Nefs (Halsteren) en Gert van Boxtel (Schaijk).

Rensz Gorisse (Oosterhout, 1951)

Rensz Gorisse woont in Teteringen. Hij werkte heel zijn leven in het onderwijs. In 1996 maakte hij de cd *Heddeffe* met Brabantse liedjes.

Zijn boek *'t Echte werk*, met veel geestige anekdotes in het Oosterhouts, verscheen in 2019.

Hij is vier jaar geleden met een paar vrienden begonnen met zingen, specifiek voor dementerenden op gesloten afdelingen. Heel dankbaar werk; er gebeuren echt wonderen op zo'n middag. Met de oude liedjes gaan de luiken weer open en zien deze mensen de wereld weer even. Ze maken contact!

Als naam voor dit project heeft hij *Stichting Kleurke* gekozen, omdat hij probeert kleur in het leven van deze mensen te brengen.

Als kind werd Rensz gepest met zijn eczeem en over de gevolgen daarvan

wilde hij een tekst maken met de beginregel: *Ik had zo gèren in 'n ander vel gezeten*. Maar al doende kwam de relativering en werd de basis van het lied het gezegde: *die hee (al dan nie) veuraon gestaon*, gebruikt bij het beschrijven van iemands eigenschappen.

In de rij

*Ik had zo gèren in 'n aander lijf gezete,
'n flink stuk langer en slanker bovendien,
En meej 'nen sixpack net zo strak as die atlete,
gewoon perfekt, 'n plaotje om te zien.
Aon ieder hand wel vijftig mooie vrouwen
en gin een van al die honderd ontevreej,
En rijk genoeg om dè altij zoow te houwe,
mar bij 't dele zaat 't helemaol nie meej.
'k Stond achter in de rij, ik kreeg wèd anders meej.*

*En toen dè lijf nie kon, toen woow ik 'n stel ersens,
want daor kande altij toch nog wel iets meej,
'nen taolenknobbel, 'n IQ van 160,
iets vergete dè was er nie mir bij.
Op ieder antwoord had ik wel 20 vraoge,
of andersom, bij mijn kwaamt altij goed.
'k Hielp iedereen en altij zonder klaoge,
mar die druktes gooiden eten in 't roet.
De rij die was veulste lang, 'k stond bijna leste rang.*

*'ne Spiegel helpt oe soms ok wel om te vergeten
of brengt oe soms ok op 'n nieuw idee.
Dus heb ik lang aondachtig naor m'n beeld gekeke
en gedocht, we doet er dan mar mee.
Ok zonder al die gekke blingbling-dinge
is't tot zover nog best wel goed gegaon.
Want as ge wil dan kand'altij wel klaoge,
mar as ge lacht, dan staod ineens veuraon.*

*Dus nooit mir in de rij, daor doe'k nie mir aon meej.
Ik ben toch wie ik ben, zoas iedereen mijn kent.*

Jan Ulijn (Oss, 1937)

Jan Ulijn is een zondagskind, zo zegt hij zelf. Hij is in Oss in de *goei kamer* in de Vlashoek ter wereld gekomen.

Het hoogtepunt van zijn 'podiumwerk' was en is de herkenning van zijn 'verhaal'.

'Gasten vertellen *mi traontjes in d'r oege* dat ik hen weer weet te raken. Een groter compliment dan: "*Kom nog unne keer trug*" is er toch niet voor *unnen boekhauwer mi wis- en natuurkunde às bèvake!*

Zijn verhalen zijn bedoeld als genietmonumentjes, *glimlaachskes* en *groei-stöpkes*.

D'n Doop

Vruuger toge ze nao de geborte van 'n nèj kènje, zo gauw mögelijk naor de kerk vur d'n doop. Mistal dinne twie vrouwkes dà; de peettante droeg de kleine èn de suikertante ging mee umdà ze dan nie allien ware.

Zo ôk bè dees familie; daor kwaam op zeker moment 't dartiende, 'n mèske. Unne wolk van unnen bebie, gezond van lijf en léje mar bezwaord mi de 'erfzonde' waor 't zo gauw mögelijk van af moes zien te komme. Dus toog tante Trui, die wir tot peettante waar gebombardeerd, en tante Kee, de suikertante, over vaorwege en fietspèdjies, ter kerke, waor de pestoer al klaor stond um de kleine dope-ling in de katholieke gemeenschap binne te leije. Nao 't doopsel vertrokke Kee en Trui opgewekt, de erfzonde in de kerk aachterlaotend. D'r kos niks mèr gebeure. Nie wijt van de kerk wònde Driek-ome; nòjt getrouwd gewist, rustig levend in z'n klein boerderijke waar ie dagelijks rondscharrelde.

'Zulle we èfkes bè omen Driek aongaon?' stelde ze same veur. Zo gezeed zo gedaon. Driek, verguld mi dà bezuuk, bestuitte 't kènje, informeerde of 't al 'n spaorputje of 'n spaorbuukske haj, zette koffie en d'r waar praot àsof ze mekaare in gèn jaorre gezien han. D'r kwaam zelfs 'n advocaatje op taofel en na 'n tédje verliete Kee en Trui mi roei wèngskes 't stulpke van Drieke um huiswaarts naor de kraomvrouw te kere.

Hier begosse ze al in 't dúrgebont' over hun bezoek bè Drieke te vertelle. Pas

in de kraomkamer ontdekte ze tot hullieje schrik, al giechelend, dà ze in alle haost bè Drieke 't kènje vergete ware.

Paniek, paniek! Mar laoter toen ze 't wir teruggehaold han, kosse ze wel um 't vurval laache.

(Bè de begraffenis van dit mèske, ze is nèt gèn vijfenzestig geworre, kwaam dit verhaal wir 'ten blakke'.)

Jan van Rijthoven (Oisterwijk, 1941 – 2017)

Jan van Rijthoven ventileerde zijn teksten en humoristische ideeën (geïllustreerd door Kees Wouters) onder het pseudoniem Van Hepscheuten in het Oisterwijkse *Kerkklokje*. De humoristische prenten met dialecttekst sloegen aan. Een keuze daaruit werd gebundeld in een viertal boekjes: *We tobbe mar aon* (1992), *Och, we meuge nie klaoge* (1994), *'t Is aaltij wè* (1999), *We blèève laache!* (2005). Ook prijkte er jarenlang een fraaie cartoon van Van Hepscheuten op de achterzijde van kwartaalblad *Brabants*. Van Rijthoven was de eerste stadsdichter van Oisterwijk, maar hij is in zijn geboorteplaats actief geweest op veel meer terreinen: carnavalsprins, regisseur, jazzmuzikant, cabaretier, en dialectschrijver. In 1998 vormde hij met Erik Potters het *Brabants Cabaret*, waarvoor hij alle teksten en liedjes schreef. Jan van Rijthoven schreef op het laatst van zijn leven onder zijn eigen naam ook enkele romans in het Nederlands, waaronder *Julia*, *De vermogensbeheerder* en *De schaduw van het leven*.

Liefdesgedichtje van unne wielrenner

*Soms moet ik midde in de koers gaon staon op de pedaole
Dan spurt ik as unne sprinter om de endstreep wir te haole...
Nie vur die bloeme of de trui scheur ik deur al die bochte
Ik weet dè gij daor aon de meet op mèn al staot te waachte!*

*Dan schiet ik út 't peloton, ik lig al rap van voren
En zal mèn aon d'n ploegbaos verder nie mir kunne stoore!
De démarrage is kompleet. 'k Heb schijt aon al die Belze
Want gij staot daor op 't schavot om mèn straks te omhelze!*

*Ik zet 'n extra tandje bij en koom ik om d'n hoek
Dan martel ik de kazaïen, rij 't zeemleer út m'n broek!
Van alle étappes die ik ree en alle cols die ik zie
Bende gij mènne klassieker van de derde categorie!*

*Ik trek 't leste sprintje aon en dan krèèg ik de 'kiss'!
Vur mèn bende de chef d'équipe. Gij zèèdt mèn rondemiss
As wij vanaovend saome zèn is alles wir zôo ast was
Dan zet ik 'm in z'n grôot verzet en maok ik bij jou sur place!*

(Uit: *Ik praot nie frèèt*, samengesteld door Ed Schilders. Ook opgenomen in de bloemlezing *Brabants Bloesem*.)

Ed Schilders (Tilburg, 1951)

Een van de begenadigde schrijvers in Noord-Brabant is ongetwijfeld Ed Schilders. Hij studeerde Nederlands en Frans aan het *Mollerinstituut*. Hij is bibliofiel en publiceerde prachtige boeken. We noemen hier slechts: *De voorhuid van Jezus en andere roomse wonderen* (1985), *Vergeten boeken* (1986), *De erfenis van Diderot* (1987), *Moordhoek* (1988) en *Het geheim van Huize Gerra* (1998). Over de taal van Tilburg publiceerde hij *Van Aajkes tòt Zaandkèùl* (2012), *De schonste taol van't laand* (2013) en *Appetjoek!* (2016). Hij bezorgde drie delen in de reeks *Prentebuukskes* van Cees Robben. Daarnaast is hij redacteur van het online *Woordenboek van de Tilburgse Taal* en van het kwartaalblad *Brabants*. Schilders schreef boekrecensies en boekencolumns voor landelijke kranten, en columns over Tilburg in het *Brabants Dagblad*. In 1997 schreef hij het winnende verhaal voor *Ik heb iets met Tilburg*. In 2007 ontving hij de *Jan Naaijkensprijs*.

De Ballade van Kees Kruik

*Ik waar nòg mar 'n hêel klèèn Kiske
Toen onzen oopa zeej: 'We gaon
Op d'n Heuvel nòr 'n standbild kèèke,
Èn nòr unnen bôom die ze daor hèbbe staon.'*

We naame dus 'n bus, lèèn zès,
Van ons oomaas nòr de stad.
Mar irst had onzen oopa
D'r bij Bet Koole nòg intje gevat.

'Lèt op,' zeej óns oopa, 'daor hédde ze staon.
Willem Tweej, Kees, en nie mir vergeete,
Dès de lindebôom daor,
Daor heej Willem nòg ónder gezeete.

Kóm es èfkes hier zitte
Op dees bènkske hier, nie in de zón.
Dan za'k jouw es vertèlle
- ober! Unne jónge èn 'n Exota vur de jónge -
Hoe et óot meej diejen lindebôom begón.

Irst wildenie nie groeie,
Èn ie bleef mar iel èn klèèn.
Dus asser niks gebeurd waar, Kees,
Zó diejen bôom nòot gròot gewòrre zèèn.

Ót Gôol kwaam toen unnen ballefrutter
Meej de bus nòr ónze stad.
Èn die bespruuide toen dè bumke
Meej wèttie bij Bet Koole ha gevat.

't Gruujde, Kees, twaar nie nòrmaol.
De stam, et blad, de takke...'
Swèls ónzen oopa pròtte, zaag'k
'n Dèùf! Ik zaag 'm kakke.

'n Dèùf die kakt op koonig's kòp:
Dèt is, dènk ik, 'n teeke
Dè alles, alles, èndig is:
Diejen bôom is naa ècht bezweeke.

Der zen gin dinge om ons heen,
Die euwig zen gebleeve.
Unnen bôom, 'ne kóoning, en elke naom
Nimt óot afschèèd van 't leeve.

En wij gaon deur, zo lang as't duurt
Meej leeve, zòrge, wèrke.
Meej 'ne nuuwe naom, 'n kèènd, 'ne stèk,
Steeds onderwèg
(meej de bus of te voet ót Tilburg of Gôol
langs Bet Koole asset zóo ótkomt)
nòr mèèrge.

(Als stripverhaal in het
Nederlands verschenen
met tekeningen van
Luc Verschuuren.)

BRABANTS MOISTE

Op initiatief van Piet Pels was er vijf jaar de wedstrijd *Brabants Moiste*, georganiseerd door een werkgroep met dialectprogrammamakers van lokale omroepen. Men werd uitgenodigd een eigen liedje in dialect in te sturen.

In 2007 won *Ut Reusels Muziekske*, in 2008 MarieChristien (Volkel), in 2009 Ruud van der Heijden (Best), in 2010 Björn van der Doelen (Eindhoven) en in 2011 André van den Boogaard (Tilburg).

Ruud van der Heijden (Best, 1932)

Het leven van Ruud van der Heijden heeft van meet af aan in het teken van muziek gestaan. Met veertien jaar zat Ruud al in het orkest van zijn vader. In zijn marinetijd was hij lid van de *Matrozenkapel* uit Loosdrecht. Hij zat bij de *Ragtimeband* uit Best.

Na een jaar of drie kwam Ruud in het profcircuit terecht bij *Orkest Henny Vilé* in Eindhoven. Men zocht een zanger. Vervolgens werd hij gevraagd door *Orkest Koos van Beurden* uit Eindhoven en het *DAF-orkest Eindhoven*. Tijdens de eerste jaren van zijn loopbaan als musicus, werkte Ruud daarnaast nog bij *DAF*. Hij kwam bij *De Valko's* uit Valkenswaard, een kermisorkest.

Daarna begon Ruud met broer Anton en met Jan van Nunen zijn eigen trio; *De Matondo's*, later versterkt met saxofonist Martien van Winkel. Befaamd was het komische shownummer *de TT van Assen*. Hij nam de langspeelplaat *Met mijn Johanna* op met het *Heidecombo Best*. Hij kwam bij *Duo de Spinners* (met goochelaar-bandparodist Arie Geboers). En bij *Cabaret Resonans*, vijf heren en vijf dames, met echtgenote Jeanne als gangmaakster. Ruud fungeerde als tekstschrijver en muzikaal begeleider. Hij was betrokken bij *Vleuts Volk* dat vooral optrad voor ouderenbonden, *Zonnebloem*, *Boerenbondsmuseum* en Mariaviering. Geleidelijk aan ging Ruud meer solo en verzorgde optredens voor *Zonnebloem*, *Rode Kruis*, vakantiehôtels, verzorgingshuizen en diners.

De cd's die van hem verschenen zijn: *Herfst*, *Liedje Petietje*, *Boodschap*, *Mensen van morgen* en *Doe mar gewoon* (met zoon Willem), *Best of, Mijn manier* en *Duizend liedjes*.

Om de twee jaar verscheen er bovendien een bundel gedichten zoals *Onderonsje*, geïllustreerd door echtgenote Jeanne. Pas na zijn pensioen ging Ruud in dialect schrijven. Zijn *durske uit duzend* werd prompt verkozen tot *Brabants moiste* lied. Hij droeg verhalen en gedichten bij aan het jaarlijkse *Brabants boekske* en publiceerde verzen en liedteksten in de *Brabantse Spreukenkalender*.

Durske ùit duzend

'n Durske ùit duzend, is 't wefke van Wouter,
mì dògen as lempkes en haoren as stroi.
Mar amper zo gròòt as 'nne flinke kabouter;
mar stérk as 'n perd en zò vlug as 'n vlooi.
Ze wit rond 't hùs, hil 't boeltje te regelen,
zo klèèn as ze is, van d'n duvel nie bang.
En die ze nie mag, wit ze bùiten te kegelen,
zo brèèd as ie is, of dik twee mèèter lang.

Refrein:

*Durskes as die, veinde gij zòmar nie, zò'n spil waor alles um dréit.
Durskes as die, veinde nooit een-twee-drie, ze zen zò dik nie gezéid.*

*Ze voeiert de vérkes, de beren en biggen
en borstelt ze blinkend, as glinsterend glas.
Ze zùrgt da de zeugen goed drèùg blèèven liggen
en gaort vur de geiten 't geurigste gras.
Ze hì hart veur de hennen en raopt alle èier,
't perd krè z'n hooi en z'n haovermeel prompt.
Ze houwt alles bij en gin mens die is blijer,
as er bij 'n koew 'n klèèn kelfke komt.*

Nooit heurde den boer of 'n keind zich beklaogen.
Ze krèègen volop en op tèèd hun gerief.
Daor zij heur familie op handen zal draogen,
lòòpt hil het gezin as 'nne locomotief.
Ze hi veur 't wèèrk zò d'r èègen methoden;
maor alles verlòòpt, zonder een centje pijn.
Zo'n durske ùit duzend, zò'n gift van de goden,
daor moete wel nondejuus zùinig op zen.

DIALECTDICTEES

In tal van Brabantse plaatsen worden jaarlijks dialectdictees gehouden waaraan prijzen verbonden zijn. Bij die evenementjes wordt geestigheid bedreven in dictaat, tekst en opdrachten. In sommige plaatsen spreken ze liever van *taoltoets*, omdat het dictee maar een onderdeelje van de wedstrijd is en er vaak een multiplechoicetest is bedacht om de kennis van idioom en zegswijzen te controleren.

Brabantse plaatsen met enige historie in dialectdictee zijn: Den Bosch, Schaijk, Uden, Gemert, Tilburg, Woudrichem, Breda, Etten-Leur, Sint Willebrord, Roosendaal, Oud Gastel, Bergen op Zoom en *Wjeeldrecht* (Woensdrecht en Hoogerheide).

Ook de jaarlijkse pronkzittingen en tonpraatwedstrijden rond carnaval stimuleren natuurlijk het dialectgebruik. Je ziet bij de carnavalsoptochten dialectgeschriften in velerlei variatie. De spelling laat helaas vaak te wensen over.

OEUVRE- EN STIMULERINGSPRIJZEN

In 1996 werd de *Ad de Laatprijs* voor het eerst uitgereikt. Rien Bosch uit Nuland was de bedenker. Hij wilde de herinnering aan de jong overleden dialectzanger levendig houden door het jaarlijks overhandigen van de bronzen *mònnikaspulder* aan iemand die zijn sporen verdiend had met zijn of haar oeuvre in Brabants dialect. De winnaars waren achtereenvolgens Ivo van Dinther, Cor Swanenberg, Nol van Roessel, Harrie Franken, Peter Aarts, Lya de Haas, *De Sjawis*, Gerard van Maasakkers, *Kwartjesvolk*, Ger Coppens, Marja van Trier, MarieChristien, Henk Habraken, Noud Bongers en *De Glacis*.

In 1997 bedacht Joseph Aldenlee de Brabantse dialectprijs de *Vergulde Klomp*. Ook dit was een oevreprijs voor artiesten die met Brabants dialect in de weer waren. De winnaars waren: Thieu Sijbers en Nico van de Wetering, Harrie Franken, Marja van Trier, *Stichting Tilburgse Taol*, professor Antoon Weijnen, Sjef van Schalen, Wim Daniëls, Gerard van Maasakkers, Willem Iven en Frans Verschuren (postuum), het *Brabants Dialectenfestival Lieshout*, Cor en Jos Swanenberg, Johan Biemans, de *Cees Robben Stichting* en Jan Smeets.

Wim Daniëls (Aarle-Rixtel, 1954)

Wim Daniëls werd geboren in een arbeidersgezin. Hij ging na de lagere school in Aarle-Rixtel naar de *St. Henricus Mulo* en het *Carolus Borromeus College* (havo) in Helmond. Hij volgde de lerarenopleiding (Duits en Nederlands) en ging naar de universiteit in Nijmegen voor zijn doctoraal Nederlands met de nevenvakken kunstgeschiedenis en dialectkunde. Dat laatste vak werd toen gegeven door professor Antoon Weijnen, de grote man van het *Woordenboek van de Brabantse dialecten*. Wim heeft nog meegewerkt aan het onderzoek naar de Brabantse benamingen voor 'paardenpiemel'. Zeven jaar werkte Daniëls als leraar Nederlands en Duits in het middelbaar onderwijs, onder meer aan de *John F. Kennedy Mavo* in Den Bosch en later aan het *Sint Jans Lyceum* in Brabants hoofdstad.

Rond 1990 schreef hij zijn eerste column voor het *Eindhovens Dagblad*. Daarmee begon zijn schrijversloopbaan. Op zijn zestigste verscheen zijn honderdste boek, *De taal achterna*. Op internet zijn verschillende recensies te vinden over de boeken van Daniëls. Vooral de titels *Mieters* (over de taal van de jaren vijftig), *Blits* (over de taal van de jaren zestig) en *Groeten uit Brabant* komen prominent in beeld.

Daniëls is sinds 1994 fulltime schrijver. Hij geeft lezingen en voordrachten, maar is vooral ook vermaard als performer. Hij werd bekend door zijn televisieoptredens bij *Pauw & Witteman*. Hij vertolkte (met Yvonne Gijsbers, Marlon Kicken en Rob van Os) zijn rol in het *AR-theater* met het zelfgeschreven stuk *Een ons komma's*. Met Yvonne Gijsbers speelde hij zijn theaterstuk *Slowen en Schuren*. Hij trok in 2015 door het land met zijn solocabaretvoorstelling *Associëren*, waarin bleek hoe veelzijdig, speels en snel denkend Wim Daniëls is.

Hij was vier jaar stadsdichter van Helmond en werd in 2015 *Helmonder van het jaar*. 'Ik heb aan Helmond veel te danken,' zegt hij, 'ik ben er zelfs tot eredoctor benoemd! Wel in de carnavaleske *keijologie*. Maar toch wel mooi de hoogst haalbare functie in Helmond.'

Wim Daniëls schreef pakkende gedichten onder de schuilnaam *Frans de Poeter* en publiceerde die in de bundel *Vuggulkuskoike*. Hij stelde het *Helmonds woordenboek* samen en schreef de bundel *'n Schon boks. Kak is ok 'n vak* en *Brabants Mooiste Woord* zijn titels van boeken die over Brabants dialect gaan. En *Hortsik! Eponiemen in dialecten* gaat over dialectwoorden die afgeleid zijn van namen.

Hij is eentalig opgevoed, in het dialect. Vader kwam uit Stiphout en moeder uit Mierlo-Hout. Tot zijn veertiende sprak hij hoofdzakelijk dialect en dat heeft hem een taalvoorsprong gegeven, zegt hij. 'Een dialect met ruim tachtig verschillende klanken ten opzichte van de kunsttaal Nederlands die maar op de helft kan bogen! *Ik proat gèère plat. Daorin kéénde echt le-nig proate!*'

Daniëls was van 2009 tot 2018 voorzitter van de *Stichting Brabants Dialectenfestival*.

Wim kreeg in 2015 de *Brabant Bokaal* voor zijn verdiensten voor de Brabantse cultuur.

Apendalder

'Opa, vindt u het goed als ik zondag even langskom met Sonja?'
'Sonja, Sonja, hedde wer iemus an d'n hènuk geslagge, apendalder?'
'Heeft ons mam dat niet verteld?'
'Jonge, tis ongepermenteerd, mar allie moeder vertèèl mai nooit niks. Mar, allee, wa is 't vur 'n durske?'
'Ze komt uit Aarle-Rixtel.'
'Oit Ale? In Ale is 't te hale, zeen wai vruger. Mar ik wis nie degge dor ok al geengt reepe.'
'Het is een vriendin van de zus van Maikel.'
'Wie is Maikel? Is 'r dè inne van Cis van Toon van Has d'n Brossum?'
'Opa, je kent mij Maikel toch wel. Die is al een paar keer met mij hier bij jou op bezoek geweest.'
'Dr zin 'r zoveel hier gewist. Gai brèngt anhaawend iemus anders mee.'
'Nou ja, ik ken Sonja in ieder geval via de zus van Maikel.'
'En hoe aawt is oew maidje?'
'Zestien, net zo oud als ik.'
'Nog gruu'n achter de orre dus as ik 't goewd begriip.'
'Nee hoor.'
'Lèèrt ze nog?'
'Ze zit in de eindexamenklas van de mavo.'
'Zouwe, dan is 't 'n baidehante. En die aawluij, wa zin dè vur mense?'
'Sonja's vader werkt bij Philips, en haar moeder is reatrix op een middelbare school.'
'Reatrix? Wa bènde dan?'
'Een soort directeur.'
'Dan zal 't wel 'n pronte tante zin. En gaij vrijt mi 'n dònchter d'rvan?'
'Ja, al vijf weken.'
'Dan bènde wel mi oew kont in de bòtter gevalle. Zee allie vadder dè ok nie?'
'Wel zoiets.'
'Bènde dor al tois gewist?'
'Ja, vorige week zondag voor het eerst.'
'En protte die aawluij wa of zin 't van die mènbolle?'
'Ze waren heel aardig tegen mij.'

'Dus ge haad goeien buurt?'
'Ja, ik ben er zelfs blijven eten.'
'Dè ging doar zekers mi 'n mes en 'n vurket?'
'Ik eet thuis ook weleens met een mes en een vork?'
'Zonder ooit – tjoep – in oew vinger te snije?'
'Nog nooit gedaan.'
'Vroege ze bai dè durske nie: wa du allie vadder vur de kòst?'
'Dat vroegen ze inderdaad.'
'En wa zeede gai? Dettie 't sodawatter oit hi gevonde en dettie naw minister is van boitelandse binnepeikes?'
'Opa ...'
'En hedde nie gezeed degge ok nog n'n opa het die niks zo goewd kan as van brouwt stront make?'
'Opa, niet zo flauw doen.'
'Tis al goewd, jonge. Ik zal zondug wel 's bekieke wa vur vlis we in de koip hebbe. Hoe laat koomde?'
'We gaan 's middags eerst naar de bioscoop. Dus dat wordt rond een uur of vijf, denk ik.'
'Goewd. Ik haal wel 'n keekske, wa ollienutjes en spiklaassiemennekes in hois, en dan maak ik ok nog lekkere poeierseklaat kloar. Ik zal 'r wel verwenne, jonge. An mai zal 't nie ligge.'
'Oké, opa, dan ga ik nu weer.'
'Waaacht, hier hedde nog 'n pippermuntje, dan hedde wa te soebele onderweeges.'

DE ZACHTE G-PRIJS

In 2011 werd besloten de eerdergenoemde prijzen samen te laten gaan in de *Dialectprijs van Noord-Brabant*. Die zou vanaf 2013 onder auspiciën van *Erfgoed Brabant* worden uitgereikt om iemand in het zonnetje te zetten die een bijzondere prestatie had verricht met de Brabants taal. Winnaars waren Petra Robben (Tilburg), Piet van Esch en Henk Wittenberg (Schijndel) en illustrator Danker Jan Oreel. Zij scoorden met de geestige uitgaven *Gin Gelul*, *Brabants voor beginners* en *Wenne Klèts*, *Humor in Brabant*.

In 2018 veranderde de prijs van naam; het werd de *Zachte G-prijs* en ging dat jaar naar Adri Hoppenbrouwers (Rucphen) en Mientje Wever (Boxtel). Beide dames wonnen de prijs vanwege de originaliteit van hun werk en de langdurige activiteiten waarmee zij hun Brabantse dialect op een bijzondere manier over het voetlicht hebben gebracht.

KWARTAALBLAD BRABANTS

In maart 2004 verschijnt voor het eerst de kwartaaluitgave over Brabantse taal, literatuur, muziek, dialect- en naamkunde. Het is een initiatief van Lily Hollanders, Eric Kolen en Jos Swanenberg die ook de redactie vormden. In het voorwoord lezen we: 'Brabants wil een podiumfunctie invullen: gedichten en verhalen zijn welkom bij de redactie.' Het tijdschrift oogt als een boekje en heeft achterin een cd waarop liedjes, verhalen en gedichten in dialect te beluisteren zijn. Al in het eerste jaar verandert de redactie: Michel de Koning, Frans Hoppenbrouwers en Jos Swanenberg gaan de kar trekken. Ze doen dat voortreffelijk. Maar na negen jaar en 36 nummers stopt *Uitgeverij Europese Bibliotheek*. Doodzonde natuurlijk. Het duurt even voordat er een doorstart gemaakt kan worden. Door de inspanningen van Henk Janssen, Jan Luysterburg, Ed Schilders, Riny Boeijen en Cor en Jos Swanenberg verschijnt in juni 2014 *Brabants, kwartaalblad over Brabanders en hun taal* in een glossy uitvoering op tijdschriftformaat. De cd is vervangen door een luisterbox die op internet kan worden bezocht.

Tal van schrijvers en zangers zorgden voor fraaie bijdragen in *Brabants*. We noemen er een aantal om de spreiding over de provincie weer te geven.

Junt (Budel), Toon Rabou (Den Bosch), Frans Hoppenbrouwers (Valkenswaard), Jan van Nassau (Roosendaal), Jan Elemans (Huisseling), Piet de Nijs (Prinsenbeek), Will en Wim Segers (Alphen), Willemien Willems – van de Moosdijk (Someren), Walter Smeekens (Chaam), Harrie Meulenbroeks (Lage Mierde), Conny Huybregts (Sint Willebrord), *Reuzel en Spekvet* (Bavel), *Ut Reusels Muziekske*, Piet Brock (Goirle), Jaon Jansen (Reusel), Lizzy van Pelt (Woudrichem), Jos Zeegers (Tilburg), Erik van Os (Tilburg), Brigit Bakx - Hermans, *Smidje Verholen* (Roosendaal), Mientje Wever (Boxmeer), Jos Kuijpers (Oeffelt) en Ferry van de Zaande, alias Frans van der Meer (Tilburg).

Junt

Junt is een bijzondere creatie van Diel Feijen en Johan Mathijssen uit Budel. Vaste ingrediënten van de columns van Junt in het Cranendonkse weekblad *De Grenskoerier* zijn pittige maatschappijkritiek en humor in mals dialect. Dat dialect is heel markant en bijzonder; het zit duidelijk tussen Limburgs en Brabants.

Diel Feijen is de ludieke personificatie van Junt; zij klom in de ton als carnavalsfiguur en daarom is zij voor velen de verbeelding van de wijze, oude dame die geen blad voor de mond neemt. Junt verscheen altijd in de ouderwetse, zwarte klederdracht van Budel.

Er zijn drie bundels van haar verschenen met de universele titel *'t is ongepermeteerd*. Haar stukjes in het weekblad *De Grenskoerier* hadden gezag en populariteit. De plaatselijke politiek werd aan de kaak gesteld. Via haar fictieve echtgenoot Sjang gaf ze haar visie op de twijfelachtige zaken en toestanden in haar wereld.

In 2019 nam Junt afscheid. Van begin af aan stonden haar columns in het kwartaalblad *Brabants*. Speciaal voor dit boek schreef Junt onderstaande stukje.

Mien jóngste kleinkindje, de klenste van ós Mie, get in 't veurjaor hur urste communie doeën. Eigeluk vin ich dao niks mier aon. Vat now die kadootjes. Wa moeie nog koeëpen vur zoë'n jóng? Vur de veurige urste komunikânt hâw ich unne echte zilleveren patterenoster gekôcht, maer dien drâgt hij now um ziene nêk as hij op stap get. Ozze Sjang, miene mins zoegezigd, zigt dae willie bèter zoë'n kumke op 'n schuttelke mej 'n bórdje kunnen gèven. En op dae kumke stet dan zoë'n moi heilige platje van Jezus in de wolleken wo van die fel lichtstraolen oet zien hân scheten. Dae kan ze teminste neet um hurre nêk hangen! 't Cummuniefest wurdt bie ós Mie thoës gehawwen. 'n Fest bie ós Mie is altiêd knoergezellig. Urst kriegde dan 'n lekker stuk vlaoi mej 'n tas koffie. En bie ozze Sjang duut ós Mie er dan 'n borreltje in. En dae vindt mich ozze Sjang toch zoe lèkker. Hij kan dan wel viêf van die tassen koffie op. Dao wurdt ozze Sjang vrolijk van! En as hij zien gebeet op 't schuttelke neffe zien kóm legt, dan wieët eech dae 't hum goe get. Maer eech hêb ne gèr as ozze Sjang dan laoter op d'n aovund óch nog 'n paor flaeskes beer dreenkt.

Eech zeg altiêd maer zoeë, zoelang zien gebeet nog op 't schuttelke ligt, is er niks aen de hând, maer as hij zien tân in immes ânders ziene moond wil dowwen, dan wurdt 't tiêd um nao hoês te gaon. Dae hit óch vórt tiêd noeëdig. Want dan moet hij urst nog pissen. En bie ozze Sjang duurt 't naodrup-pelen vórt langer as 't pissen zêlf.

't Is ongepermeteerd!

Jos Kuijpers (Oeffelt, 1960)

De eerste cd van Jos Kuijpers heet *Prat op plat* en borrelt van kwaliteit; goed gearrangeerd, opgenomen in *Studio Wild Verband*, geproduceerd door B.J. Baartmans. Het plezier spat er soms vanaf. De liedjes van Jos worden door hemzelf gezongen met een stem die past bij de gevoelige teksten. Humor is volop aanwezig. Jos Kuijpers groeide op in een gezin van acht kinderen. Ze hadden thuis een kuikenbroederij waar hard gewerkt moest worden. Zijn eerste stappen op het podium waren tijdens een schoolfeest; hij playbackte een liedje van *The Osmonds*. Op zijn negentiende kocht hij een gitaar. Hij heeft twee jaar klassiek les en twee jaar les in popmuziek gehad en was ondertussen met de eerste bandjes begonnen. Hij schreef zijn eerste Nederlandstalige liedjes voor de band *Kleur* en in het Engels voor *Try Out*. Hij besloot voor het Nederlandstalige te kiezen onder de naam *Puur Toeval* en dat resulteerde in een nieuw repertoire met eigen nummers aangevuld met covers van *De Dijk* en *Rowwen Hèze*. Helaas bloedde deze band te snel dood. Jos heeft gespeeld in de carnavalsbands de *Heleboel band*, de *Slampampers*, *Teletobbers*, *Pig Brothers*, *Eigewies* en *Enne Pot Nat*. De muziek ging van polka naar gipsy, soul, tango, texmex, blues en pop.

Ondertussen ging het werk thuis gewoon door. Na lang wikken en wegen, is Kuijpers in 2008 gestopt met het boerenbedrijf en heeft zich volledig op de muziek gestort. Hij geeft muziekles op zijn muziekschooltje. Tevens werkt hij met het smartlappenkoor *Leedvermaak* voor bejaarden- en verpleeghuizen. Plezier en gezelligheid staan daarbij voorop.

Jos schrijft over zichzelf op zijn site: *'Ha minse, dur is al wer heel wa water dur de Maos goe, sinds ik vurrig joar februari, bin begonne mit mien liedjes op te neme bij BJ in de studio. Ik was ut al heel lang van plan (...) Mien nèje cd "Prat op plat" is uut.'*

Jos Kuijpers heeft talent en hij mag zeker prat blijven gaan op zijn taal en zijn muziek.

De Prairie is een geestig lied en *Ut spreekwoord zet* is een grappige opeenvolging van spreekwoorden. De onderwerpen waarover Jos zingt, zijn zeer divers: liefdesliedjes, wereldzaken en onnozele dingen, vaak met een kwinkslag. Een liedje van Jos dat heel humoristisch is, heeft de boodschap *Bel me niet*. Dat komt hopelijk op een volgende cd.

Mien bel me niet register

Refrein:

Ik heb echt veul liever det gij mien nie mer belt

Ik heb echt veul liever det gij mien nie mer belt

Want in mien bel me niet register stoadde gij nou ok vermeld

*Urst stuurde mien blauw enveloppen,
ik heb d'n boekhouder mar meteen gebeld*

*Want ik weet nie hoe ge d'r bij komt,
mar van die anslag stoi ik versteld*

*'n Paar moand latter pas wor ik dur ouw teruggebeld,
foutje bedankt*

Refrein

Dur jou wor ik achter miene rug stiekem zwart gemakt

Hee jong dinkte nou echt det det gelul mien nie rakt

En nou belde mien op vur oew eige gewin,

nou lek mien de suk mar, nou heb ik gen zin

Ja stikt d'r mar in

Refrein

Latst zagde mien nie stoan, ge keerde de rug noar mien toe

Noa alles wa'k vur ouw gedaan heb, krieg ik stank vur dank toe

Want achter miene rug um bin ik 'n klootzak

Hoe goed ik ok doe

Hee, de pot verwijt de ketel det ie zwart ziet det zei ons moe.

Refrein

Want in mien bel me niet register stoadde gij nou ok vermeld

Of striek ik wer vur de zoveulste keer ovver mien hart,

Of striek ik wer vur de zoveulste keer ovver mien hart,

Hee jong bedankt det ge mien gebeld het

Want anders was dizze tekst nie ontstaon

Det ge bedankt ziet det wette

Frans van der Meer (Berkel-Enschot, 1965)

Bij Frans van der Meer hadden ze thuis een frietzaak. In huis was het in zijn herinnering altijd gezellig en druk. Hij heeft een beschermde jeugd gehad. 'Ik wilde als kleine jongen reizend poppenkastman worden.'

In 2018 werd hij nachtburgemeester van Tilburg. Hij moet nieuwe evene-

menten voor het uitgaansleven van de stad bedenken. Die opdracht is deze duizendpoot wel toevertrouwd, want Frans van der Meer is muzikant, singer-songwriter, poppenspeler, beeldend kunstenaar, tekstdichter, presentator, sneltekenaar, columnist, componist, gitarist en humorist.

Frans is in 1992 begonnen als zzp'ër. Verder is hij altijd bezig geweest met poppen, liedjes, geluidsopnames et cetera. Ook de verschijningsvormen lopen nogal uiteen. Als zelfstandige is hij van vele markten thuis.

Hij is de man achter de volkse poppen Ferry van de Zaaude en Fred van Boesschoten. Bij deze creaties bedient Frans zich van komisch Tilburgs dialect. Met Van den Bebber (*Doe mennene Mexicano*) en Van Boesschoten (*Dès 'n schôôn waoge*) had hij twee succesvolle liedjes en met zijn band *Frits H. en de Mexicano's* scoorde Van der Meer in 2004 een carnavalshit met *Vissen, vissen, vissen*. Frans trok met Jeroen de Leijer door het land met *De Eefje Wentelteefje Roadshow*. Wentelteefje en Van de Zaaude speelden de hoofdrol in het tv-programma *Walhalla* van *Omroep Brabant*.

Van der Meer kreeg de *Ad Vinkenprijs* 2017. In het juryrapport staat dat Frans een onnavolgbaar multitalent is, een creatieve kameleon die opduikt in diverse kunstvormen.

De poppen zijn heel belangrijk; het zijn voor hem de exponenten van de Brabantse taal.

Hij wil zich op film, fotowerk en liedjes concentreren. Frans van der Meer is een virtuoos kunstenaar die aandacht en bewondering verdient.

Mexicano

*Doe mènne Mexicano èn 'n friet seteej,
'n lihanboutje èn 'n kaassouffleej.
Vèèf krokette èn drie kòrtelètte,
èn gift ok mar ene smulrol meej.
Ene viandel, doet die ok mar èen,
èn 'n bèèreklaaw èn 'n oope bêen.
Drie frikandèlle èn 'n broojke kèès
èn 'n gròote friet speciaol,
meej dubbel masjenèès.
(La la lala lala la la la)*

Eej!

*Doe vur mèn es 'n broojke smèère!
Meej aai èn meej jèùn, dè hèb ik gèère.
Naait vur mèn 'ne seteej int vèt,
'n gehaktstaaf èn 'n goelaskrookèt.
Vèèf gulde friet in ene gròoten bèùl,
ik stòppet gelèèk in mene mèùl.
Gift mèn 'n paor knaake vur 't frèùtmesjien,
ik hèb nie klènder as 'n briefke van tien.
(La la lala lala la la la)*

Ô jè,

*Ik wò ok nòg ene swammarol bestèlle
èn nie te wèèinig jèùn òp die frikandèlle.
Gooit es wè spèklatte in dieje pan
èn 'n piestolètje meej ruwe ham.
Schiët es 'n bietje òp meej bakke,
nèè, ge hoevet nie in te pakke.
Zèn die krokette naa nòg nie klaor?
Smèèrt ze dan mar in oew haor.
(Smèèrt ze dan mar in oew haor)*

Piet Brock (Goirle 1929 – Geldrop 2017)

Piet Brock uit Heeze schreef gedichten in het Nederlands en het Brabants. Zijn moedertaal was *Góols*, het dialect van Goirle. ‘Als de rog was gemaaid, in schoven gebonden en in hokken op het stoppelveld gezet, zei *onze paa* (1879) tegen ons *kleinmannen* en meisjes: “*Gao naa de pèeltjes marris op-raope. Van jöllie busseltjes wòrt ok brôod gebakke*”.’ Dat beeld van aren lezen na de oogst wilde de schrijver in zijn bundel *Stoppelveld* benadrukken. We kenden Piet Brock van zijn bijdragen op de site *CuBra*. Hij schreef onder de schuilnaam *Baptiest van Gool, De Brabantse Kattechismus* die ondertussen zijn tiende geamendeerde verschijning beleefde. (*Humor kunde rape*, meende Piet.)

Hij is de man van de dichtbundel *Vuurstintjes kètse*, de bundels *Geel zand* en *Het wegkruis op Abcoven in Goirle*.

Piet was de middelste van zeven kinderen, geboren op een boerderijtje in Goirle. Daarover publiceerde hij een nostalgisch bundeltje, getiteld *’t Huufke*. De dichter beschrijft het ouderlijk huis en zijn gebruiken als een warm nest. Pakkende verzen zijn *Kènderspellekes*, *Gin naaw zonder vruuger* en *Oe ziel en oewe botterham*.

Piet wilde scheutist worden en ging naar het seminarie *Sparrendaal* in Vught. Zeven jaar bij de *Paters van Scheut* was de rijkste tijd voor Brock. Hij mocht viool spelen, toneel leren, foto’s maken en had er goede leraren. Hij maakte het seminarie af, maar werd toch geen priester. Piet volgde de kweekschool in Dongen om schoolmeester te worden. Hij was onderwijzer in Tilburg en werd daarna directeur van de *Levensschool* in Waalwijk. Toen *Philips* kwam met de vraag of hij personeelschef wilde worden in Waalwijk, hapte hij toe. Hij is zijn hele leven aanstekelijk actief geweest. Hij was de goochelpiet voor dementerenden en verteller voor de *Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie*. Hij had een eigen verhalenkast.

De nieuwe Klèine Brabantse Kattechismus (fragment)

Waartoe zèn wij op aarde?

Wij zèn op aarde om er stukskes bij stukskes ’n paradèès van te maaken.

Wij zèn op aarde om den hemel bietje bij bietje te pruuven en te smaaken.

Wè is op tèèd komen?

Op tèèd komen is zò laot meugeluk in den hemel komen.

Wörrum is ’nen Brabander vruug in de kroeg en laot in de kerk?

’nen Brabander is ginne God. Hij kan nie op twee plotse tegeleèk zèèn.

Geleuven Brabanders nog in zonden?

Jao, Brabanders geleuven nog in zonden. Ze kunnen de zonden niemer zò ùit de frut haawen as vruuger toen er spraoke waar van daogelukse zonden en dòòdzonden.

Mar Brabanders geleuven nog vaast en zeker in zonden, ze vèene veul sund.

Hebben Brabanders ondeugden?

Jao, Brabanders hebben ondeugden, mar ze hebben er meej leren lèève en sterreve.

Komen alle Brabanders in den hemel?

Jao, alle Brabanders komen in den hemel, mar nie allemol in den zeuvende hemel.

Hebben Brabanders ’n gròòt gelòòf?

Brabanders hebben ’n gròòt en positief geloof: ze geleuven ’t wel.

Jaon Jansen (Reusel, 1924 - 2012)

Jaon Jansen was een geboren verteller. Hij droeg Kempische verhalen en gedichten voor. Hij schreef onder meer voor het plaatselijk toneel, voor de heemkunde en publiceerde in *De Brug, De Kempenaer* en de *Sint Jansklokken*.

Hij maakte in 2005 een cassette met drie cd’s, getiteld *Verhalen en gedichten. Jaon van Triene*, zoals hij in Reusel genoemd werd, was de oudste in een gezin van tien kinderen. Zijn vader werkte in een sigarenfabriek. Jaon was achtereenvolgens sigarenmaker, vertegenwoordiger van landbouwmachines en administrateur. Hij zat in het bestuur van verschillende maatschappelijke organisaties en was enige tijd wethouder in Reusel.

Op internet (JBfilm.nl) vertelt hij heel geestig over de heiligenverering in de Kempen. Een fragment daaruit gaat over de heilige Apollonia die in Meerveldhoven (bij de Heilige Eik) aanbeden werd om de kinderen een gezond gebit te geven. (Zij is de patrones van de tandheelkunde.) Daarvoor moesten 32 halve centjes geofferd worden. Nu wilde het geval dat in het gezin Jansen een jongetje geboren werd dat de naam Joop kreeg. Moeder ging na de bevalling op bedevaart naar Apollonia. Daar bleek ze maar dertig halve centjes in haar beurs te hebben en daarom deed ze er maar twee hele centen bij... 'En ziet 's wa d'r gebeurt! Onze Joop hee twee veulste groote veurtande gekreege.'

Er staan meer filmpjes van de vertellende Jaon op YouTube.

Misschien is onderstaande tekst wel de bekendste en meest humoristische van zijn hand.

Heilige Nicolaas van Tolentijn

Pottekes Mieke zat tusse d'r werk
hil gedurig achteraan in de kerk
te bidde tot Nico van Tolentijn
van: 'Nicolaas, kan't nou nie zo zijn

Um op ouw vurspraok zwanger te geraoke
't kiendje dè zal onze Peer zèlf wel maoke.
Hij doe dè gère, mer 't lukt 'm mer nie.
We zen nou getrouwd al 'n jaor of drie.

Heiligen Tolentijn, schenk ons die gunst
um 'n kiendje te maoke, dè is toch gin kunst
mi de genade van Onze Lieven Heer
en de goeie wil van onze Peer.

Ik smeek 't oew echt, Ge moet 's prebeere
um onze Peer dieje stiel te leere.
En um oewe naam dan nog lang te roeme
Zulle we ons kiendje dan Klaoske noeme.'

Mer zes jaor laoter, dè zèlfde Mieke
dè bidde toen 'n hil aander lieke
van: 'Heilige, ge wit dè ik oew nie bedrieg
mer thuis ligt 'r wir inne in de wieg...

En in de kakstoel, daor zit ons Pietje.
Ons Klaoske, ons Nelleke, ons Girtje en ons Mietje
die zitte hier bij men in de bank.
Ik zou zo zegge: hil veul dank...

En grooten Heilige van Tolentijn
laot onze Peer vort wa rustiger zijn.
Ik weet 't genog; hij doeg 't zo gèèr,
mer haolt stiekem de kogels 's uit z'n gewèèr.'

(Nol Duis uit Netersel heeft het gedicht als lied op zijn lp *M'n eige weg* gezet.)

Jos Zeegers (Tilburg, 1920 – 2008)

Jos was tekenaar, schilder en leraar. Na zijn pensionering ging hij wonen in een dijkhuis in Haarsteeg waar de natuur hem rijkelijk inspireerde, zoals in verscheidene van zijn *boekskes* te proeven valt. In 2002 ging hij terug naar Tilburg.

Door de jaren heen heeft hij maar liefst 27 boekjes geproduceerd, waarin de disciplines tekenen en schrijven gecombineerd zijn. Een boekje van Jos Zeegers is bijzonder, omdat hij er van elke uitvoering maar twintig maakte. Hij deed daarbij alles zelf: het teken-, schilder-, schrijf- en bindwerk. De maker deed heel bescheiden over zijn oeuvre en zei bij herhaling dat hij geen schrijver was. De verhalen zijn sterker dan de gedichten waarin soms sprake is van dwangrijm, maar het blijft een gelukkige combinatie van woord en beeld.

Zeegers' vader was werkzaam in de wolindustrie in Tilburg. Zoon Jos begon zijn loopbaan als reclametekenaar en stoffenetaleur, maar wilde schilder worden. Zijn moeder die een kruidenierswinkelje dreef, vond dat haar zoon eerst een vak moest leren. In het begin van de Tweede Wereldoorlog ging Jos naar de academie in Tilburg. Hij haalde er de akte tekenen l.o. en ging naar de academie in Den Haag. Daar studeerde hij van 1942 tot 1947. Hij werd tekenleraar aan de hbs in Waalwijk. Vervolgens werd hij benoemd tot docent tekenen aan de meisjeskweekscholen aan de Choorstraat en op *Mariënborg* in Den Bosch en op de kweekschool van de zusters in Schijndel. Tegelijkertijd ging hij tekenles geven aan het *Instituut voor Doven* in Sint-Michielsgestel. Jos kreeg het idee om, in plaats van de vroegere sinterklaasversjes voor de kinderen, boekjes te gaan maken voor familie en vrienden. De vorm en inhoud zijn sterk variërend. Vaak kijkt de kunstenaar terug en meestal schrijft hij dan in zijn Tilburgse dialect. Een greep uit de 27 titels: *Overpeinzingen*, *Sproken en rijmen*, *De oogst van 1997*, *Simpele dingen*, *Zoo zeeë en deeë ze dè*, *Ik jij wij*, *Fiste durt joar deur*, *Fursjet*, *2 Woare Verhaolen* en *de Sezoene*. Uit deze laatstgenoemde bundel komt het volgende schilderachtige gedichtfragment:

*De vlokke ze dwèirle overal in 't rond.
Bedekke de doake, de bôôm' en de grond.*

*'t Is schôôn om te zien hoe't laand wordt bedekt.
't Is grèis in de locht, zô wèid as ge kekt.*

*De bôôme, ze krèige schôôn mutse van snêûw.
Groauw as 'ne rèiger zit doar naa 'n mêûw.*

*De bèirke die ston 'r zilver in't snêûw.
'ne Follie van vlokke om de top as'n wêûw.*

*'n Zwoan scharrelt moeilijk op de kaant van de slôôt.
Zôô wit as de snêûw, dè redt ze toch nôôt*

*Want witter as wit is de snêûw dieter valt.
't Doe zeer on oe ôôge wanneer ge oe doar stalt.*

Waarom Jos Zeegers veel in het dialect schreef? Omdat hij niet wilde dat onze eigen taal verloren gaat. Het ging met die 'Engelse ziekte' in het Nederlands ook al mis, vond hij.
Dank aan Marc Zeegers.

Erik van Os (Berkel-Enschot, 1963)

Hij wilde kleutermeester worden en daarom volgde hij de opleiding *KLOS*. Daarna was hij enkele jaren begaan met een studie Nederlands. Even was hij verbonden aan de *Schrijversvakschool Colofon Amsterdam* én hij volgde de cursus *Tilburgse Taol*.

Hij heeft twee jaar gewerkt als kleutermeester, twee jaar was hij brugwachter aan het Wilhelminakanaal en zes jaar gezondheidsvoorlichter bij de *GGD Midden-Brabant*.

Vijf jaar lang was hij (hoofd)redacteur van het kindertijdschrift *Okki*. Erik van Os is dichter-schrijver sinds 1989. Zijn eerste boeken verschenen in 1992 (inmiddels zijn het er bijna 200!). In 2019 verscheen zijn eerste dichtbundel voor volwassenen: *Had ik maar leuke kinderen*.

Dialect is heel belangrijk voor hem; het biedt meer mogelijkheden omdat er andere rijmklanken bij te pas komen. Hij zegt zelf: 'Ik voel me rijker, omdat ik ook dialect ken.'

Erik schrijft gedichten die gezongen willen worden, andere laten zich liever zien op papier.

Hij draagt gezongen gedichten voor, daarbij begeleid door muzikanten als Liseth Horsten, Berrie Kolmans, Floor Minnaert, en uiteraard zijn kinderen Anna en Lot. Zing gerust mee:

*'Wat zou het leuk zijn, dacht ik pas,
als ik van mijn familie, geen familie was.'*

(ook als je naast je familie zit).

Onderzoek

*Ik weet nog wèl, as kèènd
dan gingde naor de GGD
bij oew moeder aon heure èèrm,
want die moes zô nôodeg meej.*

*Dan kwaamde bè zôn zuster:
'Hou je onderbroek maar aan.'
Ge schaomde d'ôoge ôt oewe kòp
'Kom maar even bij me staan.'*

*En alles wosse weete,
ge zôtter kórts van krèège;
ze wies nog meer van mèn
as ikke van mun èège.*

*Wanneer scheej ze-r naa es ööt!
Ge waart-'t meer dan zat,
mar toen ge dòcht: z-is klaor
haddet èrgste nòg nie gehad.*

*Dè zôn zuster naor oew gemaacht kèkt
dè-s al nie bepold 'n fist,
mar dè-t-oew moeder daor dan bij stao
daorveur schaomd-oew èège 't mist.*

Nie gedòcht

*'Ik dènk,' zeej Hènk,
'dè wè dèk dènk,
dès wèl zo wèès,
dè krèdde gij
meej dieje kòp van jou
nòg in gin jaor bedòcht.'
Ik zeej: 'Mar Hènk, ik dènk,
nie wè gij denkt,
nie wè gij denkt,
mar dè gij dènk,
dè hak nòg in gin honderd jaor
aachter jou gezòcht.'*

(Ongepubliceerd)

Willemien Willems - van de Moosdijk (Someren, 1928 - 2015)

Meer dan vijftig jaar was Willemien Willems - van de Moosdijk het gezicht van de kantoorboekhandel in hartje Someren. Haar werk tussen de boeken beschouwde ze als een hobby. In 1995 verscheen *O Jikkés Ja!* met vertelsels van Mien en Antoon van de Moosdijk. Haar boek *De derde dochter* (1999) bestaat uit biografische schetsen. In 2007 publiceerde ze *Moeke, Mientje hi zo gèr eppelkes*, een verzameling vertelsels, versjes, liedjes en kronieken in *Zömmers* dialect. Een groot deel van de teksten werd eerder voorgedragen bij diverse feestelijke gelegenheden in Someren, zoals jubilea en carnaval. Prachtige authentieke beschrijvingen in een bonte mengeling van gedichten en verhalen. Veel stof in de lijvige bundel komt voort uit de belevenissen in het dorp van de schrijfster. Willemien was *Zömmers* in optima forma en haar autobiografische materiaal is met humor in de eigen taal beschreven.

Mien was ook betrokken bij toneelvereniging *De Speledonckers*.

De *Stichting Mien en de Zömmers Hirre* betrof een groep mensen die verantwoordelijk is voor de website *Zömmers dialect*. Natuurlijk was Willemien mede de drijvende kracht achter dit bijzondere initiatief.

Donker pedje

*Dur 't donker pedje. 't Is 'ne meter bri
Van wirskante hegge mi zwarte èèrd beli.*

*Dur 't donker pedje aan 't aind eest leecht
Schijnt 'n groute zón rècht in oew gezeecht.*

*Dur 't donker pedje, mölders in de hèg
Mee oit school nao hois gao. Anders kriede slèg.*

*Dur 't donker pedje 's aoves ben ik baang.
't Is mer honderd mèter, somtijds is dè laang.*

*Dur 't donker pedje. Same ginne kaaw.
'Mientje,' zi dè jeungske, 'ik haaw zo veul van aw.'*

(Uit: *Moeke, Mientje hi zo gèr eppelkes*, 2007)

Harrie Meulenbroeks (Bladel, 1923 – Lage Mierde, 2014)

Hij was van boerenafkomst, begonnen als veeboer op de Franse Hoef in Bladel. In 1967 verhuisde hij naar Lage Mierde.

Harrie had een passie voor gedichten, spreuken en gezegden in het Brabants. Hij kon goed uit het hoofd declameren en genoot daar zichtbaar van. De tekst van zijn humoristische gedicht *Wijwotter haole* kwam in kwartaalblad *Brabants* 23, tevens is zijn declamatie te horen op de bijgaande cd. Op de cd's van *Brabants* 9, 10, 11, 12, 17 en 29 is hij te beluisteren met zijn verzen *Witte nog van Blaal?*, *'t Rijke Roomse Leven*, *Lekker eete*, *Opa en Ruilverkaveling*.

In 2007 publiceerde Meulenbroeks in eigen beheer *Jeugdherinneringen en nog wa...* In het voorwoord typeert hij de uitgave als 'de beschrijving van een bijna vergeten periode uit het leven van een boerenzoon op een klein gehucht van een vrij groot dorp in de Kempen.' De vergeten periode die de auteur bedoelt, is de tijd tussen de twee wereldoorlogen. Behalve het auto-

biografische verslag staan er liedjes, spreuken en gedichten in die niet allemaal van hemzelf zijn.

Harrie was een man die de spreekwoordelijke boerenwijsheid hoog in het vaandel droeg.

Op zijn gedachtenisprentje lezen we zijn eigen tekst:

*Waar is toch d'n tèèd gebleven
Jè, dè vraog ik nou, verdraaid
Dè op ons Kempenekkers
Rog en haover wier gezaaid*

*Op de stoppels mee de vlieger
Dè was toch 't schôonst van al
En 't zal nog heel lang duren
Vur ik dè vergeten zal*

*Nao de rog nog knolgruun zaaien
In de herfst geplukt vur 't vee
Wa ist verdorie lang geleejen
Dè ik dè allemaol nog dee*

*Ik denk nog heel dik trug òn vruger
Ôn dè graon in veld of mèèt
Daor is 't net ès mee deez ventje
Afgedaon en ùt de tèèd*

AMERICANA, BRABOCANA, BRABOMUNDO

Er zijn veelbelovende eensdagsvliegen als *Wirreldvolk* (Mierlo) geweest, maar ook bestendige, professionele singer-songwriters geven blijken van verbondenheid met Brabants dialect.

JW Roy (Knegsel, 1968)

De singer-songwriter Jan Willem Roy wordt vanouds in de hoek van americana geplaatst. Hij is een jong wielrennertje als hij voor het eerst getroffen wordt door het rock-'n-rollvirus. Meteen weet hij: 'dit is wat ik wil!' Zijn eerste vier platen zijn Engelstalig.

Maar in 2005 neemt de zanger min of meer afstand van het americana-idiom. Er blijven wel countryachtige liedjes in zijn verrassende, nieuwe album *Laagstraat 443*. Maar de liedjes worden in Brabants dialect gezongen. Deze 'gedaanteverandering' wordt alom geprezen. Roy gaat door in het Nederlands en het Brabants. Hij wordt op zijn albums bijgestaan door niet de minsten; Ilse DeLange, *BLØF*, Freek de Jonge en Guus Meeuwis, om er een paar te noemen.

Met Gerard van Maasakkers maakt hij het lied *As ge ooit*, een vertaling van *Broken Wings* van zijn album *Deeper Shades* uit 1999. In 2015 komt Roy met Diggy Dex met het nummer *Treur Niet (Ode aan het leven)*. Dat nummer wint de *SENA Performers Award*. In 2016 speelt Roy mee bij *Groots met een zachte G* van Guus Meeuwis.

In 2017 vierde JW Roy in een uitverkochte *Effenaar* zijn twintigjarig artiestenbestaan onder de naam *Van Slagerszoon tot Songsmid*. Samen met gasten als Guus Meeuwis, Diggy Dex, Gerard van Maasakkers, Ruud van den Boogaard, Frank Lammers & Lea Kliphuis verzorgde hij een avond met muziek van al zijn albums. Daarvan noemen we hier *JW Roy* en *Acht Zaligheden* (2005) en *Ach, Zalig Man* (2010). In 2011 maakte hij de titelsong *Soms is het beter* voor de film *De Bende van Oss*.

Op zijn website staat: 'Ruim twintig jaar is hij nu al prof. In die tijd is hij gegaan van schrijven en zingen in het Engels zoals op zijn debuutplaat *Round Here* uit 1997, naar liedjes in het Nederlands en zelfs Brabants dialect, tot weer terug naar het Engelstalige repertoire. Het pas hem allemaal, maar als full-blooded americana-man ligt dat laatste hem toch het best.' We kozen een lied van de cd *Ach, Zalig Man* die 'inwoont' bij het boek *Acht Zaligheden* van Karin Stroo. (2010)

Ronde van Steensel

*Steensel is door een weg verdeeld in Noord en in Zuid
Meestal is het er stil in Noord en Zuid*

*In augustus, de kermis en op maandagmiddag de koers
Hij kent er de weg, elke bocht van het parcours*

*Hij heeft harder getraind dan ooit en is goed in vorm
Hij denkt dat het kan, beter was ie nog nooit*

*Toch een pilske bij De Höllekes op zondag, maar hij ligt al vroeg in bed
Hij droomt dat de krant op dinsdag schrijft*

Refrein:

*Een jongen uit Knegsel wint de Ronde van Steensel
Hij reed de stenen haast uit de grond
Een jongen uit Knegsel wint de Ronde van Steensel
Had de beste benen van het hele peloton*

*In café De Schuur deelt d'n appelboer de rugnummers uit
Ja, Henk hoort erbij en de spanning stijgt*

*Het loopt als een trein en de concurrentie uit Bergeijk heeft het zwaar
En hij kijkt nog eens om, ja, en denkt dat de krant op dinsdag schrijft*

Refrein

*Nog twee ronden toen de hongerklop begon
Hij werd ingelopen, een vierde plek, die telt hier nie*

*Anthony Theus wordt 1, de tweeling van Burgmans uit Bergeijk 2 en 3
Erger kon nie, was nie mogelijk
Op 'nen bruinen boterham met appelstroop na
Hadden ze kunnen, konden ze schrijven*

Refrein

Roland Verstappen (Helmond, 1958)

Roland Verstappen is docent Engels en woont in Poppel. Hij begon voor het eerst als performer in Lierop, in *de Soos* op Eindje 5. Daar gingen de varkens op stal en werd de locatie met lampjes, matrassen en oude stoelen aangekleed als een ouderwetse soos.

Het liefst zingt hij over zaken die hem raken, emoties die hij wil verwerken of dingen die hem bezighouden. Maar hij vindt het ook leuk om te schrijven over pure, fictieve flauwekul.

Roland heeft een Brabantse tongval, dus die zachte g en ook een ietwat zangerige manier van spreken. Meestal wordt hij geassocieerd met Belgische zangers. Maar dialect op zich is niet zijn ding. Verstappen is bekend van liedjes in de Nederlandstalige popmuziek, zoals *Straatje van Vermeer*, *Helemaal niets* en *Zij is een wonder*. In 2010 verscheen zijn cd *Brabocana* in het Brabants en werd goed ontvangen. De cd is een bloemlezing van Brabantse liedjes uit zijn oeuvre. Verstappens sterke nummers zijn *Lament voor Brabant* en *Staren naar de maan*.

Roland houdt van het Helmonds, daar komt hij tenslotte vandaan, en kan intens genieten van sketches als die van de Familie Klokgieter. Verstappen was in de tachtiger jaren lid van de band van Gerard van Maasakkers die toen *Spiegelen* en de single *Terras* uitbracht.

Zijn oeuvre bestaat uit vijf albums onder de naam Roland Verstappen: *Augustus*, *Brabocana*, *Echt Verstappen*, *Oase Van Licht* en het overzichtsalbum *Overeind* met de mooiste dingen van 35 jaar liedjes schrijven. Daarnaast maakte hij tientallen singles en twee cd's onder de naam *Eaden: Rays*

Of The Yellow Sun en The Road (in heerlijke, Keltische folkrocksferen). *De Bejaarden Blues*, van het album *Echt Verstappen* (Spotify), *Janken doen we thuis wel* en *Bier en bitterballen* behoren tot zijn humoristische Brabantse liedjes.

Janken doen we thuis wel

*Zit ik in de kroeg te drinken, hoor ik al die glazen klinken.
Oh, het is toch prachtig zo'n moment, maar ik hef het glas wat al te fel
En raak per ongeluk de bel. Dat is een ronde voor de hele tent.
Janken doen we thuis wel. Janken doen we thuis wel.
Ik laat het allemaal gebeuren, zeuren heeft geen zin.
Lachen moet je leren, schenk nog maar eens in. Janken doen we thuis wel.
Op een wolk komt ze binnen. Heel de kroeg raakt buiten zinnen.
Ik bied haar spontaan een cola aan, maar die brede die bedient,
Dat is haar jaloerse vriend en zo'n kopstoot komt dan glashard aan.
Janken doen we thuis wel...
Laatste ronde, oh wat zonde. We hebben nog maar een gewonde.
Maar daar wordt meteen iets aan gedaan. Aan de bar staan in het wit
wat rambo's van de Bodyfit en da's het plekkie waar wij altijd staan...
Janken doen we thuis wel...
Hallo, ik zit hier voor de aardigheid. Hallo, deel nog maar eens uit.
Hallo, janken doen we morgen wel. Kost me wel een duit, maar...
Janken doen we thuis wel...*

Björn van der Doelen (Goirle, 1976)

Björn van der Doelen groeide op in Hintham. Hij heeft een bijzondere carrière; de singer-songwriter was eerder profvoetballer en maakte onder andere naam en faam bij PSV, NEC, en FC Twente. Zijn troetelnamen van toen waren: *Doeluh* en *De Witte Tornado*.

Hij is vooral geïnteresseerd in verhalen over het leven, met een lach en een traan. Daarover wil hij zijn liedjes schrijven en zingen. Hij houdt van eenvoud. Als muzikant werkt hij bijna parlando over wat hij meemaakt. Een beetje blues en countryachtig, americana dus in eigen Brabants. Dat is volgens Björn het mooiste dialect.

In 2005 stopte hij met voetbal. Hij wilde een gezinnetje, en muziek gaan

maken. Hij kocht een elektrische gitaar met versterker en volgde lessen op een akoestische, Spaanse gitaar. Hij noemt zich een beperkte muzikant, maar voelt zich thuis op het podium. Lange haren, wilde baard, royale tatoeages, rauwe stem zijn het handelsmerk geworden. Hij schrijft liedjes met aansprekende teksten. Over zijn dialect zegt hij dat het een beetje Bosch en een beetje Eindhovens is, een mooi mengelmoesje. Ze noemen hem ondertussen wel ‘ambassadeur van ’t Brabants’ en dat vindt hij alleen maar plezierig. ‘Met Brabants krijgen mijn liedjes een ziel. Alleen als er ziel in zit, kun je een *bietje* troost of hoop bieden.’

In 2010 bracht Van der Doelen met zijn band *Allez Soldaat* zijn eerste album uit, *D’n duvel die slaapt nooit*. *Allez Soldaat* werd datzelfde jaar op het *Dialectpopfestival* in Liempde verkozen tot beste dialectact.

Het eerste lied op de plaat is *Moederke*. Een knappe, eerlijke tekst met mooie emotie. *Ik ben altijd al ’n moederskiendje gewist... Een rustige countryachtige melodie die in het refrein prachtig body krijgt: Moederke lief, kom in munnen erm. Dan wandelen we de koude avond in en dan hou ik oe werm. Moederke lief, kom in munnen erm. Een blokske om en we buurten wa bij en ik hou oe werm.*

In 2011 werd het lied *Heul gevecht* (te horen op het in 2012 uitgebrachte album *Als de wolven janken*) verkozen tot *Brabants Moiste* lied van dat jaar. In 2014 heeft Van der Doelen samen met Karin Bruers en Henk van Straten een theatertour opgevoerd met de voorstelling *Geniet er maar van*. In 2015 kwam zijn album *Caballero Zonder Filter* uit dat hij weer met zijn vaste begeleidingsband opnam. In 2017 is het album *De Cowboy, De Outlaw, De Sheriff en De Hoer* uitgekomen. Van der Doelens band heet tegenwoordig *Björn van der Doelen en de Huursoldaten*. In 2018 kwam zijn vijfde album *Eerwaarde Vader zegen mij want ik heb gezondigd* uit. De laatste twee albums verschenen onder Van der Doelens eigen platenlabel *Val allemaal maar kapot ik doe het zelf wel-records*.

‘Ik wil eerlijk en oprecht mijn verhaal vertellen, dat kan alleen in de taal waarin ik droom en denk. De taal waar ik mee ben opgegroeid, waarin ik alles heb meegemaakt en de taal die ik adem.’ Björn vindt het belangrijk om kinderen de Brabantse taal te leren. Hij vindt het fijn om zijn kinderen iets Brabants mee te geven. Het zou naar zijn mening mooi zijn dat er iets

van het Brabants blijft bestaan. Het is tevens een kans om op die manier Brabant belangrijker te maken. Hij denkt dat het juist nu nodig is om ergens bij te horen. De wereld wordt veel te groot. ‘Iedereen heeft een *bietje* thuis nodig.’

Wij kozen in overleg voor het volgende humoristische liedje dat bij Björn opborrelde door de regel ‘*t is te laat veur gin kiendjes*’ van Karin Bruers.

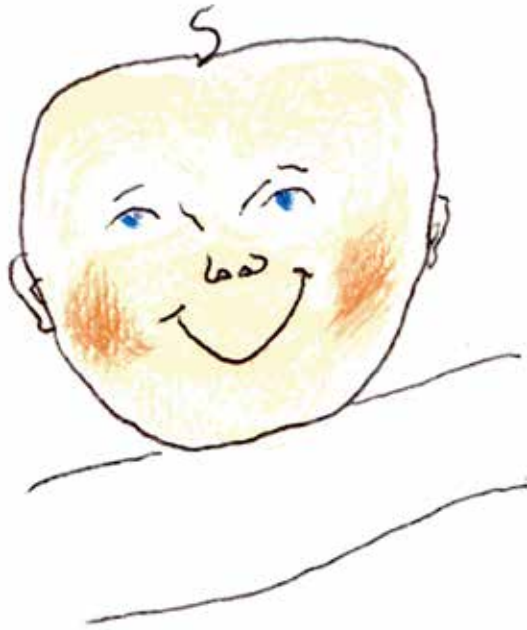
Te laat veur gin kiendjes

*Oh urst negen maanden zwanger
Meej al die sores er omheen
Dan krijgde die bevalling
D’r ok nog overheen
Weejenstorm, puffen, kotsen,
Knippen dan maar toch
Wa is zo’n kiendje toch een zegen
Oh wa hebben we geboft*

*Dan is da jong geboren
Slapen doet ’t nie
’t Jankt de heule nacht
’t Moet de fles om een uur of drie
En as’t eindelijk slaapt
Is’t om half zes weer op
Ik kan d’r nie meer tegen
Zeg me wanneer da dit stopt*

Refrein:

*’t Is te laat, veuls te laat
’t Is te laat veur gin kiendjes
’t Is te laat veur gin kiendjes
’t Is te laat veur gin kiendjes
Te laat veur een zorgeloos bestaan*

*En dan wordt da kiendje ouwer
Ja dan ziede pas het licht
Want ge ziet 't sloopt oew auto,
Oew huis en oew gezicht
Straffen of belonen
Ach, het maakt gin flikker uit
't Jong luistert veur gin meter
Hoe komde hier ooit uit*

*Op vakantie meej die kleine
Ja da is me ok een feest
'n Auto vol meej luiers,
Doekskes, flesjes, knuffelbeest(en)
't Kotst d'n auto onder
Ge loopt een week achter het jong aan
Ik heb serieus overwogen
Om nooit, om nooit meer weg te gaan*

Refrein

*Maar ik moet ok wel zeggen
As da ventje in m'n armen ligt
't Kekt me vol liefde aan
Geeft 'n kus op mijn gezicht
En het zegt: 'Papa, ik hou van jou
Houde ok van mij?'
Dan zeg ik: 'nou ja, op zich best wel
Maar m'n leven is veurbij'*

Refrein

Hein Augustijn (Tilburg, 1973)

Hein Augustijn groeide op in Hilvarenbeek. Hij is een van de mannen van *Vandiekomsa*, maar treedt ook op als solist. Hij is bekend van zijn cd *BraboMundo*, een mix van pop en folk in Brabants dialect. Met de single *Mès-kes meej 'n zachte g* heeft de zanger al aardig succes geboekt, mede dankzij de bijbehorende videoclip.

Hein groeide op in de omgeving van Hilvarenbeek. Nu huist hij in Den Bosch. Hij studeerde geschiedenis en algemene letteren aan de universiteit van Utrecht. Als liefhebber van de brabofolk uit de jaren zeventig volgde hij Gerard van Maasakkers, de *Veulpoeppers*, *Fluitekruid* en *Dommelvolk*. In 2007 deed hij een oproep om een bandje te beginnen. Ramon de Louw reageerde en met David Cornelissen erbij was *Vandiekomsa* geboren.

Maar Hein ging daarnaast op de solotoer. Hij houdt van meerdere muziekgenres en dat leidde tot *BraboMundo*. De plaat werd gemaakt met hulp van gastmuzikanten als Harry Hendriks, Roel Spanjers en Roeland Uijtdewilligen.

Hein koos voor teksten in dialect. 'Streektaal in popmuziek kan heel eigenzinnig en krachtig zijn. En zeker niet oubollig. Denk aan Daniel Lohues of Flip Kowlier.'

Op *BraboMundo* combineert hij dialect met muziek van over de hele wereld.

'Brabants voelt vertrouwd en sluit goed aan bij de verhalen die ik wil vertellen. Ik hou van de kleur die streektaal aan het leven geeft. En vanuit die diversiteitsgedachte denk ik dat ik mijn eigen streektaal ook zo koester. Ik schrijf geen dijenkletsers (een enkel carnavalsnummer daargelaten), maar ik vind humor en zelfrelativering wel heel belangrijk. Het lied 't *Is nie erg* is daar een voorbeeld van. Ik mag graag uithalen naar de heersende prestatie- en rendementscultuur. Met een knipoog dan wel, zoals ook in het nummer 't *Heej gin haost*.'

't *Heej gin haost*

Ik moet de wirreld nog ontdekke en 't huis moet wir aon kaant
Ik wil de völlis buite zette en m'n zörg meejpessaant
Ik moet de pandabeerkes redde, fietse op de Alpe d'Huez
't Heej gin haost

Ik moet naa onderhand 's opstaon, jao 't is al veuls te laot
Solliciteere op diejen topbaon, anders wordt ons moeder kaod
Ik moet verrèkkes noddig pisse en ok stoppe meej de draank
't Heej gin haost

Refrein:

Op goed geluk of domme pech. 'n Goed idee of 'n bietje lef
Nog èfkes lief, dan zè ik hier weg. Jao, dan zè'k hier weg

Ik moet di lieke naa 's schrijve anders kummet nôot 's af
Ik wil nie langer meeje oe kijve ok al zèdde dan kei maf
Ik hèn nog hil wè öt te legge en ik wil lifte naor Peru
't Heej gin haost

Ik moet 's op m'n lijn gaon lette, unne keer op tijd te bed
Ik moet m'n weesgegrootjes zegge, eete meeje mes en verkèt
Ik wil de bluumkes buite zette, nie mir rôod staon op de bank
't Heej gin haost

Tony Ansems (Tilburg, 1940)

Tony Ansems trad eind jaren vijftig al samen op met Wil van Oudheusden (1941-2011) als *The Wilton Brothers*. Ansems is wel een vreemde eend in de bijt; in 1964 emigreerde hij en woont sindsdien in Neenah in de staat Wisconsin, USA. Dat hij *van Tilburg* komt, wil hij weten. Als muzikale emigrant maakt hij leuke liedjes in het dialect van zijn jeugd, zoals *Agge oew mundje goed ruurt* van Tony's eerste cd *Tilburgse Liekes-American Style*. Het is natuurlijk heel bijzonder dat iemand die al in 1964 emigreerde zijn vroegste moedertaal nog zo koestert.

Ansems is werkelijk een muzikaal fenomeen met zijn *Tilburgse Liekes*. Meestal bouwt hij zijn teksten op bekende countrymelodieën. Hij heeft songs die horen bij muziek van Merle Haggart, Kris Kristofferson, Freddy Fender en Brad Paisley. Een garantie dat de liedjes lekker in het gehoor liggen. Tony's teksten zijn goed gezongen. Zijn liedjes gaan over alles wat in het leven passeert. Humor en luchtigheid voeren daarbij de boventoon en daarom mag hij hier niet ontbreken. Zijn muziek stemt de luisteraar vrolijk. Bijna alle teksten zijn van de zanger zelf; een enkele keer heeft hij hulp gehad van Piet van Beers of Fia DeKrom. Teksten als *Gin wonder dè'k zo muug ben*, *De Fonds Baos*, *Eigen Roem Die Stinkt Nie*, *De Peerke Donders Wals* en *Gewoon Mijn Ègen* zijn sterke staaltjes. *Heej, Klein Drulleke* is een universeel kinderliedje dat past in alle tijden.

Ook het volgende 'voorbeeldlied' is gestoeld op een lach en een traan.

De Ballade van Taante Bet

De kènder van ons taante Bèt
Zèn allemaol getrouwd.
Vur alle zis hisse lèèveslang
D'r èège afgesjouwd.
Naa isse d'r hèn uitgetrokke
Omdèt 't nie langer mir ging
Gòn wòone bij d'r jongste,
Bij heure 'lieveling'.

Goed vur Taante Bet, goed vur Taante Bet.

In't begin ging 't nog 'magnifiek',

Goed èn òngenaom.

Wèèrem huukske bij de kachel,

Schonste plotske bij 't raom.

Mar toen taantes spòrbaankbuukske

Was geplunderd tot èn mèt

En toen taante 'kèènds' ging worre,

Moes ze 's middags al hêel vruug nor bed.

Ochèèrem Taante Bet, ochèèrem Taante Bet.

Irst moes ze nor de keuke

Ha d're 'lieveling' beplèèt.

Laoter nor de zolder,

In 'n bèdsteej van d'n ouwe tèèd.

Mònde laag ze te suffice,

't Êenigste wèt meens nog deej

Tot 't klèènkèènd kwaam vertèlle,

Dè d'r oopoe niks mir zeej.

Ochèèrem Taante Bet, ochèèrem Taante Bet.

(Tekst: Piet van Beers & Tony Ansems. Muziek: Tony Ansems.)

GERAADPLEEGDE WERKEN

Bestiarium. Kleyne rymen oover dieren, 's-Hertogenbosch, 2001

Harrie Franken: *Liederen en dansen uit de Kempen,* Weebosch, 1978

Ben Hartman en Jan Maas: *Kom zingen wij een lied,* Schijndel, 1987

Hedde gij, zedde gij - Edde gij, zijde gij, 's-Hertogenbosch, 1987

Marcel van der Heijden: *Brabantse Letteren,* Tilburg, 2006

Henk Janssen: *15 jaar Brabantse festivals in Oss,* Brabants 36, Someren-Eind, 2012

Jan Naaijkens: *Leer mij ze kennen... de Brabanders,* Vught, 1978

Noordbrabants schrijversboek 1980, 's-Hertogenbosch, 1980

Noordbrabants schrijversboek 1981, 's-Hertogenbosch, 1981

Redactie Frans Hoppenbrouwers, Michel de Koning, Ed Schilders, Cor Swanenberg en Jos Swanenberg: *Brabants bloesem,* Almere, 2013

Redactie Cor Swanenberg & Michel de Koning: *Onder ons gezegd... in Brabant,* Almere, 2011

Redactie Cor Swanenberg: *Zanger van 't Zuiden,* Enschede, 1999

Register op *Brabants,* jaargang 1-8 (2004-2011)

Register op de cd's bij *Brabants,* jaargang 1-8 (2004-2011)

Jan Schepers: *Dialectpop,* Eigenboekuitgeven, 2015

Theo Schouw: *Jan Naaijkens. Een leven in Brabant,* Tilburg, 2005

Cees Slegers: *Antoon Coolen 1897 - 1961 Biografie van een schrijver,* Tilburg, 2001

Cor Swanenberg & Nelleke de Laat: *Daor stòdde dan mi oew zweetvoewte,* Almere, 2010

Cor Swanenberg: *Lachen om het leven,* Almere Enschede, 2002

Cor Swanenberg: *Met de kont in de boter,* Almere, 2015

Cor Swanenberg & Nelleke de Laat: *Ze is wèl 'n zonde wèrd...*, Almere Enschede, 2006

Sjef en Wies van Schalen: *Archief Brabantse Avonden in Berlicum*

Cor Swanenberg: *Archief Brabants Boekske*

Cor Swanenberg: *Archief Brabantse Spreukenkalender*

Programmaoverzichten en artiesteninformatie *Brabants Dialectenfestival*

De site *CuBra*

De site *Streektaalmuziek* van Joop van den Bremen

TÈINE

Punt ùit, ame, zee de mister, èn ie zette 'n komma.

Èind goewd, al goewd, zin Kaat Knillie, èn ze kwaam binnen onder 't leste ivvegillie.

Ame, zin 't nunneke, èn ze hong d'r kap òn de will'ge.

't Is uit, riep de meid, èn ze goide d're rok over de heg.

Alle klùskes loopen op 'n èind....,

mar bedenck wèl minse,

makt oew èige nie druk, we zen hier mar vur efkes èn per ongeluk.

DANKWOORD

Brabantse humor in verhalen, gedichten en liedjes in de streektaal is een initiatief van Cor Swanenberg.

Brabantse humor staat als thema centraal in het project 2020 van de Brabantse Hoeders.

Grote dank ben ik verschuldigd aan Wim van de Donk, commissaris van de Koning in Noord-Brabant, voor het voorwoord en aan Paul Spapens, voorzitter van de *Brabantse Hoeders*, voor zijn inleidende tekst.

Eveneens wil ik mijn erkentelijkheid betuigen aan de Brabantse dialectauteurs en -zangers voor hun welwillende medewerking aan dit project.

Tot slot wil ik graag Nelleke de Laat bedanken voor de illustraties, Jos Swanenberg voor zijn advies, Rinie Meyer voor de vormgeving van het boek, maar vooral Riny Boeijen voor de eindredactie.

De uitgave van dit boek werd mede mogelijk gemaakt door de steun van het *Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant*, de *Stichting Brabantse Hoeders* en de *Stichting Brabants*.

Index op persoonsnamen, plaatsnamen en namen van muziekgroepen

't Boekels Kwartierke, 11, 21, 98, 104, 105, 198
Aa, Henk van der 203
Aalst, Ger van 106
Aarle-Rixtel 163, 175, 184, 187, 188, 242, 254, 256
Aarts, Peter 21, 46, 71, 72, 119, 198, 228, 254
Achel 53
Ackermans, Lies en Henk 197
Adriaans, Peter 195
Adriaansen, René 141
Agt, Dries van 67
Al, Harry 121
Albers, Remy 242
Aldenzee, Joseph 254
Allez Soldaat, 280
Almkerk 125
Alphen 216, 243, 259
Alphen, Cees van 175
Altena, Dick van 176
Ampts, Basil 111
Ampts, Rob 111
Amsterdam 19, 22, 31, 56, 60, 103, 271
Ansems, Tony 285, 286
Anthonis Sint 75, 96
Arnhem 49
Arts, Anneke 206
Asselbergs, Paul 242
Assen 250
Asten 4, 22, 98, 111, 115, 175, 206, 243
Augustijn, Hein 192, 283, 284
Baartmans, B. J. 261
Babyloniënbroek 196
Baeten, Louis 132
Baeten, Niek 175
Bakel 75, 109, 110
Bakx-Hermans, Brigit 243, 259
Balkum, Narus van 237
Baltussen, Vin 134, 135
Baokel, Peer(-ke) van 25, 30, 31
Barbanson, Martin de 117
Bastiaanse, Jac 140
Batavia 22, 36
Bavel 259
Beatrix 148, 149
Bebber, Van den 264
Beek en Donk 243
Beek, Henk van 187, 188, 242
Beek, Pierre van 100, 103

Beers 216
Beers, Piet van 208, 209, 210, 211, 243, 285, 286
Bekkers, Yvonne 165
Bergeijk 75, 87, 92, 98. 228, 237, 277
Bergen op Zoom 6, 136, 140, 156, 228, 237, 238, 242, 243, 253
Berghem 147, 216, 218, 228, 229, 237
Berkel-Enschot 175, 178, 263, 271
Berlicum 8, 55, 82, 115, 122, 147, 150, 175, 198, 200, 237, 242, 287
Berselaar, Harry van den 242
Bertus Staigerpaip, 12, 115, 123, 124
Besselaar, Christ van den 32
Best 35, 46, 64, 149, 243, 250
Beugen 167, 243
Beurden, Koos van 250
Biemans, Johan 30, 56, 75, 87, 88. 89, 198, 228, 237, 254
Biezen, Anselmus van der 49
Bijl, Mari de 175, 181, 182, 183, 184
Bijvank, Mirjam 100
Biks Trio, 12, 77, 115, 121
Björn van der Doelen en de Huursoldaten, 280
Bladel 274
Blank, Piet de 129
Blenckers, Roosje 128
Bleui, Lein d'n 228, 233, 234
BLØF, 276
Bluijssen, Mgr. Jan 67
Boeijen, Riny 216, 218, 219, 220, 221, 237, 288
Boekel 98, 104
Boerdonk 156, 163
Boeschoten, Fred van 264
Bogaard, Ruud van den 276
Bogaard, Theke van den 184, 185
Bogaers, G. 216
Bongers, Leo 129
Bongers, Noud 147, 153, 154, 155, 206, 228, 243, 254
Boogaard, André van den 250
Booi, Henri de 75, 122, 198, 203, 204, 216, 243
Boom, Toon van den 243
Boon, Louis Paul 83
Borghouts, Theo 33
Borkel en Schaft 242
Borremans, Ad 242
Bosch Den 8, 22, 31, 43, 45, 55, 56, 75, 78, 82, 85, 86, 87, 129, 161, 168, 175, 186, 208, 222, 225, 228, 230, 237, 238, 242, 253, 254, 259, 270, 280, 283
Bosch, Jeroen 85, 237
Bosch, Mathieu 19, 84, 242
Bosch, Rien 254
Boselie, Dutch 208
Boxmeer 22, 43, 97, 156, 168, 169, 206, 216, 242, 256, 259

Boxtel 92, 214
Boxtel, Gert van 147, 152, 153, 243
Boxtel, Toon van 242
Boxtel, Wim van 75, 81
Brabant, Hertog Jan van 59
Brabants Bont, 55, 81, 122, 219
Brabants Volk, 98
Brabantse Jonges, 187
Braken, Ad 106
Brand, Willemien van den 165
Brands, Jan 122
Brands, Marian 243
Brands, Willem (Wim) 55, 75
Breda 32, 33, 56, 82, 175, 214, 253
Bredao, de Paoters van 25, 32, 33
Bremen, Joop van den 287
Brock, Piet 259, 266, 267
Broeders, Edwin 123
Broeders, Ruud 123
Broek, Wim van den 32
Broekhoven, Cees van 243
Broers, mevrouw, 103
Brom, Bram 26
Brouwers, Jan 243
Brueghel 69
Bruers, Karin 280
Brussel 56, 60
Bruukske 242
Bruyn, Drik de 46, 69, 70, 198
Budel 175, 242, 259
Burgt, Ger van den 198, 200, 201
Busch, Wilhelm 28
Bussel, Cor van 109
Bussel, Leo van 111
Castelijns, Nelleke 242
Chaam 243, 259
Cisse, Hannes van 223, 225
Claessens, Peter 156
Cohda KREK, 14, 175, 222, 223
Coolen 'de Oudere', Antoon 22, 189
Coolen. Antoon 22, 73
Cools, Frank 60
Coppens, Ger 156, 163, 254
Cornelissen, Angelique 189
Cornelissen, Bianca 134
Cornelissen, David 192, 283
Cornelissen, Dien 97
Cornelissen, Luc 134
Cornelissen, Marian 134

Cornelissen-van Walbeek, Marie 156
Cortenbach, Mark 188
Cromvoirt 242
Cuijk 206, 242
Cuijk, Marcel van 192
Cunen, Jan 35, 41, 42, 43
Custers, Steeph 103
D'Eendragt, 115
D'n Broelie, 12, 115, 117, 118
Daal, Frans van 242
Dalen, Tinie van 188
Dam, Bernard van 25, 26
Dams, Ad 56
Daniëls, Wim 254, 255, 256, 257
Dante Alighieri 94
De die en ik, 156
De Gebroeders, 115
De Glacis, 12, 136, 140, 141, 223, 254
De Glazere Wielekes, 115
De Kachel Aon, 13, 175, 189
De Kleinkeinder, 13, 175, 186, 228
De Klippels, 11, 56, 57
De Platte Ribben, 12, 115, 198
De Ploegadoers, 11, 21, 98, 106, 107, 112, 119, 149, 197, 198
De Revuo's, 12, 21, 115, 129, 228
De Sjawí's, 12, 115, 131, 228
De Vaste Mannen, 60
De Veulpoepers, 283
Deelen, Jeroen 188
Dekker, Jan den 198
Dekkers, Kees (C.J.) 35, 39, 40, 41
Dekkers, Mia 214
DeKrom, Fia 285
DeLange, Ilse 276
Delden, A.W. Loek van 139
Deurne 46, 71, 98, 109, 115, 175, 180, 228
DèVèltOp, 13, 175, 184
Dex, Diggy 276
Die Twee, 13, 156, 165
Dikke Mik, 98, 198
Diks, Tonnie 117, 118
Dinther 84, 147, 175, 198, 216, 222, 237, 240
Dinther, Ivo van 35, 43, 197, 254
Doelen, Björn van der 250, 279, 280, 281, 282, 283
Dommelvolk, 11, 53, 98, 103, 112, 198, 283
Dongen 266
Donk, Wim van de 5, 288
Dooren, Frans van 75, 94, 95, 96, 242
Doorman, Karel 200

Dorst 235
Dortmans, Josefien 156, 164, 165
Driessen, Pietje (Pieter) 184
Drongelen 196
Duis, Nol 147, 269
Dungen Den 55, 75, 122, 175, 197, 203, 216, 228, 243
Duys, Willem 111
Ebergen, Adriaan 129
Edwards, Mike 175
Eerde 25, 26
Eerden, Huub van der 208
Eersel 46
Eert, Dora van 243
Eethen 196
Eindhoven, Huub van 46, 62, 64, 65, 66, 197, 198
Eindhoven 30, 36, 37, 46, 52, 56, 57, 62, 64, 89, 90, 91, 92, 98, 175, 242, 250
Ekert, Birgit van 195
Elemans, Jan 46, 48, 49, 50, 259
Els, Jan van der 186
Els, Tonny van der 187
Elsen, A. van den 35
Elsen, Peter van den 216
Elvis 130
Elzakker, Jan van 242
Elzen van den -van Berlo, Jo 243
Elzen, Jan van den 104, 105, 106
Empel 115
Erp 228
Es, (Liedjesman) Frank van 175
Esch, Piet van 242, 258
Escharen 156
Etten-Leur 136, 142, 143, 175, 206, 243, 253
Extel, Paul van 164, 166
Eyk, Ad van 188
Familie Kerkhof, 198
Feijen, Diel, 260
Fender, Freddy 285
Fens, Kees 9
Ficq-Weijnen, Mira 196
Finkers, Frank 242
Fluitekruid, 11, 98, 100, 283
Franke, Jeanne 242
Franken, Harrie 98, 99, 100, 107, 119, 254, 287
Franken, Karel 98
Franken, Nel 98
Franken, Paula 156, 242
Frits H. 264
Galder 69,70
Gardeniers, minister 57

Gastel, Giel van 145
Geboers, Arie 250
Geertruidenberg 115, 123
Geffen 35, 43, 156
Gelder, Christian van 134
Geldrop 46, 72, 115
Gemert 18, 75, 175, 216, 243, 253
Genechten, Ad van 103, 104
Gèr gedaon, 115, 198
Gerven, Jacques van 131, 132, 133, 134, 206, 237
Gerwen, Gerie van 188
Gerwen, Henk van 187
Gerwen, Jelmer van 188
Gèssel, Frans van 75, 198, 204, 205, 242
Geurts van Kessel, Ruud, 166
Geurts, René 129
Geven, Jan 111
Gieles, Lian 115
Giels, Niek van 242
Gijsbers, Yvonne 255
Goch, Jos van 115
Godee, Ton 118
Goei Volk, 115
Goirle 28, 75, 81, 228, 242, 259, 266, 279
Gondrie, Ton 231
Gool, Baptiest van 266
Goossens, Martien 75, 96, 97
Gorisse, Rensz 242, 243, 244, 245
Gorp, Hans van 175
Gorp, Riet van 243
Graaf, Dorothee van der 156
Graft, Bart van de 243
Graft, Tonny van de 126, 243,
Graumans, A. 22
Grave 115, 142
Grilis, Martien 106, 107
Grilis, Piet 106, 107, 108, 149, 197
Groffen, Willy 242
Groot, Henny de 242
Groot, Jacques de 117
Groot, Nelly de 216, 242
Haag Den 65, 123, 270 ('s-Gravenhage 22)
Haans, Ad 72, 74, 198
Haans, Peter 46, 72, 73, 74, 198
Haaren 62, 208, 211, 242
Haas, Lya de 156, 158, 159, 160, 161, 198, 228, 254
Habraken, Henk 147, 198, 254
Habraken, Jan 147
Habraken, René 148

Haggart, Merle 285
Hairwassers, Rien 117
Halsteren 241, 242, 243
Hartman, Ben 122, 287
Hartman, Geno 122
Heerkens, Leo 37
Heerkens, Piet 35, 36, 37, 46, 53, 113, 114
Heesch 216, 225, 228, 243
Heeswijk 38, 49, 75, 83, 84, 156, 198, 206, 243
Heeswijk, Erik van 127, 128
Heeswijk, Jo van 19, 117, 118, 229
Heijden, Anton van der 250
Heijden, Dr. Fulco van der 38
Heijden, Jan van der 147, 149, 150, 228
Heijden, Jeanne van der 250, 251
Heijden, Marcel van der 287
Heijden, Ruud van der 243, 250, 251, 252
Heijden, Willem van der 197, 251
Heijmans, Jos 242
Heijst, Jan van 81
Helmond 51, 71, 78, 89, 92, 115, 175, 228, 231, 232, 233, 243, 254, 255, 278
Hendriks, Els 100
Hendriks, Harry 283
Hendriks, Mayke 119
Hensbroek, Kees 121
Hepscheuten Van 246
Hermans, Dr. C.R. 22
Hermans, Huub 81
Hermans, Toon 16
Herpen 78, 228, 243
Herpen, Marcel van 83, 84
Heusden 196, 206
Heuvel, Hans van den 175
Heuvel, Hent van den 112, 163, 165
Heuvel, John van den 55, 75, 85, 86, 87
Hilvarenbeek 17, 75, 76, 115, 121, 242, 283
Hilversum 31, 56, 225
Hintham 216, 279
Hintum, Lambert van 66, 147, 228, 229, 230
Hirtum, Miel van 115
Hoeckx, Kees (C.J.P.) 136, 137, 242
Hoeks, Jim 219
Hoeks, Leo 219
Hoeks, Theo 219
Hoendervangers, Koos 111
Hoevenaer, Dim 243
Hof, Willen van 't 46
Hollanders, Lily 259
Hollidee, H. 22

Holtappels, Udo 231, 232
Hoogerheide 237, 238, 242, 253
Hooren, Rico van 148
Hoppenbrouwers, Frans 75, 92, 93, 94, 136, 243, 259, 287
Hoppenbrouwers-van Erck , Adri 156, 169, 173, 174, 243, 258
Horlepiep, 115, 206, 207
Horst, Bert (L.W.) van der 46, 51, 52
Horsten, Liseth 272
Houben, Frank 67
Hout, Ans van 71
Hout, Corné van 189
Hout, Nell van 111
Houthoofd-Stockx, Trix 233
Huijbergen 136, 242
Huijbregts, Marc Marie 9
Huisseling 48, 49, 259, 260
Huissen 48
Hulten, Paul van 140
Hulten, Peter van 117, 118
Hurkmans, bisschop 230
Huvenaars, Piet 112
Huvenaars, Walter 112
Huybregts, Conny 259
Iven, Joep 243
Iven, Willem 21, 55, 56, 75, 78, 79, 132, 141, 198, 219, 237, 238, 240, 254
Jansen, Ainyahita 206
Jansen, F.N. 75
Jansen, Gerlaine 237, 238,
Jansen, Jan 147
Jansen, Jaon 259, 267, 268, 269
Jansen, Peter 125
Janssen, Henk 216, 225, 226, 227, 228, 243, 259, 287
Janssen, Riek 206
Janssen, Rolf 98, 100
Jodocus 113, 114, 216, 217
Jong, A.M. de 23, 24
Jonge, Freek de 276
Jonker, Kees 201
Jonkers, Will 147, 150, 151
Junt, 242, 259, 260, 261
Kaatsheuvel 98
Kan, Wim 16
Kaptejns, Mark 7
Kastenmiller, Meester 49
Kasteren, Peter van 186
Kegge, Henriëtte, 156, 243
Kerkhof, Familie 198
Kerkhoff, Chris 242
Kerstens, Piet 35

Kessel, Ans van 156, 243
Kicken, Marlon 228, 254
Kiele kiele, 198
Kivit, Roy 140
Kleij, Pieter van der 178, 228
Klerks, Bertus 128
Kliphuis, Lea 276
Klokgieter, Familie 278
Kluijtmans, Janus 76
Knapen, Frans 109
Knegsel 276, 277
Kol, Gerard van 175, 176, 177, 228, 243
Kolen, Erik 259
Kolmans, Berrie 272
Komrij, Gerrit 92
Koning, Harrie de 242
Koning, Michel de 24, 33, 136, 145, 146, 173, 196, 243, 259, 287
Konings, Diniëtte 156
Konings, Toon 240
Kooiman, Jos 242
Kopinga, Jitze 103
Korsten, Hennie 159, 189, 228, 229
Korthout, Gerard 175, 178, 179, 228
Kortooms, Toon 46
Kowlier, Flip 283
Kristofferson, Kris 285
Kruutmoes, Gait Jan 31
Kuijpers, Bert 198, 228, 231, 232, 233
Kuijpers, Hans 175
Kuijpers, Jos 259, 261, 262, 263
Kuipers, Wim 214
Kunnings, Toon 237, 240, 241
Küper, Jan 115
Kuyk-Spijkers, Mieke van 208
Kuypers, Jan 98
Kuypers, Thea 184
Kwartjesvolk, 12, 98, 112, 161, 163, 165, 198, 228, 254
Kwinten-Evers, Mientje 242
Laarhoven, Hans van 106
Laarschot, Piet van de 126
Laat, Ad de 21, 46, 59, 66, 67, 68, 71, 89, 98, 112, 119, 131, 141, 147, 148, 150, 154, 157, 158, 161, 163, 165, 197, 198, 228, 229, 230, 254
Laat, Nelleke de 208, 288
Laat, Willem de 66, 163
Lage Mierde 259, 274
Lage Zwaluwe 243
Lakwijk, Hans 216, 222, 223, 224, 225, 237, 243
Lambregts, René 140
Lammers, Frank 276

Landerd 112
Leende 78, 217
Leenders, Anja 184
Lenkens, Johnny 134, 135
Leopardi, 94
Leupen, Theo 181
Liempde 98, 106, 147, 149, 197, 242, 280
Liempt, Hans van 228
Lier, Wim van 206, 243
Lierop 216, 278
Lieshout 80, 127, 152, 156, 157, 167, 169, 203, 214, 216, 217, 221, 223, 226, 242, 254
Liessel 175, 176, 228, 243
Linden, Bert van der 233, 243
Linden, Mario van der 190
Linder, Bets van 156
Linnegoewd, 12, 115, 122, 123, 198
Loffert, A.C. 22
Lohues, Daniël 283
Londen 36
Loon op Zand 104, 115, 156, 208, 209, 216
Loosbroek 19, 198, 216, 242
Louw, Ramon de 192, 193, 194, 195, 283
Louwers, Ad 242
Luijten, Charles 70
Luijten, Hans 139, 140
Luysterburg, Jan 237, 238, 239, 259
Maarheeze 56
Maas, Jan 287
Maas, Kees van der 156
Maas, Richard 125
Maasakkers, Gerard van 21, 46, 56, 59, 60, 61, 71, 119, 147, 197, 228, 235, 254, 276, 278, 283
Macharen 206
Machiavelli 94
Made 124, 242
Maffai, Peter 130
Mahieu, Rietje 140
Mancini, Henri 158
Manders, Riek 109
Manders, Toon 109
Manders, Toos 111
Marcelissen, Patrick 125
Maren-Kessel 41
Mariaheide 242
Mariahout 214
MarieChristien, 156, 216, 250, 254
Martens, Joop 111
Martialis 94
Mathijssen, Johan 260

Meer, Bart van 22
Meer, Frans van der 259, 263, 264, 265
Meeuwen 196
Meeuwis, Guus 276
Meeuwsen, Guus 242
Megen 49, 79
Meijden, J. v.d. 38
Melis, Theo 33
Melisse, Frank 143
Mertens, Thieu 206
Merx, Annelieke 156, 161,
Merx, Henk 112, 161
Metz, Arie 170, 196
Meulenbroek, Mari 175
Meulenbroeks, Harrie 259, 274, 275
Meulenreek, Joop van de 117
Mey, Reinhard 176
Meyer, Rinie 288
Meyll, Bill 229
Michielsgestel Sint 52, 66, 75, 175, 204, 237, 242, 270
Middelbeers 77
Middelhaai, Marie van de 214
Middelrode 35, 38, 198, 242
Mie Katoen, 98, 122, 197
Mierikshoven, Sientje van 35
Mierlo 75, 90, 255, 276
Milheeze 54
Minnaert, Floor 272
Minnebach, Edy 242
Moek, 11, 98, 109, 110, 198
Moerdijk 16, 56, 60
Moergestel 216
Moosdijk, Antoon van de 273
Mosselaar, Jo en Addy van de 197
Mouskouri, Nana 129
Musters, Marcel 9
Naaijkens, Agnes 75
Naaijkens, Emmanuel 77
Naaijkens, Jan 16, 17, 59, 75, 76, 77, 121, 196, 242, 247, 287
Naaijkens, Jos 242
Nassau, Jan van 41, 136, 196, 243, 259
Natrís, Albert de 31
Nederkoorn, Jos 129
Neenah, Wisconsin, USA, 285
Nefs, Frans 141, 142, 237
Nelemans, Wil 228, 234, 235, 236
Netersel 147, 269
Nieuw-Vossemeer 23
Nijhoff, Martinus 94

Nijmegen 49, 89, 94, 96, 168, 254
Nijnsel 46, 52
Nijs, Piet de 259
Nisserois Muziekske 't, 12, 115, 119
Nistelrode 46, 66, 115, 119, 175
Nooijens, Toine 136, 142, 143, 144, 145, 206, 243
Nozum, 12, 134
Nuenen 46, 59, 98, 216, 228
Nuland 78, 225, 254
Oedenrode Sint 55, 75, 147, 151, 152, 222, 228, 242
OEF, 12, 115, 134, 135
Oeffelt 156, 216, 259, 261
Oirschot 22, 58
Oisterwijk 147, 216, 242, 246
Olland 115
Ooij, Jan van 109
Oosterhout 35, 217, 228, 242, 243
Oostrum, Diny van 156, 167, 168, 216, 243
Opdörp, Suus van 243
Oploo 96, 115, 134
Oreel, Danker Jan 258
Orsouw, de Rooie T van 129
Os, Erik van 243, 259, 271, 272
Os, Rob van 255
Oss 8, 22, 35, 41, 42, 75, 78, 79, 80, 94, 153, 216, 225, 229, 235, 242, 243, 245, 276, 287
Otten, Ad 216, 243
Otten, Johan 216
Oud Gastel 145, 237, 243, 253
Oudenbosch 145
Oudesluijs, Jaap 103
Overdijk, Ad van 163
Overloon 214
Paisley, Brad 285
Parijs 88
Peels-Mollen, Joke 242
Peeters, Joep 31
Pels, Piet 56, 242, 250
Pelt, Lizzy van 156, 170, 171, 196, 243, 259
Petazzie, 13, 175, 195, 198
Peter en Ad Haans, 11, 46, 72, 73, 74
Petrarca 94
Pinksteren, Ans van 122
Plus Minus, 98, 198
Poeter, Frans de 255
Poppel 229, 278
Potters, Erik 246
Prinsenbeek 156, 243, 259
Pro et Contra, 11, 98, 111, 198, 228
Putte 175

Raamsdonk 16, 193
Raamsdonksveer 125, 175
Rabou, Toon 259
Raemaekers, Annette 206
Rakels, Lies 109
Ravenstein 49, 75, 94, 168, 206
Rea, Chris 130
Reloe, Frans 187
Renders, Jan 52
Reusel 243, 259, 267
Ridder, Corné den 125
Riel 228
Riether, André 123, 216
Rijck-van Rooij, Mieke de 104
Rijken, Vincent 100
Rijkers- v.d. Elzen, Mia 119
Rijsbergen 46, 49
Rijsewijk, Hilde van 113
Rijsewijk, Irene van 113
Rijsewijk, Joke van 113
Rijsewijk, Toon van 113, 114
Rijt, Jeanne van der 216, 221, 222, 228
Rijthoven, Jan van 242, 246, 247
Rips De 191
Ritter, Herman, 98
Robben, Cees 28, 29, 113, 247, 254
Robben, Petra 258
Rodijnen, Rinus van 123
Roessel, Nol (Drs. A.) van 8, 21, 56, 89, 90, 198, 254
Roijackers, Maarten 192
Roks-Nefs, Rie 243
Roodbeen, Chris 170
Rooij, René van 125, 243
Rooij, Rien de 136, 138, 139, 243
Rooij, Sjef van 223
Rooij, Wim van 55, 75, 242
Rooijackers, Gerard 25
Roosen, Jan 186
Roosendaal 35, 39, 136, 139, 145, 234, 243, 253, 259
Roovers, Jan 139
Rooy, Willy van 81
Rooyackers-van Rooy, Rianne 104
Roozendaal, Arie van 46, 62, 63, 64, 197, 198
Rosmalen 9, 75, 175, 181, 216, 218, 228, 242
Rotterdam 32, 35, 178, 222
Roumen, Frits 113
Rovers, E.A. 22
Roy, JW 276, 277, 278
Rucphen 136, 138, 139, 243, 258

Rukven, Has van 35, 38, 39
Rutten, Paul 201
Rutten, René 134
Sas, Henri t' 46
Schaijk 75, 147, 152, 153, 156, 165, 243, 253
Schalen, Sjef van 196, 197, 254, 287
Schalen, Wies van 197, 287
Schalkx, Gerard 106, 107, 109, 228, 242
Schans, Gerard van de 112
Schenk, Ronald 186
Schepers, Jan 287
Schepers-Corstjens, Elly 237
Schijndel 26, 35, 46, 56, 62, 75, 89, 98, 147, 150, 151, 204, 208, 242, 258, 270, 287
Schijndel, Ad van 75, 83, 84, 85, 206, 243
Schijndel, Hans van 125
Schijndel, Jan van 112, 163, 165
Schijndel, Tiny van 112
Schijndel-de Haas, Mariëlle van 242
Schik, 115
Schilders, Ed 235, 242, 247, 248, 249, 287
Schipperen, Gino 125
Schmidt, Annie MG 59
Schoenmakers, Johan 106
Schoondermark, Toos 156
Schouw, Theo 75, 287
Schriemer, Willum 208, 242
Segers, Will 216, 243, 259
Segers, Wim 259
Sengers, Faas 175
Seuren, Pieter 176
Sijbers, Thieu 8, 18, 21, 52, 53, 54, 56, 147, 151, 198, 254
Simonis, pastoor 22
Simons, Piet 196
Slabroek 229
Slegers, Cees 242, 287
Slieker, Liesbeth 141
Smeekens, Walter 243, 259
Smeets, Jan 88, 214, 215
Smidje Verholen, 12, 136, 139, 146, 259
Smit, Pedro de 123
Smits, Frans 204
Snijders, Piet 206, 207, 243
Söhngen, J.N.G. 22
Söhngen, Mark 190, 191, 192
Someren 243, 259, 273, 287
Somers, Jan 243
Spanjers, Roel 283
Spapens, Paul, 7, 288
Spin, Bert 103

Spoit Elluf, 12, 115, 127, 128
Sprenkels, John 125
Staal, Ede 66, 229, 230
Steen, Rien van der 117
Steenbergen 242
Steenbergen, Jan 147, 198, 200, 201, 202
Steenbergen, Toon 243
Steensel 52, 277
Steiger, Charles 84
Stein en Job, 175
Sterken, Huub 175
Sterneberg, H.A. 35, 36
Sterren, Gré en Thera van der 175
Stevens, Bert 18, 55, 75, 82, 83, 197
Stevens, Marcel 195
Stoop, Lia 127, 128
Straten, Henk van 280
Strick, Jan 56, 57, 58, 59
Striepke veur, 115, 198
Stroucken, Jacques 113
Stuart, Jack 243
Swanenberg, Cor 7, 38, 55, 75, 114, 122, 123, 161, 168, 196, 197, 198, 208, 216, 226, 227, 228, 229, 242, 254, 259, 287, 288
Swanenberg, Jos 196, 208, 254, 259, 287
Swinkels, Carel 55, 78, 86, 196
Swinkels, Cor 119
Taaftere, 13, 175, 190, 191, 192
Tel, Guus 111
Terrepetijn OW en Sjaggerijn OH 32
Teuntjes Deuntjes, 12, 98, 113, 114
The Wilton Brothers, 285
Theunissen, Jeroen 188
Thijssen, Carel 168, 169, 196, 206, 216
Tielemans, André 104
Tieniskus, Geert van 178, 179
Tilburg 28, 30, 35, 36, 52, 56, 98, 100, 103, 145, 156, 171, 175, 178, 206, 208, 209, 214, 216, 217, 242, 243, 247, 249, 250, 253, 258, 259, 263, 266, 270, 283, 285, 287
Tilburgs, Harm 127, 128
Tillemans, Henk 57
Timmermans, Felix 88, 215
Timmermans, Nel 214, 243
Timmers, Mart 126
Tinuskus, Jos van 83
Tolentijn, Nicolaas van 268
Treveris, 13, 115, 156, 157, 158, 198
Triene, Jaon van 267
Trier, Marja van 156, 157, 158, 216, 254
Trio Henk Habraken, 147, 148, 149
Trio Mari de Bijl, 13, 175, 181

Trio Peter Aarts, 71, 198, 228, 254
Tuijl, Frans van 52
Tummers, Bas 214
Uden 35, 37, 43, 78, 156, 164, 221, 242, 253
Uden, Anna van 79
Udenhout 98, 113
Uijtdewilligen, Roeland 283
UitdeHaag, Anna 7
Uitdehei, Willem 198
Ulijn, Gerard 75, 79, 80, 81, 216, 243
Ulijn, Jan 242, 245, 246
Ulijn, Jás 79
Ulvenhout 22
Um en Um, 198
Un Bietje Brabants, 13, 175, 187, 188
Ut Muziek, 11, 98, 99, 100, 198
Utrecht 31, 52, 89, 237, 283
Valkenswaard 30, 32, 57, 60, 75, 92, 93, 115, 131, 206, 228, 237, 242, 243, 259
Van de Ven-v.d. Elzen, Ineke 119
Van Ons End, 115
Vandiekomsa, 13, 175, 192, 193, 194, 283
Veen 196
Veerdonk, Mark van de 67, 229
Veghel 27, 55, 78, 216, 228
Velden, Esther van de 129
Veldhoven 30, 52, 206
Ven, JACE van de 55, 216, 217, 218, 243
Ven, Willem van de 121
Venray 72, 169
Venrooij, Wout van 198, 199, 200, 216
Verbakel, Gertie 184
Verberkt, Marian 206, 242
Verbraak, Adri 141
Verbruggen, Antoon 35
Verbruggen, Thea 104
Verhagen, Henk 55, 122, 228
Verhoeven, C.J (Kees) 208, 211, 212, 213, 242
Verhoeven, Cornelis 8
Verhoeven, Harry 7
Verhoeven, Henny 211, 212
Verhoeven, Jan Willem 181
Verhoeven, Leen 98
Verhoeven, Ties 242
Verhulst, Cees 228, 229
Verkade, Eduard 76
Verkuijlen, Willy 190
Verschuren, Frans 78, 136, 173, 254
Verschuren, Richard 125
Verspaandonk, Willem 46

Verstappen, Roland 228, 278, 279
Verstraten, Tinus 112
Vilé, Henny 250
Vincent, Rikie 184
Vinkel 156, 158, 159, 197, 228
Vinken, Ad 216, 264
Vis, Jan 225
Vis, L. en de visafslag 175
Vledder, 12, 134, 135, 229
Vleuten, Gerard van der 75, 90, 91, 92, 196
Vlierden 54
Vlijmen 214
Volkel 156, 165, 175, 216, 221, 228, 250
Vorstenbosch 19, 115, 117, 156, 222, 228, 243
Vos, Piet 18, 243
Vos, Ton de 115
Vos, Wim 243
Vrande, Wil van de 71
Vrijdag, Louis 46
Vught 81, 175, 214, 227, 230, 266, 287
Vunderink, Henriëtte 156, 171, 172, 173, 243
Waalwijk 18, 75, 82, 115, 147, 156, 243, 266, 270
Wagemans, Leo 216, 243
Waizennutmar, 12, 115, 126, 127
Watering, Ton van de 242
WC Experience, 12, 115, 125, 129
Weebosch 98, 287
Weert 57
Weijden, Michiel van der 127, 128
Weijnen, professor Antoon 254
West, Albert 67
Wetering, Nico van de 147, 151, 152, 228, 237, 254
Wetzer, Aloys 131, 132
Wever, Mientje 156, 168, 169, 173, 206, 216, 258, 259
Widdershoven, Maaïke van 67
Wielen, Jan van der 119
Wielen, Laurens van der 119
Wijk en Aalburg 196
Wijk, Wim van 131
Wijnands, Jos 134
Wijnands, Tonny 175, 179, 180, 181
Wijnen-Firet, Tilly 242
Wijst, M. van der 75
Willebrord Sint 235, 259
Willems, Albert 208
Willems, Els 195
Willems-van de Moosdijk, Willemien 243, 259, 273, 274
Winkel, Mart van 131
Winkel, Martien van 250

Wirreldvolk, 276
Witte, Joost 190
Wittenberg, Henk 258
Wittering, Mrinus van de 237
Woensdrecht 238, 242, 253
Woensel 46, 104
Woensel, Lodewijk van 46, 47, 48, 53
Woudrichem 156, 170, 196, 243, 253, 259
Wouters, Kees 246
Wouwse Plantage 145
Zaande, Ferry van de 259
Zanden, Bertus van de 52, 53
Zanden, Toon van der 189, 190
Zeegers, Jos 259, 270, 271
Zeegers, Marc 100, 103, 271
Zeeland 98, 112, 152, 156, 161, 228
Zeilberg 109, 179
Zille, Heinrich 28
Zundert 156, 173, 243

Schik. Is dat typisch Brabants? Taalkundig in elk geval, want onversneden dialect voor 'plezier'. Maar dat niet alleen. Brabanders maken ook graag plezier. Neem hun gevoel voor humor; vaak gericht op zichzelf, maar soms ook op de ander. Vooral als het een autoriteit betreft, zoals de kerk of de lokale overheid.

In het boek Brabantse Humor zijn ruim 130 schrijvers, dichters en zangers in de streektaal uitgelicht die de afgelopen honderd jaar de Brabantse spot hebben gedreven; van A.M. de Jong en Jan Naaijens tot Wim Daniëls. Van elke kunstenaar treft u een korte levensbeschrijving aan en een humoristisch verhaal, gedicht of liedtekst in dialect. Brabantse Humor is daardoor niet alleen een prachtig naslagwerk, maar vooral een boek waarmee u schik kunt hebben.

ISBN 978-90-70545-59-8

9 789070 545598 >